Bundel - Politieke Avond van 11 december 2024

Agenda bijlagen

Raadskamerindeling PA 11 december 2024

1.RZ 18.45 uur - 20.15 uur: Agenderingsverzoek 'Voortdurende problemen met vocht, schimmel en wateroverlast in het Singelkwartier (Schuytgraaf)'
Meningsvormende bespreking
Locatie: Raadzaal

- Behandeladvies 11 december 2024, Informatieve & meningsvormende bespreking
- Agenderingsverzoek 'Voortdurende problemen met vocht, schimmel en wateroverlast in het Singelkwartier (Schuytgraaf)' van de fractie SP
- Beantwoording Art. 44-vragen inzake 'Wateroverlast bij nieuwbouw', d.d. 19-11-2024
- Lijst van insprekers
- Schriftelijke inbreng van mw. M. Welling, d.d. 27-11-2024
- Schriftelijke bijdrage van S. Lintz, d.d. 02-12-2024 incl. verbeelding - foto's
- Schriftelijke inbreng van Z. Ayna d.d. 04-12-2024 incl. verbeelding - foto's
- Resultaat feedbackronde door bewonerscommissie Singelkwartier
- Aanvullende vragen en informatie van de Bewonerscommissie Singelkwartier, d.d. 06-12-2024
- Verbeelding - foto's Bewonerscommissie Singelkwartier
- Schriftelijke inbreng van S. Bakker, d.d. 06-12-2024
- Beantwoording vragen van huurders door wethouder Smeulders d.d. 10 december 2024
- Behandelresultaat 4 december 2024, Informatieve & meningsvormende bespreking
- Behandelresultaat 11 december 2024, Informatieve & meningsvormende bespreking

2.LF 18.45 uur - 20.15 uur: Referendumverordening gemeente Arnhem
Informatieve & meningsvormende bespreking
Locatie: Landgoed/Festival

- Behandeladvies 11 december 2024, Informatieve & meningsvormende bespreking
- Raadsvoorstel 'Referendumverordening gemeente Arnhem'
- Bijlage 1 - Overzicht van voorgestelde wijzigingen in de referendumverordening ('was-wordt-lijst')
- Bijlage 2 - Evaluatie referendumverordening 2017
- Behandelresultaat 11 december 2024, Informatieve & meningsvormende bespreking

3.WG 18.45 uur - 20.15 uur: Criteria waardevolle particuliere bomen
Meningsvormende bespreking
Locatie: Walburgis

- Behandeladvies 11 december 2024, meningsvormende bespreking
- Raadsvoorstel 'Criteria waardevolle particuliere bomen'
- Bijlage - Infographic Criteria waardevolle particuliere bomen
- Lijst met insprekers
- Beantwoording technische vraag van de fractie VVD
- Beantwoording technische vragen van de fractie VVD, d.d. 10-12-2024
- Beantwoording aanvullende technische vraag van de fractie VVD, d.d. 16-01-2025
- Schriftelijke inbreng van H. van den Bos, d.d. 04-12-2024
- Technische presentatie - aan de gemeenteraad
- Schriftelijke inbreng van T. Chabot, d.d. 04-12-2024
- Behandelresultaat 4 december 2024, Informatieve & meningsvormende bespreking
- Behandelresultaat 11 december 2024, meningsvormende bespreking
- Behandelresultaat waardevolle particuliere bomen def
- Beantwoording technische vragen van de fracties VVD, PVV, CDA, Groep van den Broek en CDA, d.d. 10-01-2025

4 20.15 uur - 20.30 uur - Pauze

5.RZ 20.30 uur - 22.00 uur: Jaarlijkse Veiligheidstafel Gemeenteraad
Informatieve bespreking
Locatie: Raadzaal

- Behandeladvies 11 december 2024, Informatieve bespreking
- Aangenomen motie 'Jaarlijkse Veiligheidstafel Gemeenteraad' (23M33) van de fracties CDA, VVD en Arnhem Centraal
- Geamendeerd Integraal Veiligheidsplan 2023-2027

Overzicht aanwezigen
Schriftelijke inbreng inzake 'Reactie voor de jaarlijkse veiligheidstafel' van de voorzitter van het Apcg - M. van den Broek, d.d. 11-12-2024
Behandelresultaat 11 december 2024, Informatieve bespreking
Presentatie gemeente - voor de Veiligheidstafel 2024

6.LF 20.30 uur - 22.00 uur: Invoering Verhuurvergunningen
Bespreking van amendementen & moties
Locatie: Landgoed/Festival

Behandeladvies 11 december 2024, bespreking van amendementen en/of moties
amendement 'Leges in verhouding met aantal woningen' (24A49) van de fractie D66
amendement - Geen verhuurvergunningen voor hospes/hospita's (24A50) van de fracties Arnhem Centraal, GroenLinks en D66
Raadsvoorstel 'Invoering Verhuurvergunningen'
Verhuurverordening inclusief toelichting en 3 bijlagen
Wijziging legesverordening'
Bijlage - Beleidsregels handhaving Wet goed verhuurderschap Arnhem (ter informatie)
Behandelresultaat 20 november 2024, Informatieve & meningsvormende bespreking
Memo van wethouder Smulders inzake 'Afdoen toezegging #1653', d.d. 25-11-2024
Behandelresultaat 27 november 2024, meningsvormende bespreking
Behandelresultaat 11 december 2024, bespreking van amendementen en/of moties

7.WG 20.30 uur - 22.00 uur: Welzijnsbeleid 'Welzijn in Arnhem'
Informatieve & meningsvormende bespreking
Locatie: Walburgis

Behandeladvies 11 december 2024, Informatieve & meningsvormende bespreking
Raadsvoorstel - Vaststellen welzijnsbeleid 'Welzijn in Arnhem'
Bijlage - Nota Welzijnsbeleid 'Welzijn in Arnhem'
Lijst van insprekers
Schriftelijke inbreng van Stichting Rijnstad inzake 'Waardering herzien Welzijnsbeleid', d.d. 11-12-2024
Schriftelijke inbreng van het Apcg & Bijzonder in Arnhem, d.d. 11-12-202
Behandelresultaat 11 december 2024, Informatieve & meningsvormende bespreking

8 22.00 uur - 22.15 uur: Pauze

9.RZ 22.15 uur - 23.15 uur: Agenderingsverzoek 'Bespreking inzet en verslag van de Euregioraad en Regioagendacommissie Groene Metropoolregio'
Informatieve & meningsvormende bespreking
Locatie: Raadzaal

Behandeladvies 11 december 2024, Informatieve & meningsvormende bespreking
Agenderingsverzoek 'Bespreking inzet en verslag van de Euregioraad en Regioagendacommissie'
Presentatie AV RAC en Euregioraad 11 december 2024
Behandelresultaat 11 december 2024, Informatieve & meningsvormende bespreking

10.WG 22.15 uur - 23.15 uur: Welzijnsbeleid 'Welzijn in Arnhem' (hervatting)
Informatieve & meningsvormende bespreking
Locatie: Walburgis

Agenda Politieke Avond
11 december 2024

Raadzaal	Landgoed/Festival	Walburgis
18.45 uur - 20.15 uur (90) Agenderingsverzoek 'Voortdurende problemen met vocht, schimmel en wateroverlast in het Singelkwartier (Schuytgraaf)' *(Meningsvormende bespreking)*	18.45 uur - 20.15 uur (90) Referendumverordening gemeente Arnhem *(Informatieve & meningsvormende bespreking)*	18.45 uur - 20.15 uur (90) Criteria waardevolle particuliere bomen *(Meningsvormende bespreking)*
Pauze: 20.15 uur - 20.30 uur		
Raadzaal	**Landgoed/Festival**	**Walburgis**
20.30 uur – 22.00 uur (90) Jaarlijkse Veiligheidstafel Gemeenteraad *(Informatieve bespreking)*	20.30 uur – 22.00 uur (90) Invoering Verhuurvergunningen *(Bespreking van amendementen en/of moties)*	20.30 uur – 22.00 uur (90) Welzijnsbeleid ‘Welzijn in Arnhem’ *(Informatieve & meningsvormende bespreking)*
Pauze: 22.00 uur - 22.15 uur		
Raadzaal	**Landgoed/Festival**	**Walburgis**
22.15 uur - 23.15 uur (60) Agenderingsverzoek ‘Bespreking inzet en verslag van de Euregioraad en Regioagendacommissie Groene Metropoolregio’ *(Informatieve & meningsvormende bespreking)*		22.15 uur - 23.15 uur (60) Welzijnsbeleid ‘Welzijn in Arnhem’ (hervatting) *(Informatieve & meningsvormende bespreking)*

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Agenderingsverzoek 'Voortdurende problemen met vocht, schimmel en wateroverlast in het Singelkwartier (Schuytgraaf)'

Fasering

☐ Informatieve bespreking

☑ Meningsvormende bespreking

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

Er ligt geen besluit voor bij de gemeenteraad.

Indiener van het agenderingsverzoek vraagt aandacht voor problemen van bewoners van het Singelkwartier in Schuytgraaf ten aanzien van vocht, schimmel en wateroverlast.

Procedure:

Datum vergadering
11-12-2024

Type voorstel
Agenderingsverzoek

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Afronding van het debat met raadskamer en portefeuillehouder

Orde van de vergadering

Debat raadskamer en portefeuillehouder
Op 4 december 2024 is de informatieve bespreking van het agenderingsverzoek afgerond en is een start gemaakt met de meningsvormende bespreking. Daarin is invulling gegeven aan de eerste termijn aan de zijde van de raad, maar is de eerste termijn aan de zijde van het college nog niet afgerond.

Daarom is het voorstel voor de orde als volgt:

- Vervolg eerste termijn aan de zijde van het college;
- Vervolgens is er gelegenheid voor een tweede termijn bij de raad en het college;
- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

Er is niet voorzien in een vervolg op dit agenderingsverzoek.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Contactgegevens

Portefeuillehouder:	Ambtenaar	Raadsadviseur
Paul Smeulders	Bram van Oudheusden bram.van.oudheusden@arnhem.nl +31631102266	Willem Lammers willem.lammers@arnhem.nl +31631107951

Aandachtspunten

Voorgeschiedenis

- Mondelinge vraag 'Grote problemen met wateroverlast, vocht en schimmel in delen van Schuytgraaf' van 29 mei 2024

Mogelijk resultaat:

Als het debat met de wethouder in twee termijnen is afgerond is het agenderingsverzoek klaar. Er is niet in een vervolg voorzien.

Agenderingsverzoek: voortdurende problemen met vocht, schimmel en wateroverlast in het Singelkwartier (Schuytgraaf).

Geachte voorzitter,

Op woensdag 29 mei 2024 waren bewoners van het Singelkwartier (Schuytgraaf) aanwezig in de raadzaal. Zij vroegen aandacht voor de problematiek in hun huurwoningen, waarbij één van de bewoners, staand in een emmer water als symbolische daad, zei: “ik heb een huurwoning, maar mijn huis staat onder water.”. Samen met de SP zijn bewoners langs de deuren gegaan voor een inventarisatie van de problemen: met name lekkages, vocht, schimmel en wateroverlast sprongen in het oog. Dit alles is gebundeld in een zwartboek en op vrijdag 7 juni aangeboden bij Volkshuisvesting. Op 29 mei deed de portefeuillehouder namens het college de toezegging om op zoek te gaan naar oplossingen, iets dat Volkshuisvesting bevestigde in het gesprek dat plaatsvond op 7 juni.

We zijn inmiddels bijna een halfjaar verder. Volkshuisvesting is in de zomermaanden aan de slag gegaan en naar eigen zeggen is ‘op een haar na al het werk nu verricht’[1]. De SP is samen met bewoners langs de deuren gegaan en er is een bewonersbijeenkomst georganiseerd. Hieruit komt een heel ander beeld naar voren: de dakreparaties zijn inderdaad nagenoeg voltooid, maar de overige problemen zijn nog steeds aan de orde van de dag: plafonds die afbreken en naar beneden komen, verzakkingen, verstoppingen, scheuren, schimmel, vocht en gezondheidsklachten – ook mensen die begeleid wonen bij ’s Heeren Loo geven aan hier last van te hebben en te kampen met gezondheidsklachten. Een enkele keer ontstaan er zelfs nieuwe lekkages ná de dakreparatie, terwijl hier voor de reparatie geen sprake van was. Daarbovenop ontstaat er een grote en onwenselijke mate van rechtsongelijkheid: mensen die taalvaardig en vocabulair sterk zijn, en daarnaast de weg naar de instanties weten te vinden, krijgen compensaties voor derving huurgenot die soms oplopen tot €4500. Daartegenover staan verhalen van mensen met een migratieachtergrond, die al 11 jaar problemen ondervinden in hun woning, maar steeds nul op het rekest krijgen en in vertwijfeling achterblijven.

Bewoners geven aan klem te zitten en geen stap verder te komen. Dit geldt niet alleen voor mensen in een sociale huurwoning, maar zeker ook voor de mensen die particulier huren: zij betalen enorme bedragen aan huur (+/- €1500 per maand), zitten in een huis vol met vocht, schimmel en wateroverlast, maar krijgen geen perspectief nu blijkt dat hun particuliere verhuurder geen stappen zet om tot een oplossing te komen, bijvoorbeeld door deugdelijke aanleg van drainagesystemen.

Deze impasse moet doorbroken worden. Daarom verzoekt de SP tot agendering, zodat betrokkenen hun verhaal uitgebreid over het voetlicht kunnen brengen en we deze kwestie met het college en de overige raadsfracties kunnen bespreken.

- Wat is de reactie van de gemeenteraad en het college nu blijkt dat de eerder aangekaarte problemen nog steeds voortduren, ondanks eerdere beloftes tot beterschap van verhuurders en college?
- Bent u het met ons eens dat het onwenselijk is wanneer er rechtsongelijkheid optreedt, bijvoorbeeld in het compenseren naar aanleiding van derving huurgenot? Welke rol en verantwoordelijkheid heeft de gemeente om dit te voorkomen en te herstellen?
- Bent u het met ons eens dat de huidige impasse onwenselijk is en dat de gemeente een verantwoordelijkheid heeft naar alle huurders om voor échte oplossingen te zorgen zodat iedereen in een gezond huis kan wonen?
- Wat gaat het college doen om álle huurders met problemen te steunen nu blijkt dat zij er niet uitkomen met hun verhuurder?

[1] Citaat afkomstig uit een mail van VHV naar de bewonerscommissie op 18 september 2024.

Aan de leden van de raad

Datum	: 19 november 2024
Zaaknummer	: 4349002
Contactpersoon	: Bram van Oudheusden
Telefoonnummer	: 0631102266

Onderwerp: Schriftelijke vragen art. 44 Rvo over wateroverlast bij nieuwbouw en afdoen toezegging 1564

Geachte voorzitter en leden,

Het raadslid Roelen van de fractie SP en het raadslid Prinsen van de fractie GroenLinks hebben ons bij brief, ingekomen 11 oktober 2024, schriftelijk vragen gesteld op grond van artikel 44 van het Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem 2018 over wateroverlast bij nieuwbouw.

Ter beantwoording van deze vragen delen wij u het volgende mee.

Over de afwikkeling van de toezegging:

1. *Wat is de stand van zaken wat betreft de toezegging en welke (tussen)resultaten zijn er al behaald?*

   Op 29 mei 2024 is door wethouder Smeulders toegezegd om op bezoek te gaan in Schuytgraaf om op zoek te gaan naar oplossingen voor de waterproblemen en uw raad over de uitkomsten te informeren. Naar aanleiding van deze toezegging heeft wethouder Smeulders op 20 augustus 2024 een tweeledig bezoek gebracht aan Schuytgraaf.

   Vóór de 20e van augustus was er naar aanleiding van de inspraak en gestelde mondelinge vragen al onderzocht of de oorzaak van de problemen zou kunnen liggen in de ontwatering in de openbare ruimte. Dat bleek niet het geval.

   Reden voor de tweeledigheid van het bezoek was dat een deel van de woningen waarbij problemen worden ervaren particulier wordt verhuurd en een deel van de woningen door woningcorporatie Volkshuisvesting. Ook leek het er na een interne analyse op dat de bewoners in de buurt dezelfde problemen ervaren, maar er sprake lijkt te zijn van andere oorzaken.

   - Allereerst is een bezoek gebracht aan de inspreekster die namens de buurt op 29 mei 2024 de gemeenteraad te woord stond. De inspreekster huurt een woning van een particuliere verhuurder. Aanwezig was ook de beheerder van de woning, die door ons was uitgenodigd. Aanwezig namens de gemeente was onder andere één van onze interne experts op het

gebied van water en riolering. Vóór het bezoek van de wethouder, had eerder ook al een ambtelijk bezoek aan de woning plaatsgevonden.

Tijdens het bezoek constateerden we dat de vocht- en schimmelproblemen in de woningen naar alle waarschijnlijkheid worden veroorzaakt door grondwater. De huurster heeft met regelmaat te maken met een kruipruimte die vol met water staat. (Reden daarvoor is uiteraard ook de bovengemiddelde regenval in 2023 en 2024). Omdat hierbij voor de oplossing de verantwoordelijkheid ligt bij de eigenaar van de woningen (zie de beantwoording op onderstaande vragen), spraken we met de verhuurder af dat zij de (al-dan-niet-aanwezige) drainage zouden onderzoeken en verbeteringen dienen toe te passen. Op moment van schrijven is door de verhuurder een partij ingehuurd die door middel van proefboringen het infiltrerend vermogen van de grond in kaart zal brengen om daarna een voorstel te kunnen doen. Als gemeente dragen we oplossingen aan die volgens ons de problematiek kunnen verhelpen.

- Daarna hebben we met medewerkers van woningcorporatie Volkshuisvesting de woonblokken bezocht van de huurders van de sociale huurwoningen die vocht- en schimmelproblemen ervaren.

  Waar de bewoonster van de particuliere huurwoningen met name grondwateroverlast ondervond, lijkt dit bij de woningen van Volkshuisvesting niet het geval. De vocht- en waterproblemen blijken daar te komen door lekkages die worden veroorzaakt door een ondermaatse kwaliteit van het dak.

  Door Volkshuisvesting zijn inmiddels alle huurders thuis bezocht (met uitzondering van de huurders die dit niet wilden). De lekkagesporen worden hersteld en de daken zijn vervangen. De schade die huurders ondervinden en hebben ondervonden loopt sterk uiteen. Met de verschillende huurders bekijkt Volkshuisvesting dan ook welke maatwerkoplossingen voor huurders het beste genomen kunnen worden.

  Doordat Volkshuisvesting tijdens de huisbezoeken constateerde dat er in de woningen sprake is van een hogere luchtvochtigheid dan normaal het geval is, heeft Volkshuisvesting de opdracht gegeven aan een ingenieursbureau om te kijken of problemen ook veroorzaakt kunnen worden door andere bouwfysische of bouwkundige oorzaken dan het dak. Dat onderzoek loopt nog.

  Omdat ook wij van huurders wensten te horen welke problemen zij ervaren en welke oplossingen Volkshuisvesting biedt, hebben we in november een bezoek gebracht aan een bewoonster.

Omdat de bezoeken inmiddels zijn geweest en we nu de kans hebben om u op deze wijze te informeren over eerste uitkomsten, beschouwen we de toezegging bij dezen als afgedaan.

2. *Hoe monitort het college dit en op welke wijze wordt de raad hierover geïnformeerd?*

De eigenaren van de woningen zijn aan zet om de problemen te verhelpen. Bij de casussen uit uw vragen hebben we de afgelopen periode op gezette momenten navraag gedaan bij de verhuurders over de stand van zaken. Onze intentie was om uw raad met een raadsbrief te informeren als de problemen waren opgelost. Door uw vragen hebben we die kans nu al.

Over de problematiek in het algemeen:

Opmerking vooraf over de beantwoording van de vragen 3 tot en met 9:

Bij de beantwoording van de overige vragen viel het ons op dat in de vraagstelling termen over afwatering en ontwatering door elkaar lijken lopen. Dit betreffen echter twee verschillende zaken.

Ontwatering gaat over de diepte waarop grondwater voorkomt, de afstand tussen maaiveld (of onderkant van de vloer en de bovenkant van het gemiddelde grondwater), *afwatering* gaat over het afvoeren van hemelwater. Hoewel in de vragen veelal de term ‘afwatering’ wordt gebruikt, lijkt er bij de genoemde casussen sprake van problemen met de ontwatering.

Om zowel recht te doen aan uw vragen zoals ze zijn gesteld, als de verwarring die er mogelijk is, zullen we bij een aantal van de onderstaande vragen het antwoord geven op de vraag zoals hij letterlijk gesteld is, als op de wijze waarop de vraag waarschijnlijk is bedoeld. Het zorgdragen voor een goede afwatering is over het algemeen eenvoudiger. Het onbenoemd laten van ontwatering zou geen goed beeld geven van de situatie.

3. *Hoe is bij de bouw en aanleg exact de verantwoordelijkheid verdeeld voor de correcte aanleg van afwatering in de openbare ruimte en die op privegronden?*

- **Ontwatering**: De gemeente heeft een *grondwatertaak*. Dit is vastgelegd in artikel 2.16 van de Omgevingswet. De gemeente moet in het openbaar gemeentelijk gebied maatregelen treffen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

  Het gaat hier wel om maatregelen die doelmatig zijn en niet tot de verantwoordelijkheid behoren van de waterbeheerder of de provincie. Om hier invulling aan te geven, kan de gemeente daarover regels in het omgevingsplan opnemen.

  Arnhem heeft in het Gemeentelijk Rioleringsplan 4 (GRP) aangegeven hoe zij omgaat met onder andere grondwater. Als bij nieuwbouw blijkt dat het grondwater een rol kan spelen, dan worden randvoorwaarden gesteld aan de ontwikkelingen.
  - Bij een gebiedsontwikkeling, waar ook de openbare ruimte nog ontwikkeld moet worden, vindt in het stedenbouwkundig plan een interactie plaats tussen bouwblokken en het realiseren van voldoende ontwatering. In het opgestelde waterplan, de basis voor de

watertoets, was de ontwatering ruim voldoende. Via de watertoets maakt dit onderdeel uit van motivering dat de gebiedsontwikkeling voldoet aan een evenwichtige toedeling van functie aan locaties.
  - Bij een inbreiding is de bestaande situatie van de openbare ruimte leidend aan de ontwikkeling. Het niveau van het grondwater bepaalt dus mede de hoogteligging van de nieuwbouw.

Conclusie is dat bij de ontwikkeling van nieuwbouwwoningen de privégronden volgend zijn aan de openbare ruimte. Vanuit de Omgevingswet mag een functie alleen gegeven worden aan een locatie als die past bij de aanwezige (grond)waterhuishouding en de hoogte van het grondwater moet gerealiseerd kunnen worden vanuit de openbare ruimte. Daar komt vervolgens bij dat bij een ontwikkeling eerst de wegen en hoofdinfrastructuur, zoals riolering en drainage, worden aangelegd, pas daarna de kavels. En daarmee is de particuliere ruimte volgend aan de openbare ruimte. Belangrijk kanttekening is wel dat voor deze verantwoordelijkheden geen terugwerkende kracht geldt. Bij bestaande woningen en bij aanpassingen aan de woning is de eigenaar van het perceel zelf verantwoordelijk voor het hebben van voldoende ontwatering.

- **Afwatering**: De gemeente moet zorgen voor een doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater (*afwatering*). De hemelwatertaak is beperkt tot openbaar terrein. En tot afvloeiend hemelwater van particulier terrein dat de eigenaar niet zelf kan afvoeren.

  Ook hier heeft de gemeente in het GRP4 een nadere invulling van deze zorgtaak opgenomen. De eigenaar van het terrein waarop het hemelwater valt, is in principe zelf verantwoordelijk voor de afvoer van het hemelwater.

  In het omgevingsplan kunnen regels staan over de manier waarop een perceeleigenaar met afstromend hemelwater moet omgaan. De regels kunnen bijvoorbeeld een voorziening voorschrijven als voorwaarde voor het lozen van afstromend hemelwater in de bodem. Ook kunnen de regels een verplichting inhouden om de hemelwaterafvoer af te koppelen van de riolering.

  De gemeente hoeft het hemelwater van particulier terrein niet af te voeren. Particulieren zijn hiervoor zelf verantwoordelijk. Tenzij het niet redelijk is om hen te vragen om het hemelwater zelf af te voeren. Bijvoorbeeld omdat er geen oppervlaktewater in de buurt is waarop zij kunnen lozen. Of als infiltratie in de bodem niet mogelijk is door een te hoge grondwaterstand.

  Geeft een ontwikkelaar aan dat het niet mogelijk is om aan deze verplichting te voldoen, dan zal dit moeten blijken uit de watertoets. Zoals in het GRP4 al is aangegeven, is het volbouwen van een kavel geen geldig argument om onder deze verantwoordelijkheid uit te komen. Voor gebieden waarvan op voorhand al duidelijk is dat de bodemopbouw niet geschikt is om hemelwater op eigen terrein te verwerken (Arnhem-Zuid, Presikhaaf, het Broek), wordt afhankelijk van de omvang van de ontwikkeling een ander spoor ingezet. Voor een kleine

ontwikkeling wordt vaak voor maatwerk gekozen. Voor zeer kleine ontwikkelingen in bestaande omgeving kan soms gekozen worden om nieuwbouw op bestaande hemelwaterriolen te laten aansluiten. Voor grote ontwikkelingen wordt deze verantwoordelijkheid gezocht in een gezamenlijke oplossing zoals het aanleggen van nieuw oppervlaktewater.

4. *Zijn er meer locaties bekend waar recent nieuw gebouwd is, maar de afwatering bij woningen tot problemen leidt?*

Bij de verschillende casussen uit uw vraag is sprake van andere oorzaken en lijkt niet de afwatering het probleem. Vanuit Schuytgraaf, het Gashouderkwartier en het Deltakwartier herkennen we inderdaad signalen over water- en/of vochtproblemen. Vocht- en schimmelproblemen komen breder in de stad voor, maar veelal niet bij nieuwbouw. Huurders kunnen daarvoor in het algemeen terecht bij de Huurdersbalie. Ook wordt hiervoor een onafhankelijke vocht- en schimmelexpert ingezet. Uit de casussen blijkt dat de oorzaken niet altijd hetzelfde zijn en er dus ook geen eenduidige oplossingen zijn.

5. *Op welke manier borgt de gemeente (bv in overeenkomsten met ontwikkelaars) op voorhand dat de bouw van woningen en het bouwrijp maken van het terrein voldoende waterbergings- en afvoeringscapaciteit heeft?*

Bij de start van een project krijgen ontwikkelaars (in de brede zin van het woord) vanuit de gemeente randvoorwaarden mee, indien van toepassing ook voor ontwatering. Daarnaast krijgen de ontwikkelaars het Handboek inrichting Openbare Ruimte mee. Ook daar staan normen in voor ontwatering op openbaar en particulier terrein. Eén van de voorwaarden die een ontwikkelaar meekrijgt is het opstellen van een waterplan. In dat plan moet aandacht besteed worden aan de huidige en toekomstige omgang met grondwater, hemelwater en oppervlaktewater. Dit plan wordt door de gemeente getoetst en maakt onderdeel uit van de ruimtelijke onderbouwing.

De overlast bij de particuliere huurwoningen lijkt te worden veroorzaakt door water in de kruipruimtes. De lucht- en dampdichtheid van de kruipluiken zou ook een oorzaak kunnen zijn van schimmelproblemen. Voor kruipluiken gelden bepalingen in het Besluit bouwwerken leefomgeving. Een kruipluik hoeft niet dampdicht te zijn, maar de luchtvolumestroom is beperkt tot ten hoogste *20.10-6m³ /(m².s).* De ODRA geeft aan dat bij woningen met recente bouwjaren de kans klein is dat het kruipluik niet voldoet.

Hoewel uw vragen vermoedelijk betrekking hebben op ontwatering en daarvoor het bovenstaande geldt, gaat u in uw vraag ook in op een nieuw thema, namelijk waterberging.
Dat is het hebben van voldoende ruimte om hemelwater op daarvoor bestemde plekken op te slaan, al dan niet tijdelijk. Dat kan in bijvoorbeeld wadi's, maar ook in oppervlaktewater. In het eerste geval is de eigenaar van de wadi verantwoordelijk voor het hebben van voldoende ruimte, in het tweede geval gaat het om een verantwoordelijkheid van het waterschap. In beide gevallen vindt de definitieve toetsing plaats via het Omgevingsplan.

6. *Als er na oplevering problemen en fouten met afwatering geconstateerd worden, waar kunnen de bewoners de verantwoordelijkheid voor een oplossing neerleggen? Wat kan het college er aan doen om bewoners te ondersteunen en zich niet van het kastje naar de muur gestuurd te voelen?*

   Fouten en problemen met grondwater zijn primair de verantwoordelijkheid van de perceeleigenaar. Huurders moeten dus in eerste instantie terecht bij hun verhuurder en kunnen daarna ook terecht bij de Huurdersbalie of de huurcommissie. Medewerkers van de Huurdersbalie zijn door de gemeente aangewezen op te treden als toezichthouder.

   Om het beschreven scenario “kastje naar de muur” te voorkomen, is in nasleep van de invoering van de Waterwet aangegeven dat de gemeente een loketfunctie instelt waar bewoners terechtkunnen bij grondwateroverlast. De gemeente kan de vraag eventueel doorsturen naar een andere overheid als blijkt dat de oorzaak daar ligt. Ook kan de gemeente concluderen dat de verantwoordelijkheid bij de eigenaar ligt. In Arnhem is de loketfunctie geborgd doordat mensen kunnen bellen naar het klant- en contactcentrum van gemeente Arnhem. Meldingen worden doorgezet naar een medewerker van de afdeling onderhoud. In de praktijk komen meldingen hoofdzakelijk binnen via de Fixi-app.

   Deze loketfunctie betekent niet dat de gemeente verantwoordelijk is voor het oplossen van het probleem. We kunnen uiteraard wel onderzoeken of een oorzaak van het probleem in de publieke ruimte ligt. Dat is bij de casussen niet het geval.

7. *Heeft het college zicht op de effecten van verschillende infiltratie- en drainagemethoden op het grondwaterpeil en de gevolgen hiervan voor de betreffende woningen? Zo ja, welke maatregelen worden naar aanleiding hiervan genomen? Zo nee, is het college bereid dit te onderzoeken?*

   In principe is redelijk goed bekend wat de voor- en nadelen van verschillende methoden zijn. Als gemeente zijn wij echter niet betrokken bij, of verantwoordelijk voor, de aanleg of het onderhoud van de gekozen methoden. Ook zijn wij niet verantwoordelijk voor aanpassingen die particulieren uitvoeren op en aan hun eigen terrein. Als onderdeel van de watertoets (of waterplan) vragen wij altijd om de bodemopbouw inzichtelijk te maken. Aan de hand van dat onderzoek kan een ontwikkelaar ook zien of infiltreren mogelijk is, dan wel of een drainagesysteem of ophoging van het terrein nodig is.

<u>Over de oplossingsrichtingen</u>

8. *Is het college bereid om, in navolging van bijvoorbeeld de gemeente Nijmegen[1], een onafhankelijk onderzoek te (laten) doen naar de wijken waar deze problematiek speelt om zodoende tot structurele oplossingen te komen?*

   We zien op dit moment geen noodzaak voor een nader onderzoek. Het onderzoek in Nijmegen lijkt zich te richten op afvloeiend hemelwater en andere zaken zoals afkoppelen en infiltreren.

[1] https://www.gelderlander.nl/nijmegen/regenpijp-afkoppelen-taboe-na-waterellende-in-nijmeegse-kelders-en-overstromingen-in-huis~af5f563e/

Uiteraard kunnen en zullen we het rapport uit Nijmegen opvragen om te kijken of de conclusies ons kunnen helpen.

9. *Is het college bereid om bij zowel particuliere verhuurders als woningcorporaties en ontwikkelaars aan te sturen op adequate en spoedige oplossingen van de oorzaken, evenals herstel van eventuele gevolgschade?*

Ja, dat hebben we gedaan bij de casussen die aanleiding vormde voor de vragen. In beginsel geldt dat we huurders vooral adviseren om melding te maken bij hun verhuurder, of zich te wenden tot de Huurdersbalie of de Huurcommissie. De verantwoordelijkheid om veel vocht- en schimmelproblematiek aan te pakken ligt immers bij de eigenaren van woningen. Voor grondwateroverlast kunnen mensen zich ook melden bij het gemeentelijke ‘loket’, zie hiervoor het antwoord op vraag 6.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris,	de burgemeester,
J.H. de Baas	A. Marcouch

Agenderingsverzoek Singelkwartier

Aangemelde insprekers

Nr.	Naam	(Namens) Organisatie
1	Brenda van Keulen	Bewoner Singelkwartier
2	Sedigheh Kianinejad	Bewoner Singelkwartier
3	Imke Mokveld	Volkshuisvesting

Manier van inspreken

De insprekers krijgen vijf minuten om de bijdrage te geven. Vervolgens is er ruimte om vragen te stellen door raadsleden.

Arnhem, 27 november 2024

Geachte gemeenteraad van Arnhem,

Recentelijk heb ik jullie antwoorden gelezen op schriftelijke vragen (artikel 44) over wateroverlast bij nieuwbouw en afdoen toezegging 1564 van 19 november 2024.

Wat kan ik zeggen vanuit onze kant (*hier in deze brief nu voornamelijk namens de particuliere huurders*) over het vervolg nadat ik jullie aandacht heb getrokken voor *alle* huurders, zowel particulier als sociaal, in het Singelkwartier/centrum Schuytgraaf?
Ik ben er notabene met mijn blote voeten in een teiltje water voor gaan staan!

Het komt neer op **pappen en nathouden**. En **NAT** is het, helaas, nog steeds. Voor de particuliere- en tevens de sociale huurders.

Ik ben eens terug gaan lezen in mijn mailings richting NMG, de beheerder van de particuliere woningen hier in mijn wijk. Op 16 december 2021, toen ik er net woonde, heb ik een eerste melding gemaakt van het vele water onder ons huis. Dat moet er natuurlijk al gestaan hebben. Was ik de eerste die dit meldde??
Er volgenden meerdere meldingen. NMG stuurde mensen om te kijken. Het zou een kuil zijn onder ons luik? De kruipruimte werd, met mijn eigen elektriciteit, leeggepompt. Het zou allemaal meevallen, de vloerverwarming van Vattenvall had niets te lijden? Nog geen maand later was het water nog hoger gestegen tot 62 centimeter. Warm kreeg ik het niet in mijn huisje. De stadswarmte buizen verwarmden het waterbad ipv de woonruimtes. Het was eerder waterkoud. Toen meerdere buren klaagden, werden meerdere kruipruimtes leeggepompt. Was het toch niet specifiek een kuiltje bij mijn huisje!!
Een echte oplossing is er niet gekomen, we hebben toen maar een eigen pomp gekocht want dat was dan het enige wat 'werkte' om de verwarmingsbuizen watervrij te krijgen en het huis minder vochtig. Het huis is praktisch niet op te warmen en het vocht in de muren blijft oplopen. Schimmels, vocht achter behang, stukken plafond die loslaten, inslag met regen, lekkage bij de luchtventilatie roosters en luchtwegproblemen van de bewoners. De gangen ruiken muf van het stilstaande en stijgende (grond)water onder het huizenblok. De tuinen staan blank, het is een grote klei en modderpoel.

Na mijn *waterbak inspraak actie* kwamen er een boel mensen vanuit de gemeente op de koffie, inclusief de wethouder, een woordvoerder van NMG zelf en de expert riolering en afwatering Arnhem. Iedereen was enorm geschrokken. Dat dit kon met nieuwbouw!!
We kregen een tekening dwarsdoorsnede van de situatie en de oplossing was simpel: Ligt er drainage in de fundering van de woningen?
Zo ja→aansluiten op de drainagesystemen van de gemeente. De gemeente heeft zorgplicht zo'n algemeen drainagesysteem aan te bieden en grondwater af te voeren.
Zo nee→dan dient drainage aangeboord te worden in de funderingen door de eigenaar van de woningen en kan dit aangesloten worden op dat van de gemeente.
De verhuurders hebben zorgplicht voor een goed en 'gezond' huis en zouden drainage moeten aansluiten op gemeente systeem/gronden. MITS deze drainage er lag. NMG zat toch echt aan dezelfde tafel. Er is NOOIT antwoord gekomen van NMG of er drainage lag of niet….

Dit antwoord ga ik even invullen voor NMG zodat het voor de gemeente Arnhem ook duidelijk is en eenieder die het wil en moet weten:
ER LIGT GEEN DRAINAGE IN DE PARTICULIERE WONINGEN AAN DE ……STRAAT.

Hoe moeilijk kan een antwoord zijn?? Het moet in de snelle bouw toen niet aangelegd zijn en nu kampen vele huizen met heftige vochtproblemen. De eigenaren hebben verantwoordelijkheid dit af te voeren. En toen begon het **pappen.**
NMG zei in een mail dat men aan de slag zou gaan om de huizen op de drainage van de gemeente aan te sluiten. *Ene firma Loohorst* werd erbij gehaald, die zouden een voorstel richting gemeente doen. En ja, daar komt het! Let u op? ***E.e.a. afhankelijk van de kosten***.

Eind oktober had NMG nog steeds GEEN contact opgenomen met de Gemeente Arnhem, maar wel een compleet ander voorstel in de mail naar mij toe, dat men een infiltratiebak wil aanleggen in de voortuintjes van onze straat. Huh??

De expert riolering en afwatering gemeente Arnhem vertelde dat er 2 grondboringen gezet zijn door *ingenieursbureau Sweco*, in opdracht van de GEMEENTE. De laatste boring is van 31-10-24. NMG is hierover door dit bedrijf ingelicht over de resultaten. Waarschijnlijk omdat ik hun voorstel infiltratiebak had doorgemaild en de gemeente expert hier al dikke vraagtekens bij zette.. NMG gaven in een zeldzaam mailtje richting mij van 26/11/24 aan, dat men “in beraad’ is met hun eigen technische managers die in de wijk actief zijn….

Met de gemeente expert riolering en afwatering is geen contact opgenomen door NMG?! Toch staat in jullie notulen van de antwoorden op de schriftelijke vragen, dat de verhuurder dit gedaan heeft? Bij wie dan van de Gemeente? En wat is er afgesproken en besproken? De expert riolering en afwatering kon het niet vertellen.
NMG zegt met verschillende onderzoeksbureaus in gesprek te zijn. Waarover?? Of er wel of geen drainage ligt? Dat weten we al!! Wat voor onderzoeksbureaus?
Zoeken ze een onderzoeksbureau die een grondboring gaat bedenken dat voor NMG/ eigenaar goed genoeg is om dan toch die infiltratiebak te maken….Toevallig ook op 26/11/24 een mail van de expert van de gemeente dat dit totaal GEEN optie kan zijn.

De bodem is kleiig. 3 meter daaronder komt pas zand. Op basis van ervaring en van de ervaren overlast verwacht deze expert dat de percelen erg kleiig zijn. Dit kunnen wij en al mijn buren bevestigen. Een. Grote. Modderzooi. Hierdoor is de infiltratiecapaciteit beperkt. Water blijft makkelijker in de kruipruimte staan, doordat het niet weg kan stromen richting de straat. Het is niet mogelijk om te infiltreren in het diepere pakket grond, gezien de waterstanden.
Je krijgt dan geen drukhoogteverschil, het water **kan niet** wegstromen.
De laatste grondboring heeft dit bevestigd. Er bestaat zelfs een grote kans dat het zetten van infiltratiebakken het grondwater naar boven kan stuwen door de gebroken kleilaag en dan blijft het aan de bovenkant staan. Nog slechter!

Een infiltratiebak in de voortuintjes is dus absoluut weggegooid geld is en dit gaat totaal niet werken. Het LIJKT een goedkope oplossing te zijn voor NMG/eigenaar om dit probleem aan te pakken, maar dit gaat het probleem alleen maar verergeren.
Als NMG/eigenaar zo graag willen gaan graven….sluit dan gewoon drainage aan.

Het beste zou zijn; een drainage in de funderingen boren op verschillende plaatsen van het woningblok en actief deze drainage aan te sluiten op het gemeentesysteem zodat het water onder de huizen actief wordt weg gedraineerd. *Ja, dit kost geld*. De ervaring is al eeuwen dat goedkoop duurkoop is en dan zit je straks nog jaren met vochtproblemen met deze huurhuizen en gezondheidsproblemen voor de bewoners. Dus pak het gewoon eens goed aan!!
Dat is het risico als je huizen bezit en verhuurd. Soms moet je een bestaand probleem oplossen en dan moet je investeren.

Huizenverhuurders hebben voor elke huurder wel 10 anderen die staan te springen om de woning; zwembad onder je huis met vochtproblemen of niet.
De nieuwste particuliere buren betalen ondertussen voor een tussenwoning in dit rijtje al 1900 euro kale huur. Zonder pool boy.

Het lukt niet om te verhuizen…
Sociale huur verdien je net iets te veel voor of je mag achteraan aansluiten want je hebt geen rechten meer voor sociale huur en/of er zijn zoveel anderen voor je. Over 20 jaar heb je wellicht een keer een woning. Een huis kopen is onbetaalbaar geworden en alleen voor de rijken weggelegd, lijkt het.

Het zal de verhuurders wat uitmaken!!
Ja, zij hebben plichten en als huurders heb je rechten. Staat prachtig op papier.
Je koopt er echter **niets mee**. De gewone man, hier de particuliere en ook de sociale huurders in deze wijk, zijn **de sjaak.**

Als particuliere huurders moet je ieder individueel meldingen doen, wat verenigen als 1 front lastig maakt. Sociale huurders kunnen iets makkelijker samen klachten bundelen. Toch is men bang hun huis te verliezen. Zowel de sociale huurders als de particulieren. Ook ik ben bang voor problemen.
Als je de huurverhoging inhoud tot de verhuurder wat aan de problemen doet, heb je rechtszaken aan je broek van heb ik jou daar en niemand heeft hier zin in. Zo'n verhurende partij staat altijd sterker en heeft meer financiële middelen dan enkele huurders die klagen.

De lokale overheid zou *wel* druk kunnen zetten. Dat is mijn enige hoop hier. Voor onszelf en voor toekomstige bewoners. Want dit is niet opgelost door de eigenaren met een bakje zand en klei uitgraven of de kelders blijven leegpompen.
De gemeente heeft zorgplicht grondwater af te voeren voor bewoners. Maar ze kunnen ook voor de burgers opkomen.

Kunnen jullie nu alsjeblieft niet zeggen dat jullie het zo enorm erg vinden voor ons? Maar een echte **sterke vuist** maken voor de bewoners die hier koud zitten te wezen met vochtproblematiek.
Zou het niet mooi zijn dat ik over niet al te lange tijd weer kom inspreken en dat het toch eens een keer is opgelost? Gaat onze overheid de burgers helpen? Gaan jullie de verhurende partijen aanpakken, dat zij hun kleine stukje drainage richting jullie systeem eens aansluiten?

De verhuurders pappen, houdt de gemeente ons nat?
Of gaan jullie zorgen dat de bewoners hier in mijn wijk in Schuytgraaf eens droge voeten gaan halen?
Tot die tijd blijf ik mijn kruipruimte leegpompen, nu al 3 x gedaan sinds de zomervakantie. Laat ons alsjeblieft niet verzuipen en vechten tegen de bierkaai van verhurende partijen die zich er niet echt om bekommeren.
Gemeente Arnhem, breng ons boven water!

Met vriendelijke groet,

Marlies Welling

Verzonden: maandag 2 december 2024
Onderwerp: Gemeenteraad 4-12-24 mbt lekkage/vocht mankementen Polluxstraat Arnhem

Geachte heer/mevrouw,

Graag wil ik u via deze weg op de hoogte stellen van de jarenlange klachten mbt het woongenot op de Polluxstraat in Arnhem.

Wij (ik, mijn man en dochter destijds van 3 maanden) kwamen hier eind 2011 wonen. En wonen er dus inmiddels al 13 jaar, helaas niet als positief ervaren. Wij hebben zelfs met enig regelmaat gekeken naar opties voor een verhuizing maar helaas is dat tegenwoordig niet zo makkelijk.

Problemen;
Vrijwel jaarlijks frequente daklekkages en vochtproblemen voeren hier in huis de boventoon. Gelukkig zijn de lekkages na 12 jaar, eindelijk verleden tijd geworden met de nieuwe dakbedekking maar het vochtprobleem met name in het najaar/winter blijven nog even voortzetten.

Zodra het buiten kouder wordt…zo onder de 9 graden, zie en voel je de veranderingen. Water staat op de ramen/kozijnen en vensterbanken die ik dan elke dag droog maak met een theedoek om nog meer verf-afbladdering tegen te gaan.

Water aan de binnenkant van de voordeur dat naar beneden druipt met inmiddels het gevolg dat al het hang en sluitwerk roest/vergaat.

Een jaar of 5/6 geleden kreeg ik vochtmeters geplaatst door de stichting volkshuisvesting maar daar kwam niks uit. Wel kreeg ik een extra rooster in het raam aan de voorkant boven maar ook dit bracht geen verbetering. Verder kregen we het advies veel ventileren en stoken omdat het vocht uit de woning moest maar we kunnen doen wat we willen….ventileren 24 uur per dag maar geen resultaat.
- begin november 2024 kregen we nieuwe meters in huis en deze zouden oorspronkelijk 2 maanden blijven staan maar zijn na 2 weken verwijderd omdat er al duidelijkheid genoeg was gekomen door andere onderzoeken..? Rapport volgt nog eind december/begin januari 2025.

Vreemde is….niemand heeft het over alle klachten die het met zich meebrengt. Altijd kou/vocht in huis waardoor je vaker ziek bent in deze periode. De frustratie die het met zich meebrengt elke dag om elke ochtend met een lap in je handen te staan om de boel droog te maken. Het jarenlang moeten strijden/bellen om je gelijk te halen maar continu wordt afgepoeierd met alle verhaaltjes over wat mogelijke oorzaken kunnen zijn.

Maar ik betaal wel de hoofdprijs met elk jaar de verhoging van de huur voor een woning die nog slechter in staat is dan mijn ouderlijk huis uit de jaren 40/50.

Hieronder een aantal foto’s om een idee te geven wat de uitwerking is, ondanks het vele schoonmaken en het opnieuw schilderen om het jaar. Mogen duidelijk zijn dat dit ondanks het gegeven energielabel voor deze woning…de werkelijkheid verre van is

Mvg,
Suzan Lintz

Verzonden: woensdag 4 december 2024
Aan: griffie <griffie@arnhem.nl>
Onderwerp: Foto’s wc & woonkamer & schuifpui & straattegels & zolder & voordeur

Beste Griffie,

Deze foto’s zijn vandaag recent gemaakt op 4 december 2024 woensdag.
Wilt u deze foto’s aub toevoegen aan het onderwerp Singelkwartier.

Mvg, Dhr. Z. Ayna

Deze dag vorig jaar

58 items

Deze dag vorig j...

4 december 2023

Foto's in deze herinnering

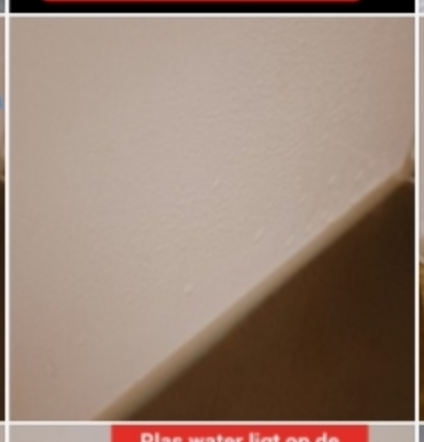

GEZOND

Resultaat feedbackronde door bewonerscommissie Singelkwartier

De bewonerscommissie Singelkwartier heeft n.a.v. de 1e bijeenkomst en de reactie van Volkshuisvesting op het ingediende zwartboek en de afronding volgens hen van de kwestie een feedbackronde gedaan langs huizen. 24 bewoners hebben een formulieren ingediend met de volgende uitkomst:

aantal formulieren	Compensatie	geen compensatie	Volkshuisvesting niet gewees	niet opgelost	Hoge vochtigheid in huis	Tevreden
24	5	19	7	21	21	4

Van: Bewonerscommissie Singelkwartier
Verzonden: vrijdag 6 december 2024

Onderwerp: aanvullende vragen en informatie agendering Singelkwartier Arnhem

Goedendag,

graag zien wij de volgende bijlagen meegenomen worden.

Aan dhr. P. Smeulders de vraag de ingediende vragen te beantwoorden in de raad aanstaande 11 december 2024.

Dank!

Bewonerscommissie Singelkwartier Arnhem

Beste wethouder,

Bij deze vraag ik uw aandacht voor nieuwe lekkages en/of nieuwe doorkomende schimmelplekken (na herstelwerkzaamheden juli 2024) en de vragen hieronder.

Wij als bewoners/huurders Singelkwartier zouden graag het volgende willen weten:

1. De verhuurder Volkshuisvesting bevestigd sinds 2018 op de hoogte te zijn van de gebreken aan de EPDM dakbedekking n.a.v. lekkages. Is de verhuurder hierin niet nalatig geweest om bewoners te informeren?
2. Waarom zijn zij pas in 2023 aan herstelwerkzaamheden/vervanging daken begonnen?
3. Wij vinden dat VHV nalatig is geweest. Hierdoor zijn er nu dus enorm veel huishoudens gedupeerd geraakt. Waarom nemen zij niet volledige verantwoordelijkheid als verhuurder? In plaats van mensen hun eigen inboedelverzekering te laten aanspreken etc. De meeste inboedelverzekeringen vergoeden dagwaarde. Die verschilt nog al in afschrijving in de tussenliggende 4 jaar tijd waarin de gebreken bekend waren maar niet verholpen zijn.
4. Is VHV verantwoordelijk (haar verzekering dan wel die van de bouwaannemer) voor de huurders zonder inboedelverzekering of de afwijzigingen van inboeldelverzekeraars . Vergoeden zij die mensen volledig? Of vergoedt hun verzekeraar ook maar dagwaarde? Zijn hierin wezenlijke verschillen bekend?
5. Was de wethouder op de hoogte sinds 2018 van deze problemen? Zo nee wanneer heeft VHV de wethouder hierin betrokken?
6. Verzakkingen in tuinen en straten in de wijk. Er werd afgelopen woensdag alleen gesproken over de kruipruimten van de particulier gehuurde woningen. Ook de huurwoningen van Volkshuisvesting hebben hiermee te kampen. Dit willen ze oplossen door nieuw zand onder de tegels die verzakt zijn aan te brengen. Is dit de juiste oplossing? Wie bepaalt dit? Wij wonen met z'n allen op dezelfde bouwgrond zonder drainage (behalve in de openbare ruimten)
7. Welke rechten hebben de huurders/gedupeerden op huurkorting/huurcompensatie derving woongenot. Moet een ieder dan individueel een zaak nu gaan aanspannen of gaat VHV nu eens warmhartig al deze gedupeerden compenseren volgens de wet.
8. Heeft de VHV data/analyses over de hoeveelheid schades? Genoemd wordt 140 woningen het dak van vervangen? Hebben al deze 140 huizen ook schade gehad? Wat zijn de aantallen huisbezoeken, aantallen schademeldingen, aantal vergoedingen/compensaties, huurcommissiezaken? Rechtzaken? Weet de wethouder deze cijfers?

9. Wethouder Smeulders heeft het huurdersloket opgericht voor huurdersproblemen in de Gemeente Arnhem. Zijn hier meldingen gedaan over deze verhuurder en de problematiek in de wijk Singelkwartier?
10. Wethouder Smeulders heeft in augustus een campagne gestart tegen foute verhuurpraktijden met als uiting : Wij kiezen nadrukkelijk de kant van de huurder. Wanneer kiest de wethouder ook de kant van deze huurders in het Singelkwartier? Of laat hij ons verzuipen en verschimmelen?
11. Bijlage foto's van nieuwe lekkages, verzakkingen in tuinen en openbare weg

Wij danken u alvast voor uw genomen moeite om onze geluiden aan te horen.

Bewonerscommissie Singelkwartier

Dhr. Z.Ayna

Mevr. N.H.M. Borgers

Mevr. B. van Keulen

De onmogelijke opdracht van de gemeente aan de burger

Over de machtige samenwerking van gemeente Arnhem en NUON/Vattenfall tegenover mij als inwoner

In 2002 besluit de gemeenteraad in te stemmen met aanleg van stadsverwarming door NUON in Schuytgraaf.

Ergens in de periode 2002-2006 wordt de grond van veld 5/ Parklane bouwrijp gemaakt.

In 2007/2008 bouwt bouwbedrijf Gerritsen mijn woning, in 2008 wordt deze opgeleverd.

In november 2022 lekt de klep van de stadsverwarming waardoor een broeierige, ongezonde stank in de gang ontstaat. In de zoektocht naar deze oorzaak (volgens Vattenfall ligt de oorzaak niet bij de stadsverwarming, want dat is een gesloten systeem; zij komen niet langs) laat ik een bedrijf komen dat de drainage door kan spuiten. Helaas blijkt dan dat het doorspuitpunt niet toegankelijk is. De gemeente geeft opdracht en een week later wordt een put gemaakt. Dan blijkt dat er geen drainage op het afvoerpunt aangesloten zit en volgt een zeer onaangename kennismaking met de ambtenaar van Stedelijk onderhoud die mij op allerlei verantwoordelijkheden wijst en geen verantwoordelijkheid neemt. Ik kan u die stukken op verzoek in laten zien. Uiteindelijk vervangt Vattenfall de gehele unit stadsverwarming, daarmee is de broeierige stank weg en krijg ik compensatie voor verloren warmte en excuses.

In november 2024 blijkt dat de gang erg vochtig is, ook aangrenzende buren herkennen dit probleem, wat al jarenlang speelt. Ik realiseer me dat de drainage niet goed kan werken als deze niet aangesloten is, dus meldt dit in Fixi (melding 3511986). Er komt op 3 december een ambtenaar langs en wij constateren water in de kruipruimte, net als bij de buren. Hij geeft aan dat ik onderzoek moet laten doen of er drainage in de kruipruimte aanwezig is en waar deze dan op aangesloten is. En wijst mij erop dat ik als huiseigenaar dit binnen de erfgrens moet oplossen.

Ik google en vind bij het Woo-verzoek over afspraken stadsverwarming Schuytgraaf 94270916 en 4273939; juli 2024) de documenten “Raadsbesluit aanwijzing NUON 7 januari 2002” en “Concessie stadswarmte Schuytgraaf Gemeente-GEM-NUON”. Daarin lees ik:

> 1.1.5 De GEM zal in haar Uitgiftevoorwaarden opnemen dat door de Realisator in de Woningen vrij toegankelijke kruipruimtesleuven zullen worden aangebracht met een afmeting van tenminste 200 (breedte) *50 (hoogte) cm, overeenkomstig de aan deze overeenkomst gehechte Richtlijn leidingen onder blokken (bijlage F3). Deze sleuven zullen onder normale omstandigheden droog zijn. GEM zal er voor zorgdragen dat, ten behoeve van een goede ontwatering van de kruipruimtesleuven met als doel droge kruipruimtes, de Realisatoren een drain onder de kruipruimtesleuf aanleggen, die wordt aangesloten op het reguliere afwateringsysteem van de Locatie.

> Als de kruipruimtes niet droog zijn, dan zijn de bewoners van de betreffende Woningen verplicht dit aan het Energiebedrijf te melden. Indien de wateroverlast (mede) een gevolg is van een verstopping van de drain zal de drain door - of in opdracht van – het Energiebedrijf op marktconforme condities worden doorgespoten. Tevens is het Energiebedrijf bevoegd om zelfstandig het besluit te nemen om de drains door te spuiten indien dat naar haar oordeel wenselijk of noodzakelijk is. De aansluitpunten bevinden zich in het openbaar gebied. De Gemeente zal ervoor zorgen dat de toegang tot het aansluitpunt te allen tijde mogelijk is. De kosten die samenhangen met het doorspuiten van de drain zijn voor rekening van de bewoners die aangesloten zijn op de betreffende drain, tezamen en voor gelijke delen. Vorenstaande heeft niet tot gevolg dat het Energiebedrijf verantwoordelijk is voor het droog houden van de kruipruimtesleuven. Evenmin is het Energiebedrijf verplicht om de kruipruimtesleuven periodiek te inspecteren."

Oftewel: de gemeente Arnhem heeft onvoldoende Bouw- en woningtoezicht gehouden op de aanleg/aansluiting van het drainagesysteem. Ik moet nu kosten maken om inspectie uit te laten voeren of er wel drainagebuizen aangebracht zijn en anders moet ik die alsnog laten plaatsen. Ik krijg een antwoord op mijn Fixi-melding dat de ambtenaar het standpunt niet wijzigt.

Op 5 december komt een bedrijf dat me vertelt dat er heel veel drainageproblemen zijn in Schuytgraaf. De kans is groot dat de drainage niet aangelegd is, ook is hij al tegengekomen dat er drainage aangelegd is door een bouwonderneming, die niet aangesloten was. De kosten voor inspectie van de kruipruimte gaat € 1.500 kosten en evt. herstelwerkzaamheden worden geraamd op 3 tot 5 duizend euro. Voor mij en mijn aangrenzende buren kan het totaalbedrag oplopen tot 18 tot 20 duizend euro! Onze woningen liggen tussen een soort binnentuin van aangrenzende tuinen en de wadi, dus het grondwater van een blok van meer dan 20 huizen stroomt onder onze woningen door.

Zoals mijn buurman opmerkte: als je als huiseigenaar je drainagesysteem wilt onderhouden, want dat is verplicht gesteld in de koopovereenkomst, dan moet je het blijkbaar eerst zelf aanleggen! Want de gemeente Arnhem neemt geen verantwoordelijkheid voor het onvoldoende toezicht op de bouw van de woning.

Beste gemeenteraadsleden, wat vind u hier nu zelf van?

Drs. S. Bakker

Bewoner Parklane/Schuytgraaf

Geachte lezer,

Dank voor uw vragen en voor uw inspraak vorige week tijdens de gemeenteraadsvergadering. Uiteraard ben ik altijd bereid om naar uw ervaringen en zorgen te luisteren. Ook voor mij is het belangrijk dat jullie als bewoners in een fijn huis kunnen wonen en dat de problemen die jullie ondervinden adequaat worden opgelost. Gelukkig zijn al veel problemen verholpen, maar is ook uit de inspraak gebleken dat nog niet alles voldoende is opgepakt.

Via de mail ontving ik van jullie 10 vragen en een bijlage met foto's. Jullie hebben gevraagd of ik deze vragen tijdens de raadsvergadering zou kunnen beantwoorden. Tijdens de vorige raadsvergadering hebben veel politieke partijen al vragen aan mij gesteld. Deze zal ik woensdag verder beantwoorden. Hierna hebben raadsleden opnieuw de kans om nog meer vragen aan mij te stellen.

Omdat het in principe niet gebruikelijk is om binnengekomen schriftelijke vragen tijdens zo'n raadsvergadering mondeling te beantwoorden, lijkt het me beter dat ik de vragen schriftelijk beantwoord. Dat doe ik bij dezen graag.

Hoewel ik de vragen zo goed als mogelijk heb beantwoord, zal het jullie opvallen dat ik niet op alle vragen een compleet antwoord kan geven. Dat komt omdat wij als gemeente een andere rol hebben als Volkshuisvesting - jullie verhuurder - en ik geen inzicht heb in alle stappen die Volkshuisvesting zet en de motiveringen van Volkshuisvesting. Ook ken ik niet alle gesprekken en geschillen tussen huurders en Volkshuisvesting. Voor de beantwoording moet ik dan ook veelal verwijzen naar de inspraak en mijn gesprek met Volkshuisvesting.

Ik heb jullie vragen ook doorgestuurd aan Volkshuisvesting, die deze beter dan ik kunnen beantwoorden. Hopelijk kan Volkshuisvesting in de gesprekken die met huurders nog plaatsvinden de vragen die nog leven beantwoorden.

Tijdens de raadsvergadering hoorde ik in de inspraakreactie van Volkshuisvesting dat zij al een eind op weg zijn in het bieden van hulp en ondersteuning aan alle huurders van alle 140 woningen. Volkshuisvesting gaf ook bereid te zijn opnieuw in gesprek te gaan met mensen die zich tot nu toe niet voldoende gehoord voelen. Ik hoop van harte dat jullie als huurders en Volkshuisvesting elkaar goed kunnen vinden.

Met vriendelijke groet,

Paul Smeulders

1. **De verhuurder Volkshuisvesting bevestigd sinds 2018 op de hoogte te zijn van de gebreken aan de EPDM dakbedekking n.a.v. lekkages. Is de verhuurder hierin niet nalatig geweest om bewoners te informeren?**

   Van Volkshuisvesting begrepen we dat vanaf 2018 meldingen/klachten binnenkwamen, maar pas later bleek dat er een structureel probleem was. Dat Volkshuisvesting in 2018 niet direct alle huurders heeft geïnformeerd vinden we niet nalatig, omdat het toen mogelijk nog incidenten leken. We vinden wel dat het te lang heeft geduurd voordat de daken zijn vervangen. Volkshuisvesting had eerder de structurele problemen moeten erkennen en eerder een besluit moeten nemen om de daken te vervangen. Hiervoor

heeft Volkshuisvesting excuses aangeboden aan haar huurders.

2. **Waarom zijn zij pas in 2023 aan herstelwerkzaamheden/vervanging daken begonnen?**

   De exacte reden waarom pas in 2023 is overgegaan tot vervanging van de daken ken ik niet.
   Zoals bij vraag 1 beantwoord, zien we dat Volkshuisvesting heeft erkend dat het te lang duurde voordat de werkzaamheden begonnen. Tijdens de inspraak heeft Volkshuisvesting aangegeven dat het vervangen van een dak behoorlijk ingrijpend is. Volkshuisvesting heeft eerst gekeken naar andere oplossingen, die niet hebben kunnen baten. Hierdoor heeft het vervangen van het dak lang op zich laten wachten.

3. **Wij vinden dat VHV nalatig is geweest. Hierdoor zijn er nu dus enorm veel huishoudens gedupeerd geraakt. Waarom nemen zij niet volledige verantwoordelijkheid als verhuurder? In plaats van mensen hun eigen inboedelverzekering te laten aanspreken etc. De meeste inboedelverzekeringen vergoeden dagwaarde. Die verschilt nog al in afschrijving in de tussenliggende 4 jaar tijd waarin de gebreken bekend waren maar niet verholpen zijn.**

   We hebben begrepen dat Volkshuisvesting mensen in het begin wees op hun verzekering, maar dat zij later, toen het bleek te gaan om een structureel probleem, zelf schades zijn gaan vergoeden. Daarmee lijkt Volkshuisvesting verantwoordelijkheid te nemen.

4. **Is VHV verantwoordelijk (haar verzekering dan wel die van de bouwaannemer) voor de huurders zonder inboedelverzekering of de afwijzingen van inboeldel verzekeraars . Vergoeden zij die mensen volledig? Of vergoedt hun verzekeraar ook maar dagwaarde? Zijn hierin wezenlijke verschillen bekend?**

   We kennen niet de verzekeringen die huurders wel/niet hebben afgesloten, dus weten ook niet welke vergoedingen de verzekeraar uitkeert.

   Volkshuisvesting erkent dat er verschillen zitten in hoogtes van vergoedingen die zij uitkeren, omdat de schades verschillen en er maatwerk geleverd moet worden.

5. **Was de wethouder op de hoogte sinds 2018 van deze problemen? Zo nee wanneer heeft VHV de wethouder hierin betrokken?**

   Het oplossen van problemen aan woningen is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van woningeigenaren. Huurders moeten dan ook melding maken bij hun verhuurder als zij een probleem ervaren. Wij worden daar als gemeente niet (standaard) van op de hoogte gesteld. Ik vernam van de problematiek in het Singelkwartier in mei van dit jaar. Volkshuisvesting heeft ons daarna verteld over de problematiek en de acties die zij nemen.

6. **Verzakkingen in tuinen en straten in de wijk. Er werd afgelopen woensdag alleen gesproken over de kruipruimten van de particulier gehuurde woningen. Ook de huurwoningen van Volkshuisvesting hebben hiermee te kampen. Dit willen ze**

oplossen door nieuw zand onder de tegels die verzakt zijn aan te brengen. Is dit de juiste oplossing? Wie bepaalt dit? Wij wonen met z'n allen op dezelfde bouwgrond zonder drainage (behalve in de openbare ruimten)

In uw vraag worden een aantal oplossingen genoemd, die nog niet worden uitgevoerd. Van Volkshuisvesting hebben we begrepen dat er nog aanvullende onderzoeken lopen om te kijken of er meer bouwkundige of bouwfysische problemen zijn met de woningen (dan enkel de daken). Als die onderzoeken gereed zijn, is het de verantwoordelijkheid van Volkshuisvesting om actie te ondernemen als er meer problemen blijken te zijn. Als er iets moet gebeuren in de openbare ruimte, zorgen we daar als gemeente voor. In de openbare ruimte ligt al een gemeentelijke drainagesysteem.

7. **Welke rechten hebben de huurders/gedupeerden op huurkorting/huurcompensatie derving woongenot. Moet een ieder dan individueel een zaak nu gaan aanspannen of gaat VHV nu eens warmhartig al deze gedupeerden compenseren volgens de wet.**

Als een woning een 'gebrek' heeft, kan de Huurcommissie bepalen dat huurders minder huur hoeven te betalen. Dat is in de wet geregeld.

Ook is in de wet geregeld dat als huurders niet tevreden zijn met de dienstverlening van een woningcorporatie, zij naar een onafhankelijke klachtencommissie kunnen, die het bestuur van een woningcorporatie kan adviseren. Het bestuur heeft goede redenen nodig om van zo'n advies af te wijken.

We vinden het positief dat Volkshuisvesting bereid is gebleken, en ook nog steeds lijkt, om mensen te helpen met hun schades en het oplossen van problemen. We raden dus vooral aan om melding te maken. In het geval van het Singelkwartier verwachten we ook een proactieve benadering van Volkshuisvesting zelf om langs te gaan bij mensen. Er zijn huisbezoeken bij alle huurders geweest (indien huurders hieraan meewerkten).

Als mensen dezelfde klachten ervaren, is het zeker mogelijk om (bijvoorbeeld bij de Huurdersbalie) gezamenlijk als huurders op te trekken.

8. Heeft de VHV data/analyses over de hoeveelheid schades? Genoemd wordt 140 woningen het dak van vervangen? Hebben al deze 140 huizen ook schade gehad? Wat zijn de aantallen huisbezoeken, aantallen schademeldingen, aantal vergoedingen/compensaties, huurcommissiezaken? Rechtzaken? Weet de wethouder deze cijfers?

Deze cijfers ken ik niet, maar de verhuurder heeft deze data ongetwijfeld.
Uit de inspraak begrepen we dat overal huisbezoeken zijn afgelegd, maar dat maatwerk wordt geboden per huishouden voor geschikte oplossingen.

9. Wethouder Smeulders heeft het huurdersloket opgericht voor huurdersproblemen in de Gemeente Arnhem. Zijn hier meldingen gedaan over deze verhuurder en de problematiek in de wijk Singelkwartier?

In Arnhem kennen we de Huudersbalie. Vanuit de gemeente geven we subsidie aan de Huudersbalie om huurders te helpen bij bemiddeling en procedures met of tegen hun

verhuurder. Ook kan de Huurdersbalie handhavend optreden als er sprake is van intimidatie, bedreiging of onrechtmatig hoge huren vanuit de verhuurder.

Bij de Huurdersbalie zijn geen meldingen gemaakt over deze buurt.

Naast dit loket van de gemeente, weten we dat er twee huishoudens bezig zijn met een (juridische) procedure en/of een Huurcommissiezaak.

10. Wethouder Smeulders heeft in augustus een campagne gestart tegen foute verhuurpraktijden met als uiting : Wij kiezen nadrukkelijk de kant van de huurder. Wanneer kiest de wethouder ook de kant van deze huurders in het Singelkwartier? Of laat hij ons verzuipen en verschimmelen?

We staan zeker achter de huurders in onze stad. We zien echter ook dat Volkshuisvesting stappen neemt om huurders tegemoet te komen. Ze hebben erkenning gegeven en excuses aangeboden dat het vervangen van de daken te lang duurde. Als problemen blijven voortdoen, zullen we dat uiteraard met Volkshuisvesting bespreken en aandringen op adequate oplossingen. Ook roepen we huurders vooral op melding te maken bij bijvoorbeeld de klachtencommissie, als men niet tevreden is over de dienstverlening van Volkshuisvesting.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Agenderingsverzoek 'Voortdurende problemen met vocht, schimmel en wateroverlast in het Singelkwartier (Schuytgraaf)'

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Debat
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Besprekingen

- 4 december 2024: informatieve bespreking en start debat raad en college

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Hogenhout (Partij voor de Dieren), Kemperman (D66), Snelting (Volt), Visser (PvdA), Groot (Arnhem Centraal), Roelen (SP), Prinsen (GroenLinks), Zoeteweij (groep Van den Broek), Eppich (VVD), Verheij (PVV), Wiggers (Burgerbelang Arnhem), Aydemir (DENK). De fracties van CDA, ChristenUnie en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: Smeulders (wethouder), Van Oudheusden (bestuursadviseur)

Bespreking

Informatief

Mevrouw Van Keulen en mevrouw Kianinejad, beide bewoners van het Singelkwartier, spreken in op persoonlijke titel. Mevrouw Mokveld spreekt in namens wooncoörperatie Volkshuisvesting Arnhem. De raadskamer heeft met alle insprekers uitgebreid gesproken over de problematiek in het Singelkwartier.

Debat

In de eerste termijn van de zijde van de raad zijn vragen van gesteld aan de portefeuillehouder. De portefeuillehouder is gestart met de beantwoording van de vragen maar heeft dit niet kunnen afronden voor het eind van de vergadering.

Conclusie

De voorzitter heeft vastgesteld dat de informatieve bespreking is afgerond. Het debat tussen raadskamer en college wordt vervolgd en hervat bij de eerste termijn van de portefeuillehouder.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

D.J.K. Weijers

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Agenderingsverzoek 'Voortdurende problemen met vocht, schimmel en wateroverlast in het Singelkwartier (Schuytgraaf)'

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Debat
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Besprekingen

- 4 december 2024: informatieve bespreking en start debat raad en college
- 11 december 2024: vervolg en afronding debat raad en college

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Hogenhout (Partij voor de Dieren), Kemperman (D66), Snelting (Volt), Groot (Arnhem Centraal), Visser (PvdA), Zijlstra (ChristenUnie), Roelen (SP), Prinsen (GroenLinks), Zoeteweij (groep Van den Broek), Schrijvers (VVD), Wiggers (Burgerbelang Arnhem), Aydemir (DENK). De fracties van CDA, PVV en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: Smeulders (wethouder), Van Oudheusden (bestuursadviseur)

Bespreking

De portefeuillehouder heeft zijn eerste termijn afgerond. Vervolgens is in een tweede termijn van de raad vragen gesteld aan de wethouder, die hij in zijn tweede termijn heeft afgerond.

Toezeggingen

1. Wethouder Smeulders zegt toe de schimmelexpert in te zetten bij de woningen met de vocht- en schimmelproblemen in het Singelkwartier op kosten van de gemeenten

2. Wethouder Smeulders zegt toe de raad te informeren als er een doorbraak is ten aanzien van de problematiek in het Singelkwartier

Conclusie

De voorzitter heeft vastgesteld de bespreking van het agenderingsverzoek is afgerond. Er is niet in een vervolg voorzien.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

M. Loor

Raadsvoorstel ‘Referendumverordening gemeente Arnhem’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
11-12-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college B&W

Spreekrecht publiek?
Ja

Voorgesteld resultaat:
Start en afronding van de informatieve en meningsvormende bespreking.

Informatieve bespreking:
Geen aanmeldingen om in te spreken.

Meningsvormende bespreking:
Er wordt in maximaal twee termijnen vergaderd waarin de raadskamer in gesprek gaat met het college.

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

Het college stelt voor:

1. Een onafhankelijke en neutrale referendumcommissie in te stellen;
2. De referendumcommissie opdracht te geven om voor het zomerreces 2025 advies uit te brengen over verdere hervorming van de verordening, waarbij raadsleden en inwoners actief worden betrokken en input kunnen geven;
3. De Referendumverordening voor de gemeente Arnhem 2024 vast te stellen waarin de referendumcommissie is opgenomen en waarin enkele punten zijn aangepast naar de actuele situatie

Aandachtspunten

Aandachtspunten
De voorgestelde werkwijze om de referendumverordening aan te passen, gaat uit van twee stappen. Met het raadsvoorstel dat nu voorligt wordt de referendumcommissie opgenomen in de referendumverordening. Dit is nodig om de referendumcommissie een rol te geven in de verdere ontwikkeling van de referendumverordening. Mogelijk volgt, afhankelijk van de uitkomst van het advies van de commissie, een tweede raadsvoorstel met inhoudelijke aanpassingen op de referendumverordening.

Informatieve bespreking
Voor het raadsvoorstel is ten tijde van het publiceren van de agenda geen aanmelding ontvangen om in te spreken. Wanneer insprekers zich nog aanmelden, wordt de bijlage ‘Lijst van insprekers’ toegevoegd aan de stukken en worden zij hieraan toegevoegd. Zij krijgen dan 5 minuten de tijd om hun bijdrage te delen in de informatieve bespreking.

Meningsvormende bespreking
Er wordt gestart met de meningsvormende bespreking. Er wordt in twee termijnen vergaderd. Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld. De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Bob Roelofs

Ambtenaar
Dion Vreman
Dion.vreman@arnhem.nl
+31683909562

Raadsadviseur
Robin Oosthout
robin.oosthout@arnhem.nl
+31625776491

Voorgestelde behandelwijze

Informatieve bespreking

Ten tijde van het publiceren van de agenda is er geen aanmelding ontvangen om in te spreken. Indien insprekers zich nog aanmelden, krijgen zij vijf minuten de tijd om hun bijdrage te delen. Daarna is de raadskamer in de gelegenheid om vragen te stellen. Wanneer er meerdere insprekers zich aanmelden, wordt dit mogelijk een rondetafelgesprek.

Meningsvormende bespreking

Er wordt in twee termijnen vergaderd.

- Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
- De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen, waarbij die antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen.
- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

Mogelijk resultaat:

- Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
- Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de Bespreking van Moties en Amendementen.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4380277

Onderwerp: Referendumverordening gemeente Arnhem

Kernboodschap

De gemeente Arnhem stelt een referendumcommissie in om onafhankelijk en neutraal advies te geven over referenda in Arnhem. Hiervoor wordt de referendumverordening aangepast. De nieuwe commissie brengt voor de zomer van 2025 een advies uit over de manier waarop de verordening verder kan worden vernieuwd.

Voorstel

1. Een onafhankelijke en neutrale referendumcommissie in te stellen;
2. De referendumcommissie opdracht te geven om voor het zomerreces 2025 advies uit te brengen over verdere hervorming van de verordening, waarbij raadsleden en inwoners actief worden betrokken en input kunnen geven;
3. De Referendumverordening voor de gemeente Arnhem 2024 vast te stellen waarin de referendumcommissie is opgenomen en waarin enkele punten zijn aangepast naar de actuele situatie.

Inleiding

De gemeente Arnhem kent al jaren een referendumverordening. De huidige verordening is vastgesteld in 2015. Sindsdien zijn er twee referenda geweest, in 2016 over Stadsblokken Meinerswijk en in 2021 over afval. In 2017 is de huidige verordening geëvalueerd. De uitkomsten van de evaluatie hebben toen niet geleid tot aanpassing van de verordening. Tegelijkertijd is er behoefte aan aanscherping van de verordening en heeft het college in 2023, in reactie op raadsvragen, aangekondigd om hiervoor een voorstel naar de raad te sturen.

In februari 2024 heeft een gesprek plaatsgevonden over de referendumverordening, met het referendum van 2021 als vertrekpunt. Aan dit gesprek namen enkele personen deel die dicht betrokken waren bij de organisatie van het betreffende referendum, een externe deskundige op het gebied van referenda en het huidig hoofd van de afdeling Burgerzaken.

Zowel in de evaluatie uit 2017 als in het gesprek begin 2024 zijn verschillende onderdelen in de huidige verordening benoemd die aangepast of aangevuld kunnen worden. Het meest nadrukkelijk komt daarin de referendumcommissie naar voren; een neutrale partij die politieke adviezen geeft over (de uitvoering van) het referendum. Aan een referendum hangt altijd zware politieke lading, en

Arnhem GEMEENTE

de referendumcommissie wordt gezien als een instrument dat meer duidelijkheid en rust in het proces kan brengen en daarmee een waardevolle aanvulling kan zijn ten opzichte van de huidige situatie.

Beoogd effect

Een correct en soepel verloop van referenda in Arnhem.

Argumenten

1.1 *Een referendumcommissie bewaakt zonder politieke kleur de uitvoering van de referendumverordening.*

Binnen de context van een referendum is het belangrijk om proces en inhoud te scheiden. Dat is van belang voor
- het vertrouwen van inwoners in de overheid; burgers moeten kunnen vertrouwen op een zuiver proces in de organisatie van een referendum en dat deze niet is beïnvloed door inhoudelijke standpunten van enige belanghebbende;
- besluitvorming. Een referendum is per definitie politiek gevoelig. Betrokkenen, zowel binnen als buiten de politiek, dragen hun standpunten uit. Elk besluit dat binnen die context genomen moet worden, kan politiek geïnterpreteerd worden, wat de daadwerkelijke besluitvorming kan bemoeilijken.

De taak van de referendumcommissie is om toe te zien op een zuivere procesgang en hiervoor politiek neutrale adviezen te geven. De commissie bestaat uit vijf leden. Van de commissieleden wordt een onpartijdige houding verwacht. Daarom is in de verordening opgenomen dat de leden geen deel mogen uitmaken van, of werkzaam zijn onder verantwoordelijkheid van bestuursorganen van de gemeente. Daarnaast worden leden (mede) geworven op basis van kennis en ervaring op onder andere bestuurlijk, juridisch en communicatief vlak.

2.1 *Er zijn diverse mogelijkheden voor inrichting van een referendum die verkend kunnen worden.*

Dit voorstel is gericht op het instellen van een referendumcommissie. Zowel uit de evaluatie als het groepsgesprek komen ook andere onderdelen naar voren die aangepast zouden kunnen worden. Zoals het verstrekken van subsidies voor campagnes rond het referendum, het verlagen van de leeftijd voor kiesgerechtigden of een uitbreiding van mogelijkheden waarop inwoners hun mening kunnen geven in een referendum. Om tot dergelijke keuzes te komen, is een uitgebreidere verkenning nodig, waarbij ook inwoners en raadsleden zich kunnen uitspreken. Indien uw raad ideeën heeft voor verdere aanpassingen in de verordening, kunt u die in dit traject van de referendumcommissie inbrengen.

2.2 *De commissie kan hiermee zelf ook inbreng leveren op de verordening waar zij een rol in spelen.*

Zolang er geen referendumverzoek wordt ingediend, kan een referendumcommissie slapend

zijn. Maar een referendumcommissie kan op elk moment gevraagd en ongevraagd advies geven. Ook over de referendumverordening. Normaliter zal een commissie niet snel geneigd zijn om advies uit te brengen over een referendumverordening die net is vastgesteld. Door de nieuw aan te stellen commissie expliciet opdracht te geven om hier advies over uit te brengen, krijgen zij direct de mogelijkheid om hier vanuit hun rol en expertise inbreng op te leveren. Het geeft de commissie vanaf de start een positie binnen het politiek bestuurlijke krachtenveld.

3.1 *Met de verordening wordt de juridische basis voor de commissie vastgelegd.*

De referendumverordening is het kader waarbinnen het referendum georganiseerd wordt. Om een referendumcommissie in te stellen is het dan ook nodig om dit in de verordening op te nemen, en daarbij de rollen en taken van de commissie te benoemen.

3.2 *De huidige verordening sluit op sommige punten niet aan op huidige wetgeving of gebruikte termen.*

In 2015 is de referendumverordening voor het laatste gewijzigd. Daarin staan verwijzingen naar de Wet raadgevend referendum, welke is vervallen in 2018. Ook staan er namen en termen in die inmiddels zijn gewijzigd, zoals de Politieke Maandag. Het opnemen van een referendumcommissie in de verordening biedt de gelegenheid om ook deze verouderde termen en verwijzingen te actualiseren. Dit heeft geen inhoudelijke gevolgen.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Deze aanpak duurt langer en vraagt twee keer om een raadsbehandeling.*

De voorgestelde werkwijze om de verordening aan te passen, gaat uit van twee stappen. Eerst het opnemen van de referendumcommissie, en daarna mogelijk (afhankelijk van de uitkomst van het advies van de commissie) verdere inhoudelijke aanpassingen. Dat kost daardoor meer tijd en twee keer een behandeling door de raad.
Deze getrapte aanpak is nodig wanneer we de referendumcommissie een rol willen geven in de verdere ontwikkeling van de referendumverordening. Want een referendumcommissie kan pas starten nadat de raad hiertoe heeft besloten.

1.2 *Het verkiezingsbudget is niet berekend op een referendumcommissie.*

In de jaarlijkse begroting is een budget van € 442.076 opgenomen voor verkiezingen. Dit is gebaseerd op de kosten voor het organiseren van één verkiezing per jaar. In de berekening is geen rekening gehouden met de kosten voor een referendumcommissie. Een referendum vindt incidenteel plaats. Doet deze situatie zich voor, dan zal hiervoor op dat moment dekking gezocht moeten worden. Zoals dat ook geldt voor de overige kosten die gepaard gaan met het organiseren van het referendum.

Participatie

De voorgestelde aanpassing van de verordening is gebaseerd op de uitkomsten van de evaluatie in 2017 en het groepsgesprek begin 2024. Hier hebben in beide gevallen in beperkte mate interne en externe betrokken aan deelgenomen. Voor de verdere inhoudelijke aanpassing van de verordening wordt een uitgebreider traject voorgesteld waar ook inwoners (en raadsleden) nadrukkelijk de mogelijkheid krijgen om inbreng te leveren.

Financiën

Het benodigd budget wordt voor 2025 geraamd op € 22.500,-. Dit bestaat uit:
a) € 7.500,- vergoeding voor commissieleden
b) € 15.000,- werkbudget

Ad a: De leden van de referendumcommissie ontvangen ieder een vastgestelde vergoeding per bijgewoonde vergadering. De hoogte van de vergoeding is gebaseerd op hetgeen is bepaald in 'Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers', artikel 3.4.1. De vergoeding bedraagt in 2024 € 151,20 per bijgewoonde vergadering en moet voor 2025 nog worden vastgesteld. Commissieleden ontvangen ook een reiskostenvergoeding. In 2025 rekenen we op maximaal acht vergaderingen.
Ad b: Omdat de referendumcommissie wordt gevraagd om voor de zomer van 2025 een advies te geven en daar externe partijen bij te betrekken, is voor het eerste jaar een werkbudget opgenomen. Hiermee kunnen o.a. bijeenkomsten georganiseerd worden.

De kosten voor de referendumcommissie worden gedekt uit het verkiezingsbudget 2025. Omdat er geen verkiezingen gepland zijn in 2025 is er ruimte in het jaarlijkse budget om de kosten voor de referendumcommissie in dat jaar te dekken.

Uitvoering

De vastgestelde verordening wordt gepubliceerd op overheid.nl.
De referendumcommissie wordt geworven door middel van een openbare selectieprocedure. Hierbij wordt rekening gehouden met de gewenste diversiteit in de samenstelling van de commissie. De selectiecommissie zal bestaan uit de vicevoorzitter van de gemeenteraad, de griffier, een juridisch adviseur en een recruiter vanuit P&O die als onafhankelijk adviseur bij het gehele proces betrokken is en zorgt voor een inclusieve selectieprocedure.

Communicatie

De communicatie richt zich op de werving van de commissieleden. Hiervoor gebruiken we de reguliere kanalen zoals Werken in Arnhem, Werken in Gelderland, onze sociale media kanalen en Diversiteit in Bedrijf. Daarnaast zetten we op basis van het functieprofiel gerichte wervingsacties om potentiële kandidaten te bereiken.

RAADSVOORSTEL

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Ontwerpbesluit, inclusief Referendumverordening voor de gemeente Arnhem 2024
- Overzicht van voorgestelde wijzigingen in de referendumverordening (‘was-wordt-lijst’)
- Evaluatie referendumverordening 2017

GEMEENTE Arnhem

RAADSVOORSTEL

Besluit van
Zaaknummer 4380277

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 november 2024;

gelet op de artikelen 108, 147, 149 en 154 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Een onafhankelijke en neutrale referendumcommissie in te stellen;
2. De referendumcommissie opdracht te geven om voor het zomerreces 2025 advies uit te brengen over verdere hervorming van de verordening, waarbij raadsleden en inwoners actief worden betrokken en input kunnen geven.
3. Vast te stellen de

REFERENDUMVERORDENING VOOR DE GEMEENTE ARNHEM 2024, *inclusief daarbij behorende bijlage: Toelichting*

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1

In deze verordening wordt verstaan onder:
a. kiezer: de kiesgerechtigde bedoeld in artikel 2
b. referendum: een raadgevende volksstemming, waarbij de kiezers zich uitspreken over een voorgenomen besluit dat aan de raad ter besluitvorming is voorgelegd;
c. raad: de raad van de gemeente Arnhem;
d. college: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem;
e. centraal stembureau: het centraal stembureau voor de verkiezing van de leden van de gemeenteraad

Artikel 2

1. Kiesgerechtigd voor het referendum zijn diegenen die op grond van de Kieswet kiesgerechtigd zijn voor de verkiezing van de leden van de raad.
2. Voor de beoordeling of aan de vereisten voor het kiesrecht is voldaan, is de toestand op de vierenveertigste dag voor de dag van stemming bepalend. Het vereiste van het hebben bereikt van de achttienjarige leeftijd wordt beoordeeld naar de toestand op de dag van de stemming.
3. De registratie van de kiesgerechtigdheid voor de verkiezingen van de raad geldt tevens als registratie van de kiesgerechtigdheid voor een referendum op basis van deze verordening.

Gemeente Arnhem

RAADSVOORSTEL

GEMEENTE Arnhem

Artikel 3

Een referendum wordt gehouden onder de kiezers van het gehele grondgebied van de gemeente Arnhem.

REFERENDUMCOMMISSIE

Artikel 3a. Referendumcommissie

1. De raad stelt een onafhankelijke referendumcommissie in.
2. De raad benoemt, op voordracht van het college, een voorzitter en vier leden.
3. De commissie wordt ondersteund door ambtenaren van de gemeente Arnhem die werken onder verantwoordelijkheid van de griffier van de raad. De griffier of een van de op de griffie werkzame raadsadviseurs treedt op als secretaris van de commissie.
4. De voorzitter en de leden van de referendumcommissie kunnen geen deel uitmaken van of werkzaam zijn onder verantwoordelijkheid van bestuursorganen van de gemeente.
5. De voorzitter en de overige leden worden benoemd voor een periode van zes jaar. Aftredende leden kunnen één maal worden herbenoemd.

Artikel 3b. Taken en vergaderingen referendumcommissie

1. De referendumcommissie heeft tot taak:
    i. De raad te adviseren over de vraag of sprake is van een uitgezonderd besluit als bedoeld in artikel 4, tweede lid,
    b. het centraal stembureau te adviseren over:
        i. de datum van het te houden referendum
    c. het college te adviseren over:
        i. de stembiljetten en
        ii. de door de gemeente te verstrekken voorlichting over het referendum
    d. toezicht te houden op:
        i. de uitvoering van deze verordening, en
        ii. het objectieve en neutrale karakter van de door de gemeente te verstrekken voorlichting over het referendum;
        iii. de campagnes en activiteiten die worden gehouden voor een raadgevend referendum
    e. klachten te behandelen in het kader van haar toezichttaak. De commissie toetst daarbij of de voorlichting aan de eisen van objectiviteit en de campagnevoering en activiteiten aan de eisen van fair play voldoen.
    f. De vraagstelling van het referendum vast te stellen, inclusief antwoordmogelijkheden en stemprocedure.
2. De referendumcommissie kan op eigen initiatief advies uitbrengen over aanpassingen van deze verordening, over de bij referenda en referendumverzoeken te volgen procedure en over alle overige zaken die het referendum betreffen en die zij van belang acht.
3. De referendumcommissie kan besluiten in beslotenheid te vergaderen als het openbaar belang dat verlangt.
4. De adviezen van de referendumcommissie zijn openbaar tenzij het openbaar belang zich daartegen verzet.

ONDERWERP

Artikel 4

1. Alleen een onderwerp, waarover de raad bevoegd is te beslissen, kan onderwerp van een referendum zijn.
2. De volgende conceptbesluiten kunnen géén onderwerp van een referendum zijn:
a. besluiten over voorstellen inzake individuele kwesties, zoals benoemingen, ontslagen, schorsingen;
b. besluiten in het kader van deze verordening;

c. besluiten over de hoogte van geldelijke voorzieningen voor ambtsdragers, gewezen ambtsdragers en hun nabestaanden;
d. besluiten die onderworpen zijn aan c.q. onderdeel uitmaken van een wettelijk geregelde procedure en waarbij die procedure zich niet verdraagt met het (inlassen van een) referendum;
e. besluiten ten aanzien waarvan een referendum is gehouden;
f. besluiten met een spoedeisend karakter;
g. besluiten over bij de raad ingediende bezwaarschriften

INITIATIEF EN BESLISSING

Artikel 5 Inleidend verzoek

1. Kiezers kunnen bij de raad op een daarvoor door het college vastgesteld formulier een inleidend verzoek indienen tot het houden van een referendum.
2. Dit verzoek moet worden ondersteund door ten minste 750 kiezers. Voor de beoordeling in het kader van dit artikel of aan de vereisten voor het kiesrecht is voldaan, is bepalend of dit op het tijdstip van de vergadering bedoeld in het vierde lid het geval is.
3. Het verzoek moet vergezeld gaan van een handtekening van elke kiezer die het verzoek ondersteunt met een opgave van zijn of haar naam, geboortedatum, adres en woonplaats.
4. Het verzoek vermeldt om welk voorgenomen besluit het gaat en moet bij de voorzitter van de raad worden ingediend ten minste drie werkdagen voor de vergadering van de raad waarvoor het voorgenomen besluit is geagendeerd.
5. Wanneer de raad in zijn in het vierde lid bedoelde vergadering oordeelt dat het verzoek door ten minste het voorgeschreven aantal kiezers is ondersteund en het onderwerp is toegestaan op grond van artikel 4, stelt de raad de kiezers in de gelegenheid een definitief referendumverzoek in te dienen.
6. Het college maakt het raadsbesluit, bedoeld in het vijfde lid, zo spoedig mogelijk openbaar.
7. In de gevallen bedoeld in het vijfde en zesde lid, wordt het raadsvoorstel waarop het inleidende verzoek betrekking heeft op de gebruikelijke wijze behandeld, met dien verstande dat het conceptbesluit zoals dat luidt na verwerking van door de raad vastgestelde amendementen, niet in stemming wordt gebracht maar wordt aangehouden. De raadsleden worden nadat over de amendementen is gestemd in de gelegenheid gesteld in de raadsvergadering een stemverklaring als bedoeld in artikel 33 van het Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem 2024 af te leggen met betrekking tot het conceptbesluit zoals dat luidt na verwerking van door de raad vastgestelde amendementen.
8. Het verzoek, bedoeld in het eerste lid kan ook op elektronische wijze worden ingediend. Het college kan omtrent de wijze van indiening nadere regels vaststellen.

Artikel 6 Definitief verzoek kiezers

1. Een definitief verzoek tot het houden van een referendum moet worden ingediend binnen zes weken na de dag waarop de openbaarmaking, bedoeld in artikel 5 zesde lid, heeft plaatsgevonden.
2. Het verzoek, bedoeld in het voorgaande lid, moet worden ondersteund door ten minste 3000 kiezers. Voor de beoordeling, in het kader van dit artikel, of aan de vereisten voor het kiesrecht is voldaan, is bepalend of dit op enig tijdstip binnen de in het eerste lid bedoelde termijn het geval is.
3. Het verzoek moet vergezeld gaan van de handtekening van elke kiezer die het verzoek ondersteunt met een opgave van zijn of haar naam, geboortedatum, adres en woonplaats.
4. De gegevens, genoemd in het vorige lid, dienen te worden ingevuld op door het college vastgestelde lijsten die tijdens de openingstijden van de afdeling Burgerzaken en gedurende de in het eerste lid genoemde termijn beschikbaar zijn in het stadhuis en op één of meer andere, door het college aan te wijzen, locaties.
5. Bij het invullen van de in het derde en vierde lid bedoelde gegevens dient de kiezer zich te legitimeren met een document als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht.

6. Het centraal stembureau besluit binnen twee weken na afloop van de termijn van zes weken, bedoeld in het eerste lid of het definitieve verzoek tot het houden van een referendum wordt toegelaten, stelt dan vast dat een referendum wordt gehouden en stelt hierbij met inachtneming van het volgende lid een datum voor het referendum vast. Het centraal stembureau besluit slechts dat het definitieve verzoek niet wordt toegelaten, indien het aantal afgelegde ondersteuningsverklaringen minder bedraagt dan drieduizend, dan wel het aantal geldige ondersteuningsverklaringen minder bedraagt dan drieduizend.
7. Als dag van de stemming wordt een woensdag aangewezen binnen een periode die aanvangt op de vijfentachtigste dag en eindigt zes maanden na de dagtekening van het besluit tot het houden van een referendum. Voor de berekening van de termijn van zes maanden wordt de periode van 1 juli tot en met 31 augustus niet meegeteld. Indien binnen de in het eerste volzin van dit lid bedoelde termijn een of meer stemmingen voor een verkiezing op basis van de Kieswet of deze verordening wordt gehouden, wordt als dag van de stemming voor het referendum aangewezen de dag van die stemming, onderscheidenlijk één van die stemmingen. Een stemming voor het referendum vindt niet plaats op de dag dat een verkiezing van de leden van de raad plaatsvindt.
8. (Vervallen) 9. Het college maakt het besluit tot het houden van een referendum, de datum waarop het referendum wordt gehouden en de vraagstelling van het referendum openbaar bekend. Het college is belast met de verdere bestuurlijke en ambtelijke coördinatie van het referendum.
10. Het verzoek, bedoeld in het eerste lid, kan ook op elektronische wijze worden ingediend. Het college kan omtrent de wijze van indiening nadere regels vaststellen.

PROCEDURE ROND DE STEMMING EN DE STEMOPNEMING

Artikel 7

1. Iedere kiezer voor het referendum krijgt een afzonderlijke stempas.
2. Het eerste lid geldt ook wanneer sprake is van een combinatie met een verkiezing van de leden van een vertegenwoordigend lichaam of een referendum.
3. Deelname aan het referendum door middel van een volmacht of in een ander stemlokaal dan waarvoor de oproeping geldt, is mogelijk.

Artikel 8

1. Het referendum vindt plaats in de stemlokalen die worden gebruikt voor de verkiezingen van leden van vertegenwoordigende lichamen.
2. Indien geen sprake is van een combinatie van verkiezingen van leden van vertegenwoordigende lichamen kan het college, in afwijking van het eerste lid, een ander aantal stemlokalen aanwijzen.
3. Aan de kiezers voor het referendum wordt een stembiljet uitgereikt. Daarvan wordt aantekening gemaakt in het kiesregister.
4. Het stembiljet vermeldt de vraagstelling, alsmede de daarbij behorende keuzemogelijkheden.
5. Deelname aan het referendum heeft plaats door de voorkeur op het stembiljet kenbaar te maken en deze in de stembus te deponeren.
6. Het stembureau houdt aantekening van het deponeren van het stembiljet in de stembus.

Artikel 9

1. Het stembureau stelt na de sluiting van het stemlokaal vast:
    a. het aantal stemmen dat voor het voorgenomen besluit is uitgebracht;
    b. het aantal stemmen dat tegen het voorgenomen besluit is uitgebracht;
    c. het aantal blanco stemmen;
    d. de som van de onder a, b en c bedoelde aantallen stemmen, zijnde het aantal geldig uitgebrachte stemmen;

e. het aantal ongeldige stemmen.
2. Niet of onduidelijk ingevulde stembiljetten worden als ongeldig aangemerkt.
4. Van de uitkomst van de telling wordt een proces-verbaal opgemaakt.
5. Na de telling worden de stembiljetten in verzegelde pakken bewaard.

Artikel 10

Voor zover in deze verordening niet anders is bepaald zijn op
- de stemming,
  de stemopneming en
- de overige organisatie en uitvoering van een referendum

de artikelen van de Kieswet die betrekking hebben op de verkiezing van de leden van de gemeenteraad van overeenkomstige toepassing.

UITSLAG REFERENDUM EN BESLUITVORMING OVER VOORGENOMEN RAADSBESLUIT

Artikel 11

1. De uitslag van het referendum wordt door het centraal stembureau berekend op basis van de gewone meerderheid van het totaal aantal uitgebrachte, geldige stemmen.
2. De uitslag van het referendum wordt door de voorzitter van het centraal stembureau openbaar bekendgemaakt.

Artikel 12

In de eerstvolgende besluitvormende vergadering van de raad nadat de uitslag van het referendum is bekendgemaakt vindt besluitvorming plaats over het aangehouden raadsvoorstel dat aan het referendum werd onderworpen.

STRAF- EN OVERIGE BEPALINGEN

Artikel 13

Met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie, wordt gestraft degene die:
a. volmachtbewijzen, stembiljetten of stempassen namaakt of vervalst met het oogmerk deze als echt en onvervalst te gebruiken of door anderen te doen gebruiken;
b. volmachtbewijzen, stembiljetten of stempassen die hij zelf heeft nagemaakt of vervalst of waarvan de valsheid of vervalsing hem, toen hij deze ontving, bekend was, opzettelijk als echt en onvervalst gebruikt of door anderen doet gebruiken dan wel deze met het oogmerk om deze als echt en onvervalst te gebruiken of door anderen te doen gebruiken, in voorraad heeft;
c. volmachtbewijzen, stembiljetten of stempassen voorhanden heeft met het oogmerk deze wederrechtelijk te gebruiken of door anderen te doen gebruiken;
d. als gemachtigde stemt voor een persoon, wetende dat deze is overleden.

SLOTBEPALINGEN

Artikel 14

Ingetrokken wordt de Referendumverordening voor de gemeente Arnhem 2015.

Artikel 15

1. Deze verordening treedt in werking op de dag na bekendmaking.

Artikel 16

Deze verordening kan worden aangehaald als Referendumverordening voor de gemeente Arnhem 2024.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van [DATUM]

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

RAADSVOORSTEL

Bijlage

TOELICHTING, behorende bij de referendumverordening voor de gemeente Arnhem 2024

ALGEMEEN
Arnhem kent vanaf 1993 een referendumverordening. Deze is voor het laatst vastgesteld in 2005. In de referendumverordening worden de volgende zaken geregeld:
- er worden heldere procedures vastgelegd, die voor elk te organiseren referendum kunnen worden toegepast;
- kiesgerechtigde burgers kunnen het initiatief nemen om aan de raad te verzoeken een referendum te houden.

Het gaat hierbij om een prealabel raadgevend referendum. Dat wil zeggen dat de uitslag van een referendum nooit bindend kan zijn voor de raad of in de plaats kan komen van een door de raad te nemen besluit. De uitkomst van het referendum moet dus worden gezien als een voorafgaand advies van de bevolking aan de raad. Ieder raadslid beslist individueel of hij/zij zich gebonden acht aan de uitslag van een referendum. Hij / zij houdt altijd het recht om bij een stemming naar aanleiding van een gehouden referendum zich uit te spreken voor of tegen het voorgenomen besluit.
Een referendum kan niet in de plaats komen van de wettelijk voorgeschreven inspraakmogelijkheden. Dat geldt zowel voor de wetten, zoals bijv. op het terrein van de Ruimtelijke ordening en het milieu, maar geldt ook voor de gemeentelijke inspraakverordening.
Naast de in deze verordening beschreven mogelijkheid van een referendum op initiatief van Arnhemse kiezers, bestaat altijd de mogelijkheid dat de raad zelfstandig besluit tot het houden van een referendum.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Algemene toelichting wijzigingen 2024:
Voor wijziging van de referendumverordening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:
- Introductie van een referendumcommissie. Redenen hiervoor zijn opgenomen in het raadsvoorstel.
- Hierbij aansluitend bij de bepalingen van de VNG-modelverordening uit 2019, volgens het ‘Pas toe of leg uit’-principe. De wijzigingen worden indien zij toelichting behoeven hieronder nader toegelicht, zeker als er een wijziging is ten opzichte van de modelregeling.
- Voor het overige alleen noodzakelijke aanpassingen en anderszins zoveel mogelijk de tekst ongemoeid laten. In sommige gevallen zijn door verloop van tijd verwijzingen naar andere regelgeving niet meer actueel, deze verwijzingen zijn dan aangepast.

Artikel 1
In deze verordening gaat het om een raadgevend referendum. Dat wil zeggen een referendum dat niet bindend is voor de raad op initiatief van de kiezers. Het vindt plaats voordat door de raad een definitief besluit is genomen over het voorliggende onderwerp. Na het referendum zal de raad een definitief besluit moeten nemen. Een correctief referendum, waarbij de bevolking een besluit dat de raad al heeft genomen achteraf bindend kan verklaren of verwerpen, is op grond van Grondwet niet mogelijk.

Artikel 2
Voor de kiesgerechtigheid is aansluiting gezocht bij het bepaalde in artikel B 3 van de Kieswet en artikel 18 lid 2 van de Wet raadplegend referendum (Wrr). Degenen die kiesgerechtigd zijn voor de gemeenteraadsverkiezingen zijn ook kiesgerechtigd voor een gemeentelijk referendum. Dit is herkenbaar voor de burgers en maakt de organisatie van een referendum niet onnodig complex.

Artikel 3
Uitgangspunt is dat een referendum zich niet kan uitstrekken buiten het grondgebied van de gemeente waarin een referendum wordt gehouden en zal worden gehouden onder de kiezers van de hele gemeente.

Artikel 3a
In dit artikel wordt de referendumcommissie geïntroduceerd en beschreven welke taken zij heeft. Daarbij is aansluiting gezocht bij de taken van de referendumcommissie zoals opgenomen in de VNG-modelverordening. Op een viertal punten is een nadere toelichting noodzakelijk.
Mbt eerste lid sub b: in de VNG-modelverordening behoort het tot de taak van de referendumcommissie om (aan de raad) advies uit te brengen over de datum van het te houden referendum. Binnen het Arnhemse referendumproces is het echter de taak van het centraal stembureau om de datum van het referendum vast te stellen. Daarom is hier er voor gekozen om de referendumcommissie op dit punt advies te laten uitbrengen aan het centraal stembureau.
Mbt eerste lid sub d onder iii: Dit is een aanvulling op de VNG-modelverordening. Hiervoor is gekozen om de referendumcommissie in positie te brengen zodat zij over de voorlichting, campagnes en activiteiten van alle participanten toezicht kan houden en niet enkel over de voorlichting door de gemeente. Dit punt is voortgekomen uit de evaluatie van het referendum Meinerswijk
Mbt eerste lid sub f: Om te bewerkstellingen dat de vraagstelling onafhankelijk en neutraal is, is bepaald dat de referendumcommissie tot taak heeft de vraagstelling vast te stellen.
Mbt leden 3 en 4:
In de modelverordening is opgenomen dat referendumcommissie in beslotenheid vergadert. Hier is gekozen voor een formulering in afwijking van de VNG-modelverordening die meer recht doet aan het belang van transparantie dat de gemeente Arnhem voorstaat. Openbaarheid is daarbij het uitgangspunt.

Artikel 4
De besluiten genomen door het college of de burgemeester zijn niet referendabel. Een aantal onderwerpen leent zich naar hun aard niet voor een referendum. Deze zijn in de uitzonderingslijst genoemd.
Om te voorkomen dat besluitvorming in een vicieuze cirkel terechtkomt, (zeker wanneer de raad een voorstel afwijst tot het houden van een referendum), zijn besluiten in het kader van deze verordening en besluiten naar aanleiding van een gehouden referendum uitgesloten van een nieuw referendum.
Ook besluiten die die onderworpen zijn aan c.q. onderdeel uitmaken van een wettelijk geregelde procedure en waarbij die procedure zich niet verdraagt met het (inlassen van een) referendum zijn niet referendabel. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij het vaststellen van de jaarrekening en de begroting; de artikelen 191 en 200 van de Gemeentewet bepalen het moment waarvoor deze dienen te worden vastgesteld door de raad.
De raad neemt uiteindelijk steeds een besluit of ten aanzien van een voorgenomen besluit een definitief referendumverzoek kan worden ingediend. Een zorgvuldige afweging is daarbij uiteraard een voorwaarde. Tegen een besluit om indieners niet in de gelegenheid te stellen een definitie referendumverzoek in te dienen staat voor belanghebbenden de mogelijkheid van bezwaar en beroep op grond van de Algemene wet bestuursrecht open. Dit betekent dat de raad een besluit om geen referendum te houden zorgvuldig moet afwegen en motiveren. De raad heeft hierbij overigens beoordelingsvrijheid en de rechter zal terughoudend toetsen.

Artikel 5
Kiesgerechtigden kunnen een verzoek bij de raad indienen tot het houden van een referendum. Dit middel biedt de kiezers de mogelijkheid “aan de noodrem te trekken” als er een besluit zal worden genomen, dat in hun ogen verkeerd is. Het is logisch dat burgers dan ook zelf kunnen beslissen wanneer dit noodzakelijk is. Het zou niet juist zijn wanneer de raad alleen zelf kan bepalen bij welk besluit en wanneer het moment is aangebroken waarop burgers hun gekozen volksvertegenwoordigers kunnen “adviseren”.

De drempel van 750 kiesgerechtigde inwoners is ongewijzigd overgenomen uit de oude verordening. Dit is een concreet aantal. De andere methode is een promillage van de kiesgerechtigden. Een dergelijke koppeling betekent in de praktijk iedere keer enig rekenwerk en dus een steeds wisselend aantal.
In dit artikel is het zogeheten inleidend verzoek geregeld. Ter wille van de uniformiteit en verwerkbaarheid wordt door het college (bevoegdheid artikel 4:4 Algemene wet bestuursrecht) een aanvraagformulier vastgesteld en beschikbaar gesteld. Op basis hiervan wordt het aantal handtekeningen geteld. Door middel van steekproefsgewijze controle kan worden bepaald of het aantal handtekeningen voldoende is.
In deze fase is sprake van een “haalsysteem” voor de handtekeningen. De initiatiefnemers kunnen die bij wijze van spreken deur aan deur gaan ophalen.
Op het moment dat de raad vaststelt dat aan het ondersteuningsvereiste is voldaan en geen sprake is van een niet referendabel besluit volgt het raadsbesluit waarmee het vervolg in gang wordt gezet. Het raadsbesluit is onderwerpen aan de Algemene wet bestuursrecht. Dat betekent dat de mogelijkheid van bezwaar en beroep, inclusief een voorlopige voorziening, openstaat.
Toelichting wijziging 2024: In het zevende lid wordt verwezen naar het Reglement van Orde voor de Politieke Maandag. De titel van het Reglement van orde is gewijzigd. Aanpassing is daarom aangewezen.

Artikel 6
Nadat de raad besloten heeft dat het inleidende verzoek tot het houden van een referendum wordt gehonoreerd, wordt de gelegenheid geboden een definitief verzoek in te dienen. Hiertoe geldt eveneens een (hogere) vaste drempel. Hier geldt de eis dat betrokkenen “de brengplicht” hebben. Zij dienen zich in het stadhuis en eventueel andere door het college aan te wijzen locaties te vervoegen en zich door middel van een identiteitsbewijs te legitimeren.
In dit artikel is opgenomen dat het centraal stembureau beoordeelt of er voldoende ondersteuningsverklaringen voor het definitieve verzoek ontvangen zijn en vervolgens de datum van het referendum vaststelt. Voordeel hiervan is dat het referendumproces nog verder wordt gedepolitiseerd. Voor het landelijk referendum op basis van de Wet raadgevend referendum vervulde de Kiesraad als centraal bureau ook die rol. De Kiesraad had bij het landelijk raadgevend referendum tevens een taak bij het beoordelen van het inleidend verzoek. Omdat echter niet ieder raadsbesluit voor een referendum in aanmerking komt en dit om een beoordeling door de raad zelf vraagt, is een dergelijk rol voor het centraal stembureau bij het inleidend verzoek niet aangewezen.
Op het moment dat het centraal stembureau vaststelt dat aan het ondersteuningsvereiste is voldaan volgt het besluit dat een referendum wordt gehouden. Tegelijkertijd wordt ook de datum van het referendum vastgesteld. Uit oogpunt van kostenbeheersing kan een referendum relatief goedkoop worden gehouden door mee te liften met een volksvertegenwoordigende verkiezing. Het wordt echter niet wenselijk geacht om een referendum samen te laten lopen met een raadsverkiezing. Voor de vaststelling van de datum is aangesloten bij de regeling zoals opgenomen in de artikelen 55 en 56 van de Wrr. Daarnaast verdient het aanbeveling om geen referendum te houden op de woensdag direct voorafgaand aan bijvoorbeeld Bevrijdingsdag, Hemelvaartsdag of Koningsdag (vallend op een donderdag). Als de uitslag op woensdagavond niet compleet kan worden vastgesteld dan is de donderdag in die gevallen niet een werkdag waarop de uitslag kan worden gecompleteerd. Ter overweging is nog om een referendum niet te houden in een periode van de schoolvakanties omdat dan locaties niet beschikbaar kunnen zijn, ook kan een referendum in een dergelijke periode opkomstbelemmerend werken.
Teneinde de besluitvorming te vereenvoudigen is er voor gekozen om in onderhavige verordening de vraagstelling en de keuzemogelijkheden vast te leggen.
De uitvoering van het referendum zelf wordt aan het college opgedragen. Hoewel niet strikt noodzakelijk (artikel 160 Gemeentewet belast het college in zijn algemeenheid al met de uitvoering van de raadsbesluiten) is de bepaling ter voorkoming van onduidelijkheid, hier opgenomen.
Het besluit om een referendum te houden is onderwerpen aan de Algemene wet bestuursrecht. Dat betekent dat de mogelijkheid van bezwaar en beroep, inclusief een voorlopige voorziening, openstaat.
Toelichting 2024: In het vierde lid wordt verwezen naar de openingstijden van het Klantcontactcentrum. De naam van de betreffende afdeling is gewijzigd en wordt daarom hier nu aangepast.

In het zevende lid is de verwijzing naar de inmiddels vervallen Wet raadgevend referendum verwijderd.
Het achtste lid is vervallen omdat de referendumcommissie de vraagstelling vaststelt. Aan het negende lid is tevens toegevoegd dat de vraagstelling openbaar bekend wordt gemaakt. Voor het overige is vastgehouden aan het uitgangspunt dat zo veel mogelijk de verordening ongewijzigd blijft.

Artikel 7 t/m 10
Bij de regels rondom de stemming en de stemopneming wordt aangesloten bij de procedures rondom gemeenteraadsverkiezingen op grond van de Kieswet en referenda op basis van de Wrr. Iedere kiesgerechtigde ontvangt een stempas. Bij een combinatie van referendum met een volksvertegenwoordigende verkiezing worden afzonderlijke stempassen gebruikt. Bij een referendum kan gebruik worden gemaakt van volmachten. Hiervoor gelden de bepalingen van de Kieswet. Een kiezer mag, gelijktijdig met het uitbrengen van zijn eigen stem, maximaal voor twee volmachtgevers uit het eigen kiesdistrict een stem uitbrengen.
Het referendum vindt in beginsel plaats in de gebruikelijke stemlokalen. Het college krijgt de bevoegdheid om bij een referendum dat niet gelijktijdig wordt gehouden met een volksvertegenwoordigende verkiezing, een ander aantal stembureaus aan te wijzen dan gebruikelijk is bij de volksvertegenwoordigende verkiezingen. De achterliggende gedachte is dat een referendumformulier sneller kan worden ingevuld (en geteld) dan de soms omvangrijke stemformulieren die bijvoorbeeld voor de volksvertegenwoordigende verkiezingen worden gebruikt. Ook kan hier uit kostenoogpunt aanleiding toe bestaan.
Toelichting 2024:
Mbt artikel 10: Omdat de Wet raadgevend referendum per 2018 is vervallen, dient de verwijzing daarnaar in deze bepaling te vervallen. De Arnhemse referendumverordening is het laatst in 2015 gewijzigd. De VNG-modelverordening dateert van eind 2019. Sinds die momenten is de Kieswet verschillende keren gewijzigd. Zodanig dat de verwijzingen naar genoemde bepalingen van de Kieswet niet meer actueel zijn.
Hier is gekozen voor een formulering die het meest recht doet aan de gewenste en door inwoners van Arnhem verwachtte situatie dat een referendum qua procedure zo veel mogelijk overeenkomt met een gemeenteraadsverkiezing.

Artikel 11
Anders dan in de Referendumverordening voor de gemeente Arnhem 2005 kent onderhavige verordening geen bepaling ten aanzien van de geldigheid van de uitslag van het referendum. Het is niet passend om naar aanleiding van de opkomst bij het referendum een uitspraak over de geldigheid van die uitslag te doen. Het is aan de raadsleden om de uitslag te waarderen. Op geen enkele wijze is de uitslag van het referendum juridisch bindend voor een raadslid of de raad. De raad kan het oordeel van de kiezers zwaar laten wegen, doch heeft de vrijheid aan andere belangen een groter gewicht toe te kennen. Derhalve is niet alleen geen sprake van een juridische binding van de raad aan de uitslag van het referendum, doch ook niet van een zodanige materiële of politiek binding dat in feite van beslissingsvrijheid van de raad geen sprake meer is. De inhoudelijke besluitvorming over het voorgenomen besluit blijft in handen van de raad.

Artikel 12
In dit artikel is vastgelegd dat de raad in de eerstvolgende vergadering na het referendum een besluit moet nemen over het voorgenomen besluit.
Toelichting 2024:
Kleine aanpassing van de tekst die in lijn is met de gevolgde procedure bij de vorige referenda in Arnhem waarbij in de eerste besluitvormende vergadering van de gemeenteraad na het referendum over het aangehouden raadsvoorstel besluitvorming plaatsvindt.

Artikel 13
De Kieswet regelt strafbaarstelling van degene die de bepalingen van de Kieswet overtreedt. Deze strafbepalingen gelden niet voor een gemeentelijk referendum. De gemeentelijke wetgever heeft de mogelijkheid om op grond van artikel 154 van de Gemeentewet overtreding van deze verordening strafbaar te stellen. Daartoe is onderhavig artikel opgenomen.

Artikel 14
Dit artikel regelt de intrekking van de oude verordening.

Artikel 15
Hier wordt de inwerkingtreding van deze verordening vastgelegd. In artikel 7 lid 8 en artikel 8 lid 8 is de (juridische) mogelijkheid geïntroduceerd van het op elektronische wijze indienen (en ondersteunen) van het inleidend en definitief referendumverzoek.
Om dit feitelijk mogelijk te maken zal eerst een ICT-traject moeten worden doorlopen, onderdeel hiervan zal de vraag moeten zijn of deze wijze van indienen net zo betrouwbaar is als de (meer traditionele) indiening op papier. In de eerste plaats dient vast te staan dat adequate controle kan plaatsvinden van de identiteit van de verzoeker, van zijn kiesgerechtigdheid en van het voorschrift dat één verzoeker niet meer dan één verzoek of verklaring mag indienen per referendum.
Toelichting 2024:
Op het moment van vaststelling van de vorige verordening was het nog niet mogelijk om op zorgvuldige wijze elektronische indiening van een referendumverzoek te realiseren.
Inmiddels is dat, al jaren, wel mogelijk. Daarom is een bijzondere inwerkingtredingsbepaling niet meer nodig.

Artikel 16
Het is gebruikelijk dat een verordening een citeerartikel bevat. Deze bepaling voorziet hierin.

Overzicht van voorgestelde wijzigingen in de referendumverordening.

	Was	**Wordt**	Toelichting
	(geen artikel)	**REFERENDUMCOMMISSIE** **Artikel 3a. Referendumcommissie** **1. De raad stelt een onafhankelijke referendumcommissie in.** **2. De raad benoemt, op voordracht van het college, een voorzitter en vier leden.** **3. De commissie wordt ondersteund door ambtenaren van de gemeente Arnhem die werken onder verantwoordelijkheid van de griffier van de raad. De griffier of een van de op de griffie werkzame raadsadviseurs treedt op als secretaris van de commissie.** **4. De voorzitter en de leden van de referendumcommissie kunnen geen deel uitmaken van of werkzaam zijn onder verantwoordelijkheid van bestuursorganen van de gemeente.** **5. De voorzitter en de overige leden worden benoemd voor een periode van zes jaar. Aftredende leden kunnen één maal worden herbenoemd.**	In dit artikel en het volgende artikel wordt de referendumcommissie geïntroduceerd en beschreven welke taken zij heeft. Daarbij is aansluiting gezocht bij de taken van de referendumcommissie zoals opgenomen in de VNG-modelverordening
	(geen artikel)	**Artikel 3b. Taken en vergaderingen referendumcommissie** **1. De referendumcommissie heeft tot taak:** **a. De raad te adviseren over de vraag of sprake is van een uitgezonderd besluit als bedoeld in artikel 4, tweede lid,** **b. het centraal stembureau te adviseren over:**	In dit artikel wordt de referendumcommissie geïntroduceerd en beschreven welke taken zij heeft. Daarbij is aansluiting gezocht bij de taken van de referendumcommissie zoals opgenomen in de VNG-modelverordening. Op een viertal punten is een nadere toelichting noodzakelijk. Met betrekking tot het eerste lid sub b: in de VNG-modelverordening behoort het tot de taak van de referendumcommissie om (aan de raad) advies uit te brengen over de datum van het

		i. de datum van het te houden referendum **c. het college te adviseren over:** **i. de stembiljetten en** **ii. de door de gemeente te verstrekken voorlichting over het referendum** **d. toezicht te houden op:** **i. de uitvoering van deze verordening, en** **ii. het objectieve en neutrale karakter van de door de gemeente te verstrekken voorlichting over het referendum;** **iii. de campagnes en activiteiten die worden gehouden voor een raadgevend referendum** **e. klachten te behandelen in het kader van haar toezichttaak. De commissie toetst daarbij of de voorlichting aan de eisen van objectiviteit en de campagnevoering en activiteiten aan de eisen van fair play voldoen.** **f. De vraagstelling van het referendum vast te stellen, inclusief antwoordmogelijkheden en stemprocedure** **2. De referendumcommissie kan op eigen initiatief advies uitbrengen over aanpassingen van deze verordening, over de bij referenda en referendumverzoeken te volgen procedure en over alle overige zaken die het referendum betreffen en die zij van belang acht.** **3. De referendumcommissie kan besluiten in beslotenheid te vergaderen als het openbaar belang dat verlangt.** **4. De adviezen van de referendumcommissie zijn openbaar tenzij het openbaar belang zich daartegen verzet.**	te houden referendum. Binnen het Arnhemse referendumproces is het echter de taak van het centraal stembureau om de datum van het referendum vast te stellen. Daarom is hier er voor gekozen om de referendumcommissie op dit punt advies te laten uitbrengen aan het centraal stembureau. Met betrekking tot het eerste lid sub d onder iii: Dit is een aanvulling op de VNG-modelverordening. Hiervoor is gekozen om de referendumcommissie in positie te brengen zodat zij over de voorlichting, campagnes en activiteiten van alle participanten toezicht kan houden en niet enkel over de voorlichting door de gemeente. Mbt eerste lid sub f: Om te bewerkstellingen dat de vraagstelling onafhankelijk en neutraal is, is bepaald dat de referendumcommissie tot taak heeft de vraagstelling vast te stellen. Met betrekking tot de leden 3 en 4: In de modelverordening is opgenomen dat referendumcommissie in beslotenheid vergadert. Hier is gekozen voor een formulering in afwijking van de VNG-modelverordening die meer recht doet aan het belang van transparantie dat de gemeente Arnhem voorstaat. Openbaarheid is daarbij het uitgangspunt.
	Artikel 5, zevende lid:	Artikel 5, zevende lid:	In het zevende lid wordt verwezen naar het Reglement van Orde voor de Politieke Maandag.

	7. In de gevallen bedoeld in het vijfde en zesde lid, wordt het raadsvoorstel waarop het inleidende verzoek betrekking heeft op de gebruikelijke wijze behandeld, met dien verstande dat het conceptbesluit zoals dat luidt na verwerking van door de raad vastgestelde amendementen, niet in stemming wordt gebracht maar wordt aangehouden. De raadsleden worden nadat over de amendementen is gestemd in de gelegenheid gesteld in de raadsvergadering een stemverklaring als bedoeld in artikel 33 van het *Reglement van Orde voor de Politieke Maandag* af te leggen met betrekking tot het conceptbesluit zoals dat luidt na verwerking van door de raad vastgestelde amendementen.	7. In de gevallen bedoeld in het vijfde en zesde lid, wordt het raadsvoorstel waarop het inleidende verzoek betrekking heeft op de gebruikelijke wijze behandeld, met dien verstande dat het conceptbesluit zoals dat luidt na verwerking van door de raad vastgestelde amendementen, niet in stemming wordt gebracht maar wordt aangehouden. De raadsleden worden nadat over de amendementen is gestemd in de gelegenheid gesteld in de raadsvergadering een stemverklaring als bedoeld in artikel 33 van het **Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Arnhem 2024** af te leggen met betrekking tot het conceptbesluit zoals dat luidt na verwerking van door de raad vastgestelde amendementen.	De titel van het Reglement van orde is gewijzigd. Aanpassing is daarom aangewezen.
	Artikel 6, vierde lid De gegevens, genoemd in het vorige lid, dienen te worden ingevuld op door het college vastgestelde lijsten die tijdens de openingstijden van *het Klantcontatctcentrum* en gedurende de in het eerste lid genoemde termijn beschikbaar zijn in het stadhuis en op één of meer andere, door het college aan te wijzen, locaties.	Artikel 6, vierde lid 4. De gegevens, genoemd in het vorige lid, dienen te worden ingevuld op door het college vastgestelde lijsten die tijdens de openingstijden van **de afdeling Burgerzaken** en gedurende de in het eerste lid genoemde termijn beschikbaar zijn in het stadhuis en op één of meer andere, door het college aan te wijzen, locaties.	In het vierde lid wordt verwezen naar de openingstijden van het Klantcontactcentrum. De naam van de betreffende afdeling is gewijzigd en wordt daarom hier nu aangepast.
	Artikel 6, zevende lid 7. Als dag van de stemming wordt een woensdag aangewezen binnen een periode die aanvangt op de vijfentachtigste dag en eindigt zes maanden na de dagtekening van het besluit tot het houden van een referendum. Voor de berekening van de termijn van zes maanden wordt de periode van 1 juli tot en met 31 augustus niet meegeteld. Indien binnen de in het eerste volzin van dit lid bedoelde termijn een of meer stemmingen voor een verkiezing op basis van de Kieswet *of een referendum op basis van de Wet raadgevend referendum* of deze verordening wordt gehouden,	Artikel 6, zevende lid 7. Als dag van de stemming wordt een woensdag aangewezen binnen een periode die aanvangt op de vijfentachtigste dag en eindigt zes maanden na de dagtekening van het besluit tot het houden van een referendum. Voor de berekening van de termijn van zes maanden wordt de periode van 1 juli tot en met 31 augustus niet meegeteld. Indien binnen de in het eerste volzin van dit lid bedoelde termijn een of meer stemmingen voor een verkiezing op basis van de Kieswet of deze verordening wordt gehouden, wordt als dag van de stemming voor het referendum aangewezen de	In het zevende lid is de verwijzing naar de inmiddels vervallen Wet raadgevend referendum verwijderd.

	wordt als dag van de stemming voor het referendum aangewezen de dag van die stemming, onderscheidenlijk één van die stemmingen. Een stemming voor het referendum vindt niet plaats op de dag dat een verkiezing van de leden van de raad plaatsvindt.	dag van die stemming, onderscheidenlijk één van die stemmingen. Een stemming voor het referendum vindt niet plaats op de dag dat een verkiezing van de leden van de raad plaatsvindt.	
	Artikel 6, achtste lid 8. De vraagstelling van het referendum luidt: “Steunt u het voorgenomen raadsbesluit?”. De kiezer krijgt uitsluitend de mogelijkheid te stemmen voor 'ja' of 'nee' of kan een blanco stem uitbrengen.	Artikel 6, achtste lid 8. **(vervallen)**	Het achtste lid is komen te vervallen omdat in de nieuwe verordening in artikel 3b lid f is opgenomen dat de referendumcommissie de vraagstelling vaststelt, inclusief antwoordmogelijkheden en stemprocedure.
	Artikel 6, negende lid 9. Het college maakt het besluit tot het houden van een referendum, de datum waarop het referendum wordt gehouden openbaar bekend. Het college is belast met de verdere bestuurlijke en ambtelijke coördinatie van het referendum.	Artikel 6, negende lid 9. Het college maakt het besluit tot het houden van een referendum, de datum waarop het referendum wordt gehouden **en de vraagstelling van het referendum** openbaar bekend. Het college is belast met de verdere bestuurlijke en ambtelijke coördinatie van het referendum.	Om de hiervoor gemelde reden is aan het negende lid tevens toegevoegd dat de vraagstelling openbaar bekend wordt gemaakt.
	Artikel 10 Voor zover in deze verordening niet anders is bepaald zijn op de stemming en de stemopneming *de hoofdstukken J, K, en L van de Kieswet respectievelijk hoofdstuk 9 van de Wet raadgevend referendum van overeenkomstige toepassing*.	Artikel 10 Voor zover in deze verordening niet anders is bepaald zijn op • de stemming, • de stemopneming, • **en de overige organisatie en uitvoering van een referendum** **de artikelen van de Kieswet die betrekking hebben op de verkiezing van de leden van de gemeenteraad** van overeenkomstige toepassing.	In dit artikel is bepaald dat in Arnhem we een referendum houden volgens de regels van een gemeenteraadsverkiezing. In de oude tekst stonden verwijzingen naar wettelijke bepalingen die nu niet meer actueel zijn. Daarom zijn deze verwijzingen verwijderd.
	Artikel 12 In de *eerste* vergadering van de raad nadat de uitslag van het referendum is bekendgemaakt vindt besluitvorming plaats over het aangehouden *besluit* dat aan het referendum werd onderworpen.	Artikel 12 In de **eerstvolgende besluitvormende** vergadering van de raad nadat de uitslag van het referendum is bekendgemaakt vindt besluitvorming plaats over het aangehouden	Kleine aanpassing van de tekst die in lijn is met de gevolgde procedure bij de vorige referenda in Arnhem waarbij in de eerste besluitvormende vergadering van de gemeenteraad na het referendum over het aangehouden raadsvoorstel besluitvorming plaatsvindt.

		raadsvoorstel dat aan het referendum werd onderworpen.	
	Artikel 14 Ingetrokken wordt de Referendumverordening voor de gemeente Arnhem *2005*	Artikel 14 Ingetrokken wordt de Referendumverordening voor de gemeente Arnhem **2015**	Dit artikel regelt de intrekking van de oude verordening
	Artikel 15 1. Deze verordening, met uitzondering van artikel 5, achtste lid, en artikel 6, tiende lid, treedt in werking op de dag na bekendmaking. 2. Artikel 5, achtste lid, en artikel 6, tiende lid, treden in werking op een door het college te bepalen tijdstip. Het college kan hiertoe eerst besluiten indien verzekerd is dat de wijze van indiening van verzoeken op elektronische wijze geen afbreuk doet aan de vereisten van toezicht en betrouwbaarheid.	Artikel 15 **Deze verordening treedt in werking op de dag na bekendmaking.**	Op het moment van vaststelling van de vorige verordening was het nog niet mogelijk om op zorgvuldige wijze elektronische indiening van een referendumverzoek te realiseren. Inmiddels is dat, al jaren, wel mogelijk. Daarom is een bijzondere inwerkingtredingsbepaling niet meer nodig.
	Artikel 16 Deze verordening kan worden aangehaald als Referendumverordening voor de gemeente Arnhem *2015*	Artikel 16 Deze verordening kan worden aangehaald als Referendumverordening voor de gemeente Arnhem **2024**	Het is gebruikelijk dat een verordening een citeerartikel bevat. Deze bepaling voorziet hierin.

Evaluatie referendumverordening

Gemeente Arnhem

Onderzoek en Statistiek / Juridische Zaken
Ruben Kroes, Paul Bosch en Miriam Dorigo

Gemeente Arnhem

Oktober 2017

Onderzoek en Statistiek / Juridische Zaken
Ruben Kroes, Paul Bosch en Miriam Dorigo

Foto voorblad: Adaptatie van *Sunset* van Jorick Homan

https://www.flickr.com/photos/jeehaa/

https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/

Evaluatie referendumverordening

Evaluatie van aanpassingen van de referendumverordening van gemeente Arnhem

Inhoudsopgave

1 Samenvatting 4
2 Evaluatie op basis van gesprekken 8
2.1 Aanleiding 8
2.2 Aanpak onderzoek 10
3 Uitkomsten evaluatie 11
3.1 Inleiding 11
3.2 Aantal ondersteuningsverklaringen 11
3.3 Digitaal indienen van ondersteuningsverklaringen 12
3.4 Inleidend verzoek indienen 13
3.5 De vraagstelling van het referendum 13
3.6 De opkomstdrempel 15
3.7 Budget voor voorlichting en organisatie 17
3.8 Aanvullende opmerkingen 21
BIJLAGEN 26
BIJLAGE 1. Aangenomen motie "Evaluatie referendum" (16M64) 27
BIJLAGE 2. Vergelijking referendumregelingen in Nederland 28
BIJLAGE 3. Geïnterviewde personen 29
BIJLAGE 4 Enquête 30
Eindnoten 33

1 Samenvatting

In dit rapport worden de resultaten weergegeven van de evaluatie van de referendumverordening. Deze rapportage beschrijft hetgeen gezegd is door de geïnterviewden; dat zijn politici en ambtenaren van gemeente Arnhem, maatschappelijke partijen die stelling namen in het referendum van 2016 en wetenschappers met kennis over referenda.

Digitaal indienen ondersteuningsverklaringen

De meeste geïnterviewden vinden dat de ondersteuningsverklaringen digitaal moeten kunnen worden verzameld als de grens 3.000 is. Het digitaal inleveren moet gegarandeerd veilig zijn, bijvoorbeeld d.m.v. DIGID. De grens werd verhoogd naar 3.000 handtekeningen, terwijl digitaal inleveren nog niet mogelijk was. Daarover is ontevredenheid.
Men vindt het een goed idee dat een inleidend verzoek tot 3 dagen voor de raadsvergadering mag worden ingeleverd, en dat de raad 'constateert' en niet beoordeelt of aan de voorwaarden is voldaan.

Vraagstelling referendum

Over de vraagstelling van het referendum zijn de meningen verdeeld. Vóór de wijziging pleit dat er geen politieke discussie meer gemoeid is met de vraagstelling van het referendum. Er is geen risico dat het referendum via de vraagstelling op een bepaalde wijze wordt *geframed*. Tegen de wijziging pleit dat de vraagstelling moeilijk te begrijpen is. Aangezien een referendum een aanvulling is op de democratische rechten van burgers, is het logisch om er zorg

voor te dragen dat mensen deze rechten ook kunnen gebruiken. Wanneer de vraagstelling onbegrip en niet-stemmen tot gevolg hebben, is de vraag of dat gebeurt. Allen pleiten ervoor dat áls de vraagstelling van een referendum losstaat van de titel van een raadsvoorstel, dat dan de formulering wordt besloten door een onafhankelijke referendumcommissie.

Afschaffen opkomstdrempel

Allen zijn het erover eens dat het vervallen van de opkomstdrempel van 30% een goede zet is. Daardoor gaat de discussie weer over de inhoud van het referendum en weerspiegelt de opkomst de ware interesse in het thema.

Budget

Over het uitdelen van een budget zijn de meningen verdeeld. Daarbij speelt de vraag hoeveel budget er nodig is voor een goede campagne en of zich bij elk referendum een voor- en tegenstander opwerpt. Een mogelijkheid is om budget toe te kennen wanneer mensen die potentieel nadeel ondervinden van de uitslag van het referendum niet mondig of vaardig genoeg zijn of geen geld hebben om zichzelf te organiseren.

Alle gesproken partijen zijn het erover eens dat er 'immateriële' steun moet zijn voor beide partijen, bijvoorbeeld in de vorm van toegang tot het stadhuis voor debat. Ook kan de gemeente haar subsidies gebruiken om toegang te bieden aan voor- en tegenstanders tot media en locaties om campagne te voeren. Zo kan de bibliotheek bijvoorbeeld ruimte bieden voor een stand of posters.

Referendumcommissie

Een externe, onafhankelijke referendumcommissie wordt door een meerderheid van de geïnterviewden gezien als noodzakelijk of op zijn minst een goed idee. Deze kan *een level playing field* bewerkstelligen door de organisatie van het referendum op zich te nemen en ruimte te bieden zodat voor- en tegenstanders zich gelijkwaardig kunnen presenteren. Enkelen zijn tegen een commissie, o.m. omdat informatie via de moderne media vrij beschikbaar is voor eenieder, en alle andere taken door de gemeente kunnen worden uitgevoerd.

Aanvullende opbrengst

Nu bespreken we de 'bijvangst' uit het onderzoek. Het is niet altijd makkelijk voor een buitenstaander om het onderscheid te maken tussen het college, ambtenaren, raadsleden en de gemeente als organisator van het referendum. De neutraliteit van de gemeente als organisator kan verloren gaan in het oog van de burger, wanneer er ook politieke standpunten worden ingenomen. Daarnaast is er gesproken over de mate waarin de gemeente als voorstander er in slaagt een duidelijk onderscheid te creëren tussen zichzelf en andere voorstanders van de plannen. Als dit onderscheid niet duidelijk is, dan wekt dat snel het beeld op dat de gemeente niet neutraal opereert of de burger niet serieus neemt. Dit kan leiden tot een afname van betrokkenheid van burgers en maatschappelijke organisaties bij de politiek en beleid. Om die reden is terughoudendheid vanuit de gemeente en het college geboden, en is een externe referendumcommissie een mogelijke oplossing. Daarbij moet de gemeente scherp onderscheid aanbrengen tussen zichzelf en voor- en tegenstanders, zodat haar neutrale positie *nicht im frage* is en zodat politici toch een standpunt kunnen nemen. Dit is niet voldoende gebeurd in het afgelopen referendum zeggen gespekspartners, en dat kan de gemeente zich aantrekken.

Tenslotte wordt genoemd dat het referendum vanuit de tegenstanders aanvoelde als een noodgreep. Zij voelden zich niet gehoord of zelfs genegeerd via de kanalen waardoor normaal gecommuniceerd wordt tussen gemeente, burgers en maatschappelijke partijen. Omdat de gemeente wel het doel heeft naar burgers te luisteren, is enige reflectie geboden op de vraag waarom die kanalen onvoldoende waren om te voorkomen dat aan de 'noodrem' werd getrokken.

2 Evaluatie op basis van gesprekken

2.1 Aanleiding

Door de gemeenteraad is door middel van een motie gevraagd om een evaluatie van de werking van de (nieuwe) referendumverordening. Deze motie is als bijlage toegevoegd[1]. Vorig jaar is in Arnhem op 30 november 2016 een referendum gehouden over Stadsblokken-Meinerswijk[2]. De evaluatie betreft niet een beoordeling van de uitkomsten van het referendum maar een beoordeling van de werking van de nieuwe verordening. Het was bij dit referendum de eerste keer dat de nieuwe referendumverordening werd toegepast. De evaluatie richt zich daarom op die onderdelen van de verordening die bij de laatste vaststelling van de referendumverordening (in 2015) zijn gewijzigd[3]. Deze gewijzigde onderdelen worden hieronder toegelicht.

- Het aantal ondersteuningsverklaringen voor een definitief verzoek is verhoogd van 750 naar 3.000.
- De nieuwe verordening schept de mogelijkheid om ondersteuningsverklaringen digitaal in te dienen.
- Een inleidend verzoek moet minimaal 3 dagen voor een raadsvergadering worden ingediend. Eerder was dit een periode van zeven dagen.
- De raad 'constateert' dat aan voorwaarden van de inleidende fase is voldaan en stelt de kiezers vervolgens in de gelegenheid om een definitief verzoek in te dienen. Of aan de eisen van de definitieve fase is voldaan wordt niet meer door raad of college, maar door het onafhankelijke stembureau beoordeeld.
- De vraagstelling van het referendum luidt altijd: "Steunt u het voorgenomen besluit?", eerder werd de vraagstelling van het referendum afzonderlijk geformuleerd.
- De opkomstdrempel van minimaal 30% is komen te vervallen. De uitslag is altijd geldig.

- In de oude verordening was een budget beschikbaar voor voorlichting en organisatie van het referendum. In de nieuwe verordening komt deze bepaling niet voor.

De tekst van oude verordening vindt u hier:
http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Arnhem/2023/2023_1.html

De nieuwe verordening vindt u hier:
http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Arnhem/380796/380796_1.html

In bijlage 2 staat een vergelijkende tabel met daarin aspecten van de Arnhemse referendumverordening vergeleken met de referendumverordening in andere steden en in Nederland. Deze aspecten zijn onder meer welke drempels er zijn ten aanzien van ondersteuningsverklaringen en opkomstdrempel en of er subsidie wordt verstrekt ten behoeve van voorlichting en organisatie en of er een referendumcommissie is.

Een referendum heeft in vereenvoudigde vorm van de eerste aanzet tot de dag van het referendum de volgende stappen.

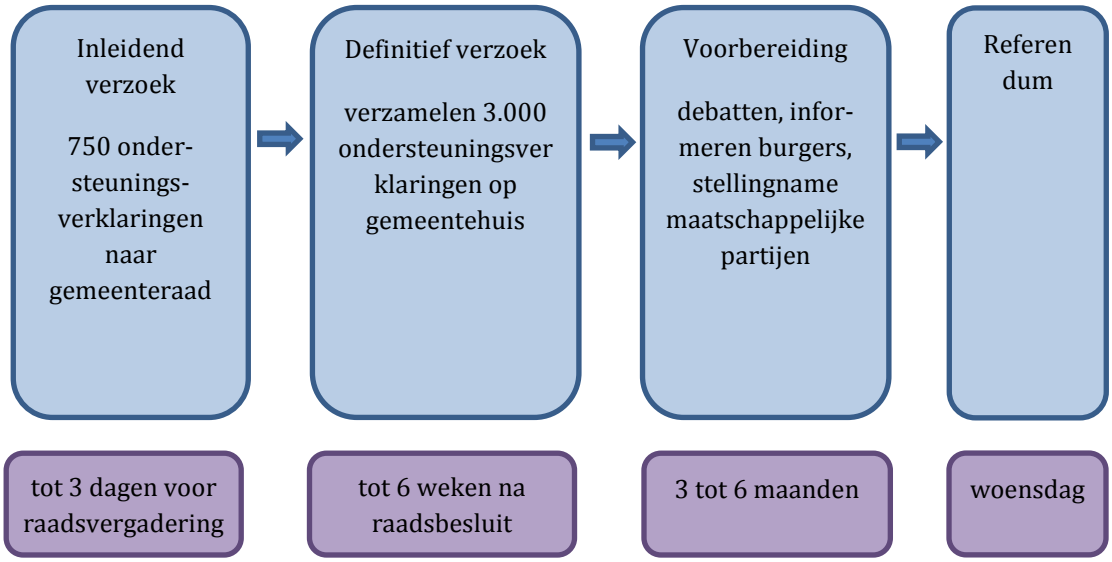

2.2 Aanpak onderzoek

De evaluatie heeft plaatsgevonden na het eerstvolgende referendum na de verandering van de verordening. Dit referendum diende als achtergrond om te achterhalen hoe de veranderingen in de verordening in de praktijk uitpakken. De evaluatie betreft *niet* een beoordeling van de uitkomsten van het referendum, het was bij dit referendum de eerste keer dat de nieuwe referendumverordening werd toegepast.

Ten behoeve van de evaluatie is een reeks interviews gehouden met betrokken partijen bij dit referendum, waaronder:

- voorstanders en tegenstanders van de gebiedsvisie;
- ambtenaren van gemeente Arnhem die op enige wijze betrokken waren bij het referendum, en
- twee onafhankelijke personen uit de wetenschap: een hoogleraar bestuurskunde en een universitair docent/onderzoeker bestuurskundige.

De interviews hadden een 'topiclist', wat zoveel wil zeggen als een aanpak in de vorm van een gesprek, waarin bepaalde onderwerpen (topics) aan bod komen. Door deze werkwijze komen alle belangrijke onderwerpen aan bod, zonder dat de voor de geïnterviewde belangrijke onderwerpen worden overgeslagen.

Verder is alle raadsfracties aangeboden om hun zienswijze te delen door middel van een enquête met open vragen die hen digitaal is toegezonden. In bijlage 3 staat een overzicht van de geïnterviewde personen.

3 Uitkomsten evaluatie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk van het evaluatierapport worden de uitkomsten van de evaluatiegesprekken weergegeven. Hierbij wordt een indeling per gewijzigd onderdeel van de referendumverordening, zoals weergegeven in het vorige hoofdstuk, aangehouden.

3.2 Aantal ondersteuningsverklaringen

Het aantal ondersteuningsverklaringen voor een definitief verzoek is verhoogd van 750 naar 3.000.

750 ondersteuningsverklaringen

Het aantal van 750 in de eerste fase is geen issue. Een enkeling geeft aan dat dit aantal handtekeningen snel te behalen is door op de markt handtekeningen te verzamelen en dat het om die reden geen echte drempel is. Hier wordt het woord 'ronselen' gebruikt.

6 weken om 3.000 handtekeningen op te halen

Men vindt de periode unaniem goed. Als deze periode in de zomervakantie valt, zou mogelijk een verlenging moeten kunnen worden aangevraagd.

3.000 ondersteuningsverklaringen

Vooraf leek, volgens verschillende observanten, de verhoging naar 3.000 ondersteuningsverklaringen moeilijk haalbaar, ook gezien de timing in de zomervakantie. Verschillende geïnterviewden geven aan dat het aantal erg hoog is, zeker als er geen mogelijkheid is om de handtekening digitaal te zetten. Het

werd daardoor ingewikkelder dan bij de vaststelling van de verordening voorzien was. Ondanks de zomerperiode is deze drempel toch gehaald.

Het aantal van 3.000 is volgens de meeste geïnterviewden goed. Het betekent dat het onderwerp moet leven onder de bevolking. Volgens enkelen schort het wel aan neutrale voorlichting in fase 1 en 2. Alleen degenen die het referendum willen aanvragen voorzien de burger van informatie want er is nog geen tegengeluid georganiseerd.

Een aantal geïnterviewden vindt het aantal van 3.000 aan de lage kant. Het verwatert volgens hen de waarde van het referendum, of men is bang dat referendums het bestuur gaan overwoekeren.

3.3 Digitaal indienen van ondersteuningsverklaringen

De nieuwe verordening schept de mogelijkheid om ondersteuningsverklaringen digitaal in te dienen.

Vrijwel alle geïnterviewden vinden het digitaal inleveren van de ondersteuningsverklaring een goed idee, dat past in deze tijd. DIGID wordt genoemd als te gebruiken techniek, het moet niet te hacken zijn. Een aantal van de geïnterviewden vindt het bezwaarlijk dat de digitale mogelijkheid nog niet werd ingezet tijdens het afgelopen referendum. Eén geïnterviewde vindt het juist charmant dat de handtekening op het stadhuis moet worden gezet. De burger moet het belangrijk genoeg vinden om langs te komen, dit ziet men als een goede drempel.

Omdat men de ondersteuningsverklaring niet digitaal kon inleveren, wekte dit bij sommigen de indruk dat het de burger alleen moeilijker wordt gemaakt. Dat komt tevens doordat er 2 locaties waren om de handtekening te zetten (en niet meer), door de openingstijd van de loketten (tijdens kantooruren, slechts enkele keren 's avonds) en doordat de ondersteuningsverklaringen in de zomerperiode

moesten worden verzameld na een uitstel. Vanuit wetenschappelijke hoek wordt aangegeven dat hierin een risico voor de gemeente zit, omdat dit negatief kan afstralen op de gemeente en het standpunt van de gemeente. In dit kader wordt aangegeven dat wie A zegt, ook B moet zeggen. Als de gemeente referenda toelaat als democratisch middel, dan moet de gemeente dit middel serieus nemen. Dat betekent dat het proces goed wordt uitgevoerd en niet te hoge drempels voor de burger moeten worden gehanteerd. Omdat er nog geen digitale mogelijkheid was om de handtekening in te leveren, was het ruimer mogelijk maken van het geven van een ondersteuningsverklaring goed geweest. Met name het beperkt aantal locaties waar een ondersteuningsverklaring kan worden ingediend, wordt in dit verband genoemd.

3.4 Inleidend verzoek indienen

De raad 'constateert' dat aan voorwaarden van de inleidende fase is voldaan en stelt de kiezers vervolgens in de gelegenheid om een definitief verzoek in te dienen. Of aan de eisen van de definitieve fase is voldaan wordt niet meer door raad of college, maar door het onafhankelijke stembureau beoordeeld.

Dit is volgens de geïnterviewden een goede verandering, mits er controle plaatsvindt of er in het definitieve verzoek afwijkingen zijn van het inleidende verzoek. Eén politieke partij vind het geen goed idee dat de raad enkel 'constateert'; de raad zou moeten vaststellen of aan de eisen van een verzoek is voldaan.

3.5 De vraagstelling van het referendum

De vraagstelling van het referendum luidt altijd: "steunt u het voorgenomen raadsbesluit?", eerder werd de vraagstelling van het referendum afzonderlijk geformuleerd.

Over de vraagstelling zijn de meningen verdeeld. Opvalt dat hier een scheidslijn zichtbaar is tussen politici en ambtenaren en maatschappelijke partijen. De politici die we gesproken hebben neigen meer naar het goedkeuren van de nieuwe regel; de beleidsmakers neigen naar een visie in het midden, de andere gesproken partijen zijn tegen de nieuwe regel.

De voorstanders geven aan dat toepassing van de nieuwe regel zo min mogelijk discussie oplevert; het is zuiver, neutraal. De vraagstelling kan niet meer beïnvloed worden en móet ook onbeïnvloedbaar zijn. Er is, met de nieuwe regel omtrent de vraagstelling geen politieke discussie meer, en de burger moet gewoon het voorstel goed kennen. Hierbij merken de voorstanders op dat een goede, eenvoudige vraagstelling van raadsvoorstellen van belang is. Zij vinden dat doordat de titel van het raadsvoorstel niet aansloot bij een referendumvraag, er onduidelijkheid en discussie ontstond.

De vraagstelling had overigens volgens een aantal geïnterviewden beter gekund, ook binnen de huidige regels van de verordening.

Volgens andere geïnterviewden schiet de nieuwe regel zijn doel voorbij. De vraagstelling is te ingewikkeld, zeker voor burgers met een lage taalvaardigheid. Het doel van een referendum is om de democratische rechten van de burgers uit te breiden. Dat gebeurt nu niet. Als mensen niet begrijpen waar ze over stemmen, krijgen zij geen goede kans hun democratische recht uit te oefenen. Daarom moet de vraag losgekoppeld worden van het raadsvoorstel. Ook werd aangegeven dat omdat de titel van het raadsvoorstel bij de vraagstelling een belangrijke rol heeft, het risico bestaat dat vooraf door die titel al positief wordt *geframed*. Dat zou kunnen door het meegeven van een zeer positieve en misschien wel populistische titel: "Geen gezeik, iedereen rijk"[4].

Volgens een aantal geïnterviewden was het beter geweest om de vraag toe te spitsen op het punt waarover men het oneens was. Door de huidige vraagstelling konden beide partijen het referendum ieder op hun eigen wijze *framen*. Dit maakte het onduidelijk waar het referendum precies over ging. Als een aparte

vraagstelling nodig is, ziet men vaak een rol voor een onafhankelijke commissie, net zoals dat op landelijk niveau gebeurd. Daar bepaalt de referendumcommissie de 'wijze waarop de wet wordt aangeduid'. In beperkte mate wordt het dichotome karakter van de vraagstelling als problematisch naar voren gebracht en worden alternatieve vraagstellingen en stemsystemen aangedragen. Om een geforceerde ja/nee-keuze te verzachten worden vraagstellingen waarbij de kiezer de keuze heeft uit meer dan twee opties of systemen zoals *preferential voting* en *approval voting* als alternatief aangedragen[5].

3.6 De opkomstdrempel

De opkomstdrempel van minimaal 30% is komen te vervallen. De uitslag is altijd geldig.

Men vindt het vervallen van de opkomstdrempel een goed idee. Met name het voorkomen van strategisch stemgedrag wordt als positief ervaren. Het maakt geen verschil in politieke zin; het is een raadgevend referendum en de politiek kan de uitslag naast zich neer leggen als de opkomst erg laag is. Een zekere 'opkomstdrempel' blijft dus bestaan. Dit brengt in algemene zin het risico met zich mee dat het voor de burgers vooraf onduidelijk is wat de betekenis zal zijn van de stemming. Doordat voorafgaande aan het referendum door de verschillende raadsfracties in belangrijke mate wel duidelijkheid werd verschaft over de interpretatie van de referendumuitslag speelde dit in Arnhem bij dit referendum minder. Deze zelfbinding door de raad is mogelijk in strijd met de Gemeentewet, maar geeft wel duidelijkheid voor de burger. Het geeft aan dat stemmen zin heeft.

Het verdwijnen van de opkomstdrempel zorgt er echter voor dat de ware interesse van mensen in het onderwerp duidelijk wordt, zonder dat men strategisch *niet* komt stemmen. De geïnterviewden verwachten daardoor een hogere opkomst, en dat is goed voor de perceptie van geldigheid van de

uitkomst, in de maatschappij en de politiek. Wel is men ook kritisch over politieke partijen die vooraf aangeven dat ze de uitslag sowieso zullen accepteren/volgen. Hier wordt geen rekening gehouden met een eventuele lage opkomst, bovendien moeten politici zonder ruggenspraak in de politiek deelnemen. Het wordt gezien als een uitspraak voor de bühne.

3.7 Budget voor voorlichting en organisatie

In de oude verordening was een budget beschikbaar voor voorlichting en organisatie van het referendum. In de nieuwe verordening komt deze bepaling niet voor.

Door het ontbreken van een budget, geeft één van de geïnterviewden aan, ontstond er over het budget en over de rol van het college veel onduidelijkheid. Een andere partij geeft aan dat er sowieso budget nodig is voor het organiseren van het referendum, wellicht is het handig dit meer te koppelen aan de verordening.

De vraag of er een budget moet komen voor voorlichting en organisatie van voor- en tegenstanders heeft een drietal aspecten; budget, immateriële ondersteuning en een onafhankelijke referendumcommissie.

Budget

Er zijn ongeveer evenveel voor- als tegenstanders voor het instellen van een budget.

De voorstanders geven aan dat het ontbreken van een budget van invloed is geweest op de campagne; het beschikbaar stellen van budget maakt het voor beide partijen mogelijk om gelijkwaardig(er) campagne te voeren. In veel situaties is er één partij met geen of veel minder budget, en soms is er zelfs geen georganiseerde voor- (of tegen)stander. Dit is merkbaar is in de mate waarin zij effectief campagne kunnen voeren. Het beschikbaar stellen van een budget zal een meer gelijkwaardige campagne mogelijk maken.

Tegenstanders zijn soms überhaupt tegen het instrument referendum en vinden daarom dat er geen geld aan uitgegeven moet worden. Anderen zeggen dat als burgers of maatschappelijke partijen het onderwerp belangrijk vinden, zij er zelf voor moeten strijden.

De geïnterviewden uit de wetenschappelijke hoek brengen het genuanceerd. Maatschappelijke partijen weten de weg wel, ze weten hoe ze hun standpunt over het voetlicht moeten brengen. Zij kunnen zelf budget en een campagne organiseren en hoeven dit niet te krijgen, zo ook in dit referendum. In sommige gevallen kan een referendumuitslag nadelig uitpakken voor een groep arme of minder mondige burgers. In dat geval moet er een budget worden ingesteld voor bijvoorbeeld een externe adviseur om hen te ondersteunen. Het is ook goed voor een gemeente om op deze wijze zijn eigen tegenstand te organiseren; zo voelen burgers zich gehoord en dat voorkomt onvrede. Samenvattend; een budget moet door de politiek worden toegekend om haar eigen tegenstand te organiseren, maar alleen wanneer deze tegenstand weinig zelf-organiserend vermogen heeft.

Tenslotte noemt één tegenstander van een budget als alternatief een mediafonds waar geen clausules aan zitten, waarmee men in de media campagne kan voeren.

Zowel voor- als tegenstanders geven aan dat het eventueel verdelen van budget een gevoelige of besmette beslissing is; gebeurt dit, dan zou het door een onafhankelijke commissie moeten gebeuren.

Het beschikbaar stellen van een budget laat ook zien dat de gemeente het referendum als middel serieus neemt.

(Im)materiële steun

Bijna alle partijen geeft aan dat het nuttig zou zijn om immateriële steun te verlenen aan zowel voor- als tegenstanders. De idee achter deze immateriële steun is dat de gemeente een *level playing field* creëert waarbinnen voor- en tegenstanders op gelijke voet hun verhaal voor het voetlicht kunnen brengen. Ook zo laat de gemeente zien dat zij het middel referendum serieus neemt en ondersteunt met alle middelen die haar tot de beschikking staan. Het gaat hierbij om het **proces**. De geïnterviewden geven aan dat de uitslag altijd acceptabel is, ook als die tegen hun eigen wens ingaat, **mits** er zorg is gedragen voor een correct verloop van het referendum. Daarbij hoort een gelijkwaardig speelveld

waarbij voor- en tegenstanders hun verhaal kunnen vertellen. Daarbij is het openstellen van het gemeentehuis voor debat veel genoemd.

"Het stadhuis dient als neutrale plek te worden opengesteld zodat voor- en tegenstanders elkaar kunnen ontmoeten."

In het afgelopen referendum is voor één van de debatten die in het Stadhuis georganiseerd, betaald voor de huur van de ruimte. Alle gesproken partijen, politiek, ambtelijk en daarbuiten, vinden dat het stadhuis zonder voorbehoud beschikbaar moet zijn voor deze debatten. Omdat dit niet controversieel is, maar in de praktijk toch mis is gegaan, verdient het aanbeveling dit beleid te formaliseren.

Verder wordt er gepleit voor het nagaan aan welke partijen de gemeente subsidie geeft; veel van deze instanties en verenigingen hebben openbare ruimtes of kunnen dienen als advertentieruimte voor campagne. De gemeente kan aangeven dat een voorwaarde voor haar subsidie is, dat deze (advertentie)ruimte wordt ingezet voor het voeren van campagne, met gelijke ruimte voor voor- en tegenstanders. Hierbij kan gedacht worden aan ruimte voor een stand in een bibliotheek en in andere publieke gebouwen, ruimte voor het ophangen van posters, een debat organiseren, al dan niet op tv of radio, maar ook een pagina in een lokaal dagblad waarin voor- en tegenstanders ruimte krijgen. De gemeente koopt altijd pagina's in in de media; deze kunnen worden ingezet ten behoeve van de campagne, er kan zo nodig een extra pagina worden ingekocht. Ook kan de gemeente waar het nodig is een onafhankelijke moderator inhuren bij een openbare discussie. Bij openbare discussies waarin voor- en tegenstanders gelijkelijk aan bod komen, kan de gemeente ook de rekening betalen voor koffie, thee en dergelijke. Het verlenen van immateriële steun is een manier voor de gemeente om te laten zien dat zij deze vorm van burgerinvloed serieus neemt en daarmee versterkt dit het democratisch proces.

Commissie

De meeste geïnterviewde partijen zijn voorstander van een onafhankelijke

commissie. Deze moet extern georganiseerd zijn met leden uit bestuurskundige, juridische en communicatie- hoek, of bijvoorbeeld bestaan uit een voor- en tegenstander, iemand van de gemeente en een neutrale voorzitter, een mediator. Voorstanders zien voor een commissie een aantal rollen. Niet alle voorstanders zien voor de commissie dezelfde taken, we sommen alles op dat genoemd is.

- Het vaststellen van de referendumvraag.
- Beslissingen nemen die met het organiseren van het referendum te maken hebben. Het organiseren van de praktische aspecten, zoals het verzamelen van handtekeningen en een uitslagavond.
- Het beschikbaar stellen van steun, financieel of immaterieel, aan voor- en tegenstanders.
  Mediale mogelijkheden creëren voor objectieve voorlichting.
- Het vormgeven van een (digitale) ruimte waar voor- en tegenstanders zich kunnen presenteren, waar de gemeente neutraal het plan kan toelichten met objectieve informatie en een onafhankelijke stemwijzer. Dit draagt bij aan gelijkwaardige informatievoorziening.
- Klachten die gemeld worden, die spelen voorafgaand aan en tijdens het referendum, in behandeling nemen.
- Het achteraf schrijven en publiceren van een rapport over het proces rond het referendum.

De commissie is vaak genoemd om deze rollen op zich te nemen omdat een commissie onafhankelijk van de gemeente opereert, en daarom politici de ruimte geeft zonder rolvermenging hun eigen mening te verkondigen. Hierdoor wordt het bestuur minder kwetsbaar voor kritiek. Het staat ook boven twijfel dat een dergelijke commissie neutraal is, waardoor voor- en tegenstanders zich gehoord voelen. Het laat zien dat de gemeente het referendum serieus neemt als middel om de burger aan het woord te laten, doordat zij alle mogelijkheden benut om het proces goed vorm te geven. Dit versterkt het beeld van een

geloofwaardige gemeente die zijn burgers serieus neemt. Als het proces boven twijfel verheven is, is de uitkomst boven twijfel verheven. Als het proces twijfelachtig verloopt, verliezen burgers en maatschappelijke organisaties vertrouwen in de politiek, en dit is schadelijk op zowel korte als lange termijn. Het is dan belangrijk voor het college om duidelijke afspraken te maken over de rolverdeling binnen het college en dit te communiceren. Een collegelid (burgemeester of wethouder) is verantwoordelijk voor de organisatie van het referendum en een ander collegelid verkondigt het standpunt van het college over het onderwerp.

Een aantal partijen is tegen een referendumcommissie. Dit zijn veelal dezelfde partijen die tegen het inzetten van budget zijn. Een genoemd argument is dat een commissie niet nodig is, omdat de campagne van voor- en tegenstanders niet controleerbaar is. Iedere burger heeft de mogelijkheid zich te verdiepen in het issue en heeft de mogelijkheid alle kanten van het verhaal te zien, zeker ook dankzij internet en *social media*. Daarbij wordt ook genoemd dat de gemeente zelf zorg kan dragen voor neutrale informatie, zoals het raadsvoorstel met bijlages en het toelichten van de procedure. Alleen wat neutraal is moet gecommuniceerd worden vanuit de gemeente, maar daarvoor is een commissie niet nodig.

3.8 Aanvullende opmerkingen

Een aantal van de geïnterviewden heeft het gevoel gehad dat de grens tussen de politieke voorstanders en de gemeente niet scherp was. Ook de scheiding in de verschillende rollen die de gemeente heeft (organisatie referendum, voorstander van de visie op Meinerswijk) was niet voor iedereen helder. Door de houding en uitspraken van politici kwam de schijn van neutraliteit van de gemeente volgens hen onder druk te staan. Hierbij spelen de volgende zaken.

Vermenging rollen gemeente

Voor het oog van de burger is het moeilijk om een duidelijke scheidslijn te herkennen tussen de gemeente als organisator van het referendum, ambtenaren, het college van burgemeester en wethouders, de raad en de politicus als vertegenwoordiger van zijn politieke partij. Ook politici en ambtenaren geven aan dat het moeilijk was om een weg te vinden in het uit elkaar houden van de rollen organisator versus voorstander. Een aantal van hen geeft aan dat de gemeente terughoudend dient te zijn, dat politici bescheidenheid past.

"De eerste lijn binnen de gemeente was dan ook om geen mening te geven en niets te doen. Wanneer de gemeente de enige voorstander is, is zij snel verdacht en werkt het al gauw averechts om de voordelen van het plan te benoemen. Toen er een externe voorstander was konden wij ook onze mening toelichten."

In dit kader valt overigens op dat de meningen verdeeld zijn over de mate waarin de gemeente en politici erin geslaagd zijn om de beide rollen te scheiden. Daarbij hebben politici en ambtenaren het gevoel dat deze rolscheiding moeilijk was, maar voldoende heeft plaatsgevonden, terwijl andere geïnterviewde partijen van mening zijn dat dit onvoldoende heeft plaatsgevonden.

"Je kunt het intern organiseren hoe je het wilt, voor de buitenwereld is het één organisatie. Extern organiseren is dan de enige optie, een externe referendumcommissie."

Scheiding tussen gemeente en voorstanders referendum

Ten tweede speelt de mate waarin de gemeente als voorstander er in slaagt een duidelijk onderscheid te creëren tussen zichzelf en andere voorstanders van de plannen. Blijkens de interviews was het prettig voor de gemeente dat er een externe voorstander was, projectontwikkelaar KWP, omdat dit een bron van informatie is voor de burger om de argumenten vóór te horen. Zo hoeft de gemeente niet alleen campagne te voeren. Echter, een aantal voorbeelden maken duidelijk dat deze rolscheiding niet gemakkelijk is.

“Tijdens een debat over het referendum is door een wethouder gezegd 'waar hebben we het hier over, het is allang beklonken'. Dat komt de geloofwaardigheid van de politiek niet ten goede. […] *Nu keurt de slager zijn eigen vlees. Het college was voor, en daardoor was er geen objectiviteit. De rollen moeten worden geknipt.”*

De gemeente heeft op haar website een filmpje van KWP in eerste instantie bij de 'neutrale' pagina gezet. Een advertentie van voorstanders stond naast gemeente-pagina in de krant, met zelfde stijl en opmaak. Daar is geen actie op ondernomen, terwijl dit de indruk kan wekken dat de gemeente en KWP als één man spreken. Tijdens de bekendmaking van de uitslag hebben politici en ambtenaren gejuicht om de uitslag en met KWP een toast uitgebracht.

De gemeente heeft een belangrijke rol in het proces, omdat zij het referendum organiseert en de uitslag moet uitvoeren. Om die reden is het belangrijk om een 'Chinese Muur' op te trekken tussen zichzelf en voor- en tegenstanders. Doet zij dat niet, dan verwatert in het oog van de buitenstaander het onderscheid tussen de gemeente en de voorstanders. In sommige opzichten heeft de *perceptie* van geen scheiding tussen gemeente en voorstanders hetzelfde effect als wanneer dit een feit is. Immers, of de rollen netjes gescheiden waren, of er rolvermenging heeft plaatsgevonden en of dit effect op de uitslag had of niet, is niet altijd na te gaan. Maar als deze perceptie bestaat, verliezen burgers en maatschappelijke organisaties hun vertrouwen in de politiek. Om die reden moet bijzonder veel aandacht besteed worden aan het vermijden van het beeld dat er rolvermenging plaatsvindt, en moet de gemeente roomser zijn dan de paus. Doet zij dit niet, dan loopt de gemeente het risico dat het vertrouwen van burgers en maatschappelijke organisaties in de politiek afkalft omdat het vertrouwen verdwijnt dat er naar hen geluisterd wordt of dat zij invloed hebben. Burgers en maatschappelijke organisaties trekken zich mogelijk terug, gaan niet stemmen of voelen zich niet betrokken bij hetgeen er in de stad en in de politiek gebeurt. In het afgelopen referendum blijkt er inderdaad wantrouwen te zijn ontstaan bij maatschappelijke organisaties, onder meer door de beschreven situaties. Dat is nog extra acuut gezien het gemeentelijke beleid om burgers een stem te geven

en te betrekken in (de uitvoering van) beleid. De gemeente doet er goed aan zich dit aan te trekken, en in het vervolg een duidelijke en zichtbare scheiding aan te brengen.

Het is belangrijk voor het college om duidelijke afspraken te maken over de rolverdeling binnen het college en dit te communiceren. Een mogelijkheid is dat een collegelid (burgemeester of wethouder) verantwoordelijk is voor de organisatie van het referendum en een ander collegelid het standpunt van het college over het onderwerp verkondigt. Ook een onafhankelijke commissie, die de rol van de organisatie op zich neemt, is in dat kader nuttig. Dan heeft een politicus meer vrijheid om zijn mening uit te dragen, zonder dat er twijfel ontstaat over de onafhankelijke organisatie van het referendum. Het moet te allen tijde voorkomen worden dat mensen kritiek hebben op het proces. Het is beter dat de tegenstand zich gehoord voelt. Meningen die politici geven in het kader van het referendum, geven zij dan bijvoorbeeld als vertegenwoordiger van een politieke partij, maar niet vanuit een andere rol. Als er een commissie is dan is er geen reden dat een politicus niet zijn mening kan uiten over het referendum. Dan is het ook duidelijk dat een politicus als vertegenwoordiger voor zijn politieke partij het eens is met een voorstander als KWP, of met een tegenstander als Milieudefensie.

Burger aan zet

Een referendum heeft als doel om burgers een democratisch middel te geven om invloed uit te oefenen. In dat opzicht heeft de gemeente ook veel goeds gedaan de afgelopen jaren; 'De Burger aan zet' en 'Van Wijken Weten' zijn hier gehoorde termen, net als het feit dat er per wijk actieplannen zijn opgesteld. Er ontstaat echter een beeld van de gemeente als niet consistent.

"Dit referendum is tot stand gekomen omdat men niet naar de bevolking luisterde. Er wordt gezegd dat er ruimte is voor burgerparticipatie. Vanuit de gemeente komt dan dat het nee-kamp geen plan heeft, terwijl dat er wel is, dat is zelfs aan de gemeente gepresenteerd. Wil men wel écht luisteren? […] *Het voelde alsof het*

referendum een 'moetje' was. Maar er is zoveel positieve energie in de gemeente. Die positieve energie is vooraf en tijdens het referendum niet ingezet, dat is een gemis. Het is net alsof de burger geen mening mag hebben. Je had die positieve energie kunnen gebruiken en ombuigen/uitschakelen, maar als je dat niet doet lok je tegenwind uit. Je verpest de relatie met de burger."

We constateren dat het vertrouwen in de politiek afkalft tot een niveau ónder dat wanneer er geen beleid bestaat om de burger te betrekken bij de stad. In dat geval was de gemeente, zo blijkt uit de interviews, in ieder geval nog éérlijk geweest; de burger mag ééns per vier jaar stemmen en verder geen invloed uitoefenen. Nu zegt de politiek dat zij wil luisteren, maar dit blijkt niet uit haar daden, volgens deze geïnterviewden. Het referendum wordt door tegenstanders een noodgreep genoemd, of het aan de noodrem trekken. Dit geeft aan dat er bij de tegenstanders het beeld bestond dat zij niet gehoord werden via de kanalen die bestaan om burgers bij het beleid te betrekken.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1. Aangenomen motie "Evaluatie referendum" (16M64)

16 M64

Arnhem Centraal

Motie evaluatie referendum

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 27 juni 2016, bij het agendapunt *Inleidend verzoek referendum, Uitvoering fase 2.*

Constaterende dat,

- Er zeer grote verschillen zijn in referendaverordeningen in verschillende gemeenten.
- Dit het eerste referendum is volgens de nieuwe verordening.

Overwegende dat,

- Een referendum een zwaar en duur instrument is en daarom zo zorgvuldig mogelijk gefaciliteerd moet worden.
- De Arnhemse raad wil weten hoe de nieuwe verordening in de praktijk werkt.
- Het mogelijk komende referendum een uitstekende kans voor evaluatie biedt.

Draagt het college op om:
Het komende referendum - indien dit plaats vindt - te evalueren en deze evaluatie aan de gemeenteraad aan te bieden voor 1 september 2017.

Lea Manders

Arnhem Centraal

BIJLAGE 2. Vergelijking referendumregelingen in Nederland

Gemeente	Kies-gerechtigden	Inleidend verzoek	%	Periode waarin verzameld	Definitief verzoek	%	Periode waarin verzameld	Drempel uitslag	Vraagstelling referendum	Subsidie voor partijen?	Referendumcommissie en taken
Wet raadgevend referendum	12.893.466	10.000	0,08%	uiterlijk 4 weken nadat verzoek is ingediend	300.000	2,33%	6 weken na bekendmaking besluit dat inleidend verzoek is ingewilligd	30%	voor of tegen	ja	ja, informatievoorziening en subsidievoorziening
Arnhem	122.505	750	0,61%	uiterlijk 3 werkdagen voor vergadering van de raad waarvoor het voorgenomen besluit is geagendeerd	3.000	2,45%	6 weken na openbaarmaking	geen	ja/nee/blanco	nee	geen commissie
Rotterdam	497.565	1.000	0,20%	uiterlijk een volledige week voor vergadering van de raad waar het voorgenomen besluit is geagendeerd	10.000	2,01%	6 weken na openbaarmaking inleidend verzoek	30%	(in beginsel) ja/nee	ja	ja, opstellen subsidiecriteria / verdeling budget / klachtenafhandeling
Ede	85.244	alleen op initiatief van de raad									
Haarlem	116.934	400	0,34%	5 dagen voor te nemen raadsbesluit of uiterlijk 6 weken na genomen raadsbesluit	4.000	3,42%	6 weken na bekendmaking of het referendabel is	30%	zo neutraal mogelijk	ja	ja, adviseren vraagstelling / voorstel subsidieregeling / beheer subsidiegelden / toezicht / toetsing objectiviteit / advisering
Nijmegen	141.350	1.812	1,28%	ten minste 7 dagen voor vergadering van de raad waarvoor het voorgenomen besluit is geagendeerd	7.249	5,13%	2 maanden nadat besluit is genomen of referendum gehouden mag worden	Als 25% van de kiesrechtigden heeft gestemd	voor/tegen	nee	ja, adviseren vraagstelling en vaststellen datum referendum
Amsterdam	585.340	6.750	1,15%	3 weken na openbaar making besluit, waar een referendum verzocht voor wordt	27.000	4,61%	6 weken na openbare kennisgeving van besluit tot inwilliging van inleidend verzoek	Als 20% van de kiesgerechtigden zijn of haar stem heeft uitgebracht	voor/tegen	ja	ja, adviseren raad en college en toetsen
Enschede	119.458	Geen referendumverordening									
Utrecht	224.303	1000	0,45%	3 weken na publicatie besluitenlijst	10000	4,46%	6 weken na bekendmaking besluit, waarin inleidend verzoek is ingewilligd	Geen	voor/tegen	nee	ja, adviseren / toezicht / klachtenafhandeling
Tilburg	161.341	1300	0,81%	Binnen drie weken nadat het desbetreffende raadsbesluit bekend is gemaakt	8.000	4,96%	6 weken na bekendmaking dat inleidend verzoek is ingewilligd	geen	stelt de raad vast	nee	ja, formuleren van vraagstelling en antwoordmogelijkheden / toezicht op de organisatie en objectieve communicatie

BIJLAGE 3. Geïnterviewde personen

Interviews

Ruud Wille	medewerker Bureau Verkiezingen
Maurice Chatelin	sr communicatieadviseur-woordvoerder
Ilja Jansen	projectmanager Stadsblokken Meinerswijk
Thor Smits	programmamanager
Martijn Leisink	wethouder
Ron König	wethouder
Elsebee Derksen	raadsadviseur
Jozef Kersten	griffier
Dennis Martens	voorzitter Wijkplatform Malburgen West
Wim Petersen	opbouwwerker Rijnstad
Grieta Spannenburg	vrijwilliger Milieudefensie Arnhem
Nicole Klein Middelink	voorzitter Milieudefensie Arnhem
Michiel de Vries	hoogleraar bestuurskunde Radboud Universiteit
Koen van der Krieken	docent onderzoeker promovendus bestuurskunde Tiburg University

BIJLAGE 4 Enquête

Enquête met open vragen aan fractieleiders gemeenteraad Arnhem.

Reacties ontvangen van: CDA, VVD, GroenLinks, ArnhemCentraal, SP

Vragen

1. Wat vind u de belangrijkste wijziging(en) van de referendum-verordening?

2. Over het geheel genomen, hoe vindt u dat het proces in de praktijk is verlopen?

Drempel inleidende fase: het aantal ondersteuningsverklaringen voor een definitief verzoek is verhoogd van 750 naar 3.000.

3a) Wat vindt u van deze wijziging in de verordening?

3b) Hoe heeft de wijziging naar uw mening uitgepakt?

Inleidende fase: de ondersteuningsverklaringen voor een definitief verzoek mogen ook digitaal worden verzameld (dit middel is in het meest recente referendum niet ingezet).

4) Wat vindt u van deze wijziging in de verordening?

Periode inleidende fase: een inleidend verzoek moet minimaal 3 dagen voor een raadsvergadering worden ingediend Eerder was dit een periode van zeven dagen

5a) Wat vindt u van deze wijziging in de verordening?

5b) Hoe heeft de wijziging naar uw mening uitgepakt?

Periode inleidende fase: de raad 'constateert' dat aan voorwaarden van de inleidende fase is voldaan en stelt de kiezers vervolgens in de gelegenheid om een definitief verzoek in te dienen. Of aan de eisen van de definitieve fase is voldaan wordt niet meer door raad of college beoordeeld, eerder wel.

6a) Wat vindt u van deze wijziging in de verordening?

6b) Hoe heeft de wijziging naar uw mening uitgepakt?

De vraagstelling van het referendum luidt altijd: "steunt u het voorgenomen besluit?", eerder werd de vraagstelling afzonderlijk geformuleerd.

7a) Wat vindt u van deze wijziging in de verordening?

7b) Hoe heeft de wijziging naar uw mening uitgepakt?

De opkomstdrempel van minimaal 30% is komen te vervallen. De uitslag is altijd geldig (maar niet bindend).

8a) Wat vindt u van deze wijziging in de verordening?

8b) Hoe heeft de wijziging naar uw mening uitgepakt?

In de oude verordening was een budget beschikbaar voor voorlichting en organisatie van het referendum. In de nieuwe verordening komt deze bepaling niet voor.

9a) Wat vindt u van deze wijziging in de verordening?

9b) Hoe heeft de wijziging naar uw mening uitgepakt?

10. Welke wijzigingen zou u, in het licht van de door u gegeven antwoorden, willen aanbrengen in de huidige referendumverordening?

Eindnoten

[1] Dit is de motie: "Evaluatie referendum" (16M64) van de fractie Arnhem Centraal

[2] Formeel ging het referendum over het concept-raadsbesluit Uitvoering fase 2 Gebiedsvisie Stadsblokken en Meinerswijk.

[3] Referendumverordening voor de gemeente Arnhem 2015, raadsbesluit van 2 november 2015, publicatie in Gemeenteblad van 5 november 2015, nr. 104121.

[4] 'Geen gezeik, iedereen rijk' was een populistische slogan van de fictieve Nederlandse politieke partij *de Tegenpartij* opgericht door F. Jacobse en Tedje van Es, twee Haagse "vrije jongens" die werden gespeeld door Kees van Kooten en Wim de Bie.

[5] Bij *preferential voting* worden stemmers in de gelegenheid gesteld om een volgorde aan te geven uit een reeks van keuzemogelijkheden; bij *approval voting* wordt de keuze geboden op geen, meerdere of alle voorgelegde keuzemogelijkheden te stemmen. Als voordeel van niet-dichotoom stemmen hiervan wordt gezien dat het publieke signaal verfijnder wordt doorgegeven.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Referendumverordening gemeente Arnhem’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- **11 december 2024: informatieve en meningsvormende bespreking**

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Philips (PvdD), Manders (Arnhem Centraal), Noomen (GroenLinks), Heemskerk (D66), Groenendijk (PvdA), Nede (ChristenUnie), Kumas (VVD), Scholten (Volt), Elfrink (SP).

De fracties CDA, FvD, PVV, Groep van den Broek, BurgerBelang Arnhem en DENK waren niet aanwezig.

Verder aanwezig: Roelofs (wethouder), Vreman (ambtelijke ondersteuning).

Bespreking

Er hebben zich geen insprekers aangemeld in de informatieve bespreking. Daarom is direct vervolgd met de meningsvormende bespreking. Er is gestart met de eerste termijn van de raadskamer. Deze is niet afgerond. In een volgende bespreking wordt vervolgd met de eerste termijn van de raadskamer, specifiek met de inbreng van de fracties Volt en SP.

Toezeggingen

Er zijn geen toezeggingen gedaan.

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat de meningsvormende bespreking is niet is afgerond. De meningsvormende bespreking wordt voortgezet in een volgende bespreking.

De raadsadviseur,

R. Oosthout

De voorzitter,

M. De Vries

Raadsvoorstel ‘Criteria waardevolle particuliere bomen’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
11-12-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Afronding van de meningsvormende bespreking.

Informatieve bespreking:
Heeft plaatsgevonden op 4 december 2024.

Meningsvormende bespreking:
Er wordt per raadsvoorstel in maximaal twee termijnen vergaderd waarin de raadskamer in gesprek gaat met het college.

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

Het college stelt voor de criteria voor waardevolle particuliere bomen vast te stellen waarmee waardevolle particuliere bomen beschermd kunnen worden.

Aandachtspunten

Meningsvormende bespreking
Op 4 december 2024 is de informatieve bespreking afgerond en is gestart met de meningsvormende bespreking. De eerste termijn van de raadskamer en het college is toen afgerond. De meningsvormende bespreking wordt nu hervat met de tweede termijn van de raadskamer.

Aandachtspunten
Voor dit voorstel zijn de effecten van het nieuwe beleid in kaart gebracht, deze zijn opgenomen op pagina 2.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Cathelijne Bouwkamp

Ambtenaar
Marcel Wenker
marcel.wenker@arnhem.nl
+31629519325

Raadsadviseur
Robin Oosthout
robin.oosthout@arnhem.nl
+31625776491

Aandachtspunten

Eerdere besprekingen

- Op 4 december 2024 heeft de informatieve bespreking plaatsgevonden. Er is een ambtelijke presentatie verzorgd door Marcel Wenker (bestuursadviseur Groene Leefomgeving) en Pim Elshof (bestuursadviseur Ruimtelijk Juridische Zaken). Ook is er ingesproken door Tinka Chabot (S-Kwadraat) en Hans van den Bos (Boom Kwaliteitsteam Arnhem). Vervolgens is gestart met de meningsvormende bespreking.

Voorgeschiedenis

- De criteria waardevolle bomen zijn eerder geformuleerd in het raadsvoorstel geagendeerd voor de vergadering van 24 november 2021. Dit raadsvoorstel is door de raad op 16 februari 2022 verworpen. Het verschil tussen het raadvoorstel van 24 november 2021 en het huidige voorstel is dat bij criteria 4 ‘Biodiversiteit’ de afstand tussen bomen wordt aangepast van 25 naar 50 meter en bij criteria 5 ‘Hittestress’ de kroondiameter wordt aangepast van 5 naar 7,5 meter
- Bij het vaststellen van het Bomenplan op 19 februari 2020 is amendement 20A08 aangenomen dat het college opdracht geeft om de huidige criteria aan te passen en uit te breiden met criteria gericht op het in stand houden van de biodiversiteit en het voorkomen van hittestress in de stad. Met het huidige voorstel wordt uitvoering aan dit amendement gegeven.

Inhoudelijke aandachtspunten

- Met het vaststellen van deze nieuwe criteria geeft het college uitvoering aan pijler 2 van het Bomenplan: ‘*Het beschermen van bomen’.*
- Parallel aan het vaststellen van de criteria voor waardevolle particuliere bomen, loopt het traject de beleidsregels uit het Bomenplan te vertalen naar een juridisch kader dat voldoet aan de Omgevingswet. Dit zijn de beleidsregels die toezien op de bescherming van alle bomen in Arnhem. Om dit te bewerkstelligen werkt het college aan een wijziging van het omgevingsplan voor het thema bomen. Het besluit tot wijzigen van het omgevingsplan zorgt voor de juridische verankering van de beleidsregels ter bescherming van bomen, zoals die zijn opgenomen in het Bomenplan. De definitieve wijziging van het omgevingsplan wordt in het tweede kwartaal van 2025 in de raad verwacht.
- Nadat de criteria zijn vastgesteld, wordt een inventarisatie gemaakt van bomen in de private ruimte die voldoen aan de criteria. Daarna wordt de eigenaar geïnformeerd over het voornemen om de boom op te nemen in het omgevingsplan. Hierop kunnen zienswijzen worden ingediend. Pas daarna wordt de boom definitief juridisch beschermd in het omgevingsplan.

Moties en Toezeggingen

Niet van toepassing

Voorgestelde behandelwijze

Meningsvormende bespreking

De meningsvormende bespreking wordt hervat met de tweede termijn van de raadskamer. De vergaderorde van een meningsvormende bespreking gaat als volgt:

Er wordt in twee termijnen vergaderd.

- Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
- De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen, waarbij die antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen.
- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

Mogelijk resultaat:

- Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
- Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de Bespreking van Moties en Amendementen.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 3898184

Onderwerp: Criteria waardevolle particuliere bomen

Kernboodschap

Om de belangrijke en waardevolle particuliere bomen te kunnen beschermen, hanteren we criteria, zoals aangegeven in het Bomenplan. Een particuliere boom die voldoet aan de criteria is beschermd omdat er een omgevingsvergunning nodig is voor het kappen van deze boom. Deze manier van beschermen van waardevolle particuliere bomen is vastgesteld in het Bomenplan.

Voorstel

1. De criteria voor waardevolle particuliere bomen vast te stellen zoals vastgelegd in Infographic Criteria waardevolle particuliere bomen

Inleiding

Bomen vinden we belangrijk in Arnhem. Bomen zorgen voor een prettige leefomgeving, geven schaduw en koelte, zuiveren de lucht, dragen bij aan de biodiversiteit en aan het welzijn van mensen. Bij het vaststellen van het Bomenplan heeft u als raad besloten publieke en private bomen juridisch te beschermen.

Zowel de publieke als de private ruimte kent vele bomen. De bomen in de publieke en private ruimte willen we beschermen in het omgevingsplan. Hiervoor is een wijziging van het omgevingsplan voor het thema bomen nodig. Om de belangrijke en waardevolle particuliere bomen te kunnen beschermen, hanteren we criteria, zoals aangegeven in het Bomenplan. Bij het vaststellen van het Bomenplan heeft de raad amendement 20A08 aangenomen, dat het college opdracht geeft om de huidige criteria aan te passen en uit te breiden met criteria gericht op het in stand houden van de biodiversiteit en het voorkomen van hittestress in de stad. Met dit raadsvoorstel leggen we deze criteria aan u voor.

Deze criteria worden leidend in het bepalen welke particuliere bomen in Arnhem we dermate waardevol vinden, dat extra bescherming nodig is. Nadat de criteria zijn vastgesteld, wordt een inventarisatie gemaakt van bomen in private ruimte die voldoen aan de criteria. Daarna wordt de eigenaar geïnformeerd over ons voornemen deze boom op te nemen in het omgevingsplan. Hierop kunnen zienswijzen worden ingediend. Pas daarna wordt de boom definitief juridisch beschermd in het omgevingsplan.

Gemeente Arnhem

Beoogd effect

Het beschermen van waardevolle particuliere bomen in de lijn van het Bomenplan.

Argumenten

1.1 Uitvoering geven aan pijler 2 van het Bomenplan 'Het beschermen van bomen'

Door het laten vaststellen van nieuwe criteria voor waardevolle particuliere bomen geeft het college van B&W uitvoering aan pijler 2 van het Bomenplan: '*Het beschermen van Bomen'*. In het Bomenplan is opgenomen dat de criteria voor waardevolle particuliere bomen worden aangepast en uitgebreid en dat uw gemeenteraad de nieuwe criteria vaststelt.

1.2 Uitbreiden van de criteria waardevolle particuliere bomen

Het college geeft met dit voorstel uitvoering aan amendement 20A08. Met dit amendement besloot uw raad de bestaande criteria voor waardevolle particuliere bomen aan te passen en aan te vullen met criteria op het gebied van hittestress en biodiversiteit.

De criteria waardevolle bomen zijn eerder geformuleerd in het raadsvoorstel geagendeerd voor de vergadering van 24 november 2021.

Dit raadsvoorstel is door de raad op 16 februari 2022 verworpen. Het verschil tussen het raadvoorstel van 24 november 2021 en het huidige voorstel is dat bij criteria 4 '*Biodiversiteit'* de afstand tussen bomen wordt aangepast van 25 naar 50 meter en bij criteria 5 '*Hittestress'* de kroondiameter wordt aangepast van 5 naar 7,5 meter.

Een compleet overzicht van de te hanteren criteria voor een waardevolle particuliere boom kunt u vinden in de bijlage *Infographic Criteria waardevolle particuliere bomen*

Kanttekeningen en risico's

Niet van toepassing.

Participatie

Het Boom Kwaliteitsteam Arnhem heeft geparticipeerd bij het tot stand komen van de aangepaste criteria. Zij hebben een inhoudelijk advies gegeven en dit advies is verwerkt in de nu voorliggende criteria.

Financiën

Het vaststellen van de criteria waardevolle particuliere bomen heeft geen extra financiële gevolgen. De kosten voor de uitvoering van het in beeld brengen van nieuwe waardevolle particuliere bomen kunnen worden gedekt binnen bestaande middelen

Uitvoering

Opstellen juridisch kader
Parallel aan het vaststellen van de criteria voor waardevolle particuliere bomen, loopt het traject de beleidsregels uit het Bomenplan te vertalen naar een juridisch kader dat voldoet aan de Omgevingswet. Dit zijn de beleidsregels die toezien op de bescherming van alle bomen in Arnhem. Om dit te bewerkstelligen werkt het college aan een wijziging van het omgevingsplan voor het thema bomen.

Het besluit tot wijzigen van het omgevingsplan zorgt voor de juridische verankering van de beleidsregels ter bescherming van bomen, zoals die zijn opgenomen in het Bomenplan. Dit wijzigingsbesluit wordt in het eerste kwartaal van 2025 ter inzage gelegd. In het tweede kwartaal van 2025 wordt de definitieve wijziging van het omgevingsplan voor het thema bomen in uw raad verwacht.

Momenteel kennen we 440 waardevolle particuliere bomen. Deze bomen zijn geregistreerd in een GIS-kaart en in het gemeentelijk beheersysteem. Deze 440 bestaande waardevolle particuliere bomen voldoen aan de nieuwe criteria zoals voorgesteld in het voorliggende raadsvoorstel. Indien uw raad het voorliggende raadsvoorstel aanneemt, geeft u aan dat u deze bomen wilt blijven beschermen als waardevolle particuliere bomen.

Inventarisatie en registratie
Nadat uw raad de nieuwe criteria waardevolle particuliere bomen heeft vastgesteld, gaan we mogelijke nieuwe waardevolle particuliere bomen in beeld brengen.
We maken gebruik van beschikbare open source geodata om de bomen in beeld te brengen die aan de criteria voldoen. Wanneer een boom voldoet aan de criteria wordt de eigenaar hiervan per brief op de hoogte gesteld. De eigenaar wordt geïnformeerd over de waarde van de boom, over de manier waarop we voornemens zijn de boom juridisch te beschermen en wat dit voor de eigenaar betekent. Eigenaren van waardevolle particuliere bomen worden door de gemeente ondersteund in hun zorgplicht doordat de gemeente de Boom Veiligheid Controle (BVC) laat uitvoeren.

Na deze inventarisatie worden deze nieuwe waardevolle particuliere bomen opgenomen in het omgevingsplan. De eigenaar van de boom heeft de gelegenheid een zienswijze in te dienen, als onderdeel van de procedure van de wijziging van het omgevingsplan. Het wijzigen van het omgevingsplan door het toevoegen van nieuwe waardevolle particuliere bomen kan periodiek herhaald worden.

Communicatie

Voor u als raad wordt in het vierde kwartaal een raadsinformatie bijeenkomst georganiseerd. Hierin krijgt u uitleg over de criteria waardevolle particuliere bomen. Ook krijgt u uitleg over hoe de bescherming van zowel openbare als particuliere bomen (vastgelegd in het Bomenplan) wordt vertaald naar het omgevingsplan.

Nadat uw raad de nieuwe criteria waardevolle particuliere bomen heeft vastgesteld, starten we met de communicatie om Arnhemmers te informeren over de nieuwe criteria voor waardevolle particuliere bomen. Hierbij nemen we het belang van bomen voor een leefbare, klimaatbestendige en biodiverse leefomgeving mee.

We willen Arnhemmers naast informeren ook activeren om hun particuliere boom / bomen die aan de criteria voldoet(n) zelf aan te melden. Dit doen we samen met onze groene partner Arnhem Klimaatbestendig.
De nieuwe criteria en de oproep om een boom aan te melden worden bekend gemaakt via de gemeentelijke website, de Arnhemmail (digitale nieuwsbrief), de gemeentepagina in de Arnhemse koerier en (eventueel) de sociale media kanalen van de gemeente. Ook worden onze groene partners in de stad geïnformeerd.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Infographic Criteria waardevolle particuliere bomen

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	3898184

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 12 november 2024,;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

De criteria voor waardevolle particuliere bomen vast te stellen zoals vastgelegd in Infographic Criteria waardevolle particuliere bomen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Criteria particuliere waardevolle bomen Arnhem

In het Bomenplan Arnhem 2020 is het bomenbeleid vastgelegd. Eén van de pijlers van het Bomenplan is het beschermen van bomen. De regels voor het beschermen van bomen zijn opgenomen in het bestemmings-plan bomen. Bomen die zijn aangewezen als waardevolle particuliere bomen worden op deze wijze beschermd. De criteria voor waardevolle bomen zijn weergegeven in deze infographic.

Beleidsregels bescherming bomen op particuliere kavels (Bomenplan februari 2020)

• Bomen op particuliere grond kleiner dan < 1.000m² zijn vergunning vrij, met uitzondering van bomen die zijn beschermd via het bestemmingsplan of via de door het college van B&W vastgestelde Particuliere Waardevolle Bomen Lijst.

• Voor bomen op particuliere grond groter of gelijk dan ≥ 1.000m² geldt een vergunningplicht indien de boom een stamomtrek heeft groter of gelijk dan ≥ 80 cm op 1,30m hoogte, of als de bomen beschermd zijn via het bestemmingsplan of via de door het college van B&W vastgestelde Particuliere Waardevolle Bomen Lijst .

Wanneer is een particuliere boom waardevol?

Bomen zijn belangrijk. Ze leveren ecosysteemdiensten aan de stad en omgeving Arnhem. Het Bomenplan 2020 beschrijft de waarden van bomen voor Arnhem en geeft aan hoe we bomen beschermen.
Zodra een boom een bepaalde omvang of leeftijd bereikt, wordt de boom extra belangrijk en levert de boom een grotere bijdrage aan de leefbaarheid van de stad. Daarom komen, indien het particuliere bomen zijn, deze bomen op de Particuliere Waardevolle Bomen Lijst te staan.

GEMEENTE Arnhem

Criteria particuliere waardevolle bomen Arnhem

Om te beginnen zijn er bomen waarbij omvang of leeftijd geen criteria is, maar deze bomen sowieso waardevol zijn omdat ze zeldzaam zijn of een uitzonderlijke waarde vertegenwoordigen.
De boom voldoet dan aan <u>één van onderstaande zeldzaamheidscriteria</u> èn <u>heeft een levensverwachting groter of gelijk dan ≥ 5 jaar</u>.

Dendrologische waarde 1

Een boom is dendrologisch waardevol als er wordt aangenomen dat van deze variëteit er 5 of minder voorkomen in Arnhem. Het is mogelijk dat een variëteit in Nederland algemeen voorkomt, maar in de omgeving Arnhem zeldzaam is. Deze boom krijgt ook de waardering dendrologisch waardevol.

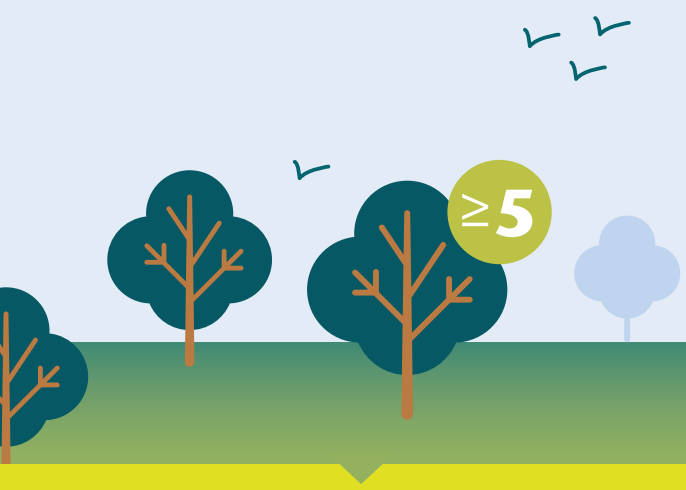

= Waardevolle boom

Verschijningsvorm 2

Bijzondere verschijningsvormen kunnen zijn tot volledig wasdom gekomen exemplaren als knotvorm, haag-zuilvorm, leiboom of solitair. Of de boom is tot volledige wasdom gekomen en heeft een bijzondere groeivorm als gevolg van natuurlijke oorzaken bijvoorbeeld twee-stam-mig, meerstammig. Of de boom is de dikste, oudste of hoogste in de gemeente, regio, provincie of landelijk.

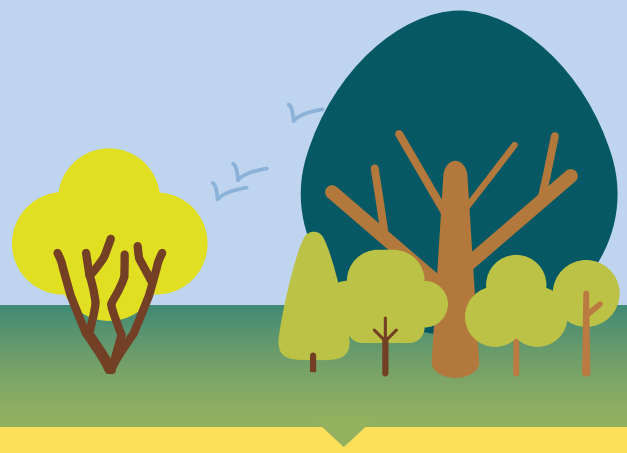

= Waardevolle boom

Cultuurhistorie 3

Een boom is cultuurhistorisch waardevol als deze een rol van betekenis speelt in de geschiedenis van zijn omgeving. Te denken valt aan bomen die herinneren aan bijzondere gebeurtenissen of bomen die een bepaald punt markeren:
a. Herdenkingsboom; geplant ter gelegenheid van een belangrijke gebeurtenis (bijvoorbeeld geboorte of huwelijk van een prins of prinses);
b. Markeringsboom; geplant ter markering, zoals grensbomen in het agrarisch gebied, of bakenbomen langs de rivieren.
c. Kruis / kapelboom; geplant naast een kapel of kruisbeeld om de locatie te benadrukken.

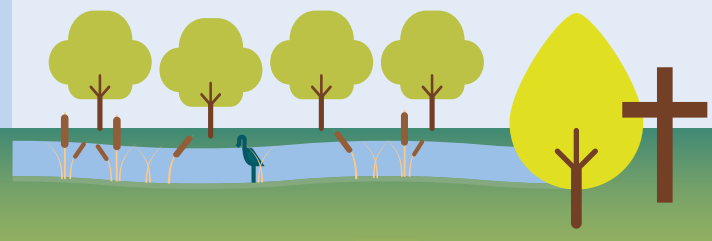

= Waardevolle boom

Biodiversiteit 4

Vervolgens zijn er bomen, waarbij de maatgevende criteria de boom als waardevol te benoemen, gebaseerd zijn op basis van biodiversiteit en ecologie. Deze waarden worden bepaald door:

- de positie van de boom ten opzichte van andere bomen in Arnhem
- omvang of leeftijd

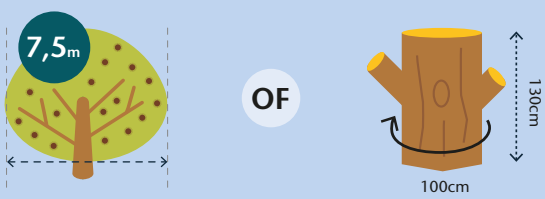

De boom een kroondiameter heeft groter of gelijk aan ≥ 7,5 meter

OF

een stamomtrek heeft groter of gelijk aan ≥ 100cm op 130cm hoogte

EN

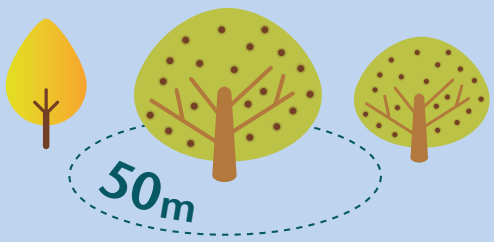

Binnen een straal kleiner of gelijk aan ≤ 50 meter van de stam staat geen andere boom met een kroondiameter groter of gelijk aan ≥ 7,5 meter of stamomtrek groter of gelijk aan ≥ 100cm op 130cm hoogte.

EN

Levensverwachting groter of gelijk ≥ 5 jaar

= Waardevolle boom

Hittestress 5

Vervolgens zijn er bomen, waarbij de maatgevende criteria de boom als waardevol te benoemen, gebaseerd zijn op basis van vermindering van hittestress. Deze waarden worden bepaald door:

- De boom staat in een gebied dat extra gevoelig is voor klimaatverandering en extreme weersinvloeden
- omvang of leeftijd

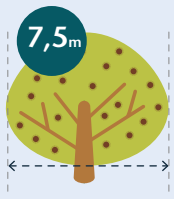

De boom een kroondiameter heeft groter of gelijk aan ≥ 7,5 meter

OF

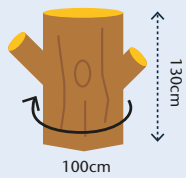

een stamomtrek heeft groter of gelijk aan ≥ 100cm op 130cm hoogte

EN

De boom staat in een oranje of rood gebied op de actuele **Arnhemse hitteattentie kaart**

De boom staat in een brongebied op de actuele **Arnhemse waterkaart**

De boom staat in een focusgebied genoemd in de **strategie klimaatadaptatie**

EN

Levensverwachting groter of gelijk ≥ 5 jaar

= Waardevolle boom

Omvang 6

Ten slotte zijn er bomen waarbij de maatgevende criteria de boom als waardevol te benoemen, gebaseerd zijn op de omvang van de boom.

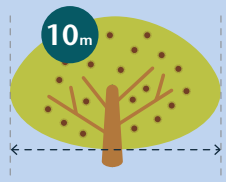

De boom een kroondiameter heeft groter of gelijk aan ≥ 10 meter

OF

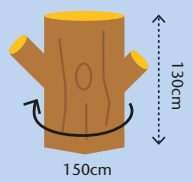

150cm

een stamomtrek heeft groter of gelijk aan ≥ 150cm op 130cm hoogte

OF

Leeftijd ouder of gelijk aan ≥ 70 jaar

EN

Levensverwachting groter of gelijk ≥ 5 jaar

= Waardevolle boom

GEMEENTERAAD ARNHEM
OVERZICHT INSPREKERS

Raadsvoorstel 'Criteria waardevolle particuliere bomen’

Aangemelde insprekers

	Naam	(Namens) Organisatie
1.	Tinka Chabot	S-Kwadraat
2.	Hans van den Bos	Boom Kwaliteitsteam Arnhem
3.		
4.		
5.		
6.		

Manier van inspreken

De insprekers krijgen elk vijf minuten om hun bijdrage te geven. Vervolgens is er ruimte om vragen te stellen. Mochten zich nog meer insprekers melden, kan dit nog veranderen in een rondetafelgesprek. Daarna wordt gestart met de meningsvormende bespreking.

Van: Marcel Wenker <
Verzonden: dinsdag 3 december 2024
Aan: Nicky Eppich; Cathelijne Bouwkamp
Onderwerp: RE: Technische vraag tbv de raadskamer ‘Criteria waardevolle particuliere bomen'

Beste Nicky,

Bedankt voor het stellen van deze vraag.

Het meten van de toe- of afname van de boomkroonoppervlakte laten we Arnhem-breed en op wijkniveau uitvoeren. Daarin maken we geen onderscheid tussen openbare of particuliere percelen Daarom is het helaas niet mogelijk om deze vraag te beantwoorden, we hebben de informatie simpelweg niet.

Het is mogelijk om de uitvraag aan het extern bureau dat dit voor ons doet, aan te passen. Dan kan dit onderscheid in de toekomst gemeten gaan worden.

Met vriendelijke groeten

Marcel Wenker

GEMEENTE Arnhem

Marcel Wenker
Senior bestuursadviseur
Groene Leefomgeving
Cluster Openbare Ruimte
Afdeling programmeren
werkdagen maandag, t/m vrijdag

Bezoekadres
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

Postadres
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Gemeente Arnhem

Van: Nicky Eppich
Verzonden: maandag 2 december 2024
Aan: Cathelijne Bouwkamp
CC: Marcel Wenker
Onderwerp: Technische vraag tbv de raadskamer ‘Criteria waardevolle particuliere bomen'

Geacht college, beste Cathelijne,

Graag zou ik technisch willen uitvragen hoeveel het kroonoppervlak op particuliere grond sinds de vorige meting in Arnhem is gedaald of gestegen.

Alvast bedankt.

Met vriendelijke groet,

Nicky

Van: Pim Elshof
Verstuurd: dinsdag, december 10
Aan: Nicky Eppich
Onderwerp: RE: Vraag n.a.v. bespreking criteria waardevolle bomen

Goedemiddag Nicky,

Hieronder de beantwoording van deze technische vragen.

Dat doen we in de vorm van een tijdslijn en bijgevoegde stukken.

Amendement 21A25g is op de raadsvergadering van 24 november 2021 aangenomen.

In dat amendement is criteria 4, 5 en 6 komen te vervallen met als aanvulling dat de bestaande waardevolle particuliere bomen die status behouden.

Het geamendeerde raadsvoorstel is op 24 november 2021 niet aangenomen vanwege stakende stemming.

Na de raadsvergadering heeft de wethouder op 6 december 2021 bijgevoegde memo aan de raad verstuurd.

Hieruit blijkt dat aan het geamendeerde raadsvoorstel er juridische uitvoerbaarheidsrisico's kleven.

In de periode december 2021 en januari 2022 is er ambtelijk technisch overleg geweest met verschillende raadsleden.

Het memo van 28 januari 2022 is weergave van dit technisch overleg.

Het technisch overleg had ten doel om te kijken hoe een amendement zo konden worden geformuleerd dat het juridisch uitvoerbaar zou zijn.

Gericht op het behoud van de bestaande waardevolle particuliere bomen.

Uiteindelijk bleek dat het geamendeerde raadsvoorstel niet opnieuw kon worden geamendeerd.

Dit omdat het raadsvoorstel op 24 november 2021 al in stemming was gebracht.

Op 17 februari 2022 is het raadsvoorstel opnieuw in stemming gebracht en verworpen.

Voor eventuele aanvullende vragen bel of mail gerust.

Met vriendelijke groet,

Pim Elshof

GEMEENTE Arnhem

Postadres:
Postbus 9029

6800 EL Arnhem
Bezoekadres:
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

P.B.M. (Pim) Elshof MSc

Jr. bestuursadviseur

Beleidsdomein

Fysieke leefomgeving

Cluster Strategie,

Beleid en Regie

Vakgroep Ruimtelijke

Juridische zaken

Internet
www.arnhem.nl

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	24 november 2021
Bij de bespreking van	Criteria waardevolle particuliere bomen
Wijzigingsvoorstel van	Steffenie Pape - VVD Maarten Venhoek - D66 Klaartje Koorn - CDA Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel van het wijzigingsvoorstel	Baas in eigen tuin deel 2
Nummer Zaaknummer	**21A52g** 559892

De volgende raadsleden stellen/het volgende raadslid stelt de volgende verandering voor:

Criteria 4, 5 en 6 te verwijderen uit het voorstel.

En toe te voegen aan het besluit:

Dat de huidige lijst met waardevolle bomen gehandhaafd blijft.

Toelichting:

Tijdens de behandeling van het Bomenplan Arnhem op 19 februari 2020 is het amendement ‘Baas in eigen tuin aangenomen’. De manier waarop de criteria in dit voorstel ‘Criteria waardevolle particuliere bomen’ zijn benoemd doet geen recht aan dat aangenomen amendement. Door criteria 4, 5, en 6 te verwijderen blijft de uitgesproken wens van de raad staan dat mensen zelf kunnen beslissen wat ze doen in hun tuin, tenzij het om een boom gaat met Dendrologische waarde, een bijzondere verschijningsvorm of een cultuurhistorische waarde. In een aanvullende motie wordt specifiek aandacht besteed aan de gebieden met hittestress.

Steffenie Pape - VVD
Maarten Venhoek - D66
Klaartje Koorn - CDA
Lea Manders - Arnhem Centraal

Voor 21 *Amendement "Baas in eigen tuin deel 2" (21A52g)*

Tegen 17

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij	1	0
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Sociale Fractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	1	0
Verheij		
Henzen		

Totaal 38

Memo

Datum : Vrijdag 28 januari 2022

Aan : Steffenie Pape, Maarten Venhoek, Klaartje Koorn

Van : Marcel Wenker, Pim Elshof, Marion Kasteel

Betreft : Adviesmemo criteria waardevolle particuliere bomen n.a.v. aangenomen amendement 21A52g

---

Bomenplan

Eén van de doelen van het door de gemeenteraad vastgestelde Bomenplan is om bomen beter te beschermen. Daarom vermeld het Bomenplan voor welke bomen een kapvergunning nodig is.
Voor particulieren is het zo dat bomen beschermd kunnen zijn via het vigerende bestemmingsplan – of via het nog in wettelijke regels uit te werken Bomenplan. De regels uit het Bomenplan worden dit jaar verwerkt in een omgevingswet-proof facetbestemmingsplan: het Facetplan Groen en Bomen aanvulling. Hierover bent u per raadsbrief geïnformeerd, raadsbrief zaaknummer 577067 d.d. 1 juni 2021.

Particuliere bomen zijn als volgt beschermd: (of-of-of)

- Via de vigerende bestemmingsplannen
- Percelen ≥ 1000m² als de boom een omtrek heeft van ≥80cm op 130cm hoogte
- Als de boom op de lijst waardevolle particuliere bomen staat

Raadsvoorstel criteria waardevolle particuliere bomen & Amendement 21A52g

De vraag is gesteld of het aangenomen amendement 21A52g met een kleine wijziging ervoor kan zorgen dat de huidige 463 waardevolle particuliere bomen hun beschermde status behouden en dat er een juridisch waterdicht stuk ligt.

De indieners van het amendement denken dat dit mogelijk is door criteria 1, 2, en 3 uit het raadsvoorstel te behouden als voorwaarden voor een waardevolle particuliere boom, en deze aan te vullen met een leeftijdscriteria van ≥ 70 jaar. (Bijv. in de vorm van een 4^{e} criteria).

Analyse

Om deze vraag te beantwoorden is uitgezocht of er bomen afvallen van de huidige lijst onder bovengenoemd voorstel.
In de oude criteria zit een opbouw van markant naar monumentaal waarbij leeftijd een rol speelt. Onder de oude criteria kan bijvoorbeeld een 50 jaar oude boom al de status “waardevol” hebben.

Door in het voorstel van de indieners van het amendement, van criteria 6 alleen de leeftijd ≥ 70 jaar eruit te halen en mee te nemen naar een aangepast voorstel, valt 16% van de huidige waardevolle particuliere bomen af.
Uit de analyse blijkt dat er uiteindelijk 75 van de 463 bomen niet meer gaan voldoen aan de criteria en dus niet meer waardevol zouden zijn.

Het gevolg hiervan is dat deze bomen niet meer kapvergunning plichtig zijn. Een tweede gevolg is dat de gemeente geen BVC (Boom Veiligheid Controle) meer uitvoert en geen beheeradvies meer geeft voor deze particuliere bomen.

Advies
In het voorstel van het college is onder criteria 6 naast de leeftijd vooral ook gekeken naar de omvang van de boom (kroon of stam). De bedoeling hiervan is om naast oude bomen, juist ook bomen met grote kronen of dikke stammen te beschermen, want dat soort exemplaren voegen juist veel waarde toe aan de leefomgeving omdat ze optimaal in staat zijn tot het leveren van ecosysteemdiensten[1].

Door in het voorstel van het college criteria 6 op deze manier te formuleren is dit criteria meetbaar en objectief (een kroon ≥10m of een stamomtrek ≥150cm of een leeftijd ≥70 jaar).
Dit is een verbetering t.o.v. de oude criteria waarin gesproken wordt over beeldbepalendheid; wat een subjectief begrip is.
Tijdens het debat bij de vaststelling van het Bomenplan in de gemeenteraad, is door de raad regelmatig uitgesproken en gevraagd aan het college met objectieve en meetbare doelstellingen en criteria te komen.

Een optie is om alsnog geheel criteria 6 wel mee te nemen in het nieuwe amendement, maar dan bijvoorbeeld in aangepaste vorm. De vrees van de indieners is dat er vele particuliere bomen een beschermde status krijgen en bewoners belast worden met een vergunningprocedure.
Deze vrees kan worden weggenomen door criteria 6 wel te handhaven, maar de voorwaarden iets strenger te maken (bijv. een grotere kroon of dikkere stam).
De verwachting is dat het merendeel van de huidige waardevolle particuliere bomen dan hun beschermde status behouden. Dit is een inschatting om dat wij nu niet weten of en hoe het amendement hierop wordt aangepast.

Het nadelige gevolg dat de gemeente geen BVC meer gaat uitvoeren bij de particuliere bomen die hun beschermwaardige status verliezen en van de lijst afvallen, kan worden ondervangen als de raad een voorstel aanneemt waarin voor de particuliere bomen die gaan afvallen van de beschermwaardige bomenlijst, ongeacht het verlies van hun beschermwaardige status, de gemeente alsnog de BVC blijft uitvoeren.

Wij kunnen u geen advies geven over het formuleren van een juridisch sluitende motivatie in een aangepast amendement, waarom bestaande waardevolle particuliere bomen toch moeten worden behouden als waardevolle particuliere bomen terwijl ze niet meer voldoen aan de criteria, omdat wij hier geen (juridische) mogelijkheden voor zien.

[1] Ecosysteemdiensten zijn functies van bomen zoals luchtzuivering, Co2 vastlegging, waterberging, bevorderen fysieke en mentale gezondheid, biodiversiteit, verkoeling, leef- en omgevingskwaliteit

Memo

Datum : Maandag 6 december 2021

Aan : Gemeenteraad

Van : Wethouder Bouwkamp

Betreft : Juridische memo criteria waardevolle particuliere bomen n.a.v. besluitvormende raadsvergadering 24-11-2021

Het door uw gemeenteraad vastgestelde Bomenplan in maart 2020 geeft aan dat de criteria, voor Waardevolle Particuliere Bomen zoals die in 2014 zijn ingevoerd, worden aangepast en uitgebreid waarin het Boom Kwaliteitsteam Arnhem een adviserende rol heeft. De raad heeft het college gevraagd om nieuwe objectieve meetbare criteria voor Waardevolle Particuliere Bomen met als doel deze belangrijke bomen te beschermen.

Bij het opstellen van de nieuwe criteria hebben de oude criteria uit 2014 gediend als uitgangssituatie. In antwoord op de raadsbehandeling van 15-09-2021 van deze nieuwe criteria is de raad per technische memo aanvullend geïnformeerd. In het raadsvoorstel wat ter besluitvorming voorligt, zijn de oude criteria beter uitgewerkt, objectiever en meetbaar gemaakt en aangevuld met criteria voor biodiversiteit en hittestress. Het Boom Kwaliteitsteam Arnhem heeft aan het college een advies uitgebracht. Het college heeft hiermee invulling gegeven aan amendement 20A08/ 316242 op het Bomenplan.

Tijdens de besluitvormende vergadering van 24-11-2021 is amendement 21A52 g aangenomen, inhoudende: *“Criteria 4, 5 en 6 te verwijderen uit het voorstel. En toe te voegen aan het besluit: Dat de huidige lijst met waardevolle bomen gehandhaafd blijft.”*
Eerder heeft het college besloten dat de lijst met waardevolle particuliere bomen zal worden vertaald naar een Omgevingswet-proof facetbestemmingsplan. Ook hierover bent u per raadsbrief geïnformeerd raadsbrief zaaknummer 577067 d.d. 1 juni 2021. Tegen een facetplan is het mogelijk om een zienswijze in te dienen en daarna in beroep te gaan. Dus ook tegen de aanwijzing van de waardevolle bomen die nu op de huidige lijst staan wanneer zij onderdeel uit gaan maken van het facetplan.

In het raadsvoorstel wordt gemotiveerd wat de nieuwe criteria zijn en waarom. Het amendement maakt een scheiding tussen waardevolle particuliere bomen van voor en na het raadsbesluit, zonder dat dit onderscheid inhoudelijk beargumenteerd wordt. Dit kan niet goed juridisch verankerd worden en past niet in het geschetste traject van het Omgevingswet-proof facetbestemmingsplan. Daarmee wordt niet voldaan aan de beginselen van behoorlijk bestuur. Er is sprake van onduidelijke regelgeving die juridisch niet waterdicht is.

Concluderend kunnen we daarom het volgende stellen:
Het zorgvuldigheidsbeginsel (deugdelijke besluitvorming) en motiveringsbeginsel (waarom oude waardevolle bomen behouden en nieuwe vergelijkbare bomen niet) en rechtszekerheidsbeginsel (consequent zijn, zie ook motiveringsbeginsel), zijn hier in het geding. Daarnaast kan er sprake zijn van rechtsongelijkheid als een boom niet meer in aanmerking komt als waardevol op grond van de nieuwe criteria maar een soortgelijke boom al wel op de oude lijst stond.

Voor 1 *Raadsvoorstel "Criteria waardevolle particuliere bomen"*

Tegen 38

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	1	1
Nede		
Becker		

VVD Arnhem	0	6
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	0	2
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	0	5
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	0	3
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Sociale Fractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	2
Verheij		
Henzen		

Totaal 39

Voor 19 *Raadsvoorstel "Criteria waardevolle particuliere bomen"*

Tegen 19

GROENLINKS	0	7
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		
Dayioğlu		

Fractie Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Nede		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
Maref		
Loos		
Eppich		

CDA Arnhem	2	0
Koorn		
Hutten		

DENK / Verenigd Arnhem	0	2
Usta		
Aydemir		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Sociale Fractie Arnhem	0	2
de Groot		
Eliëns		

PvdA	0	4
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

SP	3	0
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

Partij voor de Vrijheid	0	1
Verheij		
Henzen		

Totaal 38

Van: Marcel Wenker
Verzonden: donderdag 16 januari 2025
Onderwerp: RE: Beantwoording aanvullende technische vragen criteria waardevolle bomen

Hoi Nicky,

Dat klopt. De boom voldoet dan niet meer aan het uitgangscriterium en dat is een levensduur van minimaal 5 jaar. De boom is dan niet meer waardevol te noemen en wordt dan van de lijst afgehaald. De eigenaar van de boom wordt hier vanzelfsprekend dan van op de hoogte gesteld.

Vriendelijke groeten Marcel Wenker

Marcel Wenker
Senior bestuursadviseur Groene Leefomgeving
Cluster Openbare Ruimte
Afdeling programmeren

Bezoekadres
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

Postadres
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Gemeente Arnhem

Van: Nicky Eppich
Verzonden: donderdag 16 januari 2025
Onderwerp: Re: Beantwoording aanvullende technische vragen criteria waardevolle bomen

Goedemorgen Marcel,

Bij het antwoord op vraag 12 komt mij nog een vervolgvraag. Wat gebeurt er als de boom al op de lijst staat en de gemeente tijdens de veiligheidscontrole constateert dat de levensverwachting van de boom kleiner is dan 5 jaar, omdat de boom ziek is of beschadigd o.i.d. Wordt de boom dan automatisch van de lijst afgevoerd?

Alvast bedankt voor jullie medewerking.

Groet,
Nicky

Arnhem, 4 december 2024

Inspraak raadsvoorstel 'Criteria waardevolle particuliere bomen' (4 dec 2024)

Van Hans van den Bos - Boom Kwaliteitsteam Arnhem

Tekst:

Mijn stelling, namens het Boom Kwaliteitsteam Arnhem:

‘Bomen zijn belangrijk, méér bomen zijn nog belangrijker – ongeacht of ze met hun wortels in openbare dan wel in private bodem staan.’

Een aantrekkelijk en gezond Arnhem heeft bomen nodig, veel bomen. Dat is goed voor de Arnhemmers.

De bomen op hun beurt staan allesbehalve optimaal in de stedelijk jungle van asfalt, beton, staal, wateroverlast, hittestress, fijnstof, uitlaatgassen, slechte bodem en overijverige kabelaars. De bomen houden het niet lang vol zonder een zorgzame en koersvaste gemeente die voor ruimte en welzijn van ze knokt. De inwoners van Arnhem boffen; slechts weinigen beseffen dat zoveel gemeentelijke zorg voor bomen nogal ongebruikelijk is.

Ik ga zeker niet pleiten voor minder aandacht voor bomen door gemeente Arnhem. Maar wel voor een grotere rol en verantwoordelijkheid voor de burgers en particuliere bedrijven in de stad, als het gaat om groen en milieu.

Een goede burger is voor mij een sociaal wezen, dat omziet naar zijn medemens én rekening houdt met zijn groene leefomgeving. Daarom vind ik het logisch dat gemeente Arnhem, met het raadsvoorstel, particuliere boomeigenaren nu sterker aanspreekt als het gaat om het leveren van ecosysteemdiensten middels hun waardevolle bomen.

Sommigen zullen even moeten wennen aan hun nieuwe rol. Maar na de gewenning komt er hopelijk ook een zekere trots. Want is het niet mooi om met je particuliere boom een actieve bijdrage te leveren aan een beter klimaat, biodiversiteit en schoonheid van je buurt? De buren zullen blij met je zijn. En de mezen, merels, boomkruiper en de grote bonte specht.

Technische presentatie aan de gemeenteraad

Marcel Wenker
Pim Elshof
4 december 2024

Doel en opbouw

- **Doel**
  - Inzicht geven in hoe bomen juridisch beschermd (gaan) worden op basis van het Bomenplan en de (nog vast te stellen) Criteria Waardevolle Particuliere Bomen
  - Uitleg geven over verhouding tussen:
    - Bomenplan
    - Criteria Waardevolle Particuliere Bomen
    - Omgevingsplanwijziging thema bomen

Aanleiding

- Bomenplan 2020 (vastgesteld beleid van de gemeenteraad)

Vier pijlers

1. We willen meer bomen aanplanten
2. We willen onze bomen goed verzorgen
3. We willen onze bomen goed beschermen
4. We willen samenwerken met bewoners en stakeholders en communiceren over bomen

Aanleiding

- Bomenplan 2020 (vastgesteld beleid van de gemeenteraad)
  - Het beleidskader waarin staat hoe wij als gemeente Arnhem bomen beschermen
  - Pagina 20:
    - *“De criteria voor de Waardevolle bomenlijst zoals die in 2014 is ingevoerd worden aangepast en uitgebreid waarin het Boom Kwaliteitsteam Arnhem een adviserende rol heeft. De gemeenteraad stelt de nieuwe criteria vast.”*
  - Amendement 20A08
    - Uitbreiden waardevolle particuliere bomen op basis van objectieve criteria
    - Raadvoorstel is uitvoering amendement

Criteria particuliere waardevolle bomen Arnhem

Om te beginnen zijn er bomen waarbij omvang of leeftijd geen criteria is, maar deze bomen sowieso waardevol zijn omdat ze zeldzaam zijn of een uitzonderlijke waarde vertegenwoordigen.
De boom voldoet dan aan <u>één van onderstaande zeldzaamheidscriteria</u> èn <u>heeft een levensverwachting groter of gelijk dan ≥ 5 jaar</u>.

Dendrologische waarde 1

Een boom is dendrologisch waardevol als er wordt aangenomen dat van deze variëteit er 5 of minder voorkomen in Arnhem. Het is mogelijk dat een variëteit in Nederland algemeen voorkomt, maar in de omgeving Arnhem zeldzaam is. Deze boom krijgt ook de waardering dendrologisch waardevol.

= Waardevolle boom

Verschijningsvorm 2

Bijzondere verschijningsvormen kunnen zijn tot volledig wasdom gekomen exemplaren als knotvorm, haag-zuilvorm, leiboom of solitair. Of de boom is tot volledige wasdom gekomen en heeft een bijzondere groeivorm als gevolg van natuurlijke oorzaken bijvoorbeeld twee-stam-mig, meerstammig. Of de boom is de dikste, oudste of hoogste in de gemeente, regio, provincie of landelijk.

= Waardevolle boom

Cultuurhistorie 3

Een boom is cultuurhistorisch waardevol als deze een rol van betekenis speelt in de geschiedenis van zijn omgeving. Te denken valt aan bomen die herinneren aan bijzondere gebeurtenissen of bomen die een bepaald punt markeren:
a. Herdenkingsboom; geplant ter gelegenheid van een belangrijke gebeurtenis (bijvoorbeeld geboorte of huwelijk van een prins of prinses);
b. Markeringsboom; geplant ter markering, zoals grensbomen in het agrarisch gebied, of bakenbomen langs de rivieren.
c. Kruis / kapelboom; geplant naast een kapel of kruisbeeld om de locatie te benadrukken.

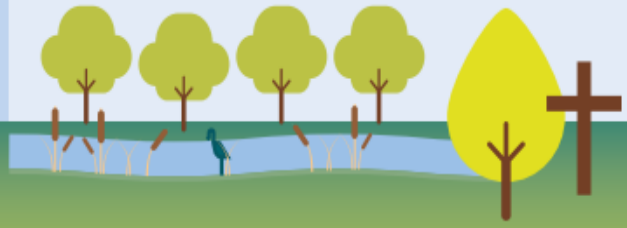

= Waardevolle boom

Biodiversiteit 4

Vervolgens zijn er bomen, waarbij de maatgevende criteria de boom als waardevol te benoemen, gebaseerd zijn op basis van biodiversiteit en ecologie. Deze waarden worden bepaald door:

- de positie van de boom ten opzichte van andere bomen in Arnhem
- omvang of leeftijd

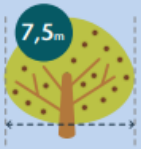

De boom een kroondiameter heeft groter of gelijk aan ≥ 7,5 meter

OF

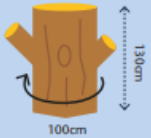

een stamomtrek heeft groter of gelijk aan ≥ 100cm op 130cm hoogte

EN

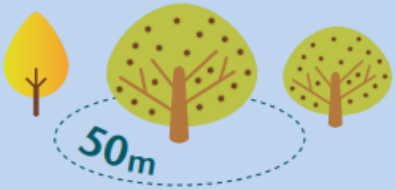

Binnen een straal kleiner of gelijk aan ≤ 50 meter van de stam staat geen andere boom met een kroondiameter groter of gelijk aan ≥ 5 meter of stamomtrek groter of gelijk aan ≥ 100cm op 130cm hoogte.

EN

Levensverwachting groter of gelijk ≥ 5 jaar

= Waardevolle boom

Hittestress 5

Vervolgens zijn er bomen, waarbij de maatgevende criteria de boom als waardevol te benoemen, gebaseerd zijn op basis van vermindering van hittestress. Deze waarden worden bepaald door:

- De boom staat in een gebied dat extra gevoelig is voor klimaatverandering en extreme weersinvloeden
- omvang of leeftijd

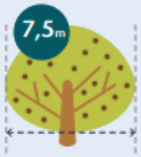

De boom een kroondiameter heeft groter of gelijk aan ≥ 7,5 meter

OF

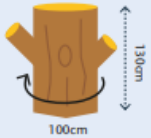

een stamomtrek heeft groter of gelijk aan ≥ 100cm op 130cm hoogte

EN

De boom staat in een oranje of rood gebied op de actuele **Arnhemse hitteattentie kaart**

De boom staat in een brongebied op de actuele **Arnhemse waterkaart**

De boom staat in een focusgebied genoemd in de **strategie klimaatadaptatie**

EN

Levensverwachting groter of gelijk ≥ 5 jaar

= Waardevolle boom

Omvang 6

Ten slotte zijn er bomen waarbij de maatgevende criteria de boom als waardevol te benoemen, gebaseerd zijn op de omvang van de boom.

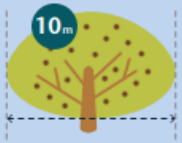

De boom een kroondiameter heeft groter of gelijk aan ≥ 10 meter

OF

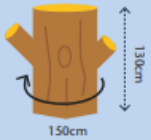

een stamomtrek heeft groter of gelijk aan ≥ 150cm op 130cm hoogte

OF

Leeftijd ouder of gelijk aan ≥ 70 jaar

EN

Levensverwachting groter of gelijk ≥ 5 jaar

= Waardevolle boom

Onderwerp

GEMEENTE

GEMEENTE Arnhem

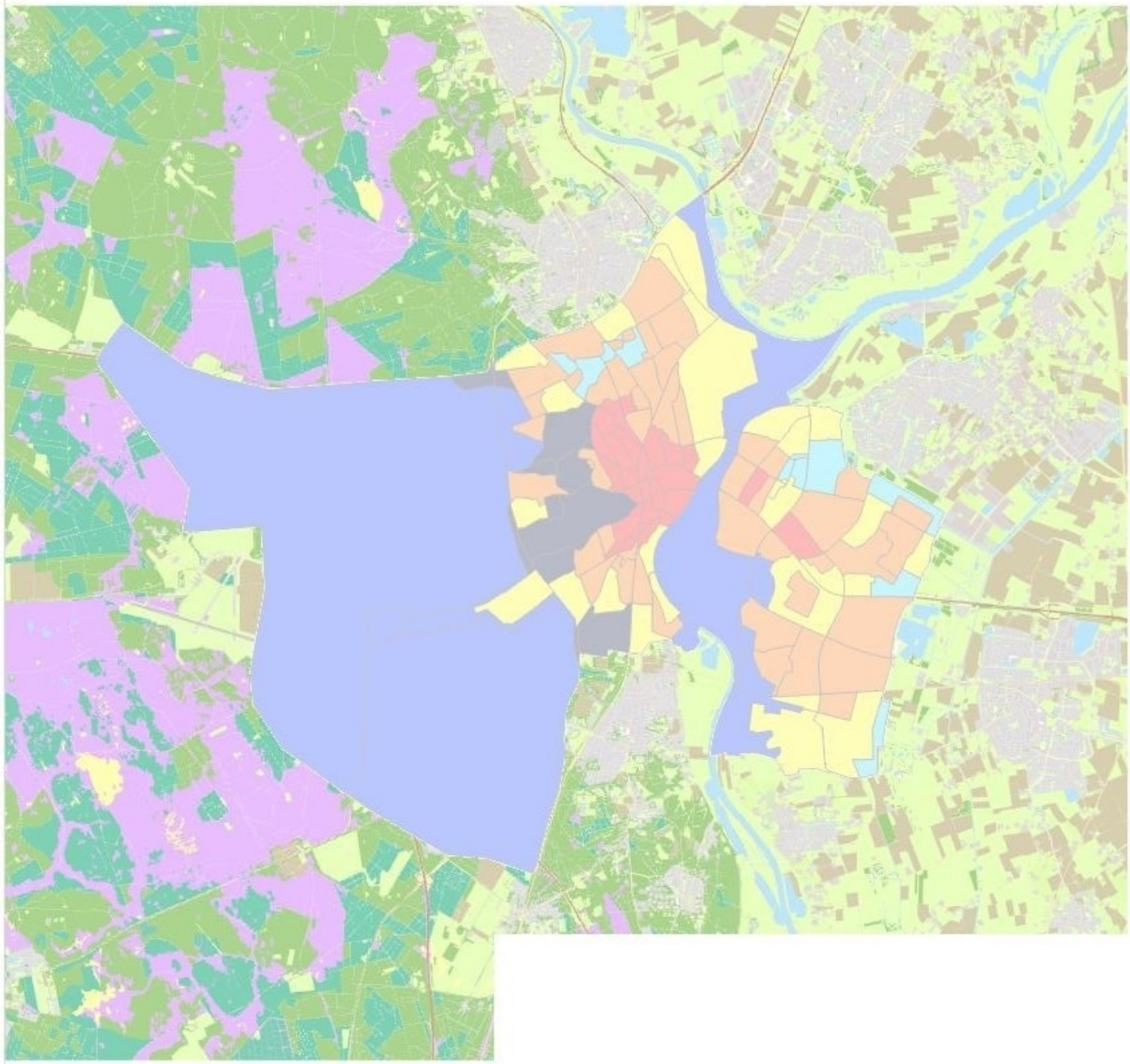

GEMEENTE Arnhem

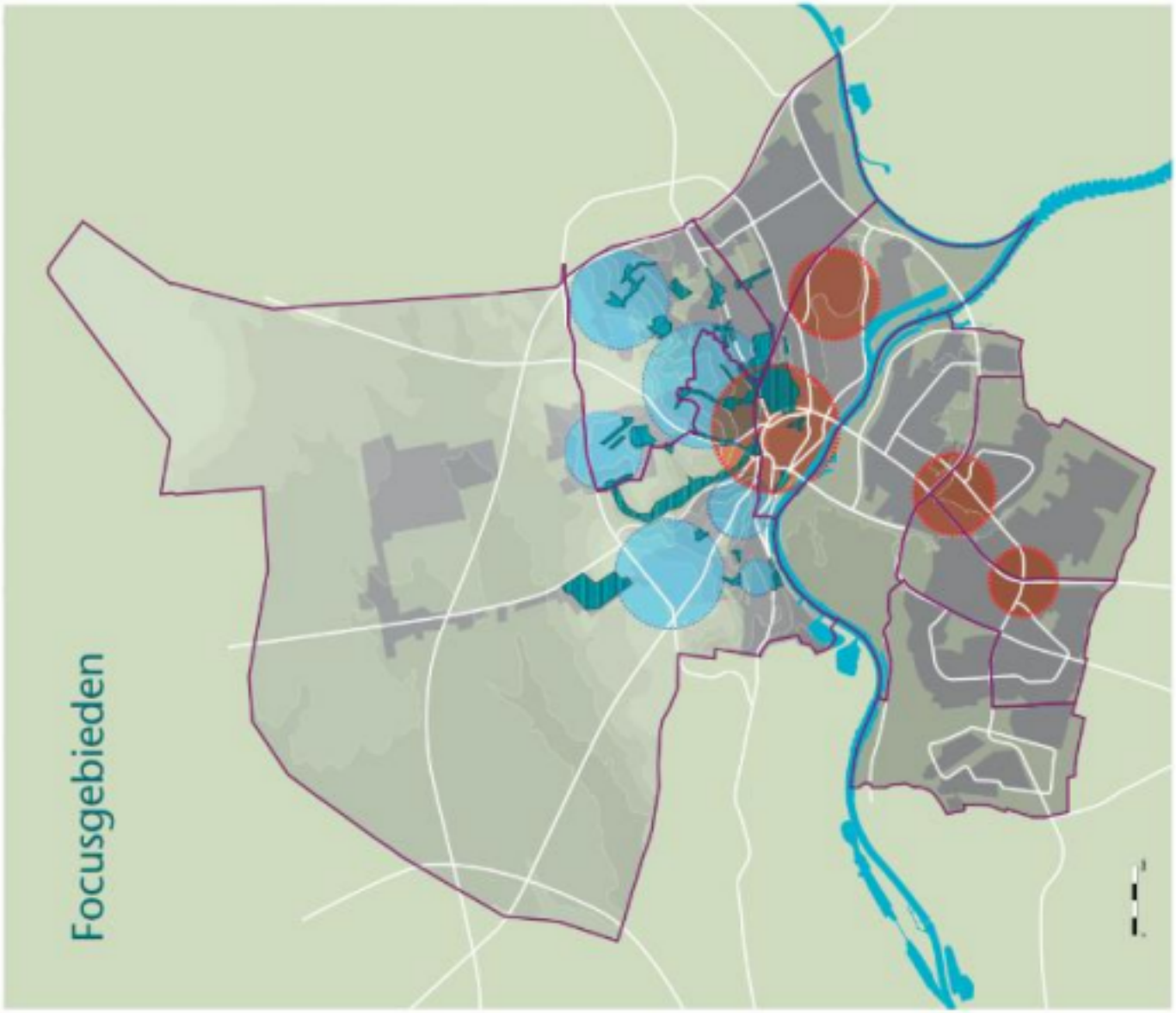

Raadsvoorstel Criteria Waardevolle Particuliere Bomen

- Wat is het verschil tussen het voorstel uit 2021 en dit voorstel uit 2024?
- Het verschil zit in de criteria voor biodiversiteit en hittestress
- Deze criteria zijn in het voorstel van 2024 aangepast en versoepeld
- Biodiversiteit en hittestress zijn nog steeds criteria om een particuliere boom waardevol te vinden

Biodiversiteit – omvang boom

2021

Biodiversiteit 4

Vervolgens zijn er bomen, waarbij de maatgevende criteria de boom als waardevol te benoemen, gebaseerd zijn op basis van biodiversiteit en ecologie. Deze waarden worden bepaald door:

- de positie van de boom ten opzichte van andere bomen in Arnhem
- omvang of leeftijd

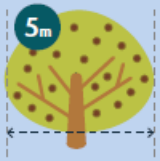

De boom een kroondiameter heeft groter of gelijk aan ≥ 5 meter

OF

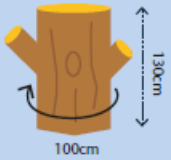

een stamomtrek heeft groter of gelijk aan ≥ 100cm op 130cm hoogte

Kroondiameter ≥ 5m

2024

Biodiversiteit 4

Vervolgens zijn er bomen, waarbij de maatgevende criteria de boom als waardevol te benoemen, gebaseerd zijn op basis van biodiversiteit en ecologie. Deze waarden worden bepaald door:

- de positie van de boom ten opzichte van andere bomen in Arnhem
- omvang of leeftijd

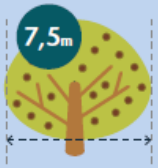

De boom een kroondiameter heeft groter of gelijk aan ≥ 7,5 meter

OF

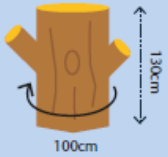

een stamomtrek heeft groter of gelijk aan ≥ 100cm op 130cm hoogte

Kroondiameter ≥ 7,5m

Onderwerp

Arnhem GEMEENTE

Biodiversiteit – afstand tussen bomen

2021

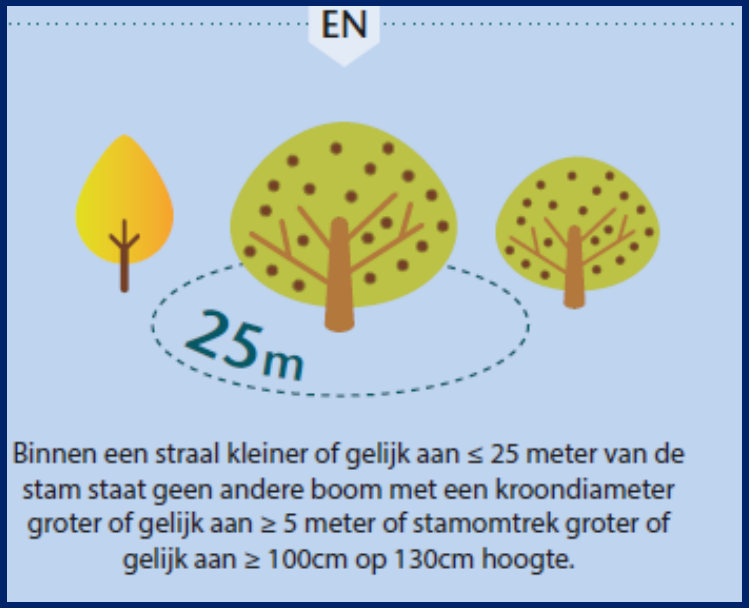

Afstand tussen bomen ≥ 25 m

2024

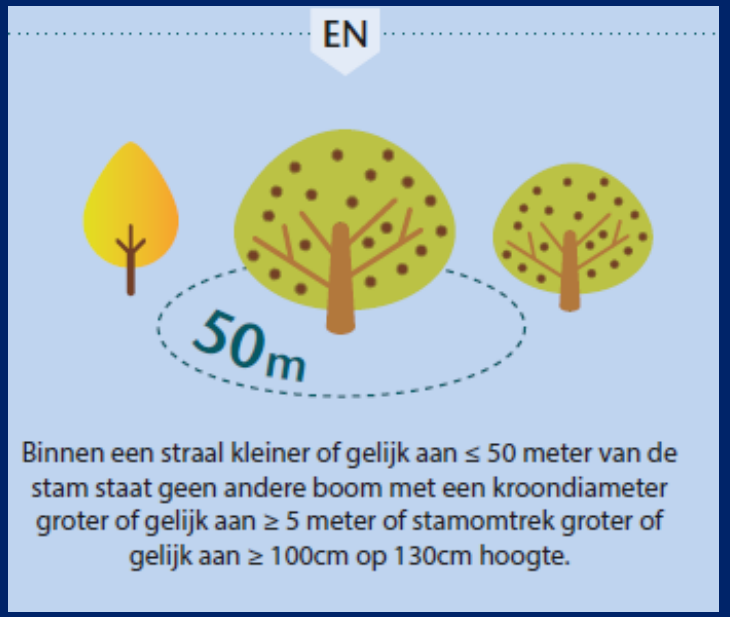

Afstand tussen bomen ≥ 50m

Onderwerp

Arnhem GEMEENTE

Hittestress – omvang boom

2021

Hittestress 5

Vervolgens zijn er bomen, waarbij de maatgevende criteria de boom als waardevol te benoemen, gebaseerd zijn op basis van vermindering van hittestress. Deze waarden worden bepaald door:

- De boom staat in een gebied dat extra gevoelig is voor klimaatverandering en extreme weersinvloeden
- omvang of leeftijd

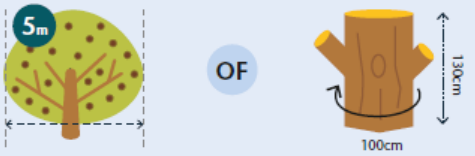

OF

De boom een kroondiameter heeft groter of gelijk aan ≥ 5 meter

een stamomtrek heeft groter of gelijk aan ≥ 100cm op 130cm hoogte

Kroondiameter ≥ 5m

2024

Hittestress 5

Vervolgens zijn er bomen, waarbij de maatgevende criteria de boom als waardevol te benoemen, gebaseerd zijn op basis van vermindering van hittestress. Deze waarden worden bepaald door:

- De boom staat in een gebied dat extra gevoelig is voor klimaatverandering en extreme weersinvloeden
- omvang of leeftijd

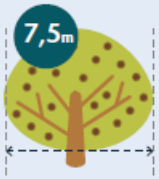

OF

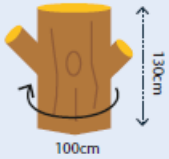

De boom een kroondiameter heeft groter of gelijk aan ≥ 7,5 meter

een stamomtrek heeft groter of gelijk aan ≥ 100cm op 130cm hoogte

Kroondiameter ≥ 7,5m

Onderwerp

Arnhem GEMEENTE

Thematische wijziging Omgevingsplan

- Vertalen van beleid in juridische regels
- Omgevingsplanwijziging thema bomen

- Nu
  - **Bestemmingsplan:** gebieden met bestemming Groen – Landschap en Park, Bos, Natuur, Waarde – Landschap etc.
  - **Algemene Plaatselijk Verordening:** Waardevolle Particuliere Bomen op basis van Waardevolle bomenlijst

- Straks
  - **Omgevingsplan thema bomen**
    - Bestaande gebieden bestemmingsplannen
    - Extra gebieden op basis van bomenplan
      - Alle gemeentelijke percelen
      - Particuliere percelen > 1000 m2
    - Waardevolle particuliere bomen op basis van raadsvoorstel Criteria Waardevolle Particuliere bomen 2024

Gemeentelijke bomen

Gemeentelijke bomen worden beschermd zoals is aangegeven in het Bomenplan

Gebieden

- 1a) Bestaande gebieden bestemmingsplan (kaart: groen)
- 1b) Alle overige gemeentelijk percelen (kaart: wit)
- Kapvergunning voor gemeentelijke bomen met ≥ 35 cm stamomtrek

Punten

- 2) Individuele gemeente bomen: Buitengewone Bomen

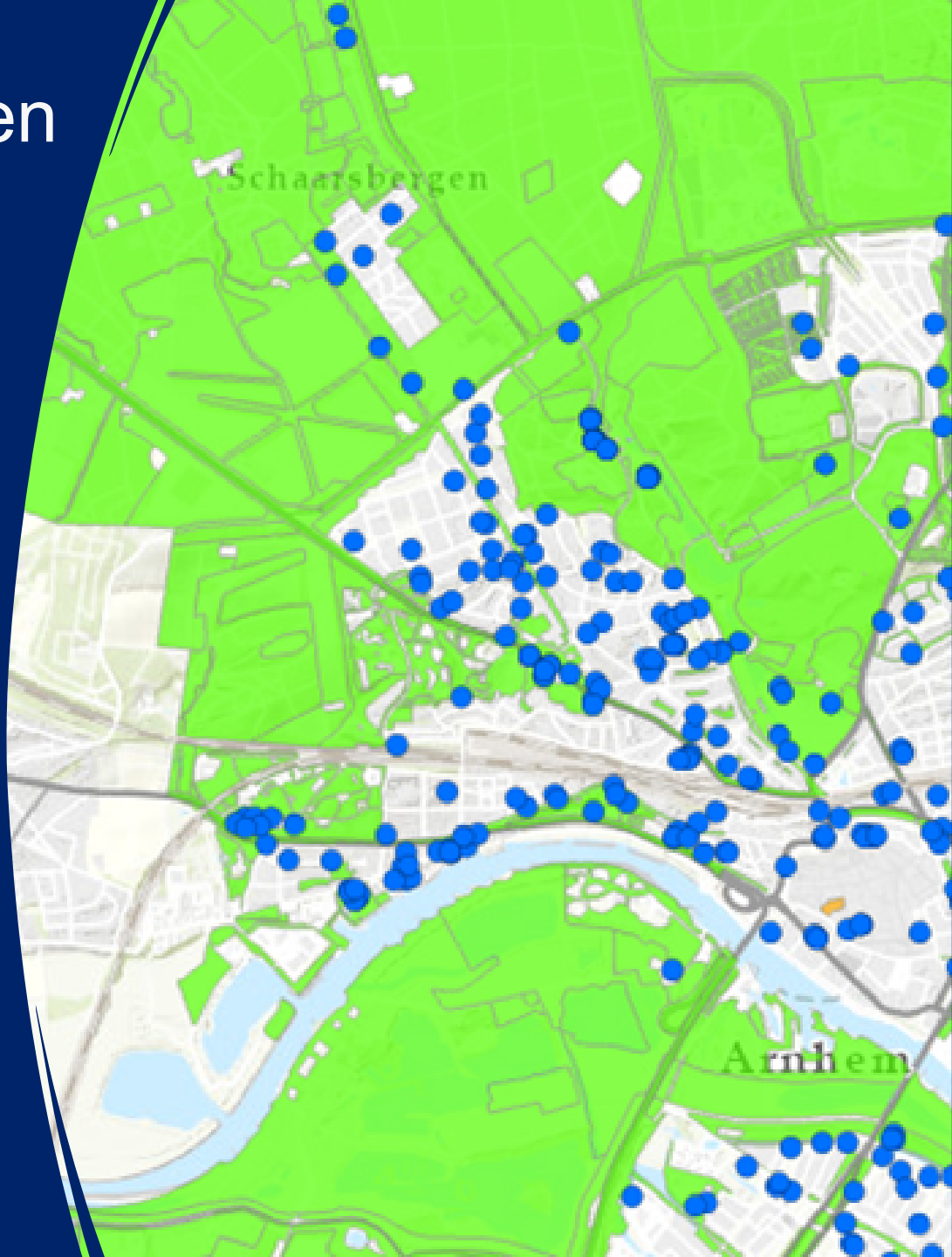

Particuliere Bomen

Particuliere bomen worden besche[r] [i]s aangegeven in het Bomenplan

Gebieden

- 1a) Bestaande gebieden beste[m]gsplan
- 1b) Gebieden op basis van pe[r]grootte (≥1.000m²)
- Kapvergunning voor bomen [m]80 cm stamomtrek

Punten

- 2) Waardevolle particuliere b[o]

Van beleid naar juridische regels

Beleid

Omgevingsplan

Onderwerp

Arnhem GEMEENTE

Van beleid naar juridische regels

Stap a

Criteria waardevolle particulier bomen 2024
(nog vast te stellen raadsbeleid)

*Alle **huidige** waardevolle bomen voldoen aan de nieuwe criteria*

Bomenplan 2020
(vastgesteld raadsbeleid)

Stap b

Opstellen juridische kader
Na het raadsbesluit CWPB 2024 het beleid juridische vertalen in Omgevingsplan bomen 1.0

Beleid als basis voor juridische kader
- Bomenplan 2020
- Beschermen **huidige** waardevolle particuliere bomen
- Door raadsbesluit CWPB 2024 heeft de raad aangegeven om deze bomen te **blijven** beschermen (actueel beleidskader)

Stap c

Inventarisatie en registratie
In beeld brengen **nieuwe** waardevolle particuliere bomen

Stap d

Omgevingsplan bomen 2.0 (aanvulling op 1.0)
- Beschermen **nieuwe** waardevolle particuliere bomen op basis van inventarisatie aan de hand van CWPB 2024

Onderwerp

Arnhem GEMEENTE

Vragen?

Inspreken door Tinka Chabot op het Raadsvoorstel Criteria waardevolle bomen 4 december 2024

Geachte Burgemeester, wethouders en raadsleden.

Ik ben Tinka Chabot, ecologisch hovenier en opgeleid als bosbouwkundig ingenieur. Ik durf te stellen dat ik over meer dan voldoende kennis beschik om over dit voorliggende raadsvoorstel in te spreken. Ik heb dat ook al eens gedaan op 15 september 2021, waarnaar ik gemakshalve verwijs.

De criteria voor particuliere waardevolle bomen. leggen nog steeds een bom onder het aangenomen amendement “Baas in eigen tuin” van 19 februari 2020

Ik heb hier een kaartje van de gemeente Arnhem. Het groene gebied geeft aan dat voor alle bomen in dat gebied een omgevingsvergunning aangevraagd moet worden. De blauwe bolletjes zijn alle huidige beschermde bomen. In de witte gebieden ben je baas in eigen tuin, toch? Klein gedeelte van Arnhem, hè?

Via het bestemmingsplan worden bomen op zeker 2/3e van de oppervlakte van Arnhem al tot in het absurde beschermd. Voor iedere boom, ziek, zwak, misselijk, dood of op een volstrekt verkeerde plek aangeplant, moet een vergunning worden aangevraagd.

En ik verzeker u: het aanvragen van een omgevingsvergunning is op zijn zachts gezegd en in goed Nederlands, “a hell of a job”. Ik heb daar legio schrijnende verhalen over, maar die zijn voor de geïnteresseerden onder u. Het wantrouwen en de slechte dienstverlening richting de burger en het op kosten jagen van diezelfde burger is funest voor het toch al broze vertrouwen in de overheid.

Het raadsvoorstel “Criteria waardevolle Particuliere bomen” lijkt mij over een klein deel van Arnhem te gaan en laat dat dan ook nog eens het deel zijn met de dichtste bebouwing en gemiddeld de kleinste tuinen. Als dat zo is, is zo’n raadsvoorstel dan nog wel zinvol?

Overal lees en hoor ik dat er bezuinigd moet gaan worden op groenonderhoud. En dan wordt er zo’n plan opgesteld, wat heel veel tijd en energie, en dus geld, kost om te inventariseren en te blijven monitoren.

Er blijkt ruim voldoende geld voor aanleg van groen. Zoals € 50,-/m2 voor de aanleg van geveltuinen, het verplanten van een ecologisch nagenoeg oninteressante plataan van de schouwburg naar het politiebureau en het onzinnige project bewegend bos, maar voor fatsoenlijk onderhoud is nauwelijks geld. Ik heb op 30 juni jl. een fotoverslag van de aanleg en het onderhoud van het Janspark naar u gestuurd. Resultaat: nul reacties, terwijl het volgens mij een schokkend relaas is.

Een boom in de openbare ruimte wordt gemiddeld 20 jaar oud. Er moet gebouwd, de riolering moet vervangen, de straat wordt aangepast, de bomen worden te oud en dus gevaarlijk; allemaal legitieme redenen om te kappen, maar dat betekent dat de gemeente eigenlijk de grootse bomenkapper van deze stad is.

Als compensatie van dit onvermogen om zorgvuldig en duurzaam met hun eigen bomen om te gaan wordt de burger opgezadeld met de kosten van het onderhoud van door de gemeente aangewezen beschermde bomen. Een indicatie: een snoeibeurt van een redelijk grote boom, die je veilig wil houden voor de omgeving, komt op ongeveer € 1.000,- per keer en dat om de drie tot vijf jaar. Als de boom dan, om legitieme redenen, gekapt moet worden, ben je ook nog eens € 164,- kwijt aan leges en duurt het een frustrerende eeuwigheid voordat de vergunning rond is.

Dat betekent dus dat de gemeente beslist over iets waar de burger langdurig voor gezorgd heeft, waar de hele omgeving van geniet, maar er geen cent voor betaalt. Ik vind dat een onwenselijke inbreuk op het eigendomsrecht.

De eigenaar van de betreffende boom krijgt een keurige brief en kan een zienswijze indienen. Ik geef u op een briefje dat dat niet vaak zal gebeuren. Burgers hebben wel iets anders aan hun hoofd en leggen het op de stapel. Het zal wel.

De ellende begint pas als de boom te groot wordt voor de tuin, op een verkeerde plek is neergezet, want ja, geen kennis en dan komt hij op de lijst van Particuliere waardevolle bomen en mag hij niet weg van de desbetreffende ambtenaar.

Dan nog even de criteria: Ik heb daar nog steeds heel veel moeite mee.

Dendrologische waarde: als er minder dan 5 van een bepaalde soort voorkomen, betekent dat dat ie hier niet thuishoort. En hoe weet de gemeente dat? 6 onbeschermd? 5 beschermd?

Verschijningsvorm: knotvorm, leivorm, haagzuilvorm: die wil je niet als bomenliefhebber: Allemaal gecultiveerd en dus onnatuurlijk en vooral arbeidsintensief en dus duur.

Cultuurhistorie: Geen enkele particulier heeft een herdenkingsboom, markeringsboom of kruis-kapellenboom.

Biodiversiteit: dat heeft te maken met het feit of een boom een waardevolle toevoeging is voor de inheemse flora en fauna. Dat heeft niets te maken met de omvang of dat ie dicht bij een andere boom staat.

Hittestress: die bijdrage levert iedere boom.

Omvang: alle bomen hebben een andere levensduur. Dat is van veel factoren afhankelijk. Zo wordt een populier minder oud dan een eik, maar wel sneller dik

Deze criteria zijn een typisch voorbeeld van “ leuk achter het bureau verzonnen” maar is niet gebaseerd op al te veel bomenkennis.

Begin hier alsjeblieft niet aan, bespaar je de moeite en bespaar dit vooral de burgers. Het belangrijkste is om de burgers te enthousiasmeren voor groen, niet te frustreren. Bespaar ze alstublieft uw bedilzucht.

Dank voor uw aandacht. Ik beantwoord graag al uw vragen.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Criteria waardevolle particuliere bomen’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- **4 december 2024: informatieve en meningsvormende bespreking**

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Verheij (PVV), Eppich (VVD), Gerretschen (GroenLinks), Weijers (D66), Spruijt (Arnhem Centraal), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Neutkens (Volt), De Groot (PvdD), Van den Broek (Groep van den Broek).

De fracties FvD, DENK, SP, PvdA, ChristenUnie en CDA waren niet aanwezig.

Verder aanwezig: Bouwkamp (wethouder), Elshof, Wenker (ambtelijke ondersteuning), Van den Bos (Boom Kwaliteitsteam Arnhem), Chabot (S-Kwadraat)

Bespreking

De bespreking is gestart met een ambtelijke presentatie over het raadsvoorstel. De aanwezige fracties hebben daarna technische vragen gesteld. Daarna is vervolgd met de insprekers. Beide insprekers hebben hun bijdrage gedeeld. De raadskamer heeft vervolgens vragen gesteld aan de insprekers. Hiermee is de informatieve bespreking afgerond. Er is gestart met de meningsvormende bespreking. De eerste termijn van de raadskamer en het college zijn afgerond.

Toezeggingen

Er zijn geen toezeggingen gedaan.

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond. De meningsvormende bespreking wordt op een later moment hervat met de tweede termijn van de raadskamer.

De raadsadviseur,

R. Oosthout

De voorzitter,

M. Van Munster

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel 'Criteria waardevolle particuliere bomen'

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Besprekingen

- 4 december 2024: informatieve en meningsvormende bespreking
- 11 december 2024: voorzetting meningsvormende bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Gerretschen (GroenLinks), De Groot (PvdD), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Spruijt (Arnhem Centraal), Malda (ChristenUnie), Groot (CDA), Van Munster (PvdA), Weijers (D66), Neutkens (Volt), Van den Broek (Groep Van den Broek), Eppich (VVD), Verheij (PVV).

De fracties Forum voor Democratie, DENK en SP en waren niet aanwezig.

Verder aanwezig: Bouwkamp (wethouder), Elshof, Wenker (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

Meningsvormend

De voorzitter opent met de mededeling dat ‘Infographic Criteria waardevolle particuliere bomen’, ambtshalve is aangepast. De tekst luidt nu: Bij criteria 4 ‘Biodiversiteit’ is in de zin ‘staat geen andere boom met een kroondiameter groter of gelijk aan 5 meter’ de kroondiameter aangepast naar 7,5 meter.

De raadskamer heeft in de tweede termijn onder andere vragen over de inventarisatie, de wijze van inventariseren, het inventarisatieteam, subsidieregeling, kosten kapvergunning, noodkap, schade, onderhoudskosten.

Uit de beantwoording van de wethouder blijkt dat het college niet voornemens is om voorbeschermingsregels aan de raad voor te stellen. Bewoners worden schriftelijk geïnformeerd over het voornemen om een boom op de lijst te plaatsen en kunnen daartegen bezwaar maken.

Het college zou positief kunnen adviseren op een motie van de raad besluit waarmee het college de opdracht krijgt om een subsidieregeling uit te werken om waardevolle particuliere bomen te onderhouden.

Het voorstel Omgevingsplan themawijziging bomen bevindt zich momenteel in de onderzoeksfase zit.

Wanneer er sprake is van een gevaarlijke situatie is zonder vergunning direct noodkap mogelijk. Bomen worden jaarlijks onderzoek, boomveiligheidscontrole. In het geval van hinder kan er een kapvergunning worden aangevraagd.

Het inventarisatieteam gaat niet zelf in de stad ‘op zoek’ naar waardevolle particuliere bomen. Dit wordt aan de hand van digitale informatie, zoals luchtfoto's, in beeld gebracht.

Aan het eind van de meningsvormende bespreking kondigen meerdere fracties (PPV, VVD, Groep van den Broek, CDA, GroenLinks, Partij voor de Dieren, ChristenUnie) wijzigingsvoorstellen aan.

Conclusie

De voorzitter heeft vastgesteld dat de meningsvormende bespreking is afgerond. De raadskamer verwijst het raadsvoorstel door naar de bespreking van amendementen en moties.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

A.D.M. van der Laak

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel 'Criteria waardevolle particuliere bomen'

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Besprekingen

- 4 december 2024: informatieve en meningsvormende bespreking
- 11 december 2024: voorzetting meningsvormende bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Gerretschen (GroenLinks), De Groot (PvdD), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Spruijt (Arnhem Centraal), Malda (ChristenUnie), Groot (CDA), Van Munster (PvdA), Weijers (D66), Neutkens (Volt), Van den Broek (Groep Van den Broek), Eppich (VVD), Verheij (PVV).

De fracties Forum voor Democratie, DENK en SP en waren niet aanwezig.

Verder aanwezig: Bouwkamp (wethouder), Elshof, Wenker (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

Meningsvormend

De voorzitter opent met de mededeling dat ‘Infographic Criteria waardevolle particuliere bomen’, ambtshalve is aangepast. De tekst luidt nu: Bij criteria 4 ‘Biodiversiteit’ is in de zin ‘staat geen andere boom met een kroondiameter groter of gelijk aan 5 meter’ de kroondiameter aangepast naar 7,5 meter.

De raadskamer heeft in de tweede termijn onder andere vragen over de inventarisatie, de wijze van inventariseren, het inventarisatieteam, subsidieregeling, kosten kapvergunning, noodkap, schade, onderhoudskosten.

Uit de beantwoording van de wethouder blijkt dat het college niet voornemens is om voorbeschermingsregels aan de raad voor te stellen. Bewoners worden schriftelijk geïnformeerd over het voornemen om een boom op de lijst te plaatsen en kunnen daartegen bezwaar maken.

Het college zou positief kunnen adviseren op een motie van de raad besluit waarmee het college de opdracht krijgt om een subsidieregeling uit te werken om waardevolle particuliere bomen te onderhouden.

Het voorstel Omgevingsplan themawijziging bomen bevindt zich momenteel in de onderzoeksfase zit.

Wanneer er sprake is van een gevaarlijke situatie is zonder vergunning direct noodkap mogelijk. Bomen worden jaarlijks onderzoek, boomveiligheidscontrole. In het geval van hinder kan er een kapvergunning worden aangevraagd.

Het inventarisatieteam gaat niet zelf in de stad ‘op zoek’ naar waardevolle particuliere bomen. Dit wordt aan de hand van digitale informatie, zoals luchtfoto's, in beeld gebracht.

Aan het eind van de meningsvormende bespreking kondigen meerdere fracties (PPV, VVD, Groep van den Broek, CDA, GroenLinks, Partij voor de Dieren, ChristenUnie) wijzigingsvoorstellen aan.

Conclusie

De voorzitter heeft vastgesteld dat de meningsvormende bespreking is afgerond. De raadskamer verwijst het raadsvoorstel door naar de bespreking van amendementen en moties.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

A.D.M. van der Laak

Datum	:	10-01-2025
Aan	:	Nicky Eppich, Coen Verheij, Scott van den Broek, Luc Groot
Van	:	Pim Elshof, Marcel Wenker
Kopie aan	:	Griffie
Betreft	:	Beantwoording technische vragen criteria waardevolle bomen n.a.v. de raadskamer 11-12-2024

---

1. *Vergunning: hoe lang duurt het gemiddeld om een kapvergunning (geen noodkap) aan te vragen?*

Waarschijnlijk wordt met deze vraag bedoeld wat is de beslistermijn als er een kapvergunning wordt aangevraagd. Binnen acht weken na aanvraag kapvergunning moet er een beslissing worden genomen op de aanvraag. Deze termijn kan één keer met zes weken worden verlengd. De informatie over het verlenen van een vergunning voor het kappen van een boom is te vinden op de site van de omgevingsdienst regio Arnhem.

Bomen kappen of rooien | Omgevingsdienst Regio Arnhem

En op de website van de gemeente Arnhem

Boom kappen - Gemeente Arnhem

2. *Hoe duur is een kapvergunning?*

Deze informatie is opgenomen in de Legesverordening 2025:

- Voor de aanvraag van één of twee bomen: € 169,65 per boom;
- Voor meer bomen is het bedrag afhankelijk van de aanlegkosten, als deze bedragen:
  1. €0,- tot €20.000,- is het tarief € 530,70;
  2. €20.000,- tot€ 100.000, - is het tarief 2,5% van de aanlegkosten;
  3. meer dan € 100.000 is het tarief 3% van de aanlegkosten, met een maximum van € 3.715,90

3. *Hoe hoog is de boete bij kappen zonder vergunning?*

Bij illegale kap kan de gemeente verplichten om een boom of meerdere bomen terug te planten.

Het illegaal vellen van een boom is een economisch delict. Op een economisch delict staat een boete van maximaal 21.750 euro en/of een celstraf van zes maanden of taakstraf. Deze straf loopt niet via de gemeente, maar via het openbaar ministerie. Alleen als er aangifte wordt gedaan van de illegale kap en dit leidt tot een rechtszaak, kan er sprake zijn van een boete.

4. *Hoe doet de gemeente de inventarisatie van bomen voor de lijst waardevolle criteria komen precies?*

We doen dit op verschillende manieren:

- Wij vragen een extern bureau, op basis van de criteria waardevolle particuliere bomen, een plan van aanpak te maken, om via opensource data zoals luchtfoto's, onze hittekaarten, waterkaarten en aandachtsgebieden en kadastrale gegevens een GIS-analyse te maken van het bomenbestand Arnhem. Hieruit komen bomen naar voren die voldoen aan de criteria.
- Daarnaast communiceren we over waardevolle bomen en nodigen bewoners uit bomen aan te melden die voldoen aan de criteria.
- We maken gebruik van aanwezige lokale kennis over waardevolle bomen binnen ons groene netwerk en eigen organisatie.

5. *Is de constatering juist dat invasieve exoten niet op de lijst waardevolle bomen komen te staan?*

(Invasieve) exoot is geen criteria voor het wel of niet benoemen van een particuliere boom als waardevol. Deze constatering is onjuist.

6. *Welke juridische regels staan er op papier m.b.t. de volgende vraag: Neemt de gemeente de verantwoordelijkheid door schade aan mensen en gebouwen op zich als ze besluiten om een kwetsbare boom op de lijst te zetten?*

Er komen alleen bomen in aanmerking als waardevolle boom als de levensverwachting groter of gelijk is dan 5 jaar. Kwetsbare bomen voldoen niet aan dit criteria. Door jaarlijks een Boom Veiligheid Controle (BVC) uit te voeren en hierover te rapporteren aan de eigenaar van de boom, blijft de conditie van de boom in beeld. De boomeigenaar blijft volgens de wet verantwoordelijk voor zijn of haar boom en heeft een zorgplicht en onderzoeksplicht. Dit is ongeacht de status die de gemeente hangt aan een boom.

7. *Kan er (juridisch gezien) een versoepelde kapvergunning komen als een boom om legitieme redenen toch verwijderd moet worden (bijvoorbeeld doordat hij te dicht bij een gevel staat, te groot wordt voor de tuin, er ruzie over ontstaat of te hoge kosten met zich meebrengt om hem veilig te houden)?*

Ja dat kan. Dit is al uitgewerkt bij het opstellen van het Bomenplan. In het Bomenplan Arnhem is in bijlage 2 een afwegingskader gebaseerd op een hindertabel opgenomen voor het al dan niet verlenen van een vergunning. Als er sprake is van veel hinder is dat een reden om een kapvergunning te verlenen. In bijlage 2 blz. 39 van het Bomenplan is opgenomen wanneer er sprake is van veel hinder.

8. *Voor welk deel van Arnhem is dit plan (lijst waardevolle criteria) opgesteld? Is dat alleen voor het deel waarin de bomen niet beschermd zijn via het bestemmingsplan? Of is het juist een voorschot op de omzetting van de bestemmingsplannen naar de omgevingsplannen?*

Voor de bomen op particuliere gronden in heel Arnhem.

9. *Stel dit plan gaat door. Wat zijn dan de gevolgen/beperkingen voor een particuliere eigenaar van een waardevolle boom?*
    - De eigenaar krijgt als service van de gemeente een jaarlijkse boom veiligheid controle en een beheeradvies.
    - Als de eigenaar de boom wil kappen, heeft hij hier een kapvergunning voor nodig. De exacte regels worden uitgewerkt in het nog op te stellen omgevingsplan bomen.

10. *Hoe wordt de leeftijd van de boom bepaald?*

De leeftijd van de boom wordt bepaald op basis van beschikbare aanplantdata of andere (historische) gegevens (zoals bijv. aanleg jaar woonwijk), gecombineerd met de groei-eigenschappen van de boomsoort en de grondsoort (zand/ klei). Een bomendeskundige kan dan een goede inschatting maken van de leeftijd. Dit is ook een onderdeel van het gevraagde plan van aanpak bij de inventarisatie van de bomen.

11. *Kunnen coniferen ook op de waardevolle bomenlijst komen te staan?*

Ja

12. *Als een VTA-controle (vanaf de grond) aangeeft dat een boom waarschijnlijk geen 5 jaar meer mee kan gaan, gaat de gemeente dan een klimmend onderzoek bekostigen om het zeker te weten?*

Nee de visuele boomcontrole is leidend. Als uit de rapportage van de visuele boomcontrole blijkt dat de levensverwachting van de boom kleiner is dan 5 jaar, voldoet de boom niet aan de criteria waardevolle particuliere bomen.

13. *Hoe gaan we bepalen dat er minder dan 6 bomen van een bepaalde boomsoort staan?*

We maken gebruik van ons boombeheersysteem waarin alle gegevens over bomen worden bijgehouden, zoals o.a. boomsoort. Dit systeem helpt bij het snel opzoeken van informatie over specifieke boomsoorten. Er is veel groen- en bomenkennis aanwezig binnen de organisatie, als er uit de inventarisatie een bijzondere soort naar voren komt, kunnen we beoordelen of deze boom op basis van het criteria Dendrologisch waardevol, wordt op genomen op de lijst.

14. *Hebben we zicht op welke boomsoorten er aan de genoemde criteria kunnen gaan voldoen?*

Dit kunnen alle soorten zijn die in Arnhem staan en die voldoen aan de criteria. Op dit moment kennen we 37 verschillende soorten waardevolle bomen.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Jaarlijkse Veiligheidstafel Gemeenteraad

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
11 december 2024

Type voorstel
Informatieve bespreking

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
De bespreking stelt de raad in de gelegenheid om zich te laten informeren

Informatieve bespreking:
Presentatie/technische toelichting

Voorgesteld besluit

Van de raad wordt geen besluit gevraagd.

Aandachtspunten

In het voorjaar van 2023 heeft de raad een motie aangenomen waarin het college wordt verzocht om een jaarlijks terugkerende veiligheidstafel te organiseren. Op grond van deze motie vindt de informatieve bespreking plaats.

Aan de hand van de volgende thema's wordt de raadskamer geïnformeerd over de uitvoering van het Integraal Veiligheidsplan 2023-2027 en de politiecijfers:

- Veilige wijken
- Ondermijning
- Openbare Orde
- Handhavingsbeleid

Ook is er aandacht voor onderwerpen waarvan de raad in het verleden kenbaar heeft gemaakt hierover geïnformeerd te willen worden zoals radicalisering, gebiedsverboden, etnisch profileren en discriminatie bij de politie.

Het Openbaar Ministerie en Politie zijn aanwezig om technische en informatieve vragen te beantwoorden. De burgemeester is als portefeuillehouder openbare orde en veiligheid ook beschikbaar voor het beantwoorden van vragen.

Contactgegevens

Portefeuillehouders:
Ahmed Marcouch

Ambtenaar
Nick Verhoeven
nick.verhoeven@arnhem.nl
026 377 2058

Raadsadviseur
Petra Wielaard
petra.wielaard@arnhem.nl
026 377 4836

Moties en Toezeggingen

Met agendering van de gespreksnotitie doet het college de volgende motie af:

Jaarlijkse Veiligheidstafel Gemeenteraad (23M33)

Voorgestelde behandelwijze

De informatieve fase bestaat uit een inhoudelijke ambtelijke presentatie door Nick Verhoeven en Gideon Zandstra, zij worden ten aanzien van de politiecijfers aangevuld door Frank van Leeuwen van de Politie (teamchef Noord). **Na** de presentatie kunnen er vragen gesteld worden.

mr. Yvette Vermin van het Openbaar Ministerie is eveneens aanwezig en bereid om technische en/of informatieve vragen te beantwoorden.

Mogelijk resultaat:

- Jaarlijks terugkerende informatie-uitwisseling met de raad. Er is geen vervolg voorzien.

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	24 mei 2023
Nummer motie:	**23M33**
Zaaknummer:	665207
Status	AANGENOMEN
Onderwerp:	Wijziging Algemene Plaatselijke Verordening ten behoeve van de aanpak van ondermijnende criminaliteit

Titel:

Jaarlijkse Veiligheidstafel Gemeenteraad

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor: Om een jaarlijkse veiligheidstafel te organiseren in de Gemeenteraad met een brede vertegenwoordiging uit het Veiligheidsdomein.

Omdat we weten dat:

- Het Rekenkamerrapport van 2021 ‘De wet van de stimulerende achterstand' constateerde dat de gemeente Arnhem als het gaat om de bestrijding van ondermijning een gebrek heeft aan ambities, een gebrek aan heldere doelen, een gebrek aan prioritering, een gebrek aan middelen en een gebrek aan formatie.
- Hetzelfde rapport de Raad oproept meer in positie te komen.
- In de laatste begrotingsronde een extra impuls is gegeven aan de BOA-capaciteit op straat en veiligheid in bredere zin. Mede door twee benchmarks en oproepen vanuit de Gemeenteraad.
- De portefeuillehouder het geactualiseerde veiligheidsplan en handhavingsbeleid voor de zomer ter bespreking voorlegt bij de gemeenteraad.

Omdat we vinden dat:

- Een stevige en structurele investering in veiligheid nodig is om bestrijding van ondermijnende criminaliteit te kunnen waarmaken.
- De gemeenteraad betrokken moet zijn bij de visievorming, bepalen van ambities en uitvoering van het gemeentelijke veiligheidsplan en handhavingsbeleid.
- De gemeente op het gebied van veiligheid met veel partners samenwerkt die buiten de verantwoordelijkheid van de gemeenteraad vallen, maar waar de samenwerking cruciaal is voor bestrijding van ondermijning en criminaliteit.

Verzoekt het college:

- Een jaarlijks terugkerende veiligheidstafel te organiseren met de gemeenteraad, portefeuillehouder, en de partners in de veiligheidsdriehoek over de uitvoering van het Arnhemse veiligheidsplan en handhavingsbeleid. Dit kan wellicht gekoppeld worden aan de jaarlijkse politiecijfers.

Arnhem GEMEENTE

Indieners:

Klaartje Koorn – CDA
Rebin Maref – VVD
Kiki Groot – Arnhem Centraal

GEMEENTE Arnhem

Motie "Jaarlijkse Veiligheidstafel Gemeenteraad" (23M33)

GROENLINKS ARNHEM	D66	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Burger Belang Arnhem	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 34 Tegen: 4 Totaal: 38

Gemeente Arnhem

INTEGRAAL VEILIGHEIDSPLAN 2023 — 2027

GEMEENTE Arnhem

Fatale branden, gruwelijk geweld en dreigende explosieven – wat hebben wij in Arnhem veel met elkaar meegemaakt. Hoe wij ook ons best doen voor deugdelijk onderwijs, mooie woningen en schone lucht – zonder veiligheid werkt niets. Als in ons gevecht van goed tegen kwaad de boosdoener wint, verliezen wij onze jeugd en onze toekomst.

Maar weten wij criminelen uit onze buurten te weren, slagen wij erin onze jeugd weerbaar te maken tegen het foute geld en tonen wij met schone buurten dat goed gedrag loont, dan trekken wij hele wijken uit de goot.

Daarvoor werken wij. De partners bij zorg, welzijn, onderwijs en wonen kijken hoopvol naar veiligheid. Worden wij van partners bondgenoten, dan bereiken wij de verbreding en verdieping die wij voor de komende jaren nodig hebben.

Want wij hebben al pionierend goed in de vingers gekregen hoe wij met ons allen criminelen zowel kunnen tegenhouden als vóór zijn.

Handhaving en controles helpen, dankzij onze voorwaarden voor vergunningen, onze Bibob-checks op eerlijke handel en wandel van vergunningenaanvragers en de camera's die wangedrag op straat registreren. Het sterkst helpen de meldingen van onze bewoners; nu de Arnhemmers gaan zien dat die worden nagetrokken, is de meldingsbereidheid verhoogd. Doordat wij laten zien hoe wij ons best doen en wat dat teweeg brengt. Om te beginnen in de wijken met onze inzet voor schoon, heel en veilig.

Wat werkt, is hoe wij in pedagogische wijken de ouders versterken met jongerenwerkers, docenten, wijkagenten, straatcoaches, handhavers en andere opvoeders. Wij willen de beste mensen trekken naar de wijken die dat het hardste nodig hebben – om te beginnen in Arnhem-Oost.

De samenwerking tussen de organisaties in de veiligheidsketen staat intussen als een huis, van politieagenten tot inspecteurs en van handhavers tot Officieren van Justitie. Het wordt onze missie om de wijkgerichte benadering van de veiligheidsorganisaties te verbreden met de inzet van zorgverleners en hulp-verleners op wijkniveau. Het is mij een lief ding als ook de woningcorporaties en verenigingen van eigenaren hun steentje bijdragen, met conciërges die bewoners beschermen met toezicht op schone portieken en eerlijk bezoek.

Ik zie een grote stap vooruit komen, met stip op één dat wij de misdaad der misdaden tot staan weten te brengen, de geniepige gemene dagelijkse kwellingen van overlast vanuit woningen of in de straat juist daar waar wij het veiligst hopen te zijn – thuis in onze eigen wijk, in onze prachtige stad. Mijn bondgenoten en ik – wij begrijpen onze opdracht: erop af!

Ahmed Marcouch, burgemeester van Arnhem

INHOUD

SAMENVATTING 6

1 — Inleiding 9

2 — Wijkveiligheid 11

3 — Zorg en veiligheid 17

4 — Ondermijnende Criminaliteit 21

5 — Digitale criminaliteit 25

6 — Openbare orde en sociale onrust 29

7 — Preventieve jeugdaanpak 35

8 — De randvoorwaarden 41

9 — Tot slot 45

—

SAMENVATTING

Het is ons doel om overlast en criminaliteit in Arnhem te voorkomen en tegen te gaan. Het Arnhems misdaadcijfer (65,9 misdaden per 1.000 inwoners in 2022) moet omlaag. Liefst naar nul, maar in ieder geval naar het landelijk gemiddelde (45,5). Dit doen we door kwetsbare plekken fysiek aan te pakken, overlast te beëindigen, mensen die overlast veroorzaken aan te pakken en zorg te bieden, beroepscriminelen te weren, radicalen en relschoppers aan te pakken en kwetsbare kinderen en jongeren een alternatief te bieden. Door inspanningen en resultaten zichtbaar te maken, laten we inwoners en bezoekers zien dat Arnhem een fijne en veilige stad is.

Dagelijkse overlast en criminaliteit tasten de leefbaarheid en het gevoel van veiligheid in de wijken en buurten aan. De aanpak van verloedering en overlast in de wijken heeft hoge prioriteit. De komende jaren pakken we met de wijkveiligheidsplannen overal in de stad concreet verloedering en overlast aan. Kwetsbare plekken maken we “schoon, heel en veilig”. We sluiten panden die een bron zijn van overlast of gevaar. We zorgen voor meer handhavers op straat.

Veel overlast en onveilige situaties in Arnhem worden veroorzaakt door mensen met verward of onbegrepen gedrag. We voorkomen veiligheidsproblemen door bij signalen vroegtijdig en persoonsgericht in te grijpen op wijkniveau. We verbeteren de aanpak van ernstige problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis. We zorgen voor opvang van personen met wie het toch mis gaat. Om de preventie en de opvang beter te maken zorgen veiligheids- en zorgprofessionals binnen en buiten de gemeente de komende jaren voor een sterk vangnet.

Ondermijnende criminaliteit maakt misbruik van de legale structuren en verstrengelt daarmee de criminele onderwereld met de bovenwereld. En dat heeft grote negatieve gevolgen voor de Arnhemse inwoners, ondernemers en onze wijken. Daarom maken we Arnhem onaantrekkelijk voor beroepscriminelen. Dat doen we door onze eigen medewerkers te trainen, zodat zij ondermijnende invloed zien en weren. Daarnaast maken we burgers bewust, zodat we meldingen krijgen waarmee we aan de slag kunnen. Het Arnhems interventieteam pakt alle aspecten van ondermijning aan: drugspanden, mensenhandel, witwassen en zorgfraude.

We zetten ons meer in tegen digitale criminaliteit. Waar criminelen vroeger een openstaand raam inklommen, zoeken ze nu online naar kwetsbare personen. Ook Arnhemmers zijn te vaak slachtoffer van digitale oplichting en diefstal. Daarom gaan we meer voorlichting geven, vooral aan de meest kwetsbare groepen. Ook bouwen we de komende tijd aan een sterk netwerk dat in staat is om een stevige dam te vormen tegen de steeds groter wordende digitale criminaliteit.

We zorgen ervoor dat het groeiend aantal evenementen en demonstraties veilig zijn. Net als het uitgaansleven. Want Arnhem is een gastvrije stad, waarin iedereen zich veilig en vrij moet voelen. We gaan polarisatie en radicalisering tegen door tijdige signalering en aanpak én door belangrijke samenbindende personen in Arnhem bijeen te brengen. We leren kinderen dat democratie en kritisch denken belangrijk zijn. We investeren we de komende tijd aanzienlijk geld in brandweer- en gezondheidszorg.

Tot slot zetten we de inzet van de Aanpak Preventie met Gezag onverminderd voort: we geven kwetsbare kinderen en jongeren perspectief, door het netwerk om hen heen thuis, op school en op straat te versterken. We doen dit door interventies in de thuissituatie, door een veilige school en betaald werk.

Om dit plan te laten slagen, zijn stevige regie en aansturing vanuit het stadhuis, een solide informatievoorziening en voldoende slagkracht op straat noodzakelijk. Dit vraagt om een langdurige inzet van mensen en middelen.

1 —
INLEIDING

Dit is het Integraal Veiligheidsplan (IVP) van de gemeente Arnhem voor de periode 2023-2027. Het college biedt de gemeenteraad het voorstel aan, het is aan de raad om het IVP vast te stellen. Het betreft een wettelijke verplichting voortkomend uit de Politiewet. Het IVP is het vervolg op de kadernota Veiligheid 2018-2022. De term IVP is inmiddels meer ingeburgerd onder gemeenten dan de kadernota. Daarnaast dekt het woord ‘plan’ beter de lading: doel is namelijk om zo concreet mogelijk de prioriteiten en inzet weer te geven. Zo kunnen we duurzaam bouwen aan een veilige stad.

Veiligheid is een breed onderwerp. Daarom is het goed te vermelden dat dit IVP, hoewel integraal, niet over alle vormen van veiligheid gaat: zo blijven verkeersveiligheid en externe veiligheid (bescherming tegen rampen e.d.) buiten beschouwing. Het IVP richt zich op het werkveld van de gemeentelijke afdeling Veiligheid, die de dagelijkse veiligheidsomstandigheden en -beleving van Arnhemmers en bezoekers van Arnhem als uitgangspunt heeft. Om criminaliteit aan te pakken, zijn we afhankelijk van de betrokkenheid en inzet van diverse veiligheidspartners. Zowel het Openbaar Ministerie als de Politie zijn beperkt in capaciteit en middelen. In de lokale driehoek worden in nauwe afstemming de prioriteiten gesteld en inzet bepaald die het meest bijdragen aan de veiligheid van inwoners, ondernemers en bezoekers van Arnhem. Uiteraard staat het veiligheidsbeleid niet op zichzelf, maar wordt dit in een brede context uitgevoerd, in samenhang met beleidsvelden als leefbaarheid, zorg, economie en jeugd. Om het IVP behapbaar en overzichtelijk te houden, wordt deze context wel benoemd maar niet uitvoerig behandeld.

Bij het bepalen van de prioriteiten baseren we ons zowel op data als op de ervaringen van burgers en de professionals op straat. Cijfers zijn indicatoren. Gelukkig zijn in Arnhem vele professionals dagelijks in de wijken op straat: zij geven kleur aan de indicatoren en vertellen het verhaal achter de cijfers. Het zijn jongerenwerkers, sociaal werkers, straatcoaches, handhavers, wijkagenten, buurtconciërges en zorgwerkers. Ook zorgen we ervoor dat we veel contact met inwoners en ondernemers hebben: we organiseren daarvoor buurt- en ondernemersbijeenkomsten, inspraakavonden, enquêtes en werkbezoeken vullen het beeld verder aan. Omdat we steeds beter worden in de analyse van de cijfers en de ervaringen, winnen de probleemanalyse en de aanpak aan kracht.

Dit IVP hebben wij niet voorgelegd aan burgers, omdat het abstractieniveau niet aansluit bij de leefwereld van burgers. Dat geldt wel voor de wijkveiligheidsplannen die onderdeel zijn van dit IVP (zie paragraaf 2). Deze plannen worden vanaf de zomer 2023 besproken met de wijkbewoners en hun aandachtspunten worden meegenomen in de aanpak.

De afgelopen tijd hebben wij al een aantal deelterreinen voorzien van een aanpak: de wijkveiligheid, het plan van aanpak ondermijning, het deelplan mensenhandel, het plan van aanpak Preventie met Gezag (voortzetting van het Breed Offensief Tegen Ondermijnende Criminaliteit), Veilig In en Om School (VIOS), Veilig Uitgaan etc. Ook het recent gepubliceerde Actieplan Overlast is hiervan een goed voorbeeld. Voor een aanzienlijk deel bestaat dit IVP dus niet uit nieuwe plannen, maar om een uitwerking, intensivering en kwalitatieve verbetering van bestaande plannen. En daarbij zijn de plannen slechts de start, uiteindelijk komt het aan op de uitvoering, waarin kundige mensen iedere dag weer een stap extra doen voor Arnhem, haar inwoners en haar bezoekers.

2 — WIJKVEILIGHEID

HET DOEL

Dagelijkse overlast en criminaliteit tasten de leefbaarheid en het gevoel van veiligheid in de wijken en buurten aan. Dit kan een grote rol spelen in het leven van Arnhemmers. Daarom geven we wijkveiligheid prioriteit en **zorgen we ervoor dat het aantal incidenten omlaag gaat en het gevoel van veiligheid omhoog**. We pakken verloedering, overlast en crimineel gedrag aan door plekken fysiek te verbeteren en meer preventief en handhavend op te treden. Via een persoonsgerichte aanpak worden de notoire overlastgevers in de wijk aangesproken op hun grensoverschrijdende gedrag. Door dit voor wijkbewoners zichtbaar te maken, vergroten we de aangiftebereidheid. Zo weten we nog beter wat er op straat gebeurt en betrekken we bewoners en ondernemers bij de aanpak.

Naast plannen voor de wijken maken we plannen voor een integrale aanpak van kwetsbare plekken (hotspots) in de stad, die wordt aangestuurd door een speciaal daartoe aangewezen functionaris. De Lokale Driehoek Arnhem (politie, OM en gemeente) geeft de wijkveiligheid prioriteit.

Veiligheid is van iedereen en voor iedereen: het mag daarbij niet uitmaken wie je bent of in welke wijk je wieg heeft gestaan. Wijkveiligheid is onderdeel van de aanpak Arnhem-Oost, waarin langdurig wordt ingezet om de leefbaarheid in de kwetsbare wijken van Arnhem zichtbaar te verbeteren.

HET BEELD

Het beeld van de wijken is opgebouwd uit de openbare cijfers van ‘De staat van de stad’ en de Arnhemse Leefbare Wijken Monitor (ALW), de cijfers van politie en handhaving (waarbij via het instrument radar/sonar zogenoemde hotspots inzichtelijk zijn), de schouw en de ervaringen van de professionals in de wijk. De staat van de stad laat zien dat inwoners van Arnhem de leefbaarheid van hun woonomgeving gemiddeld met een 7,2 beoordelen. Dat cijfer is sinds 2015 stabiel. In de wijken Geitenkamp en Presikhaaf West is het rapportcijfer voor leefbaarheid lager dan gemiddeld. Inwoners van Arnhem geven de veiligheid in hun buurt gemiddeld een 6,7. Ook dit cijfer is sinds 2015 min of meer stabiel. Inwoners in de wijken Spijkerkwartier, Presikhaaf-West en Geitenkamp beoordelen de veiligheid in hun buurt lager dan gemiddeld. 28% van de inwoners voelt zich wel eens onveilig in de eigen buurt. Maar in de wijk Spijkerkwartier is dit voor 58% van de inwoners het geval. Het aantal geregistreerde misdrijven per 1.000 inwoners is het hoogst in het Centrum, Schaarsbergen e.o. en het Spijkerkwartier. In het Centrum wordt de meeste overlast gemeld, gevolgd door het Spijkerkwartier en de Geitenkamp. Geluidsoverlast blijft de meest genoemde bron van overlast, gevolgd door overlast door verwarde personen en overlast door alcohol en drugs.

De afgelopen jaren hebben we al de nodige wijkproblematiek aangepakt: de persoonsgerichte aanpak in de Geitenkamp rond de jaarwisselingen van 2020, 2021 en 2022 en de jeugdoverlast in De Laar en in de Steenstraat rondom de aanpak “Schoon, heel en veilig” zijn hiervan goede voorbeelden. Ook zijn we succesvol aan de slag gegaan met scholen, jongerenwerk en organisaties die zich dagelijks bezighouden met het tegengaan van overlast. We vormen een alliantie met al onze partners in de stad om de problematiek te lijf te gaan. En dat blijven we doen omdat het moet en omdat we er gewoonweg nog niet zijn. De hardnekkige overlast rondom Musispark, Bartokplein en de parkeergarages en de jeugdoverlast in Elderveld en Presikhaaf maken dit duidelijk.

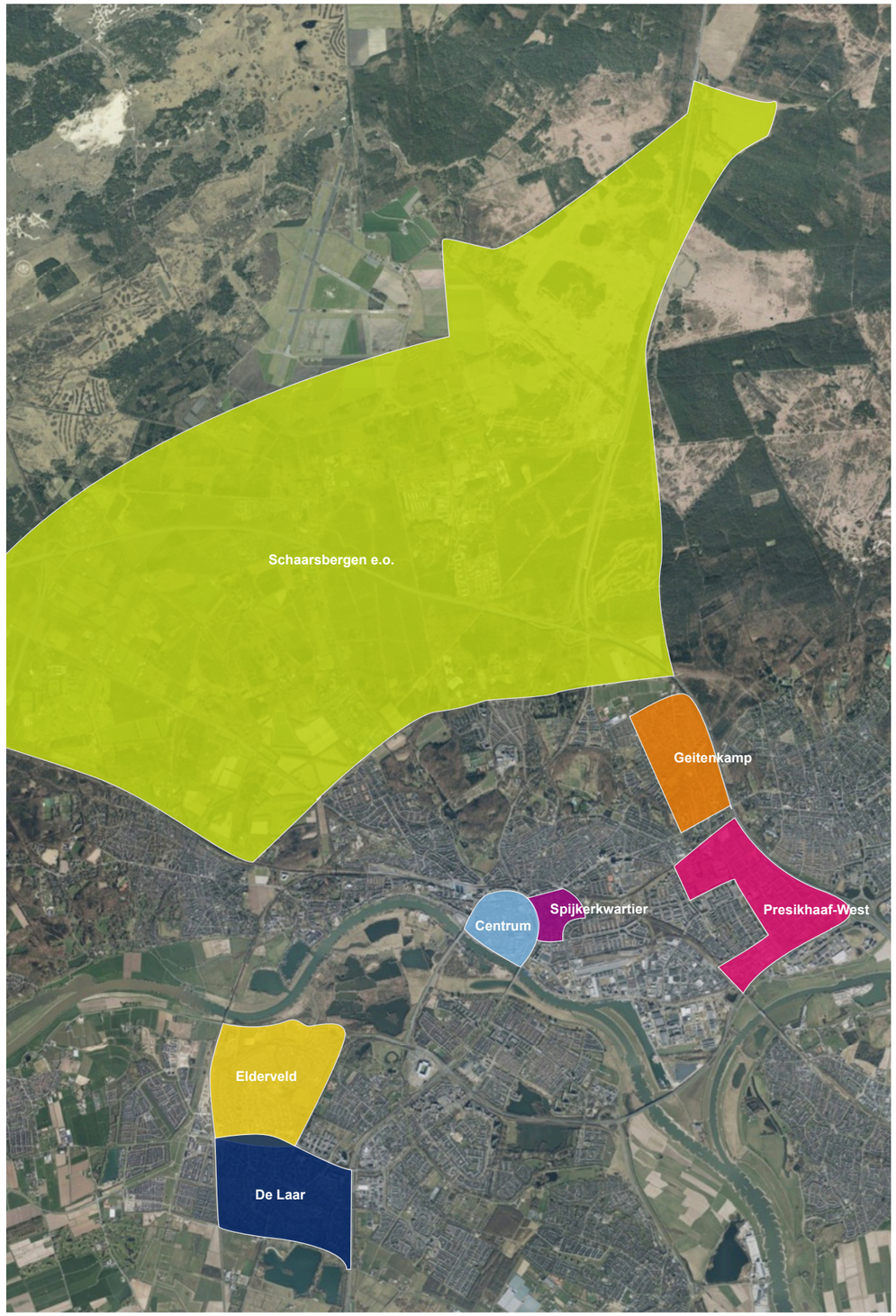

WAT DOEN WE?

1 We pakken met de wijkveiligheidsplannen verloedering en overlast aan

We hebben voor heel Arnhem wijkveiligheidsplannen opgesteld en geven daar de komende jaren met prioriteit uitvoering aan. In de wijkveiligheidsplannen worden prioriteiten en hotspots benoemd, met daaraan gekoppeld een zichtbare aanpak. We pakken verloedering, overlast en crimineel gedrag aan door plekken fysiek te verbeteren en meer preventief en handhavend op te treden. De inspanningen die de diverse partners in de wijk hiervoor gaan uitvoeren, worden concreet benoemd: aantal controles, acties door handhaving en politie, interventie door straat- en jongerenwerk enz. Dat houdt bijvoorbeeld in dat bewoners worden aangesproken op hufterig gedrag (bijvoorbeeld in het verkeer) en dat foutparkeerders worden beboet.

Om te weten wat we moeten doen, gebruiken we de informatie van de radar-sonar, een informatiesysteem waarmee we vijf categorieën overlast per wijk inzichtelijk maken en trends signaleren. Ook baseren we ons op informatie die we ophalen bij een schouw van de buurt, waarbij we zien en van buurtbewoners horen wat er niet goed is in hun buurt. Deze informatie verrijken we kwalitatief met de informatie die de professionals in de wijk ons geven: straatcoaches, handhaving, wijkagent, jongerenwerk, straathoekwerk etc. Zij staan immers dagelijks in verbinding met de wijkbewoners. De analyse van al deze informatie wordt uitgevoerd door het Cluster Informatie en Veiligheid binnen het gemeentelijk veiligheidsteam. Een keer per maand per wijk worden de inspanningen en resultaten in het wijkveiligheidsoverleg met de partners besproken, waarbij ook de resultaten van de radar-sonar worden betrokken. Twee keer per jaar wordt er een wijkschouw gehouden. Professionals en wijkbewoners toetsen hun gezamenlijke beeld aan de werkelijkheid op straat. Wijkbewoners worden actief betrokken bij de uitvoering en herijking van de wijkveiligheidsplannen.

2 Kwetsbare plekken maken we “schoon, heel en veilig”

We voeren een integrale aanpak uit in een afgebakend gebied om verloedering en onveiligheid tegen te gaan. Dat vergt doorzettingsvermogen en een lange adem, daarom komt er een gemeentelijke functionaris die de aanpak van de stedelijke overlast aanstuurt en langdurig inzet op het terugdringen van overlast op hotspotplekken in de stad. Het onlangs gepubliceerde Actieplan Overlast gaat hier dieper op in. Voor de komende jaren willen we deze aanpak op een aantal belangrijke plekken in de stad uitvoeren. Daarbij gaat in het bijzonder de aandacht uit naar die plekken in de stad die sinds jaar en dag te vaak schouwtoneel zijn van overlast. Denk aan de overlast in het Musispark, het Bartokplein en de parkeergarages en het winkelcentrum aan de Oostburgwal in De Laar. We maken het verschil met een combinatie van fysieke en persoonsgerichte maatregelen (denk aan gebiedsverboden).

Met deze aanpak hebben we ervaring opgedaan in de Steenstraat en omgeving, dat overigens nog steeds is onderworpen aan een integrale aanpak. Een team van professionals uit het wijkveiligheidsoverleg- aangevuld met medewerkers van Openbare Ruimte, Zorg, Verkeer, Handhaving en Economie ging aan de slag met de aanpak van een aantal concrete actielijnen als: branchering, cameratoezicht, gribusplekken, persoonsgerichte aanpak van overlast gevende personen in de wijk en het betrekken van bewoners en ondernemers. Maar denk ook aan het verwijderen van graffiti, zwerfvuil en weesfietsen of het aanpakken van asociaal gedrag in het verkeer. Deze aanpak zijn we ook gestart in Klarendal (onder de naam “de Hommel en de Singel”).
Het is een aanpak die veel meer omvat dan enkel de veiligheid. Het vraagt om veel energie en betrokkenheid van alle betrokken partijen om in korte tijd significante resultaten te boeken. We borgen hierbij de onderlinge informatiedeling en zorgen ervoor dat deze altijd voldoet aan de vereisten van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

Een bijzonder aspect van kwetsbare plekken is de verkeerssituatie. We zetten ons de komende tijd in om asociaal en/of strafbaar gedrag in het verkeer (met veel lawaai optrekken, te hard rijden, door rood rijden) tegen te gaan en te bestraffen, door controle en handhaving. Inspiratie daarvoor vormt de Rotterdamse verkeersaso-aanpak.

3 We sluiten panden die een bron zijn van overlast of gevaar

We dringen de overlast, criminaliteit en gevaarlijke situaties vanuit panden terug met het integrale Interventieteam Panden. Iedere zes weken vindt een integrale controle plaats van alle overlast gevende panden in de wijken. Zijn er misstanden? Dan nemen we maatregelen. Er is dan sprake van overbewoning, illegale uitbouw, onveilige elektra, illegale huisvesting of woonoverlast. Alle betrokken afdelingen van de gemeente en de politie houden een actuele lijst bij. Indien nodig worden gespecialiseerde partners als de Arbeidsinspectie en de Afdelingen Vreemdelingen Identificatie en Mensenhandel betrokken.

4 We zorgen voor meer handhavers op straat

Naast het aanpakken van verloedering, het verbeteren van plekken en het persoonsgericht aanpakken van personen is dagelijkse handhaving van de openbare orde cruciaal voor het slagen van de wijkveiligheidsplannen. Handhavers zijn de zichtbare hand, helpend als het kan en bestraffend als het moet. We zorgen, daartoe gesteund door de raad, voor een actieve en structurele straatcapaciteit van minimaal 29 handhavers. Dit doen we vanaf 2023, in lijn met de aangenomen motie van de raad. Hiervoor is nodig dat we een aantrekkelijke werkgever zijn en blijven voor aspirant handhavers. Daarom hebben we goede banden met opleidingscentra en aanpalende beroepsgroepen als politie en de beveiligingssector. We zorgen dat we marktconform belonen. De wijken waarin deze kwetsbare plekken zich bevinden, krijgen een vast handhavingskoppel. Daarmee zorgen we ervoor dat de handhavers meer bekend zijn voor en met de wijkbewoners. De kaders voor het handhavingswerk leggen we neer in het Handhavingsbeleid en het Plan Leefbare Wijken.

3 —
ZORG EN VEILIGHEID

HET DOEL

Vanuit zorg en veiligheid richten wij ons op een goede ondersteuning van inwoners met aandoeningen of beperkingen, zoals psychische klachten, een licht verstandelijke beperking, dementie of verslaving. Bij verward gedrag gaat het om mensen die de grip op hun leven (dreigen te) verliezen, waardoor het risico aanwezig is dat zij zichzelf of anderen iets aan kunnen doen. **Inwoners die verward gedrag vertonen, willen we de juiste zorg bieden om de veiligheid van deze inwoners en hun omgeving te vergroten, overlast terug te dringen en de leefbaarheid en veiligheid in de wijken te verbeteren.** Het liefst doen we dat preventief door inwoners die een veiligheidsrisico kunnen gaan vormen tijdig in beeld te krijgen en laagdrempelig te helpen. Als dat niet lukt en er toch een onveilige situatie ontstaat, willen we overlast zo veel mogelijk voorkomen, oplossen of beperken. Hierbij willen we dat politie en handhaving zoveel mogelijk ontlast worden en dat zij zo vlot mogelijk passende zorg kunnen inschakelen. Een goede samenwerking tussen zorgprofessionals en veiligheidspartners is hierbij essentieel. Complexe regelgeving, multiproblematiek en een veelheid aan betrokken partijen vormen uitdagingen. De afgelopen periode zijn al stappen gezet op het gebied van de samenwerking en ontwikkeling van de ketenaanpak. We investeren in deze verbinding, zorgen voor een integrale afstemming zodat de opvang en aanpak verbeteren.

HET BEELD

Iedere situatie van inwoners met persoonlijke problemen is anders. Soms is direct duidelijk dat een inwoner acuut hulp nodig heeft, maar in veel gevallen ligt dit genuanceerder. Partijen binnen het zorg- en veiligheidsdomein spannen zich in om passende hulp aan inwoners te geven. Vaak is sprake van psychische problematiek, verslavingsproblematiek, licht verstandelijke beperking of een combinatie daarvan. Ook kan dementie aan het verwarde of onbegrepen gedrag ten grondslag liggen.

De politie registreert meldingen van personen die verward gedrag laten zien onder een aparte meldcode, namelijk E33. We zien dat het aantal meldingen met deze meldcode stijgt. In de afgelopen 10 jaar is het aantal politieregistraties van overlast door een verward persoon meer dan verdrievoudigd (van 36 per 10.000 inwoners in 2012 naar 133 in 2022). Dit is weliswaar in lijn met de landelijke trend, maar zowel de stijging als het numerieke aantal ligt in Arnhem significant hoger dan in vergelijkbare gemeenten (van 30 per 10.000 inwoners in 2012 naar 98 in 2022). Bij deze doelgroep is het risico op overlast en veiligheidsproblemen op straat of in de woonsituatie groter en kan daderschap en slachtofferschap door elkaar heen lopen.

WAT DOEN WE?

1 We voorkomen veiligheidsproblemen door een integrale aanpak

Door lokale zorg-, welzijns- en veiligheidspartijen nog beter te verbinden, zorgen we ervoor dat personen die overlast in een wijk veroorzaken tijdig in beeld zijn. Met deze partijen wordt per overlast gevende inwoner een persoonlijke aanpak bepaald. Door een samenhangende zorg en veiligheidsaanpak te organiseren, worden signalen vroegtijdig herkend en opgepakt en escalerende situaties zoveel mogelijk voorkomen, beperkt of snel beëindigd. In deze aanpak kan bepaald worden of de overlast voortkomt uit een relatief eenvoudige oorzaak of dat de overlast complex en hardnekkig is. In basis zijn de Sociale Wijkteams (SWT) aan zet voor het eerste contact met de inwoner. Soms is een inwoner geholpen door de inzet van voorzieningen vanuit bijvoorbeeld de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), maar soms is er ook meer nodig. Hiervoor is een persoonsgerichte aanpak (PGA) ontwikkeld. Hierbij voeren wij als gemeente via de Overlast en Zorg (OZO) coördinator direct de regie over een samenwerking van wijkprofessionals in zorg-, welzijns- en veiligheidsdomein. Belangrijke randvoorwaarde is dat de onderlinge informatiedeling goed is geregeld en voldoet aan de vereisten van de AVG.

2 We verbeteren de aanpak van ernstige problematiek door het Zorg- en Veiligheidshuis

Wanneer de problemen complex en ernstig zijn en een direct gevaar vormen voor personen in de omgeving en anderen, hoort de casus in het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH). Het ZVH is een expertisecentrum dat regionaal functioneert, waar zowel partners uit het sociaal domein, zorgdomein als veiligheidsdomein op aangesloten zijn. In het ZVH wordt geëscaleerde problematiek op het gebied van zorg en veiligheid, jeugdcriminaliteit, high impact crime en huiselijk geweld behandeld. Het ZVH voor Arnhem en omgeving krijgt de komende jaren een forse kwaliteitsimpuls, waarbij meer aandacht wordt besteed aan een assertievere afhandeling van zaken met de hierboven genoemde partners. We streven ernaar dat de focus komt op een hands on aanpak, die wordt geborgd door stevige aansturing en gedegen procesbeschrijving. Tevens is een goede wisselwerking tussen het lokale niveau (bijv. de PGA in de wijken) en het regionale niveau van het ZVH van belang. Het resultaat moet meer en snellere afhandeling van zaken zijn.

3 We zorgen voor opvang van personen met wie het toch mis gaat

Als het mis gaat en een persoon zorgt voor overlast en onveiligheid op straat, dan heeft de politie de taak om de onveiligheid te beëindigen. We willen ervoor zorgen, in lijn met een recente aangenomen motie (22M181),

dat de persoon dan zo snel mogelijk passende hulp krijgt. Daarvoor is nodig dat zorgvuldig en vlot bepaald kan worden wat nodig is en dat zorg- en veiligheidsorganisaties snel schakelen om passende zorg te organiseren. We werken de komende periode samen met betrokken zorg- en veiligheidspartners aan een integrale, effectieve aanpak om preventie en zorg te realiseren om onnodige inzet door verschillende partijen te voorkomen. Een overzicht van de diverse interventies worden nader uitgewerkt in een integraal interventieplan voor verwarde personen, dat eind 2023 verwacht wordt.

4 We behandelen de binnenkomende meldingen Woonoverlast snel en adequaat

Een deel van de problematiek inzake zorg en veiligheid komt voort uit woonoverlast. In 2022 zijn zo'n 400 meldingen over woonoverlast ontvangen. Wij zetten de aanpak van woonoverlast onverminderd door, en verbinden de meldingen beter met het lokale netwerk waarin de coördinatoren Overlast en Zorg (OZO) en het Sociaal Wijkteam een centrale rol vervullen. Zo richten we ons niet enkel op het beëindigen van de woonoverlast zelf, maar ook op de structurele hulp aan en zorg voor de mensen die deze overlast veroorzaken.

5 We begeleiden jongeren in en uit detentie

We zorgen dat jongeren die in detentie zitten of hebben gezeten een toekomstperspectief hebben en voorkomen daarmee recidive. Recent is het convenant 'nazorg voor ex-gedetineerden jeugd' ondertekend. In dit convenant zijn samenwerkingsafspraken gemaakt tussen de Raad voor de Kinderbescherming, de Gecertificeerde Instellingen, Stichting Sociale Wijkteams Arnhem en de gemeente Arnhem. We gaan in Arnhem een re-integratie officier Jeugd (RIO) inzetten voor iedere Arnhemse jeugdige die in detentie komt. De RIO is samen met de jeugdreclassering degene die de jeugdige bij zijn/haar re-integratie in de maatschappij begeleidt in onder andere het vinden van woonruimte, een baan en hulp bij financiële zaken. De RIO blijft zo lang als nodig in beeld.

6 We zorgen voor de veiligheid van dieren

Handhavers zien ook toe op de veiligheid van Arnhemse dieren. Hiervoor worden professionals ingezet waaronder de dierenpolitie. Tegen dierenmishandeling en verwaarlozing wordt opgetreden. Geweld tegen dieren is vaak een signaal voor andere vormen van geweld en vice versa. Een integrale aanpak is hierbij van groot belang. Bij meldingen zijn zowel handhavers als hulpverleners alert op de welzijnssituatie van mens en dier. We zetten ons in om de signaalfunctie van andere abtenaren en organisaties zoals de wijkteams te versterken.

4 — ONDERMIJNENDE CRIMINALITEIT

HET DOEL

Ondermijning is een steeds groter wordend probleem in de samenleving, zo ook in Arnhem. Ondermijnende criminaliteit maakt misbruik van de legale structuren en verstrengelt daarmee de criminele onderwereld met de bovenwereld. En dat heeft grote negatieve gevolgen voor de Arnhemse inwoners, ondernemers en onze wijken. **In Arnhem geven we daarom de komende jaren een flinke impuls aan de bestrijding van ondermijnende criminaliteit.** Hoe we dat doen staat in het Plan van Aanpak Ondermijnende Criminaliteit. Daarmee wordt Arnhem veiliger voor haar bewoners, bezoekers en ondernemers.

De aanpak van ondermijnende criminaliteit is er een van opsporen en vervolgen en daarmee een taak van politie en justitie. Vanuit de gemeentelijke regierol op het gebied van veiligheid hebben we op het gebied van preventie en handhaving een grote toegevoegde waarde. Wij zetten in op een individuele aanpak, een groeps- en gebiedsgerichte aanpak en we focussen ons op specifieke fenomenen zoals witwassen en mensenhandel.

HET BEELD

De Rekenkamer constateerde al dat Arnhem een G40-gemeente is met G4-problemen. Op de onderwereldkaart van RTL, waaraan criminologen meewerkten, neemt Arnhem een vijfde plaats in. Daarmee is er een groot risico op ondermijning in Arnhem. In de afgelopen jaren steeg de geregistreerde criminaliteit die verband houdt met ondermijning met meer dan 50% en Zicht op Ondermijning noemt een bovengemiddeld aantal van 1770 jongeren in Arnhem met een hoog risicoprofiel voor drugscriminaliteit. De afgelopen vier jaar is het aantal drugsdelicten bijna twee keer zo hoog als dat van vergelijkbare gemeenten. Ook het geregistreerde wapenbezit is fors hoger. Het aantal brandstichtingen was in 2022 in Arnhem bijna twee keer zo hoog als in vergelijkbare gemeenten.

In 2022 zijn er in Arnhem 30 illegale hennepplantages geruimd en 20 harddrugslocaties opgerold. Op basis van de Opiumwet heeft de burgemeester 20 keer een woning of bedrijfspand gesloten. Bij sluitingen gaat het om ernstige overlast voor de buurt, schakel in het criminele circuit, grote hoeveelheden drugs, aanwezigheid van vuurwapens, brandgevaar/wateroverlast/explosiegevaar of recidive van overtredingen.

WAT DOEN WE?

1 We wapenen onze medewerkers en bestuurders tegen ondermijnende invloed

In de afgelopen jaren zien we dat ambtenaren onder druk worden gezet of beïnvloed worden door ondermijnende criminelen. Wij weren deze ondermijnende invloeden. Daarom zijn we extra alert op dat we criminelen niet ten onrechte een paspoort verstrekken bijvoorbeeld. Dat we geen zorg inkopen bij de verkeerde zorgbureaus en dat we geen zaken doen met foute ondernemers. Dat doen we door onze medewerkers en bestuurders bewust te maken van ondermijnende criminaliteit. We vragen hen ook signalen van ondermijning te herkennen en te melden. We geven voorlichting en opleidingen over ondermijning en over integer handelen van de medewerkers zelf.

2 We maken burgers bewust

Binnen de brede aanpak van ondermijning hoort een weerbare maatschappij. Met publiekscampagnes en gerichte voorlichting maken we burgers, bedrijven en organisaties bewuster van de gevaren van ondermijning en leren we hen hoe ondermijning te herkennen. En het leidt tot meer en betere meldingen: goede tips van burgers maken dat we de ondermijners daadwerkelijk kunnen aanpakken.

3 We pakken drugslocaties aan

We richten ons met de aanpak van drugs op de illegale en gevaarlijke locaties voor productie en handel in de stad. Samen met onze partners zetten we in op een gecoördineerde aanpak van drugscriminaliteit en drugsoverlast door het in kaart brengen van de problematiek. Risicolocaties brengen we in beeld en controleren die in een zo vroeg mogelijk stadium. Daarbij maken we optimaal gebruik van onze bevoegdheden en die van onze samenwerkingspartners (het Arnhemse interventieteam, hyena-acties) en zoeken we de balans in de diverse strafrechtelijke en bestuursrechtelijke mogelijkheden in de aanpak: lasten onder dwangsom en gebiedsverboden. We houden wijkgerichte acties, zowel preventief als repressief en we krijgen zicht op de hoofdrolspelers in de Arnhemse drugswereld.

Met het Arnhemse interventieteam gaan we het toezicht en de controles op bedrijventerreinen, horeca en andere gebieden intensiveren. Daarbij hoort ook dat we de voorbereidingen daarvoor verbeteren. Dat doen we onder andere door te bouwen aan een goede informatiepositie. Binnen de afdeling veiligheid is er daarom een informatieknooppunt ingericht. Door meer informatie aan elkaar te verbinden wordt ondermijnende criminaliteit zichtbaar en komen criminelen en criminele plekken in Arnhem nog beter in beeld.

4 We pakken mensenhandel aan

Mensenhandel is één van de ernstigste en meest complexe verschijningsvormen van georganiseerde ondermijnende criminaliteit. De individuele vrijheid van mensen wordt afgepakt. Het wordt vaak gepleegd in een crimineel samenwerkingsverband dat misbruik maakt van de legale bovenwereld. Als we het hebben over mensenhandel dan hebben we het over seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting en criminele uitbuiting. In het Plan van Aanpak Mensenhandel staat beschreven hoe we de komende jaren de mensenhandel aanpakken.

We zetten in op de pijlers: voorkomen, signaleren, bestrijden en beschermen. We brengen interne en externe aandachtsfunctionarissen in positie en verbinden onze zorg- en veiligheidspartners met elkaar. We zorgen ervoor dat door voorlichting en training professionals zijn geschoold in het herkennen van signalen van uitbuiting. We controleren kwetsbare branches als uitzendbureaus, vergunningsplichtige horeca- en seksinrichtingen. Ook de onvergunde seksinrichtingen komen aan bod. Op onderdelen zullen we ons beleid actualiseren. We herzien op korte termijn ons beleid over sekswerk in Arnhem, dat nu nog dateert uit begin van deze eeuw.

5 We pakken witwassen aan

Criminaliteit mag nooit lonen. Door geld dat met criminele activiteiten wordt verdiend, wit te wassen, proberen criminelen hun illegale geld legaal te maken. Via dekmantels en ondergronds bankieren worden kwetsbare mensen en bedrijven voor hun criminele karretje gespannen om illegaal geld te zuiveren.

Wij hebben een grote rol in het opwerpen van barrières, het inzicht krijgen in kwetsbare branches en het signaleren van het fenomeen. Daarvoor heeft de gemeente verschillende instrumenten. Al vanaf 2021 intensiveren we de inzet van de wet Bibob en hebben we de toepassing ervan naar meer branches uitgebreid: foute ondernemers hebben in Arnhem niks te zoeken. We hebben recent de Algemene Plaatselijke Verordening aangepast zodat bijvoorbeeld een gebied onder Bibob-bereik kan worden gebracht en we hebben het Bibob-domein uitgebreid naar vastgoed en zorgfraude. Opkopers worden verplicht een doorlopend en gewaarmerkt inkoopregister bij te houden. Met integrale controles zorgen we voor een actueel beeld.

6 We pakken zorgfraude aan

In de afgelopen jaren komen er steeds meer signalen binnen over malafide zorgbureaus. Het gaat om signalen van zorgbureaus die niet geleverde diensten declareren, duurdere behandelingen voorwenden of persoonsgebonden budgetten in eigen zak steken. Zo profiteren criminelen van de zorg en komt zorggeld vaak niet terecht bij diegenen die hulp nodig hebben. Samen met het sociale domein maken we vanuit veiligheid werk van een goede uitvoering van de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en zoeken we naar methoden om malafide ondernemers zo vroeg mogelijk te ontmaskeren. Samen met het Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC) Oost-Nederland ontrafelen we complexe criminele fraude-constructies. Samen met onze partners in de regio richten we een informatieplein zorgfraude Gelderland-Midden op.

5 — DIGITALE CRIMINALITEIT

HET DOEL

Onze inwoners moeten zich bewust zijn van de gevaren van online criminaliteit en weten wat ze ertegen moeten doen. Zij moeten zich onbezorgd kunnen bewegen, ook online. Online criminaliteit heeft gevolgen: mensen worden echt bestolen of bedreigd. Digitale criminaliteit is relatief onzichtbaar. De dader kan van over de hele wereld en vanuit de anonimiteit zijn criminele activiteiten ontplooien. Het is betrekkelijk gemakkelijk om van achter een computer ouderen hun digitale inlogcode te ontfutselen of om een jongere te bewegen een bankrekening ter beschikking te stellen voor het doorsluizen van crimineel geld. En dus gebeurt dat in toenemende mate. Ook in Arnhem.

Wij hebben in het bijzonder een taak in de preventie van slachtofferschap onder de meest kwetsbaren: ouderen, jongeren en het midden- en kleinbedrijf. We gaan vaker en breder voorlichten om te voorkomen dat inwoners, bedrijven en voorzieningen slachtoffer worden van cybercriminaliteit. We zetten hiervoor meer menskracht in de komende jaren. Daarnaast zorgen we voor een netwerk waardoor we tijdig op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en uitdagingen in dit dynamische domein. Uiteraard blijven we ervoor zorgen dat ook onze eigen medewerkers zich bewust zijn van het belang van gegevensbescherming en informatieveiligheid.

HET BEELD

Online criminaliteit is een maatschappelijk probleem. Anonieme daders maken veelal anonieme slachtoffers. Dat maakt het zicht op misdaadcijfers lastig. Wat we zeker weten is dat de gevolgen van online criminaliteit voor het slachtoffer groot zijn: denk aan hacking, phishing, whatsappfaude en sextortion. Het aantal slachtoffers van digitale delicten stijgt, terwijl het aantal slachtoffers van andere criminaliteit daalt. Veel daders opereren nationaal en mondiaal. Een slachtoffer in Arnhem betekent zeker niet dat de dader nabij is.

Uit onderzoek blijkt dat er drie kwetsbare groepen in onze stad zijn te onderscheiden: ouderen, jongeren en het midden- en klein bedrijf. Politiecijfers laten zien dat mensen van middelbare leeftijd en ouderen verhoudingsgewijs vaker het slachtoffer zijn van oplichting en fraude en jongeren eerder te maken krijgen met cyberpesten of geldezelschap (het laten gebruiken van de eigen rekening om geld van criminelen over te maken of wit te wassen).

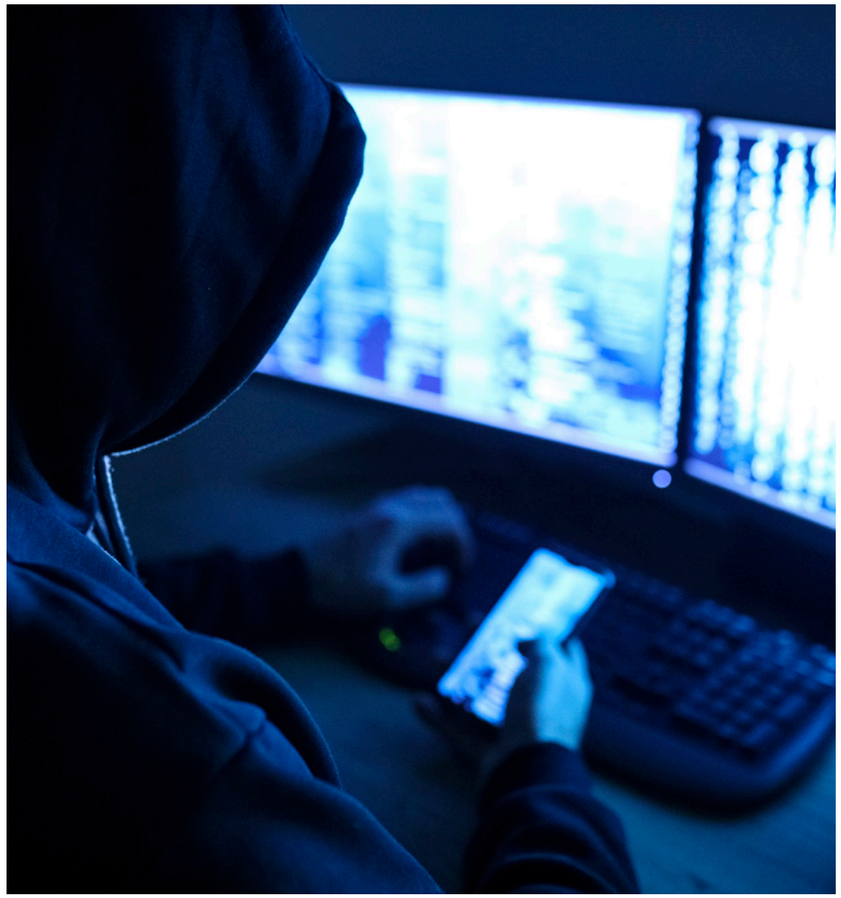

WAT DOEN WE?

1 We zetten in op weerbaarheid

We zetten meer, systematischer en met een groter bereik voorlichting in om kwetsbare groepen in de stad alerter en weerbaarder te maken. We doen dit samen met de politie. Daarvoor intensiveren we vooral de activiteiten voor ouderen (oplichting en fraude) en het midden- en kleinbedrijf (cybercrime breed). Voor jongeren doen we al het nodige, en dat bouwen we verder uit. Zo doen we al mee aan het programma Hackshield, een cybersecuritygame voor kinderen. Hiermee maken we hen weerbaar tegen de digitale uitdagingen van tegenwoordig. Jongeren worden gestimuleerd om hun kennis door te geven aan hun ouders en opa's en oma's. Daarnaast maken we gebruik van het Youth Cyber Team. Daarbij volgen rolmodellen trainingen gevolgd over online normen en waarden, geweld online en het exposen, fake news en easy money. Zij geven hun kennis door aan ouders en professionals en leerlingen op scholen in de wijk. Halt geeft lessen over online veiligheid en gedrag. Ook leraren krijgen voorlichting over online fenomenen die spelen onder hun scholieren. De slachtoffercijfers over digitale criminaliteit in Arnhem moeten hiermee omlaag worden gebracht.

2 We bouwen een sterk netwerk tegen cybercriminaliteit

We bouwen een netwerk van cybercollega's en -experts zodat we toegang hebben tot de expertise die nodig is voor de ontwikkeling en actualisatie van een lokale aanpak cybercriminaliteit. Nieuwe digitale ontwikkelingen en uitdagingen voor de veiligheid zien we daarmee tijdig en nemen we op in onze aanpak. Deze expertise bevindt zich in een klein en landelijk netwerk bij diverse afdelingen van de politie, wetenschappelijke partijen, het CCV, ministeries, regionale samenwerkingsverbanden, en publieke en private partijen. De gemeente is in 2022 aangesloten bij de City Deal Cybercrime van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid en het ministerie van Justitie en Veiligheid. Doel van dit consortium is om expertise uit te wisselen, gezamenlijk interventies te ontwikkelen en het effect van deze interventies te meten.

Eigen huis op orde

Op deze plek is het goed te vermelden dat ook de gemeente slachtoffer kan worden van cybercrime. Wij zetten in op de veiligheid van onze digitale systemen. Dit is belegd bij de Chief Information Officer van de gemeente. De grote hoeveelheid gegevens die de gemeente te verwerken krijgt, moet veilig zijn. Dat vraagt iets van onze medewerkers. Zij moeten zich er bewust van zijn dat criminelen interesse hebben in onze gegevens. We werken voortdurend aan onze digitale bewustwording om te voorkomen dat we die gegevens beschermen en niet onbedoeld delen met mensen die daar geen recht toe hebben.

Dit doen we bijvoorbeeld door aandacht te besteden aan bewustwording. Jaarlijks organiseren we de themaweek Week van de Digitale Weerbaarheid, waarin we aandacht besteden aan hoe medewerkers van de gemeente kunnen voorkomen dat we slachtoffer worden van cybercrime. Daarnaast geven we de medewerkers ook handelingsperspectief om een eventuele cybercrime-aanval zo snel mogelijk en met zo min mogelijk schade kunnen indammen.

De komende jaren wordt vanuit het idee van ‘de basis op orde’ gezorgd voor het doorgaan van goed en veilig werken met informatie binnen alle afdelingen en werkprocessen. Hierbij besteden wij aandacht aan het veilig houden van informatie en het werken met (persoons)gegevens.

6 — OPENBARE ORDE EN SOCIALE ONRUST

HET DOEL

Wij zijn een stad waarin inwoners en bewoners zich vrij en veilig moeten kunnen voelen. Waarin demonstranten welkom zijn, zonder dat zij of omstanders of omwonenden zich zorgen hoeven te maken over geweld of ongeregeldheden. Een stad waar iedereen kan uitgaan en iedereen zich veilig kan voelen. Waarin niet gediscrimineerd wordt. Een stad met een gastvrije binnenstad waar je ongestoord kunt winkelen en met een veilig en schoon centraal station. Waar ouders met kinderen naar Vitesse kunnen gaan zonder zich zorgen te hoeven maken over relschoppers.

Om dit alles te bewerkstelligen, **zorgen we voor een veilige openbare ruimte, veilig uitgaan en veilige demonstraties, manifestaties en evenementen**. We handelen onmiddellijk bij grootschalige branden, de vondst van explosieven of andere crisissituaties en maatschappelijke onrust. We pakken extremisten en relschoppers stevig aan, omdat zij het anders verzieken voor de anderen.

HET BEELD

Arnhem is een grote en gastvrije stad en dat heeft gevolgen voor de openbare orde en veiligheid. Een centraal station, een uitgebreid horecaconcentratiegebied met vrije openingstijden, grootschalige evenementen en een professionele voetbalclub zijn die komen met verantwoordelijkheid. Het aantal demonstraties is de afgelopen tijd toegenomen, terwijl vanwege de polarisatie en de algemene verharding van de maatschappij het risico op geweld toeneemt. Een aantal elkaar versterkende crises jaagt dit proces aan: zorgelijke ontwikkelingen inzake klimaat, stikstof, vluchtelingen en energiezekerheid. Een groeiende groep mensen wantrouwt en keert zich tegen de overheid, waardoor confrontaties met bijvoorbeeld politie dichterbij komen. Er is sprake van een wederzijdse beïnvloeding in de digitale en fysieke wereld in veiligheidssituaties in Arnhem, de coronaperiode lijkt hierin een katalysator te zijn geweest. Daarnaast kent Arnhem de nodige diasporagemeenschappen die sterk reageren op toenemende spanningen elders in de wereld.

Arnhem heeft een aanzienlijke opgave in de aanpak van radicalisering. Polarisatie en anti-overheidssentiment nemen toe. De invloed van (sociale) media en desinformatie op het polariserend landschap is groot, terwijl de vraag om te investeren in burgerschap en een inclusieve samenleving groeit.

WAT DOEN WE?

1 We zorgen voor veilige demonstraties, manifestaties en evenementen

De Arnhemse traditie van een stad waarin veel en veilige demonstraties en evenementen worden georganiseerd moet overeind blijven. Omdat zowel het aantal als het karakter verandert, versterken we het netwerk van partijen die hun steentje bijdragen aan het veilig verloop van demonstraties en manifestaties. We zorgen ervoor dat we beter, sneller en zorgvuldiger relevante signalen over geweldsdreiging zien. Ook zorgen we dat we flexibel kunnen inspelen op onvoorziene ontwikkelingen, met partners binnen en buiten de veiligheidsketen. Uiteindelijk komen we vaak voor incidenten en crises te staan die een directe interventie vragen. Tevens is het onze ambitie om in de toekomst meer en meer de verantwoordelijkheid hiervoor (ook) te beleggen bij de organisator, vanuit het principe dat deze doet wat hij of zij zelf kan doen alvorens wordt gekeken naar de politie. De politiecapaciteit die hiermee kan worden vrijgemaakt is hard nodig in de wijken.

Een aandachtspunt is de ontwikkeling waarbij de organisatie van (spontane) evenementen online plaatsvindt. Hierbij kan opruiing en aanzetten tot geweld een rol spelen. Wij zien een nadrukkelijke taak voor de politie om hierop tijdig zicht te hebben. Maar dan moet er voor de politie wel duidelijkheid zijn over wat wel en niet is toegestaan op het gebied van monitoring. Wij zullen eraan bijdragen dat deze duidelijkheid er komt en dat de politie zijn verantwoordelijkheid hierin kan waarmaken.

Cameratoezicht speelt een belangrijke rol bij het handhaven van de openbare orde, ook in Arnhem. Camera's zorgen ervoor dat mensen zich veilig kunnen voelen en kwaadwillende afzien van hun plannen. Ook zijn ze behulpzaam bij de opsporing van geweldsmisdrijven en diefstal. We zien deze realiteit, en blijven tegelijk kritisch. We bezien de plaatsing van camera's periodiek en meten effect en toegevoegde waarde.

Iedereen moet in Arnhem in vrijheid en veiligheid kunnen uitgaan. Naast politie en handhaving zetten we sfeerteams in van Stichting Veilige Steden op de Korenmarkt. De ervaringen van zowel politie, gemeente, ondernemers als bezoekers zijn positief. Onze inzet is om de sfeerteams een (gedeelde) verantwoordelijkheid met de ondernemers in het gebied te maken.

Arnhem is voorloper op het gebied van "gastvrij en veilig voetbal". Door een combinatie van preventief werk om ervoor te zorgen dat het voetbal een plezier blijft en een harde handhaving voor wie zich daaraan niet houdt. De voetbalclub zelf heeft een grote rol bij de organisatie van de preventieve kant (Vitesse betrokken en het supporterstraject), en onder regie van de gemeente worden relschoppers gericht aangepakt (bijvoorbeeld middels een PGA) en volgt bestraffing op wanordelijkheden in en rondom de stadions (bijvoorbeeld door supporters die zich hebben misdragen niet meer toe te laten). Samen met andere steden die te maken hebben met betaald voetbal zetten we deze lijn door.

2 We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg

We blijven investeren in een goede gemeentelijke openbare orde en veiligheid piket-functie regionale brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg. Deze investeringen zijn noodzakelijk om ook in tijden van crisis goed voor onze inwoners te kunnen zorgen en in voorkomende situaties zelfs levensreddend te kunnen zijn. We hebben daarbij extra aandacht voor nieuwe typen crises als gevolg van klimaatverandering en energieopwekking én de risico's die specifiek voor Arnhem gelden.

In aankomende periode wordt fors ingezet op de bedrijfsvoering en aansturing van onze Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM). Tegelijkertijd wordt er gewerkt aan het versterken van de crisisbeheersing en de publieke gezondheid (zowel algemene publieke gezondheidszorg, als jeugdgezondheidszorg. Ook is het voor Arnhem belangrijk dat VGGM een uitnodigende en toegankelijke organisatie is voor alle inwoners. Een diverse en inclusieve organisatie waarin Arnhemmers zich kunnen herkennen.

3 We investeren in bondgenoten

Wij zetten de komende periode in om belangrijke sleutelfiguren in de stad bij elkaar te brengen en een bondgenootschap met ons te vormen; voor een stad waar mensen met verschillende anderen samenkomen in wat hen verbindt en waar we polarisatie en agressie geen kans geven. Via de wijkveiligheidsaanpak wordt het bondgenootschap vormgegeven. Onze bondgenoten zijn sleutelfiguren met een aantoonbare achterban en invloed binnen hun gemeenschap (bijvoorbeeld de vertegenwoordiger van een geloofs- of diasporagemeenschap of de voorzitter van een bewoners- of sportvereniging. We bouwen in tijden van rust, zodat we bij onrust elkaar snel weten te vinden om de rust te herstellen. Het duurzame antwoord op maatschappelijke onrust is immers inclusie.

4 We leren kinderen en jongeren kritisch denken en verantwoord met informatie om te gaan

We helpen jonge Arnhemmers om weerbaar te worden: op het internet en kinderen en jongeren ook specifiek op school. We stimuleren door campagne, voorlichting en persoonsgericht werk kritisch burgerschap en investeren in een weerbare samenleving waarbij meedoen aan onze democratische rechtsstaat, goed burgerschap en inclusie centraal staan. Zo zijn wij in staat om samen met ons netwerk van inwoners en maatschappelijk middenveld het polariserende landschap een antwoord te bieden. En voorkomen wij met een preventieve aanpak (nieuwe) vormen van problematisch gedrag en extremisme. Daarbij is een goede samenwerking met het jeugd- en zorgbeleid cruciaal.

5 We signaleren radicalisering en gaan het tegen

Voor de aankomende vier jaar investeren we in een sociaal stabiele en weerbare samenleving, vroege signalering van problematisch gedrag en het pro-actief interveniëren bij (signalen van) extremisme. We verbreden onze kennis- en signaleringsnetwerken, vooral ook op het gebied van anti-overheid, extreemrechts/links en (problematische) complottheorieën. In geval van risicocasussen zorgen we voor een Zorg- en Veiligheidshuis dat tijdig en assertief aanpakt en dreiging wegneemt.

We willen dat er een eind komt aan het verschijnsel dat ex-terrorismegedetineerden het Nederlanderschap wordt afgenomen maar zij niet het land verlaten. Dit levert namelijk een risico op voor Arnhem. Wij blijven inzetten op een effectuering van de uitzetting, en als dat niet mogelijk is mogelijkheden om zicht te houden op de betrokkene en deze perspectief te bieden in Arnhem. De bal ligt bij de rijksoverheid en wij blijven pleiten voor een oplossing.

6 We hebben in het bijzonder aandacht voor haatmisdaden en gaan die actief tegen

In onze stad is geen ruimte voor haat. Het bestrijden van haatmisdaden doen we zowel preventief als handhavend, als gemeente en samen met onze partners. Bij het signaleren van misdaden of overtredingen met een discriminatoir karakter of motief stimuleren we slachtoffers om melding en/of aangifte te doen. Bij 'slachtofferloze' delicten maken wij als gemeente altijd een melding van discriminatie. Naast het vergroten van de meldingsbereidheid, jagen we aan dat politie en OM slachtoffers deugdelijk horen en steunen en professioneel gezien alles op alles zetten om gedegen te vervolgen en dat aan die vervolging ook publiciteit wordt verbonden zodat de norm duidelijk wordt gesteld. Want discriminatie draagt bij aan vijandigheid, bedreiging en geweld en maakt dat mensen zich niet welkom voelen in onze samenleving.

7 — PREVENTIEVE JEUGDAANPAK

HET DOEL

De strijd tegen de georganiseerde (drugs)misdaad begint in de huiskamers in onze wijken. Onze jeugd dreigt steeds jonger in handen te vallen van de (drugs)criminaliteit, die de leefbaarheid in bepaalde wijken in Arnhem ondermijnt. Het water staat ons aan de lippen. **Daarom zetten we met de aanpak Preventie met Gezag in Arnhem-Oost in op preventie en repressie: we stellen normen, we handhaven én we houden kinderen en jongeren weg van criminaliteit**, doordat wij iets beters voor ze hebben. Thuis, op straat en op school, 24 uur per dag bieden docenten, jongerenwerkers, straatcoaches, wijkagenten en andere opvoeders een pedagogische omgeving.

De preventieve aanpak moet worden onderscheiden van de aanpak van overlast gevende jeugd(groepen), die in de aanpak wijkveiligheid en zorg en veiligheid is benoemd.

HET BEELD

De onderzoeken “Kweekvijver” (Mehlbaum Onderzoek) en “Misdadige Invloed” (Bureau Beke) schetsen een verontrustend beeld van de verlokkingen van de drugscriminaliteit in Arnhem. Daarnaast noemt Zicht op Ondermijning een bovengemiddeld aantal van 1770 jongeren in Arnhem met een hoog risicoprofiel voor drugscriminaliteit.

Er is sprake van een groot, actief crimineel netwerk waaronder ook jongeren en jongvolwassenen uit Arnhem-Oost. Minderjarige jongeren worden geronseld als loopjongen, om drugs of wapens te bewaren of om op kleine schaal te dealen in eigen kringen. Het crimineel kapitaal in de wijken in Oost is groot en Arnhem zelf is klein; elke jongere kent direct of ‘via via’ wel iemand die actief is in de drugscriminaliteit. Online wordt via Telegram of Signal veelvuldig en openlijk geronseld.

Onderzoek van Bureau Beke uit 2022 heeft inzichtelijk gemaakt op welke wijze de criminaliteit gepleegd door jongeren in drie wijken in Arnhem-Oost in relatie staat tot en beïnvloed wordt door (bovenlokale) fluïde criminele netwerken. Daartoe is op basis van straatinformatie van professionals uit de wijken en de stad en systeeminformatie van de politie een analyse uitgevoerd met als resultaat een netwerk van 484 personen, waarvan 285 Arnhemmers (en daarbinnen 114 personen uit de drie Arnhem-Oost wijken) die met elkaar zijn verbonden. Het netwerk bestaat voor 91 procent uit mannen. De gemiddelde leeftijd van de leden van het netwerk is 27 jaar. In de afgelopen drie jaar komen de leden van het netwerk voor in 10.311 politieregistraties als betrokkene of verdachte bij incidenten. Dat is gemiddeld 21 incidenten per persoon, waarvan gemiddeld 6 keer als betrokkene en gemiddeld 15 keer als verdachte. Het valt op dat het percentage drugsmisdrijven (2%) binnen het netwerk relatief laag is. De systeeminformatie (registraties bij de politie) wijst dus in een andere richting dan de verhalen die we bij professionals in de wijken hebben opgetekend. Het is goed om te constateren dat er met betrekking tot drugscriminaliteit een discrepantie is tussen de verhalen en de verbalen.

Met het Breed Offensief Tegen Ondermijnende Criminaliteit (BOTOC) hebben we bewezen dat systeeminterventies vanuit zowel preventie als repressie met gezag wérken. Partners hebben elkaar gevonden in een keten die wijken beschermt tegen de gevolgen van drugscriminaliteit. Scholen, jongerenwerkers, politie en justitie nemen samen met de gemeente hun verantwoordelijkheid en hebben deze problematiek tot prioriteit gemaakt. Deze beweging kan enkel worden voltrokken door vol te houden; dit is een zaak van de lange adem.

We werken mee aan de Arnhem-Oost programmalijn van de pedagogische wijk. We zorgen ervoor dat pedagogische krachten aanwezig en actief zijn in de gouden driehoek van school, thuis en straat.
Waar jongeren allerlei verschillende opvoeders om zich heen hebben die gezamenlijk optrekken, of zij nu docent zijn, jongerenwerker, ouder, coach of ander rolmodel. Met kennis over de situatie van elke individuele jongere, en waar leren meer is dan rekenen en taal. Leren is ook de vorming van persoonlijkheid: via sport, cultuur of andere zelfontplooiing, bij voorkeur steeds uitgevoerd met betrokkenen uit de wijk. De pedagogische wijk vergt een langdurige inspanning die uiteindelijk leidt tot een generatie jonge Arnhemmers die hun kansen optimaal hebben kunnen ontplooien, vooral ook door op te groeien in een veilige en stimulerende omgeving.

WAT DOEN WE?

In het plan van aanpak, dat wij hebben verstuurd naar de raad, hebben we de noodzakelijke interventies beschreven. Deze passen in de integrale aanpak van Arnhem-Oost. We weten dat ze werken omdat we ze al uitvoeren. Daarnaast stellen we enkele verdiepende, versterkende en verstevigende interventies voor.

1 Jongerenwerk 3.0

We zetten stevig in op de persoonsgerichte begeleiding van kwetsbare jongeren. De focus van Intensieve Trajectbegeleiding binnen Preventie met Gezag ligt op het voorkomen dat jeugd uit Geitenkamp, Presikhaaf en Malburgen in de ondermijnende georganiseerde criminaliteit terecht komt en op het bieden kan kansen en perspectief aan deze jeugd. Deze jongeren, vaak tussen de 11-23 jaar oud, krijgen een begeleidingstraject waarin doelen worden gesteld op het gebied van school, werk, familie en vrienden: (inzet op vergroten van sociaal emotionele ontwikkeling, executieve vaardigheden en metacognitieve vaardigheden). De thuis- / gezinssituatie wordt, waar het kan, geïntegreerd in de aanpak.

Een ambitie binnen de aanpak is om de groeiende onlinewereld van kinderen en jongeren beter in het vizier te hebben en hierop beter te kunnen inspelen. Jongerenwerkers van Presikhaaf University en AM Support zijn hierin voorlopers; we zullen hun kennis gebruiken om online in de aanpak de plek te geven die het verdient.

2 Straat en school

We zetten fors in op toezicht in de wijk en rond scholen alsmede vroegtijdige signalering van situaties van overlast of criminaliteit. Straatcoaches zijn zichtbaar aanwezig in de wijken, rond scholen en bij het jognerenwerk. Ze spreken overlast gevende jeugd aan, moedigen positief gedrag aan. Ze surveilleren, de-escaleren, dringen overlast terug en signaleren vroegtijdig situaties die tot overlast of criminaliteit kunnen leiden. De focus ligt op drugshandel en drugsgebruik door jeugdigen in Arnhem-Oost. Daarnaast hebben zij groepen en individuen in beeld en zijn hiermee een informatiebron voor gemeente en ketenpartners.

De straatcoaches nemen de aanpak VIOS op zich, die enerzijds scholen van handelingsperspectief voorziet bij het omgaan met ondermijnende jeugdcriminaliteit. Anderzijds betrekt VIOS scholen bij de wijkgerichte aanpak in Arnhem. Het gaat om een stevige interne en externe (lokale) ketensamenwerking, waar zichtbaarheid en samenwerking tussen partners als politie, wijkteam, leerplicht etc. vergroot wordt. Daarnaast heeft iedere school een schoolveiligheidsplan waar in- en externe werkafspraken, voorlichting en interventies staan beschreven en als laatste worden vaardigheden en kennis op veiligheidsthema's voor leerlingen, ouders en schoolpersoneel vergroot.

3 Preventief Interventie Team (PIT)

Het PIT helpt kinderen vanaf 6 jaar met een verhoogd risico op afglijden naar druggerelateerde criminaliteit vanwege externaliserend probleemgedrag op primair onderwijs scholen. De aanpak is er op gericht dat kinderen zichzelf zowel op school als thuis zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen. Een essentieel onderdeel van de werkwijze is onderzoek naar sociale weerbaarheid bij bovengemiddeld heftig en externaliserend gedrag gebaseerd op de neurowetenschap. De PIT-coach biedt een maatwerktraject, waarbij school en ouders belangrijke partners zijn. Het uitgangspunt is doen wat nodig is: zo vroeg mogelijk bijsturen van probleemgedrag waardoor het kind met een relatief lichte interventie geholpen kan worden bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling.

4 Prospect4Cash

We krijgen jongeren aan betaald werk, bij voorkeur in de eigen wijk, als tegenhanger van het kunnen 'verkrijgen' van crimineel geld. Door dit werk kunnen jongeren op een eerlijke manier geld verdienen, werkgeversvaardigheden leren en zicht oriënteren op de arbeidsmarkt. De jongere kan een voorbeeld worden voor anderen jongeren in de wijk, wanneer zij zien dat 'regulier' werken loont.

5 Versterking PGA (Aanpak risicojeugd Veiligheidshuis)

We zorgen voor een versterking van de aanpak van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit.

Bredere jeugdaanpak Arnhem Oost

De interventies van Preventie met Gezag richten zich op de kinderen en jongeren die het meeste risico lopen en zijn onderdeel van de jeugdaanpak in Arnhem Oost die zich richt op alle jeugd in deze wijken. Deze aanpak richt zich op sport, cultuur en zelfontplooiing als manieren om persoonlijkheid te vormen.

Preventie én repressie

Omdat het Rijk de aanpak Preventie met Gezag van de gemeente Arnhem steunt, worden ook politie en justitie versterkt. De politieteams van Arnhem hebben actief op de prioriteiten van Preventie met Gezag geïnvesteerd om de repressieve aanpak te versterken. Dit komt onder meer tot uiting in processen-verbaal van bevindingen voor jongeren in relatie tot een persoonsgerichte aanpak, de opsporing van jeugdige drugscriminelen en een jeugdagent voor de jonge aanwas. Het OM heeft een zaakofficier en twee parketsecretarissen toegewezen en capaciteit vrijgemaakt voor een adviseur intel, een coördinator en een criminoloog. In de komende periode onderzoeken wij met de rechtbank en het Openbaar Ministerie of, en zo ja hoe, wijkrechtspraak geïntroduceerd kan worden in Arnhem.

8 — DE RANDVOORWAARDEN: WAT IS NODIG OM HET PLAN TE DOEN SLAGEN?

Om de actielijnen uit dit Integraal Veiligheidsplan te kunnen uitvoeren, is meer nodig dan beleid alleen. Daarvoor is stevige regie en aansturing van de gemeente nodig, met een scherp oog voor wat op straat nodig is. Hiervoor is uitvoeringskracht nodig: mensen op straat, in de wijken die zich iedere dag weer inzetten voor de veiligheid in Arnhem. Beleid zonder uitvoeringskracht is tandeloos, uitvoeringskracht zonder beleid is eindeloos. Er is een structurele financiering nodig zodat met vertrouwen kan worden gebouwd aan een robuust veiligheidsnetwerk. Daarnaast is noodzakelijk dat we de informatie die we hebben optimaal en tijdig gebruiken, in alle zorgvuldigheid. Tot slot moeten we laten zien wat we doen, zodat de Arnhemmer ziet en voelt dat wij er zijn voor hem en haar.

Regie en aansturing

Veiligheid vraagt om stevige regie en aansturing van de gemeente.
De dagelijkse uitvoering van belangrijke taken zoals de aanpak van personen met verward gedrag, woonoverlast of drugspanden vraagt om een krachtige lokale overheid die er bovenop zit. Dit geldt voor alle stappen in het werkproces: het signaleren van een misstand, het compleet krijgen van het beeld, het bepalen van de aanpak en tot slot de uitvoering hiervan. Het is een duidelijke verantwoordelijkheid voor de gemeente om signalen op te pakken en ervoor te zorgen dat misstanden worden aangepakt. Dat doen wij vaak niet zelf. De gemeente is bij uitstek spin in het web van organisaties die vanuit verschillende taken samenwerken voor een veiliger Arnhem. Maar de gemeente moet overzien en zorgdragen dat de keten van signaal tot oplossing is gesloten. Dit vraagt om een andere koers dan die van voorbije tijden, waarin cruciale taken werden uitbesteed en te weinig werd omgekeken naar de uitvoering. Deze koers zien we terug in alle actielijnen. Duidelijke voorbeeld zijn het onderbrengen van de coördinatoren Overlast en Zorg (OZO) onder onze directe regie en aansturing en het verduidelijken van onze leidende rol in de zorg voor schoon, heel en veilige wijken.

Informatie

Een goede en zorgvuldige analyse van informatie is cruciaal voor de uitvoering van de veiligheidstaken. Ook moeten we zicht hebben op veiligheidstrends en ontwikkelingen. Van weten naar denken en doen. De burger mag van ons verwachten dat wij de informatie die wij langs verschillende wegen binnenkrijgen optimaal gebruiken. Dat wij bij signalen van overlast van een pand kunnen vaststellen of langs andere wegen meer bekend is over dit pand. Tevens moeten bij bepaalde signalen tijdig alarmbellen afgaan. Daarnaast is het voor het slagen van een juridisch traject belangrijk dat de informatie die ten grondslag ligt aan het besluit correct, volledig en logisch geordend is. Tot slot moeten wij de burger kunnen garanderen dat zijn informatie bij ons veilig is, dat enkel bevoegden toegang hebben tot de informatie en dat regels omtrent het delen, bewaren en vernietigen in acht worden genomen. Daarom werkt de afdeling Veiligheid de komende jaren hard verder aan het optimaliseren van haar informatieverwerking. Dit doen wij door specialisten en systemen aan te trekken die ons helpen bij het tijdig en zorgvuldig beschikbaar hebben van onze informatie, door de analysefunctie te professionaliseren en door te zorgen voor een hoog niveau van privacy-bewustzijn. Hiermee blijven we ook voor partners die veel met informatie werken, zoals de politie en het RIEC, een serieuze en te vertrouwen samenwerkingspartner. Tot slot zullen wij de uitvoering van dit plan monitoren en evalueren. Daartoe ontwikkelen we met Bureau Beke een instrument dat de veiligheidsopgave en -resultaten meetbaar maakt.

Uitvoeringskracht

De komende jaren zullen we investeren in uitvoeringskracht op straat. Dit is op het moment urgenter dan het maken van beleid. Het is een uitdaging, want juist in de uitvoering hebben we te maken met krapte op de arbeidsmarkt. Dus zorgen we dat het uitvoerende werk in Arnhem op waarde wordt geschat, dat de uitvoerders de aansturing, begeleiding en steun krijgen die ze verdienen en dat we aan de Arnhemmer duidelijk laten zien wie er op straat en in de wijken is voor hen. Professionals die in Arnhem werken voor en met de burger zijn aanspreekbaar, makkelijk te bereiken en bellen altijd terug. Ze zijn nabij, geven duidelijkheid over wat wel en niet kan, ze gaan tot het uiterste en vragen de burger indien nodig om hulp en steun daarbij. Dit is de inzet en de mentaliteit die wij vragen van onzen mensen op straat en daarvoor geven wij ze alle middelen en steun die zij nodig hebben.

Handhaving

Arnhem verdient meer en betere handhaving op straat. Daarom investeren we de komende jaren stevig in de straatcapaciteit, de aantrekkelijkheid en de kwaliteit van het werk alsmede in de doelmatige inzet van onze handhavers. Want zij zijn onze zichtbare vertegenwoordigers in de wijken, zij signaleren overlast, spreken burgers aan en kunnen zo nodig een einde maken aan een misstand. Conform de opdracht van de raad zorgen we in 2023 voor een straatcapaciteit

die past bij wat een stad als Arnhem minimaal nodig heeft. Ook zorgen we nog dit jaar voor een actueel handhavingsbeleid en uitvoeringsplan. Uitgangspunt daarbij zijn ten eerste de zorg voor een aantal cruciale plekken in de stad: het stationsgebied dat toegangspoort is tot de stad, de binnenstad met zijn concentratie van winkels en horeca en het winkel- en horecacomplex rondom de Steenstraat en Hommelseweg. Op deze plekken, waar veel Arnhemmers samenkomen, behoren de uitgangspunten van schoon, heel en veilig dagelijks recht te worden gedaan. Een ander uitgangspunt is de zorg voor zichtbare handhaving op kwetsbare plekken in de wijken waar veel overlast en onveiligheid kunnen samenkomen. Deze plekken worden in de wijkveiligheidsplannen aangewezen. Een derde uitgangspunt zijn gerichte acties en controles. Tot slot is er de tijdige opvolging van meldingen en handhavingsverzoeken van burgers. Handhavers zijn zichtbaar en aanspreekbaar; dit betekent dat zij zoveel als mogelijk lopend of op de fiets op straat zijn. Handhavers handhaven altijd; door aan te spreken, te verduidelijken, te waarschuwen en zo nodig te bestraffen. Handhavers hebben een zesde zintuig voor misstanden, waardoor zij meer zien dan anderen. Handhavers zijn een helpende hand voor slachtoffers van misstanden en treden op tegen hufters en criminelen.

Middelen

De afgelopen jaren is gestaag gewerkt aan voldoende middelen voor veiligheid. Een recente benchmark laat zien dat we nog steeds naar verhouding hoge misdaadcijfers hebben en tegelijk weinig uitgeven aan veiligheid. Mede dankzij de raad en het rijk zijn ook recent weer forse investeringen gedaan in handhavingscapaciteit, de aanpak van jeugd die dreigt af te glijden naar drugscriminaliteit en het bestrijden van woonoverlast. De gemeentelijke begroting laat dan ook een sterke stijging zien, en dit was hard nodig gezien het achterstallig onderhoud waaraan Arnhem leed. Met de huidige middelen kan dit Integraal Veiligheidsplan in de basis worden uitgevoerd. Wel bestaat een significant deel van de middelen uit incidenteel geld, terwijl stabiliteit en een lange adem noodzakelijk zijn om het tij te kunnen keren en de Arnhemmers het vertrouwen te geven dat wij niet alleen vandaag, maar ook morgen en overmorgen aan hun zijde staan. Daarom zullen wij ons blijven inspannen voor structureel geld en het afbouwen van de afhankelijkheid van het Rijk en incidentele middelen.

Communicatie en evaluatie

Communicatie maakt de inspanningen voor veiligheid zichtbaar en kent drie sporen: pers, publiek en partners. Bij voorkeur vertellen wij via de pers over nieuws en voortgang van activiteiten die een bodem van veiligheid leggen onder de ontwikkelingen voor wonen, leren en werken, van ontwikkelingen de bestrijding van huiselijk geweld en mensenhandel tot de voortgang van controles bij overlastlocaties en in drugspanden. Dit in een vroeg stadium, als het kan ook met een reportagerol voor de pers ter plaatse, vanwege de hoge geloofwaardigheid en het brede bereik van de publieke media.

Dit bereik hebben wij nodig omdat veiligheidsbestrijding afhankelijk is van informatie en naast de data-uitwisseling met RIEC en convenantpartners in het veiligheidsdomein, zijn ook de observaties, bevindingen en meldingen van bewoners, bezoekers en ondernemers cruciaal.

Daarom vullen wij de perscontacten aan met publiekscampagnes die de aandacht gaande houden; doel is de meldingsbereidheid die gewekt wordt in de pers te bestendigen en verder aan te moedigen – in het algemeen en zo nodig specifiek voor bepaalde typen vergrijpen, zoals woonoverlast, ondermijning, discriminatie of geweld. Het derde spoor is community communicatie voor de professionals bij veiligheid, met verbreding naar zorg, welzijn, onderwijs en wonen en met als doel: partners worden bondgenoten. Dit wordt een wekelijks voortgangsbericht zodat alle partijen op de hoogte zijn van dezelfde uitgangsinformatie en ook zelf aan het woord komen met hun voortgang, inzichten en verzoeken om ondersteuning. Wij maken bij voorkeur gebruik van onze bestaande kanalen, waaronder: raadsbrieven, presentaties, debatten en andere bijeenkomsten; perspublicaties, boeken en films; websites en sociale kanalen van de organisaties en andere partners, zoals inspecties, douane, zorginstellingen en scholen; nieuwsbrieven voor mailadressen, advertenties in de lokale huis-aan-huismedia, ontvangsten en bezoeken met uitnodigingen en toespraken en ook benutten wij kansen om aan te haken met onze veiligheidsoproepen bij actuele gebeurtenissen.

9 —
TOT SLOT

Veiligheid is dienend in Arnhem. Het dient ons levensgeluk. Opdat niet de sterkste wint, maar mensen in onze wijken in vrijheid, vrede en veiligheid kunnen leven. Wonen, leren en werken staan op de vaste grond die veiligheid biedt. Want veiligheid is niet ons einddoel, maar juist het begin. Voor een mooi leven tussen oprechte Arnhemmers die zich bekommeren om elkaar en samen een nieuwe generatie grootbrengen, op de schouders van veiligheid.
Wij gaan aan het werk!

Wijkveiligheid
1 Uitvoeren wijkveiligheidsplannen
2 Hotspots aanpakken
3 Panden sluiten
4 Veel en goede handhaving
Zorg en veiligheid
5 Uitvoeren PGA wijken
6 Aanpak veiligheidshuis
7 Interveniëren bij overlast op straat
8 Aanpakken woonoverlast
9 Begeleiden (ex)gedetineerde jongeren
10 Veiligheid dieren
Ondermijning
11 Weren ondermijning intern
12 Voorlichten en melden stimuleren
13 Sluiten drugslocaties
14 Aanpak mensenhandel
15 Aanpak witwassen
16 Aanpak zorgfraude
Digitale veiligheid
17 Arnhemmers weerbaar maken
18 Netwerk tegen cybercrime bouwen
Veiligheid Arnhem
30 Goede en zorgvuldige informatiehuishouding
31 Dynamisch veiligheidsbeeld en evaluatie beleid
32 Communicatie
Sociale onrust
19 Veilige demonstraties, manifestaties en evenementen
20 Investeren in brandweer, crisisbeheersing en GGD
21 Investeren in bondgenoten
22 Kinderen/jongeren kritisch leren denken
23 Signaleren en tegengaan van radicalisering
24 Tegengaan haatmisdaden
Jeugdaanpak
25 Jongerenwerk 3.0
26 Straat en school (VIOS)
27 Uitvoeren PIT trajecten
28 Werk voor jongeren
29 Uitvoeren/versterken PGA jeugd

Jaarlijkse Veiligheidstafel Gemeenteraad

Overzicht aanwezigen

Nr.	Naam	(Namens) Organisatie
1	Gideon Zandstra	Gemeente Arnhem
2	Nick Verhoeven	Gemeente Arnhem
3	Rick Pen	Gemeente Arnhem (handhaving)
4	Erik Bomhof	Politie
5	Frank van Leeuwen	Politie
6	Geertje Verstegen	Openbaar Ministerie
7	Yvette Vermin	Openbaar Ministerie

Manier van bespreken

De heer Bomhof en de heer Van Leeuwen lichten de politiecijfers toe. Vanuit de ambtelijke organisatie wordt de stand van zaken met betrekking tot het Integraal Veiligheidsplan toegelicht.

Verzonden: woensdag 11 december 2024
Onderwerp: Reactie voor de jaarlijkse veiligheidstafel

Beste raadsleden en fractievolgers,
Vanavond spreken jullie over veiligheid in de gemeenteraad.
Wij willen daarbij graag aandacht vragen voor de plek van inwoners met een beperking in het veiligheidsbeleid van de gemeente en veiligheidsregio.

Helaas blijkt dat wanneer gesproken wordt over veiligheid voor Arnhem, dat niet (altijd) gaat over veiligheid voor Arnhemmers met een beperking. Bij brand- en ontruimingsplannen wordt er standaard vanuit gegaan dat mensen zelfstandig en lopend een locatie kunnen verlaten. Dat is een aanname die natuurlijk niet voor alle Arnhemmers geldt. Zolang de aannames en rekenmethodes bij veiligheidsplannen uitgaan van mensen zonder beperking, brengt dit mensen met een beperking in gevaar.
Wij zien deze aannames terug bij de alle ontruimingsplannen, of het nu gaat om veiligheid van evenemententerreinen, woongebouwen of winkelcentra etc.
Arnhem is niet de enige gemeente waar dit zo gaat, daarom vroeg de landelijke belangenorganisatie Ieder(in) hier kort geleden ook aandacht voor. Hun reactie naar de Tweede Kamer is via hun website terug te lezen.

Een ander belangrijk onderwerp bij veiligheid, is de communicatie rond grote calamiteiten.
Na de grote explosie in Den Haag afgelopen weekend werd duidelijk hoe het in de toegankelijkheid van crisiscommunicatie mis kan gaan.
Bij de persconferentie door de burgemeester was een tolk Nederlandse Gebarentaal aanwezig. Alleen verdween deze uit beeld, doordat er met de camera op de burgemeester werd ingezoomd. Hierdoor was de crisiscommunicatie niet beschikbaar voor Gebarentalige inwoners van Den Haag.
Wij zijn erg benieuwd hoe dit in Arnhem georganiseerd is. Op welke manier is toegankelijkheid van crisiscommunicatie (denk aan Nederlandse Gebarentaal, live ondertiteling en begrijpelijk taalgebruik in de uitleg) opgenomen in de protocollen bij grote calamiteiten?
En heel belangrijk, zoals het voorbeeld uit Den Haag laat zien, hoe is hierover de afstemming met lokale omroepen georganiseerd?

Arnhem is natuurlijk geen eiland, voor veiligheid werkt de gemeente samen in de veiligheidsregio. Daarom zijn wij benieuwd op welke manier veiligheid van mensen met een beperking daar wordt geborgd.
We weten dat medewerkers van hulpdiensten niet altijd even goed weten hoe om te gaan mensen met een beperking. Hoe is hiervoor aandacht in training en scholing van de hulpdiensten?

Wij geven u deze vragen graag mee voor de jaarlijkse veiligheidstafel vanavond in de gemeenteraad.

Vriendelijke groet,

Marjolein van den Broek
Voorzitter Apcg

apcg
Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten
Wij bestaan 40 jaar !!

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Jaarlijkse Veiligheidstafel Gemeenteraad

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Besprekingen

- 11 december 2024: informatieve bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Wiggers (BBA), Scholten (Volt), Van den Broek (Groep van den Broek), Verheij (PPV), Maref (VVD), Groot (CDA), Kemperman (D66), Nede (ChristenUnie), De Groot (PvdD), Beekman (Groenlinks), Groenendijk (PvdA), Van der Laak (Arnhem Centraal)
De fracties van SP, DENK, Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: Marcouch (burgemeester), Bomhof (teamchef Politie Arnhem Zuid), van Leeuwen (teamchef Politie Arnhem Zuid), Verstegen (officier van justitie), Vermin (officier van justitie), Zandstra (adviseur), Verhoeven (adviseur) en Pen (handhaving).

Bespreking

Aan de hand van een tweetal presentaties is de raadskamer geïnformeerd over de laatste politiecijfers in relatie tot het meerjarenbeleidsplan Politie en het Integraal Veiligheidsplan van de gemeente Arnhem.

De raadskamer is in de gelegenheid gesteld om vragen te stellen aan de Politie, Openbaar Ministerie en Handhaving. Onderwerpen die hierbij aan de orde zijn gekomen: klachten en klachtenafhandeling, bestuurlijke bevoegdheden, preventie, informatieuitwisseling, meldingsbereidheid en terugkoppeling lhbti gemeenschap, weerbaarheid, Arnhem in vergelijking met andere gemeenten, BiBob-onderzoeken, nieuwe wet seksuele misdrijven, zwaar vuurwerk en explosieven, samenwerking met partners.

Conclusie

De voorzitter heeft vastgesteld dat er bij de raadskamer behoefte is aan een vervolgbespreking met de portefeuillehouder.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

W. Spruijt

VEILIGHEIDSTAFEL

11 december 2024

Gemeente Arnhem

Veiligheid

OM

GEMEENTE Arnhem

Integraal VeiligheidsPlan

POLITIE

- **Plan Veilige wijken Actieplan overlast**
  - Wijkveiligheidsplannen
    - zorg en veiligheidshuizen gelderland midden
- **PvA ondermijning PvA mensenhandel**
  - Ondermijning
    - RIEC Oost-Nederland
- **Openbare orde en Crisisbeheersing**
  - Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
- **Handhavingsbeleid**

GEMEENTE Arnhem

cijfers

	FIXI	BVH
Drugsoverlast	61	1468
Jeugdoverlast	221	1815
Overlastgevende personen	1061	3088
Vekeersoverlast	5951	-
Verloedering	14719	-

beeld overlast op straat

- problematiek neemt toe conform landelijk beeld
- kleine groep personen veroorzaakt veel overlast
- groep is divers
- niet iedereen die op straat leeft veroorzaakt overlast

VEILIGE WIJKEN

aanpak

- 500 meldingen woonoverlast waarvan 450 opgepakt en afgerond; 50 nog lopend
- 10 wijkveiligheidsplannen met prioriteiten voor elk gebied

aanpak

- Duivelshuisgesprek
- PGA lokaal & ZVH
- Gebiedsverboden

Gemeente Arnhem

drugs

- aanpak straathandel
- afgelopen jaren 23x LoD waarvan 9 in 2024
- tientallen sluitingen in de laatste jaren

mensenhandel

- 20 casussen waarvan 11 bestuurlijke rapportages
- maatregelen: LoD, PGA, waarschuwing
- preventiecampagne

witwassen

- 50 BIBOB-onderzoeken
- 50 BIBOB-toetsen op zorgbureau ’s
- invoering DOR/DOL

Jeugdaanpak/Preventie met Gezag

- Zo’n 200 jongeren in trajecten
- VIOS op 13 scholen
- 100+ kwetsbare jongeren begeleid door jongerenwerk
- 40-tal PIT trajecten
- Zo’n 25 jongeren in Prospect4Cash
- Zo’n 40 jongeren in PGA ZVH

Arnhem GEMEENTE

stad

- groeiende polarisatie
- bevordering cohesie en burgerschap

- 114 demonstraties
- geweldsbereidheid
- online aanjagen

groepen

aanpak

- veiligheidscoördinatie
- crisisbeheersing
- voetbal
- veilig uitgaan
- radicalisering
- cameratoezicht

- 20 casussen radicalisering
- in enkele gevallen intrekken Nederlanderschap

personen

OPENBARE ORDE & MAATSCHAPPELIJKE ONRUST

Arnhem GEMEENTE

handhaving

behoeftestelling
- wijkveiligheid (incl. TLO)
- ondermijning
- anderen: afval / mobiliteit

inzet op straat met instructie
- signaleren (signalen ondermijning)
- handhavingsinterventie (van waarschuwen tot boete)
- zichtbaar en aanspreekbaar, vriendelijk en vastberaden (houding)

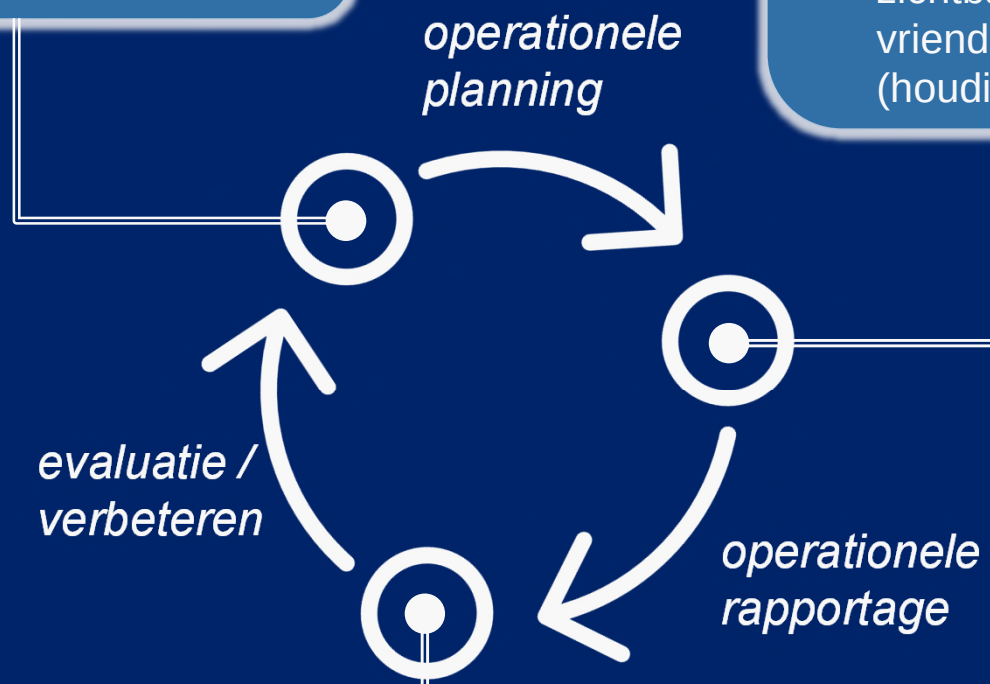

analyse straatbeeld
- afstemmen met partners
- t.b.v. operationele planning
- t.b.v. beleidswijziging

Gemeente Arnhem

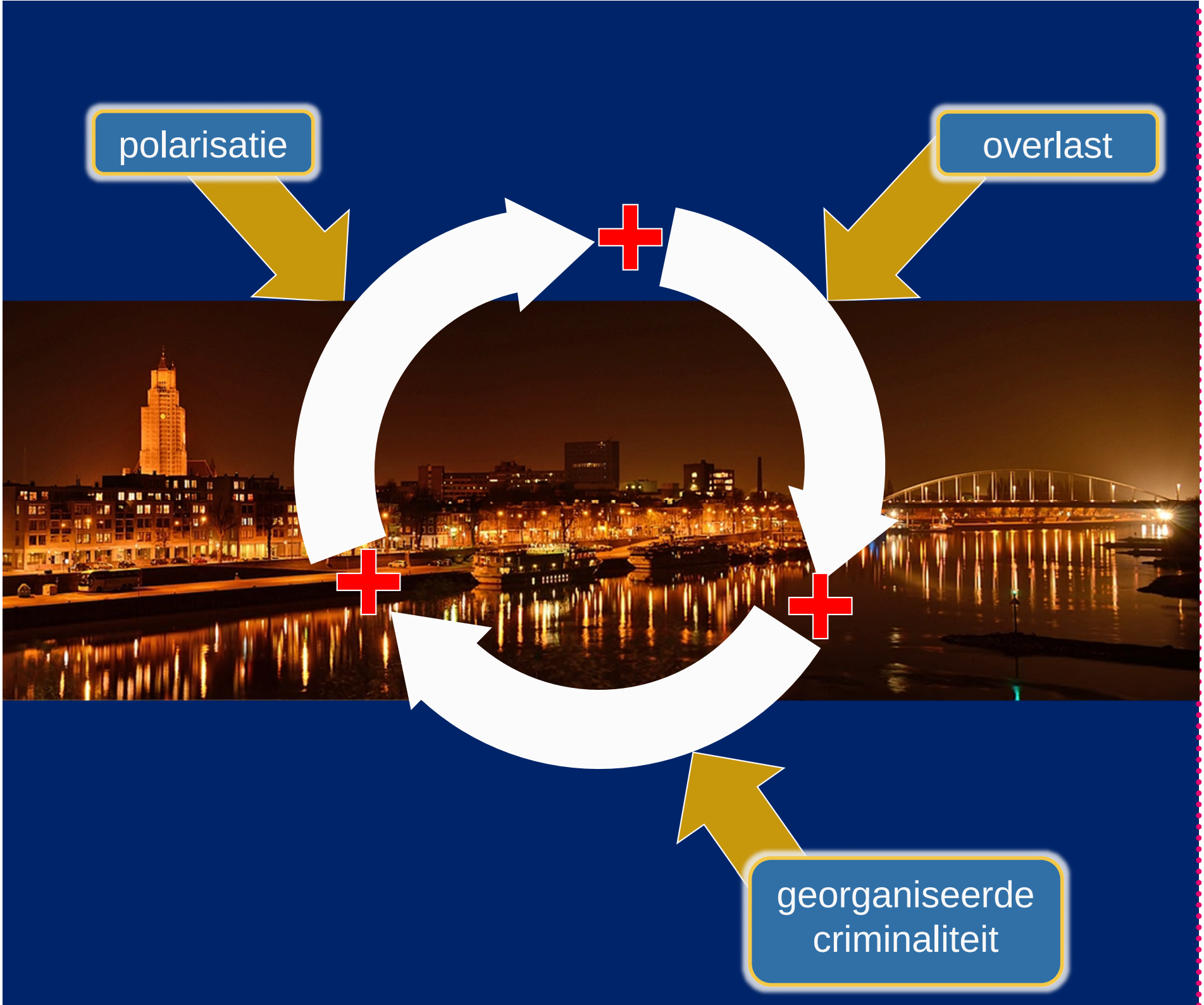

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel ‘Invoering Verhuurvergunningen’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☑ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Voorgesteld besluit

De raad wordt voorgesteld om:

1. De Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025 vast te stellen;
2. De begrotingswijziging vast te stellen;
3. De Legesverordening 2025 te wijzigen.

Procedure:

Datum vergadering
11-12-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Afronding bespreking van alle ingediende moties en amendementen

Aandachtspunten

Vergaderorde

Ieder amendement en/of motie wordt afzonderlijk besproken in twee termijnen:

- Start eerste termijn aan de zijde van de raad.
    - De indiener(s) van de motie of het amendement krijgt of krijgen als eerste de gelegenheid.
    - Indien fracties vragen hebben aan de indiener kunnen zij die stellen in de eerste termijn van de indiener (als interruptie).
    - De overige fracties worden in hun eigen eerste termijn uitgenodigd om hun voorlopige mening over de motie of het amendement te delen en/of vragen aan de wethouder te stellen.
- Start eerste termijn aan de zijde van het college. Hierin geeft de portefeuillehouder een preadvies en worden gestelde vragen in de eerste termijn beantwoord.
- Tweede termijn aan de zijde van de raadskamer, waarin weer gestart wordt bij de indiener(s);
- Indien nodig: tweede termijn aan de zijde van het college;
- Interrupties zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Contactgegevens

Portefeuillehouder:	Ambtenaar	Raadsadviseur
Paul Smeulders	Karin van Duuren karin.van.duuren@arnhem.nl +31263773515	Willem Lammers willem.lammers@arnhem.nl (06) 31 10 79 51

Aandachtspunten

Voorgeschiedenis

- Introductie van een vergunningsplicht voor verhuur is aangekondigd in de door de raad aangenomen Woonvisie (p. 51)

Aandachtspunten

- Door het vaststellen van de verhuurverordening wordt een vergunningsplicht ingesteld voor particuliere verhuurders. Het gaat om een vergunningsplicht voor verblijfsruimten voor arbeidsmigranten en een algemene verhuurvergunning voor 13 wijken. Het omvat volgens het college zo'n 15.000 huurders (80%).
- Om een vergunning te krijgen moeten verhuurders voldoen aan de volgende voorwaarden:
    - Beschikking hebben over alle benodigde vergunningen om te mogen verhuren;
    - Geen overtredingen op het gebied van huur- en woonrecht;
    - Een 'schone' toets op basis van de wet Bibob;
    - Voldoen aan de eisen van goed verhuurderschap, waaronder het hebben en uitvoeren van een onderhoudsplan. Ook wordt het antidiscriminatiebeleid en het huurcontract met passende WWS-puntentelling aangeleverd.
    - Aan verhuurders aan arbeidsmigranten zijn de voorwaarden gesteld dat hygiënevoorzieningen voldoen aan de SNF-normen en dat de ruimtes voldoen aan de voorschriften van het Bouwbesluit Leefomgeving ter voorkoming van overbewoning (één arbeidsmigrant per slaapvertrek).
- Vergunning is persoonsgebonden: verhuurder vraagt één vergunning aan voor alle woningen. Vergunning blijft doorlopend geldig.
- In totaal wordt tot en met 2030 verwacht dat er 4.700 unieke verhuurdersvergunningen worden verstrekt. In de eerste twee jaar (2025 en 2026) leidt dit tot een piekmoment van aanvragen (2.250 per jaar). Vanaf 2027 verwacht het college nog 50 aanvragen per jaar te behandelen. De hiermee gepaard gaande lasten kunnen middels de leges kostendekkend worden verhaald (in totaal € 1,6 mln.).

Moties en Toezeggingen

De volgende moties en toezeggingen worden met het raadsvoorstel afgedaan:

Niet van toepassing

Mogelijk resultaat:

- Alle moties en/of amendementen zijn besproken: het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
- Nog niet alle moties en/of amendementen zijn besproken: vervolg bespreking is nodig

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	18 december 2024
Nummer amendement:	**24A49**
Zaaknummer:	4365324
Status	
Onderwerp:	Invoering Verhuurvergunningen

Titel:

Leges in verhouding met aantal woningen.

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

In de verordening tot wijziging van de VERORDENING OP DE HEFFING EN DE INVORDERING VAN LEGES ARNHEM 2025 de tekst:

Verhuurvergunning Wet goed verhuurderschap

5.7.1	*Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een vergunning als bedoeld in hoofdstuk 4 van de Wet goed verhuurderschap en artikelen 2 en 3 van de Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025.*	*€ 715,00*

Te wijzigen in:

Verhuurvergunning Wet goed verhuurderschap

5.7.1	*Het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een vergunning als bedoeld in hoofdstuk 4 van de Wet goed verhuurderschap en artikelen 2 en 3 van de Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025 bedraagt:*	
	per aanvraag:	*€ 300,00*
	vermeerderd met een bedrag van: - *per adres, zijnde een woonruimte, waarvan de aanvrager verhuurder is en voor zover gelegen in de gebieden aangewezen in artikel 2 van de Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025; en* - *per adres, in gebruik voor huisvesting van arbeidsmigranten, waarvan de aanvrager verhuurder is en dat gelegen is binnen de gemeente Arnhem, zoals bedoeld in artikel 3 van de Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025.*	*€ 75,00*

Arnhem GEMEENTE

Toelichting:

In het voorstel wordt voor iedere aanvraag van een verhuurvergunning een gelijk bedrag aan leges gerekend, ongeacht hoeveel woningen de verhuurder verhuurt. Het amendement stelt voor om hierin onderscheid te maken, afhankelijk van het aantal adressen waarop de vergunning van toepassing is. Met het amendement zijn de leges voor een verhuurvergunning 375 euro indien men één adres verhuurt dat onder artikel 2 of 3 van de verordening valt. Indien de verhuurder tien adressen verhuurt, bedragen de leges 1.050 euro. Bij honderd adressen gaat het om 7.800 euro.

De legesopbrengsten voor deze specifieke vergunning mogen per jaar niet hoger zijn dan de kosten. De nu genoemde bedragen zijn gebaseerd op een voorlopige schatting van het aantal adressen waarvoor in 2025 een vergunning zal worden aangevraagd. Volgens de ambtelijke specialisten gaat het in 2025 om naar schatting 2.200 verhuurders en 12.000 adressen. De geschatte kosten in 2025, voor zover via leges te verhalen, bedragen 1,57 miljoen euro. Hieruit volgen de nu in het amendement opgenomen bedragen.

Vóór besluitvorming wordt door ambtenaren een nauwkeurigere onderbouwing van de verwachte kosten en opbrengsten in 2025 gemaakt. Deze nadere onderbouwing kan leiden tot een ander bedrag dan nu voorgesteld, waarbij de indieners ernaar streven het bedrag voor één woning onder de 400 euro te houden en het bedrag per adres op minimaal 75 euro.

Hospitaverhuur is in de 2.200 vergunningen niet meegeteld, omdat de verwachting is dat een amendement hierover wordt aangenomen en hospitaverhuur buiten de vergunningplicht komt te vallen. Het lagere totaalbedrag van 1,57 miljoen tegenover 1,6 miljoen in het voorstel, is het gevolg van het vervallen van de vergunningplicht voor naar schatting 100 woningen met hospitaverhuur (50 woningen in 2025 en 50 woningen in 2026).

Omdat verwacht wordt dat verhuurders met een groter aantal woningen eerder vergunningplichtig worden tijdens het per wijk uitrollen van de vergunningplicht – zij hebben immers in veel wijken woningen –, is het aannemelijk dat de 2.200 verwachte aanvragen in 2025 véél meer adressen betreffen dan de 2.200 verwachte aanvragen in 2026. Dit betekent dat voor kostendekkendheid in de legesverordening 2026 nieuwe, hogere tarieven nodig zullen zijn. Op dat moment zal ook meer gedetailleerde informatie beschikbaar zijn over het aantal adressen, aantal aanvragen en de kosten. De indieners geven het college graag mee om bij de tarieven voor 2026 de betaalbaarheid van een aanvraag voor één adres mee te wegen, en hierbij opnieuw te streven naar een bedrag rond de 400 euro, waarvan minimaal 75 euro gekoppeld aan het aantal adressen.

Een substantieel basisbedrag per aanvraag (in dit geval 300 euro) is van belang, omdat het grootste deel van de werkzaamheden voor de vergunning gekoppeld is aan de aanvraag, niet aan het aantal adressen waarop de aanvraag betrekking heeft. Door enige koppeling te houden tussen de werkzaamheden per aanvraag en de leges, wordt voorkomen dat in volgende jaren, bij kleinere aantallen woningen, zeer grote fluctuaties in de leges optreden.

Indieners:

Arnhem GEMEENTE

Mattijs Loor – D66
Joris Brandts – D66

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	18 december 2024
Nummer amendement:	**24A50**
Zaaknummer:	4365324
Status	
Onderwerp:	Invoering Verhuurvergunningen

Titel: Geen verhuurvergunningen voor hospes/hospita's

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

1. Aan artikel 1 van de Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025 toe te voegen:

   "– hospes/hospita: De 100% economisch en juridisch eigenaar die zélf daadwerkelijk in het gebouw woont en minimaal 50% van de gebruiksoppervlakte van het gebouw gebruikt voor zijn eigen huishouden en maximaal 2 onzelfstandige wooneenheden verhuurt. Kenmerkend voor de hospes/hospita is dat de huurder van een wooneenheid de toiletruimte, badruimte en de keuken deelt met de eigenaar van de woning. De onzelfstandige wooneenheden mogen niet beschikken over eigen voorzieningen, als badgelegenheid, keuken en/of toilet."

2. Het eerste lid van artikel 2 van de Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025 te wijzigen in:

   "Het is verboden in het tweede lid aangewezen woonruimten:
   a. zonder vergunning van burgemeester en wethouders te verhuren;
   b. zonder melding, vier weken voorafgaande aan verhuur, aan burgemeester en wethouders als hospes/hospita te verhuren."

3. Aan het derde lid van artikel 2 van de Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025 na het woord verhuurvergunning toe te voegen:"/melding"

De uitvoeringskosten van deze wijzigingen te dekken met middelen uit het begrotingsprogramma wonen en leefomgeving.
De beleidsregels Handhaving Wet goed verhuurderschap Arnhem in lijn met dit voorstel door het college te laten wijzigen.

Toelichting:

Met dit amendement wordt een uitzondering voor de vergunningsplicht woonruimte gemaakt voor hospita's en hospessen. Hospita's en hospessen zijn een kleine groep particuliere verhuurders in onze stad. Met veelal (kortstondig) verhuur aan (internationale) studenten of langdurend verhuur aan kwetsbare jongeren via Kamers met Aandacht bieden zij een waardevolle toevoeging aan onze

Arnhem GEMEENTE

huurvoorraad. Met dit amendement zouden hospita's en hospessen in de wijken waar de verhuurvergunning woonruimte wordt ingevoerd geen vergunning hoeven aan te vragen en de daaraan verbonden legeskosten te betalen.
Tegelijkertijd willen niet onverhoopt een uitvluchtroute voor slechte verhuurders met deze uitzondering creëren. Zeker niet omdat (internationale) studenten en kwetsbare jongeren vaak onbekend zijn met hun huurdersrechten. Daarom volgen we de bestaande definitie van hospes/hospita in het facetplan om onduidelijkheid te voorkomen en hanteren we een meldplicht om de gemeente de middelen te geven om eventuele misstanden te kunnen monitoren. Hospita's/hospes zouden tot 6 maanden na inwerkingtreding hebben om zich aan te melden. Bij nieuwe hospita's/hospes zou er een periode van vier weken gelden.

Indieners:

Arnhem Centraal – Kiki Groot
Groen Links – Cyriel Prinsen
D66 – Mattijs Loor & Joris Brandts

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer: 4365324

Onderwerp: Invoering Verhuurvergunningen

Kernboodschap

In Arnhem willen we huurders beschermen en goed verhuurderschap bevorderen. Om dit te doen zijn al verschillende maatregelen doorgevoerd. Landelijk en door de gemeente Arnhem zelf. Sinds de komst van de Wet goed verhuurderschap op 1 juli 2023 is het ook mogelijk om een vergunningplicht voor particuliere verhuurders in te voeren. Arnhem wil dit doen zodat alleen verhuurders die hun zaken goed op orde hebben en de rechten van de huurders respecteren, kunnen verhuren. Door de verhuurvergunning in te voeren, krijgt de gemeente meer grip op ongewenste manieren van verhuren.

Voorstel

1. De Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025 inclusief toelichting en bijlagen vast te stellen conform bijgevoegd voorstel.
2. De begrotingswijziging (24-011) vast te stellen conform bijgevoegd voorstel.
3. De wijziging van de Legesverordening 2025 vast te stellen conform bijgevoegd voorstel.

Inleiding

Arnhem streeft naar een gezonde en rechtvaardige huurmarkt waar goede verhuurders welkom zijn en waar geen plaats is voor slecht verhuurderschap. In het particuliere huursegment zijn op dit moment helaas nog te veel misstanden. Deze raken vaak de kwetsbare doelgroepen van onze samenleving, zoals arbeidsmigranten, mensen met zorgbehoefte en jongeren. Regelmatig worden woningen minimaal onderhouden met verloederde wijken tot gevolg. De rechten van huurders worden dan niet gerespecteerd.

Een belangrijk voornemen uit de Woonvisie is om in Arnhem verhuurvergunningen te introduceren. De vergunningsplicht komt naast een aantal maatregelen die de afgelopen jaren zijn doorgevoerd, waaronder het verbod op splitsing en verkamering, de opkoopbescherming en de leegstandverordening. Hiermee heeft Arnhem een ambitieus en compleet pakket aan maatregelen dat significant bijdraagt aan de bescherming van huurders en het verbeteren van de leefbaarheid in onze stad. Er zijn in Nederland nog weinig gemeenten die zich op deze schaal inzetten voor huurders. In Arnhem lopen we dan ook voorop.

Het instrument ‘verhuurvergunning’ is een onderdeel van de Wet goed verhuurderschap die per 1 juli 2023 inwerking is getreden. Op basis van deze wet zijn verhuurders verplicht zich te houden aan de

negen algemene regels van goed verhuurderschap. Gemeenten moeten hierop toezien. Daarnaast zijn gemeenten verplicht een meldpunt voor huurders te hebben, waar huurders onregelmatigheden kunnen melden. Dit meldpunt is in Arnhem belegd bij de Huurdersbalie.

De Wet goed verhuurderschap is een reactie op problemen die zich voordoen op de huurmarkt zoals discriminatie, intimidatie en bedreiging, excessief hoge huren, hoge servicekosten en onrechtmatige huurovereenkomsten. Met deze wet krijgen gemeenten een middel in handen om op te treden bij misstanden op de lokale huurmarkt. Het doel van de wet is het voorkomen en tegengaan van ongewenste verhuurpraktijken. Hierbij staat het gedrag van de verhuurder centraal.

Het invoeren van een verhuurvergunning is optioneel. De meerwaarde van de vergunning is gelegen in het aan de voorkant beoordelen of verhuurders daadwerkelijk goede verhuurders zijn, in plaats van achteraf, als er al sprake is van ongewenste situaties. Hiermee worden enerzijds malafide verhuurders geweerd en wordt anderzijds goed verhuurderschap gestimuleerd. Een belangrijk doel dat Arnhem nastreeft en zeer wenselijk is, ook gezien de relatief grote omvang van de particuliere verhuurmarkt in de stad.

De verhuurvergunning in Arnhem bestaat uit een vergunningplicht voor verblijfsruimten voor arbeidsmigranten én een algemene verhuurvergunning voor 13 wijken. Voor de algemene verhuurvergunning vereist de wet een sterke onderbouwing waarbij wordt aangetoond dat de leefbaarheid in het desbetreffende gebied onder druk staat en dat het invoeren van de vergunningplicht geschikt en noodzakelijk is om de leefbaarheid te bevorderen. De onderbouwing kan zich hierbij aanvullend richten op het voorkomen dat de leefbaarheid in bepaalde wijken verder afglijdt. Voor de verhuurvergunning arbeidsmigranten hoeft de leefbaarheid niet onderbouwd te worden, omdat deze vergunning de bescherming van arbeidsmigranten tot voornaamste doel heeft, gezien de erbarmelijke omstandigheden waarin deze dikwijls zijn gehuisvest. De vergunning wordt gefaseerd in Arnhem ingevoerd, te starten met de vergunning verblijfsruimten arbeidsmigranten.

Voor verhuurders die alles goed op orde hebben en zich aan de wet houden, is het eenvoudig om de verhuurvergunning te krijgen. Om een vergunning te krijgen:

- heeft de verhuurder alle benodigde vergunningen om te mogen verhuren (bijvoorbeeld ruimtelijke vergunningen);
- heeft de verhuurder geen overtredingen op het gebied van huur- en woonrecht;
- heeft de verhuurder een ‘schone’ toets op basis van de Wet Bibob.

Daarnaast is de voorwaarde opgenomen dat verhuurders voldoen aan de eisen van goed verhuurderschap. Hiervoor wordt het verplichte antidiscriminatiebeleid en het huurcontract met passende WWS-puntentelling aangeleverd. Voor de algemene verhuurvergunning is ook het hebben en uitvoeren van een onderhoudsplan een voorwaarde.

Aan verhuurders aan arbeidsmigranten zijn de voorwaarden gesteld dat hygiënevoorzieningen voldoen aan de SNF-normen en dat de ruimtes voldoen aan de voorschriften van het Bouwbesluit Leefomgeving ter voorkoming van overbewoning (één arbeidsmigrant per slaapvertrek).

Omdat de vergunning persoonsgebonden is, vraagt een verhuurder één vergunning aan voor alle woningen. Hiermee worden ook huurders beschermd in andere wijken waar de verhuurder woningen heeft. De werking van de vergunning kan hiermee verder gaan dan alleen de wijken met een vergunningplicht. Een vergunning blijft doorlopend geldig, tenzij de voorwaarden worden geschonden en hierop gehandhaafd wordt. Verhuurders doen in principe dus één keer een aanvraag voor alle woningen. Hiermee beschermt Arnhem zo'n 15.000 huurders (80%).

Om de verhuurvergunning in te voeren moet de verhuurverordening door de raad worden vastgesteld. Hierin is ook het boetebeleid opgenomen dat de gemeente zal hanteren bij overtredingen op basis van de verordening. Ter informatie is ook de beleidsregel van het handhavingsprotocol van de hele Wet goed verhuurderschap (waar de verhuurvergunning een onderdeel van uitmaakt) meegestuurd, zoals vastgesteld door het college. Deze beschrijft de stappen die in de handhaving van de vergunning successievelijk worden doorlopen bij overtredingen.

Beoogd effect

De invoering van de verhuurvergunning zal:
- verhuurders aanmoedigen zich als goed en eerlijk verhuurder te gedragen richting huurder;
- verhuurders weren die zich in het verleden aantoonbaar als slecht verhuurder hebben gedragen.

In samenhang met alle andere maatregelen zullen verhuurders die niet het beste voor hebben met hun huurders ontmoedigd worden om in Arnhem te verhuren en wordt Arnhem dé stad waar het eerlijk en veilig huren én prettig wonen is, omdat:
- huurders vaker eerlijke huren betalen en een betere kwaliteit woning krijgen;
- de leefbaarheid en veiligheid van wijken waar deze nu onder druk staat wordt vergroot;
- het aantal overlastpanden wordt teruggedrongen.

Argumenten

1.1 *Gezien het grote aantal particuliere verhuurders en de leefbaarheids- en veiligheidsproblematiek is de invoering van een verhuurvergunning zeer gewenst.*

Arnhem heeft één van de hoogste percentages particuliere verhuur en kent daarnaast een aantal kwetsbare wijken. Dit maakt de invoering van de verhuurvergunning zowel vanuit kwalitatieve als kwantitatieve overwegingen een effectieve maatregel om verhuurders die het niet goed voor hebben met hun huurders en/ of de omgeving, te weren van de particuliere verhuurmarkt.

1.2 *De vergunningplicht geldt voor verhuurders aan arbeidsmigranten en in 13 wijken waar de leefbaarheid en veiligheid nu of in de toekomst onder druk staat. Dit borgt een toekomstbestendig beleid*

Voorgesteld wordt om de verhuurvergunning arbeidsmigranten en de algemene verhuurvergunning in 13 wijken in te voeren op basis van een uitgebreide en objectieve analyse van de leefbaarheid en veiligheid van deze wijken. Hierbij is gekeken waar wijken

structureel van het gemiddelde afwijken ten aanzien van leefbaarheidsindicatoren zoals leefbaarheid (algemeen), verloedering, onveiligheid op basis van de volgende bronnen:

- Staat van de Stad, leefbaarheid 2023 (Arnhem in cijfers);
- Arnhemse Leefbare Wijken Monitor (ALW) 2022;
- Arnhem-Oost aanpak;
- Informatie van toezichthouders en/of medewerkers van de afdeling Veiligheid, de politie, de arbeidsinspectie (NLA), de afdeling Burgerzaken, de omgevingsdienst regio Arnhem (ODRA) en de Teams leefomgeving.

We hebben beoordeeld welke wijken structureel en op meerdere criteria van het Arnhems gemiddelde afwijken en waar het beeld van een kwetsbare wijk ondersteund wordt door aanvullende informatie vanuit onder andere toezichthouders en veiligheid. Op basis hiervan wordt geadviseerd om de algemene verhuurvergunning in te voeren in de 8 Arnhem Oost wijken, het Centrum en het Spijkerkwartier.

Vervolgens is gekeken naar de wijken die minder van gemiddelden afwijken, maar waarbij op basis van het aantal en soort meldingen bij toezichthouders en veiligheid een duidelijk beeld ontstaat dat de wijk voor verder afglijden moet worden behoed. Op basis hiervan is het advies om de algemene verhuurvergunning in te voeren in de wijken Vredenburg/ Klarenburg, De Laar en Elderveld. De volledige analyse en toelichting is als bijlage bij de verordening opgenomen.

Met betrekking tot de verhuurvergunning verblijfsruimten arbeidsmigranten heeft Arnhem - net als andere steden - te maken met vaak ondermaatse huisvesting van arbeidsmigranten. Dit gaat dikwijls gepaard met verloedering van de buurt en verhuurders die het niet al te nauw nemen met wetgeving waarmee ook veiligheidsproblemen ontstaan. Met de invoering van de vergunning verblijfsruimten arbeidsmigranten wordt deze kwetsbare groep beter beschermd en kan veiligheidsproblematiek rondom deze panden beter worden aangepakt.

2.1/ 3.1 *De Gemeentewet schrijft een belastingverordening voor als instrument om belasting te innen*

Conform artikel 216 Gemeentewet dient een wijziging van de legesverordeningen door de gemeenteraad te worden vastgesteld, voordat kan worden overgegaan tot belastingheffing. De begroting dient te worden aangepast op de wijziging van de Legesverordening in verband met de kostendekkendheid.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Om een goede invoering van de Verhuurverordening te garanderen wordt deze gefaseerd ingevoerd.*

Gezien de grote aantallen en dat het een nieuwe vergunning en rechtsgebied betreft, is gekozen voor een gefaseerde invoering. Dit borgt een goede kwaliteit en geeft ruimte om ervaring op te doen en te gebruiken om verbeteringen door te voeren. Bovendien wordt zo

voorkomen dat van rechtswege (automatisch) vergunningen verstrekt moeten worden. Gekozen is voor een start met arbeidsmigranten vanwege de kwetsbaarheid van deze doelgroep. Daarna is het aan het college om de algemene verhuurvergunning in de wijken in te voeren.

1.2 *Gezien de krapte op de arbeidsmarkt kan het lastig zijn de extra benodigde bezetting te werven.*

De krapte op de arbeidsmarkt maakt het uitdagend om voldoende medewerkers te werven. Om dit risico te beperken, is de werving tijdig ingezet en wordt ook gesproken met partijen over flexibele inhuur. Daarbij zorgt de gefaseerde invoering voor de morgelijkheid om bij te sturen.

1.3 *Verhuurders tekenen bezwaar aan wat potentieel veel beslag op juridische capaciteit legt.*

De invoering van de verhuurvergunning kan leiden tot bezwaren in het algemeen. Het is echter niet mogelijk om tegen de vaststelling van de verordening (algemeen verbindend voorschrift) bezwaar te maken. Door vooraf goed te communiceren over de reden en het belang van de vergunning, wordt gestreefd naar begrip. Tegen concrete besluiten op aanvragen kunnen wel bezwaren worden ingediend. Bij de beoordeling van deze bezwaren kan de onderliggende verordening marginaal worden getoetst. Op de met deze bezwaren gepaard gaande werkdruk is geanticipeerd door tijdelijk extra juridische capaciteit in te huren.

1.4 *Hoeveel verhuurvergunningen arbeidsmigranten zullen worden aangevraagd, zal moeten blijken.*

Het aantal verhuurders dat een vergunning arbeidsmigranten zal gaan aanvragen is vooraf lastig in te schatten omdat de Basis Administratie Gebouwen dit niet als zodanig vastlegt. Het totaal aantal woningen voor particuliere verhuur is wel inzichtelijk. Op basis van diverse bronnen verwachten we ongeveer 300 aanvragen voor de vergunning verblijfsruimten arbeidsmigranten. Mocht het onverwacht meer zijn, dan zal de capaciteit bij vergunningen (tijdelijk) worden opgeschaald.

1.5 *De vergunningplicht arbeidsmigranten kan een waterbedeffect creëren naar omringende gemeenten.*

Arnhem heeft voor de verhuurvergunning arbeidsmigranten besloten omdat er sprake is van een omvangrijke populatie arbeidsmigranten die in Arnhem of omstreken werkt, bijvoorbeeld in de vleesverwerkingsindustrie. In gesprek met andere gemeenten is gebleken dat dit voor hen in mindere mate geldt, dan wel dat andere gemeenten al een APV hebben waarmee de verhuurvergunning arbeidsmigranten geen toegevoegde waarde biedt. Uitzondering hierop is de gemeente Lingewaard die ook van plan is om een Verhuurvergunning arbeidsmigranten in te voeren. Het risico op een waterbedeffect wordt als zeer beperkt ingeschat, gezien bestaande maatregelen in andere gemeenten en de krapte op de woningmarkt.

1.6 De vergunningplicht kan tot beperkt vertrek van verhuurders leiden.

Met de invoering van de vergunningplicht bestaat het risico dat verhuurders de Arnhemse particuliere verhuurmarkt verlaten. Voor zover dit malafide verhuurders zijn, wordt daarmee een probleem waarvoor de Wet goed verhuurderschap is geschreven opgelost. Voor de 'goede' verhuurders wordt dit risico verkleind door te zorgen dat het aanvragen van een verhuurvergunning een eenvoudige handeling is die eenmalig plaatsvindt.

Participatie

Bij de totstandkoming van de Woonvisie, waarin het voornemen van invoering van de verhuurvergunning is benoemd en door de raad is vastgesteld, zijn belanghebbenden in de volle breedte betrokken.
Bij de uitwerking van het beleid zijn ook gesprekken gevoerd met Vastgoed Belang Oost. Zij hebben hun zorgen geuit over het klimaat voor particuliere verhuurders in het algemeen en toenemende regeldruk. Mede op basis hiervan is gekozen voor een aanvraagproces waar verhuurders die de zaken goed op orde hebben snel doorheen lopen.

De wet vereist aanvullend afstemming met alle gemeenten in de woningmarktregio. Dat hebben we gedaan door ambtelijk veelvuldig met elkaar over de wet te spreken, en door aan de verschillende gemeenten expliciet de vraag voor te leggen of zij bezwaar hebben tegen Arnhemse invoering. Dit is niet het geval. Het onderwerp is ook bestuurlijk besproken tijdens een overleg van de Groene Metropoolregio (GMR).

Financiën

Met het vaststellen van de verhuurverordening wordt de mogelijkheid gecreëerd om leges te heffen in het kader van het verstrekken van verhuurdersvergunningen. De incidentele lasten voor de in- en uitvoering (o.a. projectmanagement en communicatie) kunnen worden gedekt vanuit incidentele middelen die ter beschikking zijn gesteld door het Rijk.

Een deel van de structurele lasten kan worden gedekt middels de leges (zie bijgevoegd besluit wijziging legesverordening). De overige structurele lasten, voor zover deze niet kunnen worden verhaald via de leges, kunnen worden gedekt vanuit reeds beschikbare middelen vanuit de begroting van Wonen. De structurele lasten bestaan uit:
- extra capaciteit voor Veiligheid (0,5 fte), Vergunning (1 fte) en Handhaving (2,5 fte); en
- extra capaciteit voor Juridische zaken (0,5 fte).

In de bijgevoegde begrotingswijziging (24-011) worden de financiële consequenties hiervan opgenomen in de begroting. In totaal wordt tot en met 2030 verwacht dat er 4.700 unieke verhuurdersvergunningen worden verstrekt. In de eerste twee jaar (2025 en 2026) leidt dit tot een piekmoment van aanvragen (2.250 per jaar).

Vanaf 2027 verwachten we nog 50 aanvragen per jaar te behandelen. De hiermee gepaard gaande lasten kunnen middels de leges kostendekkend worden verhaald (in totaal € 1,6 mln.).

Uitvoering

De inschatting is dat er ongeveer 4.000 - 4.500 verhuurvergunningen door bestaande verhuurders zullen worden aangevraagd in 2025 en 2026. Dit is als volgt opgebouwd (indicatief):

Wijk	eigenaren
Arnhemse Broek	314
Centrum	807
De Laar	251
Elderveld	129
Geitenkamp	48
Klarendal	460
Malburgen-Oost (Noord)	365
Malburgen-Oost (Zuid)	228
Malburgen-West	170
Presikhaaf-Oost	549
Presikhaaf-West	338
Spijkerkwartier	690
Vredenburg/Kronenburg	190
	4.539

Omdat de vergunning per verhuurder wordt verstrekt en een verhuurder in meerdere wijken een woning kan hebben, is er deels een dubbeltelling en is sprake van ongeveer 4.100 unieke eigenaren. Het is aannemelijk dat er minder verhuurders dan eigenaren zijn omdat een deel van de eigenaren de verhuur uitbesteedt aan vastgoedbeheerders, die hiermee formeel de verhuurder is. N.b.: Als een verhuurder in het vergunningsgebied ook woningen buiten het vergunningsgebied verhuurt, dan moeten deze woningen ook aan de voorwaarden van de vergunning voldoen. De vergunning heeft hiermee een bredere werking dan alleen voor de woningen in het vergunningsgebied.

Gezien de grote aantallen, het om een nieuw proces en rechtsgebied gaat én de verstrekking van rechtswege te allen tijde voorkomen moet worden, is het voorstel om de vergunning gefaseerd in te voeren over een geschatte periode van 2 jaar. Hierbij wordt gestart met de verhuurvergunning arbeidsmigranten omdat dit de hoogste urgentie heeft ten aanzien van het vergroten van de leefbaarheid en veiligheid en de bescherming van huurders.

Uitbreiding vergunningplicht
In de verhuurordening is een vergunningplicht opgenomen voor verhuurders aan arbeidsmigranten en een algemene verhuurvergunningplicht in de 13 wijken op basis van een uitgebreide analyse en onderbouwing. Het moment waarop de vergunningplicht in een bepaalde wijk gaat gelden, is in de verordening opgedragen aan het college. Hiertoe zal elke 3 maanden een evaluatie worden gehouden van het vergunningenproces en de actuele situatie ten aanzien van de leefbaarheid en veiligheid.

Op basis hiervan wordt een voorstel worden gedaan voor de invoering van de vergunningplicht in nieuwe wijken. Dit voorstel wordt ambtelijk voorbereid. Het besluit en de onderbouwing wordt met de

raad gedeeld. In de meegestuurde planning zijn deze momenten opgenomen, uitgaande van een ingangsdatum van 1 januari.

Organisatie
De vergunningverlening en handhaving op de Wet goed verhuurderschap (inclusief de Wet betaalbare huur), de verhuurvergunning en de leegstandverordening zijn bij de gemeente belegd om de kennis en ervaring op het gebied van handhaving binnen de gemeente te vergroten en koppelkansen met veiligheid te borgen. Binnen veiligheid wordt een medewerker aangetrokken die de verbinding vormt tussen beleid en uitvoering van nieuwe wet- en regelgeving op Wonen in de breedte. Daarnaast worden de afdelingen Veiligheid, Vergunning & Handhaving tijdelijk dan wel structureel versterkt afhankelijk van de aard van de werkzaamheden die volledig uit eerder genoemde middelen wordt gedekt. Structureel zal het gaan om:

- 3 fte Veiligheid, Vergunning en Handhaving
- 1 fte Juridische capaciteit

Aangezien een verhuurder 6 maanden heeft om een vergunning aan te vragen, zal in het eerste half jaar van 2025 een passief handhavingsbeleid worden gevoerd op de verhuurvergunning. Signalen in het aanvraagproces kunnen er wel toe leiden dat handhaving wordt ingezet. De ambitie is om vanaf de tweede helft van 2025 actief te gaan handhaven. Hiervoor wordt een integraal plan van aanpak opgesteld waarbij naar alle maatregelen op het gebied van wonen wordt gekeken.

Communicatie

Omdat woningeigenaren mogelijk met meerdere veranderingen tegelijk te maken krijgen (leegstandverordening, Wet betaalbare huur en verhuurvergunning), is het belangrijk iedereen goed en begrijpelijk te informeren. Woningeigenaren moeten snel kunnen begrijpen wat wel en wat niet van toepassing is op hun situatie. De doelstelling van de communicatie is daarom om woningeigenaren en verhuurders goed te informeren over de aanpassingen. Wat deze zijn, waarom, voor wie en wanneer.

Het andere doel is om te tonen dat Arnhem echt in actie komt om voor de belangen van huurders op te komen. Deze aanpak heeft naar verwachting een preventieve werking op woningeigenaren en verhuurders die niet de beste intenties hebben en kan zo (de noodzaak tot) handhaving beperken.

Behalve woningeigenaren worden ook makelaars, vastgoedbeheerders en belangenorganisaties geïnformeerd over de aanpassingen met een duidelijke uitleg van nut en noodzaak.

De verordeningen worden gepubliceerd in het Gemeenteblad en zijn via overheid.nl te raadplegen.

Bijlagen

- Beleidsregels handhaving Wet goed verhuurderschap Arnhem (ter informatie)
- Raadsvoorstel verhuurverordening gemeente Arnhem 2025
- Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025 inclusief bijlagen
- Begrotingswijziging
- Verordening tot wijziging van de Legesverordening Arnhem 2025

Besluit van	
Zaaknummer	4365324

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 5 november 2024, nummer 4365324,

gelet op de artikelen 5, eerste lid, onderdeel a en b en 19, tweede lid, van de Wet goed verhuurderschap;

gelet op artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdeel b, van de Gemeentewet;

BESLUIT:

1. vast te stellen de VERHUURVERORDENING GEMEENTE ARNHEM 2025 inclusief toelichting en bijlagen;
2. vast te stellen de begrotingswijziging 24-011;
3. vast te stellen de verordening tot wijziging van de VERORDENING OP DE HEFFING EN DE INVORDERING VAN LEGES ARNHEM 2025.

Griffier voorzitter

Zaaknummer: 4365324

Begrotingswijziging (24-011) – Invoering Verhuurvergunning

	Nr.	**24-011**			
	Onderwerp	Verhuurverordening			
	I / S	S			
	Raad d.d.				
	Zaaknr.	4365318			

bedragen x € 1.000	**Exploitatiebegroting**	Begroting	Meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
	Lasten				
Programma	**S01 Veiligheid**				
	Dekking aanvangfase verhuurdersvergunningen		-75	-75	-75
Programma	**S12 Wonen en leefomgeving**				
	Lasten Legesverordening		1.608	1.608	36
	Lasten verhuurverordening		422	307	392
	Dekking verhuurvergunningen		-193	-193	-193
	Dekking Wet goed verhuurschap		-154	-39	-124
		0	1.608	1.608	36
	Baten				
Programma	**S12 Wonen en leefomgeving**				
	Opbrengsten legesverordening		1.608	1.608	36
		0	1.608	1.608	36
	Exploitatieresultaat	**0**	**0**	**0**	**0**
	Mutaties reserves				
	Toevoegingen	0	0	0	0
	Onttrekkingen	0	0	0	0
		0	**0**	**0**	**0**
	Totaal Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**

	Meerjaren Investeringsplan (MIP)	Begroting	Meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
Programma	…				
	Totaal Investeringen	**0**	**0**	**0**	**0**

Zaaknummer: 4365324

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 5 november 2024, 4365324;

gelet op de artikelen 5, eerste lid, onderdeel a en b en 19, tweede lid, van de Wet goed verhuurderschap;

Besluit:

vast te stellen, inclusief toelichting en bijlagen, de

Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025

Artikel 1. Definities

Deze verordening verstaat onder:

- bedrijfsmatige overtreding: overtreding van het bepaalde bij of krachtens de wet, door een overtreder die [in de uitoefening van beroep of bedrijf] meer dan één woon- of verblijfsruimte verhuurt;
- niet-bedrijfsmatige overtreding: overtreding van het bepaalde bij of krachtens de wet, door een overtreder die [niet in de uitoefening van beroep of bedrijf of] één woon- of verblijfsruimte verhuurt;
- recidive: recidive als bedoeld in artikel 19, eerste lid, onder b, of derde lid, onder b, van de wet;
- regels van goed verhuurderschap: regels van goed verhuurderschap bedoeld in artikel 2 en 2a van de wet;
- verhuurvergunning: vergunning als bedoeld in artikel 5, eerste lid, onderdeel a en b van de wet;
- wet: Wet goed verhuurderschap.

Artikel 2. Vergunningplicht verhuur woonruimte

1. Het is verboden zonder vergunning van burgemeester en wethouders een woonruimte te verhuren die behoort tot een in het tweede lid aangewezen woonruimten.
2. Aangewezen zijn alle woonruimten in de CBS-wijken:
    i. Arnhemse Broek
    ii. Geitenkamp
    iii. Malburgen-Oost (Noord)
    iv. Malburgen-Oost (Zuid)
    v. Malburgen-West
    vi. Presikhaaf-Oost
    vii. Presikhaaf-West
    viii. Elderveld
    ix. Vredenburg/ Kronenburg
    x. Centrum
    xi. De Laar
    xii. Klarendal
    xiii. Spijkerkwartier
3. De verhuurvergunning is niet overdraagbaar.

Artikel 3. Vergunningplicht verhuur verblijfsruimte

1. Het is verboden zonder vergunning van burgemeester en wethouders een verblijfsruimte te verhuren die behoort tot een in het tweede lid aangewezen verblijfsruimten.
2. Aangewezen zijn alle verblijfsruimten voor de huisvesting van arbeidsmigranten binnen de gemeente Arnhem.
3. De verhuurvergunning is niet overdraagbaar.

Artikel 4. Aanvraag van de verhuurvergunning

1. Een aanvraag om een verhuurvergunning wordt ingediend door gebruikmaking van een door burgemeester en wethouders vastgesteld aanvraagformulier.
2. Bij de aanvraag worden tenminste de volgende gegevens verstrekt:
    a. naam, adres en woonplaats van de aanvrager, alsmede de geboortedatum als een natuurlijk persoon de aanvraag indient of het nummer van de Kamer van Koophandel of het vestigingsnummer van de aanvrager als een rechtspersoon de aanvraag indient;
    b. adres en huurprijs van de woon- of verblijfsruimte waarop de aanvraag betrekking heeft;
    c. een afschrift van de (te sluiten) huurovereenkomst;
    d. een beschrijving van de wijze waarop de verhuurder invulling geeft aan de regels van goed verhuurderschap;
    e. een opgave van de aan de aanvrager binnen een tijdvak van acht jaar voorafgaand aan de aanvraag opgelegde bestuurlijke boetes en lasten onder bestuursdwang wegens handelen in strijd met de verboden en bepalingen genoemd in artikel 7, tweede lid, onderdeel a, van de wet; en
    f. een opgave van de ten aanzien van de aanvrager genomen besluiten als bedoeld in artikel 12, eerste lid, van de wet voor zover het beheer nog niet overeenkomstig artikel 16 van de wet is beëindigd.

Artikel 5. Voorwaarden aan de verhuurvergunning

1. Het college kan voorwaarden aan de vergunningen verbinden zoals bedoeld in artikel 8, eerste en tweede lid van de wet.
2. Aan een vergunning als bedoeld in artikel 3 worden in ieder geval de voorwaarden verbonden dat:
    a. voor iedere arbeidsmigrant die geen huishouden vormt met een andere arbeidsmigrant, een afzonderlijke afsluitbare verblijfsruimte beschikbaar is die voldoet aan de eisen van de bouwregelgeving met dien verstande dat aan deze voorwaarde voor verblijfsruimten die voor inwerkingtreding van deze verordening verhuurd werd, op uiterlijk 1 juli 2026 moet zijn voldaan (overgangsperiode);
    b. er minimaal één toilet per acht personen aanwezig is. Elke ruimte waarin zich een toilet bevindt dient op slot te kunnen;
    c. er minimaal één douche per acht personen aanwezig is. Elke doucheruimte of de badkamer waarin zich de douche bevindt dient op slot te kunnen;
    d. er voldoende gelegenheid moet zijn om de was te (laten) doen;
    e. er moet buiten de eigen slaapkamer voldoende gelegenheid zijn om de was te drogen;
    f. er moet minimaal 30 liter koel-/vriesruimte per persoon aanwezig zijn;
    g. er moet een kookplaat/platen aanwezig zijn met minimaal vier pitten. Bij meer dan acht personen moet dit mimimaal één1 pit per twee personen zijn; bij meer dan 30 personen minimaal 16 pitten. In studio’s voor maximaal twee bewoners moeten minimaal twee pitten plus een magnetron of oven aanwezig zijn.

Artikel 6. Bestuurlijke boete

1. Burgemeester en wethouders kunnen een bestuurlijke boete opleggen wegens het handelen in strijd met de regels van goed verhuurderschap, bij overtreding van de verboden, bedoeld in de artikelen 2, eerste lid en 3, eerste lid, van deze verordening en artikel 12, derde lid, van de wet of de op basis van artikel 8, eerste tot en met derde lid, van de wet aan een verhuurvergunning verbonden voorwaarden.
2. Bij het opleggen van een in het eerste lid bedoelde bestuurlijke boete hanteren burgemeester en wethouders de bedragen opgenomen in bijlage I bij deze verordening.

Artikel 7. Invoeringsregeling verhuurvergunning

1. De verboden in de artikelen 2, eerste lid en 3, eerste lid, gelden vanaf zes maanden na inwerkingtreding van deze verordening ook voor verhuurders die reeds voor inwerkingtreding van deze verordening een woon- of verblijfsruimte verhuurden en tevens zes maanden na inwerkingtreding van deze verordening een woon- of verblijfsruimte verhuren.
2. Een in het eerste lid bedoelde verhuurder kan vanaf het moment van inwerking treden van deze verordening een aanvraag indienen voor een verhuurvergunning.

Artikel 8. Inwerkingtreding

1. Deze verordening treedt in werking op de eerste dag na die van bekendmaking.
2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid treedt artikel 2 (algemene verhuurvergunning) in werking op een door burgemeester en wethouders te bepalen tijdstip, dat voor de te onderscheiden gebieden verschillend kan zijn.

Artikel 9. Citeertitel

Deze verordening wordt aangehaald als: Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van [DATUM]

De griffier, De voorzitter,

Toelichting behorende bij de ‘Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025’ van [datum raadsbesluit]

Algemeen

Inleiding
De Wet goed verhuurderschap (hierna: de wet) heeft tot doel om ongewenste verhuurpraktijken tegen te gaan en zo woningzoekenden, huurders en arbeidsmigranten alsmede de leefbaarheid te beschermen. Om dat te bereiken roept de wet in de eerste plaats een aantal algemene regels voor goed verhuurderschap in het leven.
Deze regels stellen eisen aan het gedrag van verhuurders en bieden waarborgen om huurders tegen bepaalde gedragingen van verhuurders te beschermen. Zij richten zich inhoudelijk op:

1. het voorkomen en tegengaan van discriminatie
2. het voorkomen en tegengaan van intimidatie
3. het begrenzen van de waarborgsom
4. een schriftelijkheidsvereiste voor de huurovereenkomst
5. de plicht tot het verstrekken van informatie
6. het tegengaan van oneigenlijk gebruik van servicekosten
7. een verbod op het vragen van dubbele bemiddelingskosten door verhuurbemiddelaars
8. een maximale huurprijs
9. een maximale huurprijsverhogingspercentage

De laatste twee regels van goed verhuurderschap zijn in de wet opgenomen nadat de Wet betaalbare huur eind juni 2024 werd aangenomen. Naast de regels voor goed verhuurderschap voorziet de wet in een meldpunt voor signalen en klachten over ongewenst gedrag van verhuurders of verhuurbemiddelaars. Sinds 1 januari 2024 is binnen de gemeente Arnhem een meldpunt operationeel.

Door de wetgever is echter vastgesteld dat de algemene regels en het meldpunt er niet in alle gevallen voor zullen zorgen dat ongewenst verhuurgedrag wordt tegengegaan. Om die reden is in de wet ook een bevoegdheid voor gemeenten opgenomen om een vergunningplicht in te voeren. Dit betreft een vergunningplicht voor het verhuren van bepaalde categorieën van reguliere woonruimten en een vergunningplicht voor het verhuren van verblijfsruimten voor arbeidsmigranten. Met deze verordening maakt de gemeenteraad gebruik van deze bevoegdheid. In deze verordening is voorzien in een vergunningplicht voor zowel reguliere woonruimten als verblijfsruimten voor arbeidsmigranten.

Regulering van het eigendomsrecht en het vrij verkeer van diensten
Bij de totstandkoming van de wet is al kenbaar gemaakt dat de vergunningplicht een gerechtvaardigde regulering van het eigendomsrecht en het vrij verkeer van diensten vormt. Daarbij is voor wat betreft de inmenging in het eigendomsrecht opgemerkt dat dit gerechtvaardigd is als aan drie voorwaarden is voldaan. In de eerste plaats moet de maatregel voorzien zijn bij wet. Dit betekent dat de beperking voldoende toegankelijk, precies en voorzienbaar in de toepassing moet zijn. Verder moet de inmenging noodzakelijk en geschikt zijn in het algemeen belang en moet er sprake zijn van een “fair balance” tussen het nagestreefde doel en de belangen van de eigenaren. In de memorie van toelichting bij de wet is uitgebreid toegelicht waarom aan die voorwaarden is voldaan.[1]

[1] *Kamerstukken II* 2021/22, 36 130, nr. 3, p. 46 ev.

Inzake het vrij verkeer van diensten is kenbaar gemaakt dat een verbod om zonder vergunning een woning te verhuren een vergunningstelsel is als bedoeld in de Dienstenrichtlijn. Dit betekent dat het vergunningstelsel alleen kan worden ingevoerd als aan drie voorwaarden is voldaan.
In de eerste plaats moet het vergunningstelsel noodzakelijk zijn omwille van het algemeen belang dat met deze beperking wordt gediend, moet het middel geschikt zijn om het nagestreefde doel te bereiken en mag het niet verder gaan dan wat nodig is om dat doel te bereiken. Verder moet het beoogde doel niet door een minder beperkende maatregel kunnen worden bereikt. Tot slot mag de beperking geen direct of indirect onderscheid maken naar nationaliteit. In de memorie van toelichting is uitgebreid aangegeven dat ook aan die voorwaarden is voldaan.[2]

Tegen die achtergrond is bij de onderbouwing van de vergunningplicht aan het begin van deze toelichting ook, aan de hand van de specifieke situatie binnen de gemeente, aandacht besteed aan de vraag of de vergunningplicht een geschikt middel is om het nagestreefde doel te bereiken, of de ernst van de problematiek de inzet van deze vergunningplicht rechtvaardigt, of er geen andere minder vergaande middelen zijn en of de vergunningplicht uitvoerbaar en handhaafbaar is.

Op grond van de wet dienen burgemeester en wethouders met de andere gemeenten uit de woningmarktregio te overleggen voordat een vergunningplicht in het leven geroepen wordt. Het overleg met de andere gemeenten in de regio komt volgens de toelichting op de wet onder andere de transparantie en uitvoerbaarheid ten goede. Door dit overleg gaan de vergunningstelsels bovendien niet te veel van elkaar verschillen en kan ook geïnventariseerd worden of invoering van een verhuurvergunning leidt tot eventuele waterbedeffecten bij andere gemeenten in de regio.

Op grond van artikel 5, derde lid van de Wet goed verhuurderschap voeren burgemeester en wethouders bij de voorbereiding van de vaststelling of wijziging van een verhuurverordening overleg met burgemeester en wethouders van de overige gemeenten die deel uitmaken van de woningmarktregio. Op 15 oktober 2024 hebben de regiogemeenten in de Groene Metropoolregio (GMR) kennis genomen van de voorbereiding van deze verordening. Toegezegd is dat alvorens het college besluit tot algemene vergunningplicht in bepaalde wijken er een ambtelijke evaluatie plaatsvindt die gedeeld wordt met de regiogemeenten. In december 2024 volgt nog een uitgebreide presentatie bij deze gemeenten.

<u>Algemene vergunningplicht woonruimten</u>
Voor de algemene vergunningplicht voor woonruimten geldt dat in de verordening is bepaald dat deze voor alle woonruimten in 13 Arnhemse wijken geldt. Hiervan uitgesloten in de wet zijn corporatiewoningen. De gemeenteraad laat het moment van inwerkingtreding van deze vergunningplicht aan het college van burgemeester en wethouders. Gestart wordt namelijk eerst met de vergunningplicht voor verblijfsruimten voor arbeidsmigranten. Deze kwetsbare groep vraagt om prioriteit. Het gelijktijdig in werking laten treden van beide vergunningen (algemene voor woonruimten en de verblijfsruimten voor arbeidsmigranten) vraagt een te grote inzet van de gemeentelijke organisatie, terwijl de arbeidsmigranten in eerste instantie focus verdienen. Het college zal aan de hand van opgedane ervaringen met de vergunningplicht voor verblijfsruimten voor arbeidsmigranten en het capaciteitsaanbod binnen de organisatie een juiste afweging kunnen maken over verdere uitrol van de algemene vergunningplicht voor woonruimten.

[2] *Kamerstukken II* 2021/22, 36 130, nr. 3, p. 55 ev.

Onverbeterlijke malafide verhuurders richten zich vaak op bepaalde categorieën van woonruimten. Bovendien zijn zij vaak actief in bepaalde delen van de gemeente. Deze verhuurders maken daar misbruik van de sociaaleconomisch kwetsbare positie van huurders die hier wonen. Dit uit zich vervolgens zichtbaar en onzichtbaar door zaken als excessieve huurprijzen, verloedering, achterstallig onderhoud, overbewoning, discriminatie en intimidatie. Dergelijk ongewenst gedrag kan naast de negatieve effecten voor huurders ook leiden tot een aantasting van de leefbaarheid.

Gelet op de Dienstenrichtlijn en artikel 5, tweede lid, van de wet, is per categorie en per gebied een onderbouwing nodig waarom de vergunningplicht noodzakelijk en geschikt is voor het behoud van de leefbaarheid. Tegen die achtergrond wordt hieronder nader ingegaan op de vraag of de vergunningplicht een geschikt middel is om de leefbaarheid binnen de genoemde categorieën van woonruimten en in de genoemde gebieden binnen de gemeente te behouden, of de ernst van de problematiek de inzet van deze vergunningplicht rechtvaardigt, of er geen andere minder vergaande middelen zijn en of de vergunningplicht uitvoerbaar en handhaafbaar is.

Relatie met meldingsplicht kamergewijze bewoning uit de APV:
In de APV is een meldingsplicht voor de kamergewijze verhuur opgenomen voor een aantal wijken binnen de gemeente. De gedachte achter deze meldingsplicht is dat er een beheerder moet zijn, die als aanspreekpunt geldt voor de huurder. Beoogd is te regelen in de APV wat nodig is en niet meer dan dat om het woongenot en de leefbaarheid van de omgeving te verbeteren, het voorkomen overlast en het tegengaan van verrommeling in de wijken van de stad *ten behoeve van de inwoners van de stad*. De algemene regels die de Wet goed verhuurderschap stelt aan een verhuurder zien weliswaar ook op gedrag, maar doet meer dan dat en ook op een andere manier. Daarnaast heeft de WGV een veel breder bereik (zowel onzelfstandige als zelfstandige woonruimten) en heeft als doel *de huurder* te beschermen. De meldingsplicht uit de APV is dan ook aanvullend op de verhuurverordening.

In bijlage II behorende bij deze verordening is per aangewezen wijk een onderbouwing opgenomen voor het invoeren van de vergunningplicht voor woonruimten. Daarnaar wordt verwezen.

<u>Vergunningplicht verblijfsruimten voor arbeidsmigranten</u>
De vergunningplicht voor verblijfsruimten voor arbeidsmigranten geldt voor de hele gemeente. Daarbij is van belang dat het doel van de vergunningplicht is om arbeidsmigranten consumentenbescherming te bieden. Tegen die achtergrond wordt hieronder, mede gelet op de vereisten uit de Dienstenrichtlijn, onderbouwd waarom de vergunningplicht noodzakelijk en proportioneel is om deze specifieke groep van consumenten te beschermen. Daarbij gaat de toelichting in op de vraag of de vergunningplicht een geschikt middel is arbeidsmigranten de beoogde bescherming te bieden, of de ernst van de problematiek de inzet van deze vergunningplicht rechtvaardigt, of er geen andere minder vergaande middelen zijn en of de vergunningplicht uitvoerbaar en handhaafbaar is.

Relatie met beleidsregels tijdelijke huisvesting arbeidsmigranten:
Om het planologisch mogelijk te maken tijdelijk arbeidsmigranten te huisvesten in logiesgebouwen, heeft het college van burgemeester en wethouders in 2023 beleidsregels vastgesteld die hij gebruikt bij de beoordeling of kan worden afgeweken van het omgevingsplan. Deze vergunning staat los van de verhuurvergunning. Ook voor het tijdelijk toegestaan gebruik van de verblijfsruimten op basis van de beleidsregels is een verhuurvergunning nodig.

In bijlage III behorende bij deze verordening is een onderbouwing opgenomen voor het invoeren van de vergunningplicht voor verblijfsruimten arbeidsmigranten. Daarnaar wordt verwezen.

Wettelijk kader vergunningplicht

De verordening voorziet wel in een vergunningplicht, maar er zijn in de verordening geen bepalingen opgenomen die betrekking hebben op de beslistermijn, de gronden om de vergunning te weigeren of in te trekken of de mogelijkheden om voorwaarden aan de vergunning te verbinden. De wet voorziet daar namelijk daar al in. De gemeenteraad heeft geen bevoegdheid deze bepalingen aan te vullen of daarvan af te wijken.

Beslistermijn

Voor de beslistermijn geldt dat burgemeester en wethouders op grond van artikel 9, eerste lid, van de wet binnen acht weken op de aanvraag dienen te beslissen. Deze termijn kan op grond van artikel 9, tweede lid, van de wet eenmalig verlengd worden met ten hoogste zes weken. Als burgemeester en wethouders niet tijdig op de aanvraag beslissen, vloeit uit artikel 9, derde lid, van de wet voort dat de lex silencio positivo zoals bedoeld in paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is. Dit betekent dat de vergunning van rechtswege is verleend. Burgemeester en wethouders kunnen dan echter nog wel voorwaarden aan de vergunning verbinden. Deze voorwaarden staan limitatief in de wet.

Weigeringsgronden

Artikel 7 van de wet bevat een limitatieve opsomming van de weigeringsgronden die op de vergunning van toepassing zijn. Artikel 7, eerste lid, van de wet bevat daarbij de gronden waarop de vergunning moet worden geweigerd. Het gaat dan bijvoorbeeld om een situatie waarin de aanvrager van de vergunning niet over de vereiste omgevingsvergunning of de benodigde vergunning voor het omzetten van de woonruimte in de zin van artikel 21, eerste lid, onder c, van de Huisvestingswet beschikt.

In artikel 7, tweede lid, van de wet zijn de gronden opgesomd waarvoor geldt dat burgemeester en wethouders kunnen besluiten de vergunning te weigeren en waar zij dus nog een afweging kunnen maken. Het gaat onder andere om de situatie waarin aan de aanvrager in de acht jaar voorafgaand aan de aanvraag een bestuurlijke boete of last onder bestuursdwang is opgelegd voor het handelen in strijd met de regels van goed verhuurderschap of de zorgplicht uit artikel 1a, eerste en tweede lid, van de Woningwet. Verder betreft één van de weigeringsgronden de gevaarzetting in de zin van artikel 3 van de Wet Bibob.[3]

Voorwaarden

In artikel 8 van de wet is een limitatieve opsomming opgenomen van de onderwerpen waarover burgemeester en wethouders voorwaarden aan de vergunning mogen verbinden. Het gaat dan bijvoorbeeld om de wijze waarop de verhuurder aantoont dat hij invulling geeft aan de regels van goed verhuurderschap en het opstellen en uitvoeren van een onderhoudsplan.

Intrekkingsgronden

Voor de intrekkingsgronden geldt dat in artikel 10 van de wet staat dat burgemeester en wethouders de vergunning onder andere kunnen intrekken als aan een verhuurder aan wie een bestuurlijke boete of een last onder bestuursdwang boete is opgelegd vanwege het niet naleven van de algemene regels of de aan een verhuurvergunning verbonden voorwaarden, de regels binnen vier jaar weer overtreedt of de vergunning is verleend op grond van door de verhuurder verstrekte gegevens waarvan deze wist

[3] https://www.justis.nl/producten/wet-bibob/wat-is-de-wet-bibob

(of redelijkerwijs moest vermoeden) dat deze onjuist of onvolledig waren. Verder is intrekking bijvoorbeeld aan de orde als sprake is van gevaarzetting zoals dat is bepaald in artikel 3 van de Wet Bibob.

Als burgemeester en wethouders besluiten een vergunning in te trekken en deze vergunning heeft betrekking op een woon- of verblijfsruimte die op het moment van de intrekking is verhuurd, dan dienen burgemeester en wethouders deze ruimte op grond van artikel 10, vierde lid, van de wet in beheer te nemen.

Artikelsgewijs

Enkel die bepalingen die verdere toelichting behoeven, worden hieronder nader toegelicht.

Artikel 1. Definities
In dit artikel zijn alleen definities van de begrippen ‘bedrijfsmatige overtreding’, ‘niet-bedrijfsmatige overtreding’ ‘recidive’, ‘verhuurvergunning’ en ‘wet’ opgenomen. Deze definities spreken voor zich. In aanvulling op deze definities zijn ook de begripsomschrijvingen uit artikel 1 van de wet op deze verordening van toepassing. Dit gaat onder andere om omschrijvingen die zien op de begrippen woonruimte, verblijfsruimte en verhuurder.

Artikel 2. Vergunningplicht verhuur woonruimte
Op grond van artikel 5, eerste lid, onderdeel a, van de wet heeft de gemeenteraad de bevoegdheid een vergunningplicht in het leven roepen voor de verhuur van reguliere woonruimte. Met deze verordening is van die bevoegdheid gebruik gemaakt. De vergunningplicht heeft de vorm van een verbodsbepaling: het is verboden zonder vergunning woonruimte te verhuren. Deze verbodsbepaling annex vergunningplicht is in het eerste lid van dit artikel opgenomen.

In het tweede lid van dit artikel is bepaald voor welke categorieën van woonruimte de vergunningplicht geldt en in welke gebieden. In het algemeen deel van de toelichting is de keuze voor deze categorieën en gebieden nader onderbouwd. Hier wordt met een verwijzing naar die onderbouwing volstaan.

Het derde lid brengt tot uitdrukking dat de vergunning niet overdraagbaar is. De wet en de daarin opgenomen instrumenten richten zich op het gedrag van de verhuurder. In het verlengde daarvan richten ook de indieningsvereisten, de weigeringsgronden en de voorwaarden die aan de vergunning kunnen worden verbonden zich primair op de verhuurder. Hierbij past niet dat de vergunning overdraagbaar is.

Artikel 3. Vergunningplicht verhuur verblijfsruimte
Op grond van artikel 5, eerste lid, onderdeel b, van de wet heeft de gemeenteraad de bevoegdheid een vergunningplicht voor de verhuur van verblijfsruimte in het leven te roepen. Met deze verordening maakt de gemeenteraad van die bevoegdheid gebruik. In het eerste lid van dit artikel is daartoe een verbodsbepaling opgenomen: het is verboden zonder vergunning verblijfsruimte te verhuren.

In het tweede lid zijn de categorieën van verblijfsruimte aangewezen waarvoor de verbodsbepaling en vergunningplicht geldt. In het algemeen deel van de toelichting is de keuze voor deze categorieën van verblijfsruimten nader onderbouwd. Hier wordt met een verwijzing naar die onderbouwing volstaan.

In het derde lid is tot uitdrukking gebracht, dat de vergunning niet overdraagbaar is. De wet en de daarin opgenomen instrumenten richten zich op het gedrag van de verhuurder. In het verlengde

daarvan richten ook de indieningsvereisten, de weigeringsgronden en de voorwaarden die aan de vergunning kunnen worden verbonden zich primair op de verhuurder. Hierbij past niet dat de vergunning overdraagbaar is.

Artikel 4. Aanvraag van de verhuurvergunning

Artikel 6 van de wet regelt de aanvraag van de vergunning. In het eerste lid is volledigheidshalve beschreven, dat de aanvraag gedaan moet worden met het door burgemeester en wethouders vastgestelde aanvraagformulier. Het tweede lid bevat een opsomming van de gegevens die in ieder geval bij de aanvraag ingediend moeten worden. Het gaat dan onder andere om het adres en de huurprijs van de ruimte waarop de aanvraag betrekking heeft, een afschrift van de (te sluiten) huurovereenkomst en een beschrijving van de wijze waarop de aanvrager invulling geeft aan de regels voor goed verhuurderschap. Een schriftelijke huurovereenkomst is verplicht vanaf de inwerkingtreding van de Wet goed verhuurderschap, 1 juli 2023.

Verder dient de aanvrager opgave te doen van de binnen een tijdvak van acht jaar voorafgaand aan de aanvraag opgelegde bestuurlijke boetes en lasten onder dwangsom wegens handelen in strijd met de verboden en bepalingen genoemd in artikel 7, tweede lid, onderdeel a, van de wet en van de ten aanzien van de aanvrager genomen besluiten tot inbeheername, als bedoeld in artikel 12, eerste lid, van de wet voor zover het beheer nog niet is beëindigd. Deze opgave stelt burgemeester en wethouders in staat om ook na te gaan in hoeverre de aanvrager zich in andere gemeenten overeenkomstig de wet als een goed verhuurder gedraagt.

Artikel 5. Voorwaarden aan de verhuurvergunning

Op grond van de wet heeft het college de bevoegdheid voorwaarden aan een vergunning te verbinden. De wet bepaalt waarop de voorwaarden betrekking mogen hebben limitatief. Ter concretisering is voor de verblijfsruimten arbeidsmigranten een duidelijke invulling opgenomen in artikel 5 van de verordening. Uit oogpunt van rechtszekerheid is dit gewenst; vooraf is dan duidelijk waaraan de verblijfsruimten moeten voldoen.

Artikel 6. Bestuurlijke boete

Het eerste lid bevat de bevoegdheid van burgemeester en wethouders om bij overtreding van het verbod om zonder vergunning te verhuren, het verbod voor de eigenaar om ten aanzien van in beheer genomen ruimtes beheershandelingen te verrichten of van de aan de vergunning verbonden voorwaarden, een bestuurlijke boete op te leggen. Een bestuurlijke boete is een punitieve en dus bestraffende sanctie. De bestuurlijke boete moet dan ook worden onderscheiden van de last onder dwangsom die een reparatoir karakter heeft en ervoor moet zorgen dat de verhuurder alsnog de regels naleeft.

In het opleggen van een last onder dwangsom is in de verordening niet voorzien. Dat neemt niet weg dat burgemeester en wethouders ook van dat instrument gebruik kunnen maken. Artikel 125 van de Gemeentewet en artikel 5:32 van de Algemene wet bestuursrecht bevatten een grondslag daarvoor. In de verordening is in aanvulling daarop in het opleggen van een bestuurlijke boete voorzien omdat dit in de praktijk effectiever kan zijn dan het (enkel) opleggen van een last onder dwangsom.

Voor de bestuurlijke boete is van belang dat artikel 19, derde lid, van de wet de maximale hoogte van de op te leggen bestuurlijke boetes voorschrijft. Het uitgangspunt is, dat ten hoogste boetes van de vierde categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht, opgelegd kunnen

worden. Bij recidive kan een hogere boete, van ten hoogste de vijfde categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht, opgelegd worden.

In bijlage I bij de verordening is voorzien in een boetetabel. Deze tabel wordt bij de uitoefening van de toezichthoudende taak van het college van burgemeester en wethouders gebruikt. Het college volgt een handhavingsprotocol, waarbij de boete een stap kan zijn. In de verordening is behalve de grondslag voor dit instrument, ook de hoogte bepaald. Omdat niet iedere opzichzelfstaande verplichting een even erge schending van de normen van goed verhuurderschap oplevert, zijn de boetebedragen gedifferentieerd, waarbij met name de ernst van de betreffende overtreding de hoogte van het boetenormbedrag bepaalt.

Sommige overtredingen hebben in beginsel een administratief karakter. Dit zijn minder erge overtredingen, waar ook een relatief lager boetenormbedrag aan wordt gekoppeld. Desalniettemin is bij een aantal van deze verplichtingen gericht op het voldoen aan administratieve eisen de relatie met financieel gewin dusdanig groot dat bij deze overtredingen een relatief hoger boetenormbedrag past. Binnen de categorie financieel gewin wordt bij het teveel vragen van huur extra onderscheid gemaakt, in verhouding tot de mate waarin teveel huur wordt gevraagd. Verder wordt ten aanzien van de overtreder onderscheid gemaakt tussen bedrijfsmatig en niet-bedrijfsmatig. Van bedrijfsmatig wordt gesproken indien een overtreder ten minste twee zelfstandige woonruimten verhuurt. Reden om in de boetenormbedragen onderscheid te maken tussen bedrijfsmatig en niet-bedrijfsmatig is dat van iemand die bedrijfsmatig handelt ook meer verwacht mag worden. Hoewel de regels voor elke verhuurder gelden en elke verhuurder deze in beginsel ook behoort te kennen, bestaat er voor diegenen die bedrijfsmatig handelen een extra verantwoordelijkheidsplicht.

Tot slot is ook recidive reden voor een verhoogd boetenormbedrag ten opzichte van het boetenormbedrag bij een eerste bestuurlijke boete. Een overtreder is dan immers al meermaals op de regels gewezen en de eerste boete was kennelijk niet afschrikwekkend genoeg. Bij cumulatie van verschillende overtredingen zal bij een eerste boete het maximum gelden van de vierde categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht (per 1 januari 2024: €25.750) en bij recidive het maximum van de vijfde categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht (per 1 januari 2024: €103.000). Door de boetenormbedragen te differentiëren naar de categorie overtreding en overtreder wordt voldaan aan de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit.

Artikel 7. Invoeringsregeling verhuurvergunning

In dit artikel is een nadere uitwerking opgenomen van de regeling voor bestaande verhuursituaties uit artikel 24 van de wet. In artikel 24 van de wet is al geregeld dat de vergunningplicht niet eerder dan zes maanden na inwerkingtreding van de verordening geldt. Tegen die achtergrond bevat het eerste lid van dit artikel de termijn waarin de vergunningplicht – en dus het verbod op verhuur zonder vergunning – niet geldt voor bestaande verhuursituaties.

Artikel 8. Inwerkingtreding

Door de gemeente Arnhem wordt zoals eerder aangegeven, gestart met een vergunningplicht voor verblijfsruimten van arbeidsmigranten. Deze vergunningplicht geldt voor het gehele grondgebied van de gemeente. Het college van burgemeester en wethouders bepaalt vervolgens wanneer de algemene vergunningplicht voor de reeds door de gemeenteraad aangewezen wijken van kracht wordt. Op die manier kan ingespeeld worden op de (praktijk)ervaringen en capaciteit binnen de gemeentelijke organisatie en worden bepaald in welke volgorde de vergunningplicht wordt ingevoerd.

Bijlage I behorende bij de 'Verhuurverordening 2025 gemeente Arnhem' van [datum raadsbesluit]

Bedragen bestuurlijke boetes als bedoeld in artikel 6, tweede lid van de verordening

Overtreding van artikelen **uit de wet**	Eerste overtreding	Bedrijfsmatig	Recidive	Recidive en bedrijfsmatig
gericht op het voldoen aan administratieve eisen				
Artikel 2, tweede lid, onder d	€ 1.000,-	€ 5.000,-	€ 5.000,-	€ 10.000,-
Artikel 2, tweede lid, onder e punt 1	€ 1.000,-	€ 5.000,-	€ 5.000,-	€ 10.000,-
Artikel 2, tweede lid, onder e punt 2	€ 5.000,-	€ 10.000,-	€ 10.000,-	€ 20.000,-
Artikel 2, tweede lid onder e punt 3	€ 1.000,-	€ 5.000,-	€ 5.000,-	€ 10.000,-
Artikel 2, tweede lid, onder e punt 4	€ 1.000,-	€ 5.000,-	€ 5.000,-	€ 10.000,-
Artikel 2, tweede lid, onder e punt 5	€ 5.000,-	€ 10.000,-	€ 10.000,-	€ 20.000,-
Artikel 2, derde lid onder b	€ 1.000,-	€ 5.000,-	€ 5.000,-	€ 10.000,-
Artikel 8 eerste lid, onder a	€ 1.000,-	€ 5.000,-	€ 5.000,-	€ 10.000,-
gericht tegen onrechtmatig financieel gewin				
Artikel 2, tweede lid, onder c	€ 5.000,-	€ 10.000,-	€ 10.000,-	€ 20.000,-
Artikel 2, tweede lid, onder f	€ 5.000,-	€ 10.000,-	€ 10.000,-	€ 20.000,-
Artikel 2, vierde lid	€ 5.000,-	€ 10.000,-	€ 10.000,-	€ 20.000,-
Artikel 2a, eerste lid - tot en met 5% huurprijsoverschrijding	€ 1.000,-	€ 2.000,-	€ 2.000,-	€ 4.000,-
Artikel 2a, eerste lid - boven de 5% tot en met 25% huurprijsoverschrijding	€ 5.000,-	€ 10.000,-	€ 10.000,-	€ 20.000,-
Artikel 2a, eerste lid - boven de 25% tot en met 50% huurprijsoverschrijding	€ 10.000,-	€ 20.000,-	€ 20.000,-	€ 40.000,-
Artikel 2a, eerste lid - bij meer dan 50% huurprijsoverschrijding	€ 20.000,-	€ 25.750,-	€ 40.000,-	€ 80.000,-
Artikel 2a, derde lid - tot en met 5% huurprijsoverschrijding	€ 1.000,-	€ 2.000,-	€ 2.000,-	€ 4.000,-
Artikel 2a, derde lid - boven de 5% tot en met 25% huurprijsoverschrijding	€ 5.000,-	€ 10.000,-	€ 10.000,-	€ 20.000,-
Artikel 2a, derde lid - boven de 25% tot en met 50% huurprijsoverschrijding	€ 10.000,-	€ 20.000,-	€ 20.000,-	€ 40.000,-
Artikel 2a, derde lid - bij meer dan 50% huurprijsoverschrijding	€ 20.000,-	€ 25.750,-	€ 40.000,-	€ 80.000,-
Artikel 2a, vierde lid - tot en met 5% overschrijding van de absolute maximale huurverhoging	€ 1.000,-	€ 2.000,-	€ 2.000,-	€ 4.000,-
Artikel 2a, vierde lid - boven de 5% tot en met 25% overschrijding van de absolute maximale huurverhoging	€ 5.000,-	€ 10.000,-	€ 10.000,-	€ 20.000,-

Artikel 2a, vierde lid - boven de 25% tot en met 50% overschrijding van de absolute maximale huurverhoging	€ 10.000,-	€ 20.000,-	€ 20.000,-	€ 40.000,-
Artikel 2a, vierde lid - bij meer dan 50% overschrijding van de absolute maximale huurverhoging	€ 20.000,-	€ 25.750,-	€ 40.000,-	€ 80.000,-
gericht tegen verloedering en negatieve effecten op leefbaarheid van woon- of verblijfruimte				
Artikel 8, eerste lid, onder b	€ 5.000,-	€ 10.000,-	€ 10.000,-	€ 20.000,-
Artikel 8, tweede lid, onder b	€ 5.000,-	€ 10.000,-	€ 10.000,-	€ 20.000,-
Artikel 8, tweede lid, onder c	€ 5.000,-	€ 10.000,-	€ 10.000,-	€ 20.000,-
gericht op het voorkomen van misstanden bij verhuur				
Artikel 2, tweede lid, onder a	€ 10.000,-	€ 20.000,-	€ 20.000,-	€ 40.000,-
Artikel 2, tweede lid, onder b	€ 10.000,-	€ 20.000,-	€ 20.000,-	€ 40.000,-
Artikel 2, derde lid, onder a	€ 10.000,-	€ 20.000,-	€ 20.000,-	€ 40.000,-
Artikelen 2, eerste lid en 3, eerste **lid van de verordening**	€ 10.000,-	€ 20.000,-	€ 20.000,-	€ 40.000,-
Artikel 12, derde lid	€ 10.000,-	€ 20.000,-	€ 20.000,-	€ 40.000,-

Bijlage II behorende bij ‘Verhuurverordening 2025 gemeente Arnhem’ van [datum raadsvoorstel]

Onderbouwing vergunningplicht voor woonruimten per aangewezen wijk

Inhoud

Gebiedsgerichte onderbouwing bij invoering....16
Beeld van de leefbaarheid en veiligheid in de stad....17
Analyse Arnhemse Broek....22
Analyse Geitenkamp....24
Analyse Malburgen-Oost (Noord)....24
Analyse Malburgen-Oost (Zuid)....26
Analyse Malburgen-West....27
Analyse Presikhaaf-Oost....27
Analyse Presikhaaf-West....29
Analyse Elderveld....30
Analyse Vredenburg/Kronenburg....31
Analyse Centrum....32
Analyse De Laar....33
Analyse Klarendal....34
Analyse Spijkerkwartier....35

Gebiedsgerichte onderbouwing bij invoering

Door inwerkintreding van de Wet goed verhuurderschap (Wvg) heeft de gemeenteraad sinds 1 juli 2023 de mogelijkheid gekregen een verhuurverordening vast te stellen. Daarin kan de verhuurvergunning arbeidsmigranten worden ingevoerd en kunnen wijken worden aangewezen waar een verhuurvergunning verplicht wordt gesteld. Binnen het aangewezen gebied is het dan verboden om te verhuren zonder verhuurvergunning. Het instellen van een vergunningstelsel is belangrijk omdat hiermee leefbaarheidsproblematiek kan worden aangepakt en huurdersrechten kunnen worden beschermd. Daarnaast kan met het vergunningstelsel worden voorkomen dat wijken (verder) afglijden en te maken krijgen met méér leefbaarheidsproblematiek.
Om te kunnen komen tot de vaststelling van een verordening waarin de algemene verhuurvergunning voor een bepaald gebied verplicht wordt gesteld, moet onderbouwd worden dat de in te voeren verhuurvergunning noodzakelijk en geschikt is. Bij de voorbereiding van de invoering van de gebiedsgebonden algemene verhuurvergunning is de leefbaarheid van binnen Arnhem geanalyseerd. Voor deze onderbouwing van leefbaarheid sluiten wij aan bij de aanpak programma Arnhem-Oost en het uitvoeringsplan 2024-2025 *Actie in Perspectief*.

De analyse van de verschillende wijken heeft plaatsgevonden op basis van de volgende data vormgegeven:

- Informatie van toezichthouders en/of medewerkers van de afdeling Veiligheid, de politie, de arbeidsinspectie (NLA), de afdeling Burgerzaken, de omgevingsdienst regio Arnhem (ODRA) en de Teams leefomgeving.
- Staat van de Stad, leefbaarheid 2023 (Arnhem in cijfers).
- Arnhemse Leefbare Wijken Monitor (ALW) 2022
- Arnhem-Oost aanpak

Daarnaast volgt per wijk aandachtspunten uit het onderzoek van de gemeente met open vragen die gesteld zijn aan inwoners via het ALW onderzoek.

De onderbouwing is ingedeeld in:

1) Een algemeen beeld van de leefbaarheid en veiligheid in de stad
2) Een verdiepende onderbouwing per wijk waar de vergunningplicht zal gaan gelden

Beeld van de leefbaarheid en veiligheid in de stad

Het algemene beeld van de leefbaarheid en veiligheid in Arnhem is opgesteld aan de hand van analyses vanuit:

1) Nationaal Programma Arnhem-Oost
2) Integraal Veiligheidsplan 2023-2027
3) Wijkveiligheid
4) Ondermijning
5) Interventieteam panden
6) Wet aanpak Woonoverlast

Dit geeft een goed beeld van hoe Arnhem ervoor staat en wat er al gedaan wordt.

1) Nationaal Programma Arnhem-Oost: extra inzet op leefbaarheid en veiligheid

Onderzoek laat zien dat een verloederende omgeving aanzet tot wangedrag. Helaas zien we veelvuldig tekenen van buurtverval in onze Arnhem-Oost wijken, zoals vervuiling (bijvoorbeeld het dumpen van grofvuil en aanbrengen van graffiti), leegstand en straatoverlast. Het zijn fysieke uitingen van een verloederingsproces. Dit lokt uiteindelijk vormen van criminaliteit uit. Door deze zaken vroegtijdig en consequent aan te pakken, kan een neerwaartse spiraal in buurten en wijken voorkomen of doorbroken worden. We zien daarnaast in de Arnhem-Oost wijken een groeiend aantal woningen waarvan de eigenaar en/of bewoner niet in staat of bereid is om het onderhoud van hun woning op peil te houden. Hierdoor verslechteren de staat van woningen en neemt de verloedering op plekken toe. Bij het Huurdershuis klopten de afgelopen jaren recordaantallen huurders aan die een zaak aanhangig maakte.
De Arnhem-Oost wijken zijn onderdeel van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid dat het kabinet in 2022 heeft opgezet voor de meeste kwetsbare gebieden in Nederland. Het doel is het creëren van een veilige en stimulerende omgeving waarin kinderen kansrijk kunnen opgroeien. Waar je perspectief hebt op structureel werk en inkomen en kunt wonen in kwalitatief goede en duurzame woningen in een gezonde en veilige buurt. In Arnhem gaat het om de wijken Presikhaaf, Malburgen, Geitenkamp, het Arnhemse Broek en Klarendal.

2) Integraal Veiligheidsplan 2023-2027

Het IVP richt zich op het werkveld van de gemeentelijke afdeling Veiligheid, die de dagelijkse veiligheidsomstandigheden en -beleving van Arnhemmers en bezoekers van Arnhem als uitgangspunt heeft. Bij het bepalen van de prioriteiten baseren we ons zowel op data als op de ervaringen van burgers en de professionals op straat. Cijfers zijn indicatoren.
Het doel is doel om overlast en criminaliteit in Arnhem te voorkomen en tegen te gaan. Het Arnhems misdaadcijfer (65,9 misdaden per 1.000 inwoners in 2022) moet omlaag. Liefst naar nul, maar in ieder geval naar het landelijk gemiddelde (45,5). Dit doen we door kwetsbare plekken fysiek aan te pakken, overlast te beëindigen, mensen die overlast veroorzaken aan te pakken en zorg te bieden, beroepscriminelen te weren, radicalen en relschoppers aan te pakken en kwetsbare kinderen en jongeren een alternatief te bieden. Door inspanningen en resultaten zichtbaar te maken, zien inwoners en bezoekers dat Arnhem een fijne en veilige stad is. Dagelijkse overlast en criminaliteit tasten de leefbaarheid en het gevoel van veiligheid in de wijken en buurten aan. De aanpak van verloedering en overlast in de wijken heeft hoge prioriteit. De komende jaren worden met de wijkveiligheidsplannen overal in de stad concreet verloedering en overlast aangepakt. Kwetsbare plekken worden “schoon, heel en veilig”. Panden die een bron zijn van overlast of gevaar, worden gesloten.

Ondermijnende criminaliteit maakt misbruik van de legale structuren en verstrengelt daarmee de criminele onderwereld met de bovenwereld. En dat heeft grote negatieve gevolgen voor de Arnhemse inwoners, ondernemers en onze wijken. Arnhem wordt minder aantrekkelijk voor beroepscriminelen, door eigen medewerkers te trainen, zodat zij ondermijnende invloed zien en weren. Daarnaast worden burgers bewust gemaakt, zodat er meldingen komen waarmee de gemeente aan de slag kunnen. Het Arnhems interventieteam pakt alle aspecten van ondermijning aan: drugspanden, mensenhandel, witwassen en zorgfraude.

3) Wijkveiligheid

Dagelijkse overlast en criminaliteit tasten de leefbaarheid en het gevoel van veiligheid in de wijken en buurten aan. Dit kan een grote rol spelen in het leven van Arnhemmers. Daarom geven we wijkveiligheid prioriteit en zorgen we ervoor dat het aantal incidenten omlaag gaat en het gevoel van veiligheid omhoog. We pakken verloedering, overlast en crimineel gedrag aan door plekken fysiek te verbeteren en meer preventief en handhavend op te treden. Via een persoonsgerichte aanpak worden de notoire overlastgevers in de wijk aangesproken op hun grensoverschrijdende gedrag. Door dit voor wijkbewoners zichtbaar te maken, vergroten we de aangiftebereidheid. Zo weten we nog beter wat er op straat gebeurt en betrekken we bewoners en ondernemers bij de aanpak. Naast plannen voor de wijken maken we plannen voor een integrale aanpak van kwetsbare plekken (hotspots) in de stad, die wordt aangestuurd door een speciaal daartoe aangewezen functionaris. De Lokale Driehoek Arnhem (politie, OM en gemeente) geeft de wijkveiligheid prioriteit. Veiligheid is van iedereen en voor iedereen: het mag daarbij niet uitmaken wie je bent of in welke wijk je wieg heeft gestaan. Wijkveiligheid is onderdeel van de aanpak Arnhem-Oost, waarin langdurig wordt ingezet om de leefbaarheid in de kwetsbare wijken van Arnhem zichtbaar te verbeteren. Het beeld van de wijken is opgebouwd uit de openbare cijfers van ‘De staat van de stad’ en de Arnhemse Leefbare Wijken Monitor (ALW), de cijfers van politie en handhaving (waarbij via het instrument radar/sonar zogenoemde hotspots inzichtelijk zijn), de schouw en de ervaringen van de professionals in de wijk. De staat van de stad laat zien dat inwoners van Arnhem de leefbaarheid van hun woonomgeving gemiddeld met een 7,2 beoordelen. Dat cijfer is sinds 2015 stabiel. In de wijken Geitenkamp en Presikhaaf West is het rapportcijfer voor leefbaarheid lager dan gemiddeld. Inwoners van Arnhem geven de veiligheid in hun buurt gemiddeld een 6,7. Ook dit cijfer is sinds 2015 min of meer stabiel. Inwoners in de wijken Spijkerkwartier, Presikhaaf-West en Geitenkamp beoordelen de veiligheid in hun buurt lager dan gemiddeld. 28% van de inwoners voelt zich wel eens onveilig in de eigen buurt. Maar in de wijk Spijkerkwartier is dit voor 58% van de inwoners het geval. Het aantal geregistreerde misdrijven per 1.000 inwoners is het hoogst in het Centrum, Schaarsbergen e.o. en het Spijkerkwartier. In het Centrum wordt de meeste overlast gemeld, gevolgd door het Spijkerkwartier en de Geitenkamp. Geluidsoverlast blijft de meest genoemde bron van overlast, gevolgd door overlast door verwarde personen en overlast door alcohol en drugs.

We dringen de overlast, criminaliteit en gevaarlijke situaties vanuit panden terug met het integrale Interventieteam Panden. Iedere zes weken vindt een integrale controle plaats van alle overlast gevende panden in de wijken. Zijn er misstanden? Dan nemen we maatregelen. Er is dan sprake van overbewoning, illegale uitbouw, onveilige elektra, illegale huisvesting of woonoverlast. Alle betrokken afdelingen van de gemeente en de politie houden een actuele lijst bij. Indien nodig worden gespecialiseerde partners als de Arbeidsinspectie en de Afdelingen Vreemdelingen Identificatie en Mensenhandel betrokken.

4) Ondermijning

Ondermijning is een steeds groter wordend probleem in de samenleving, zo ook in Arnhem. Ondermijnende criminaliteit maakt misbruik van de legale structuren en verstrengelt daarmee de criminele onderwereld met de bovenwereld. En dat heeft grote negatieve gevolgen voor de Arnhemse inwoners, ondernemers en onze wijken. In Arnhem geven we daarom de komende jaren een flinke impuls aan de bestrijding van ondermijnende criminaliteit. Hoe we dat doen staat in het Plan van Aanpak Ondermijnende Criminaliteit. Daarmee wordt Arnhem veiliger voor haar bewoners, bezoekers en ondernemers. De aanpak van ondermijnende criminaliteit is er een van opsporen en vervolgen en daarmee een taak van politie en justitie. Vanuit de gemeentelijke regierol op het gebied van veiligheid hebben we op het gebied van preventie en handhaving een grote toegevoegde waarde. Wij zetten in op een individuele aanpak, een groeps- en gebiedsgerichte aanpak en we focussen ons op specifieke fenomenen zoals witwassen en mensenhandel.

5) Arbeidsuitbuiting

Zie hiervoor de toelichting op de verhuurvergunning arbeidsmigranten.

6) Interventieteam panden

De gemeente Arnhem organiseert het pandenoverleg waaraan partners met toezichthoudende bevoegdheden deelnemen ten behoeve van integrale bestuurlijke controles. Dit zijn o.a. toezichthouders en/of medewerkers van de afdeling Veiligheid, de afdeling Burgerzaken, de omgevingsdienst regio Arnhem (ODRA), de arbeidsinspectie (NLA) en de politie Het doel van het pandenoverleg is het signaleren en waar nodig gezamenlijk interventies inzetten ten behoeve van het aanpakken van panden waaruit overlast en vermoedelijk onveilige situaties voortkomen. Denk hierbij aan misstanden op geldende wet- en regelgeving met betrekking tot basisregistratie personen, brandveiligheid, Besluit bouwwerken leefomgeving, verkamering (omgevingsplan) of de omgevingswet. Door de informatie van de verschillende deelnemende partners te bundelen kunnen bestuurlijke interventies worden afgestemd en wordt er als één overheid integraal opgetreden.

Het signaleren en waar nodig gezamenlijk interventies inzetten ten behoeve van het aanpakken van panden waaruit overlast en onveilige situaties voortkomen. Deze overlast en onveilige situaties vloeien voort uit misstanden op geldende wet- en regelgeving met betrekking tot basisregistratie personen, brandveiligheid, Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl), verkamering of de omgevingswet.
In de periode 2019-2023 zijn er 294 panden aangemeld voor het overleg. Van deze aangemelde panden zijn er uiteindelijk 123 bezocht tijdens een integrale controle. De overige aangemelde panden zijn door partners zelfstandig opgepakt. Uit de lijst met aangemelde overlastpanden springen drie wijken uit: Malburgen (61), Presikhaaf (47) en het Spijkerkwartier (47).

Zoals hieronder aangegeven:

Wijken	Aantal meldingen	%
Spijkerkwartier	60	17%
Presikhaaf oost	40	11%
Malburgen oost noord	31	9%
Het Broek	30	8%
Malburgen oost zuid	29	8%
Rijkerswoerd	21	6%
Klarendal	21	6%
Centrum	17	5%

Elderveld	16	4%
Presikhaaf west	16	4%
Vredenburg/ Kronenburg	16	4%
De Laar	11	3%
Malburgen west	9	3%
Velperweg e.o.	8	2%
St Marten/ Sonsbeek	7	2%
Burgemeesterswijk/ Hoogkamp	6	2%
Elden	4	1%
Geitenkamp	4	1%
Heijenoord/ Lombok	3	1%
Schuytgraaf	3	1%
Schaarsbergen	1	0%
Alteveer en Cranevelt	1	0%
Monnikenhuizen	1	0%
Klingelbeek e.o.	1	0%
Eindtotaal	**356**	**100%**

De volgende overtredingen worden veelvuldig geconstateerd tijdens de integrale controles van het interventieteam panden:

- Illegale, onvergunde of niet gemelde kamerverhuur (ODRA);
- Overtredingen van brandveiligheidseisen: blusmiddelen, vluchtwegen (ODRA);
- Overtreding van bouwbesluit: geen daglicht, slechte ventilatie, ondeugdelijke elektriciteitsvoorziening en gevaarlijke trappenhuizen (ODRA);
- BRP-registraties niet op orde: spookbewoning, inschrijfadres, tientallen adresonderzoeken en uitschrijvingen (Burgerzaken);
- Overtredingen van wet minimumloon, ontbreken arbeidscontract, niet beschikken over ID en/of BSN nummer, malafide uitzendbureaus (NLA);
- Signalen van ondermijning inzake uitzendbureaus en verhuurders (Veiligheid);
- Signalen van misstanden in relatie tot zorgaanbieders (Veiligheid).

7) Wet aanpak woonoverlast

Per 1 juli 2017 is de Wet aanpak woonoverlast in werking getreden door toevoeging van art 151 d aan de Gemeentewet. Deze wet biedt de lokale overheid een aanvullend instrument in de aanpak van woonoverlast. Het wetsartikel bepaalt dat de gemeenteraad in een verordening aan de burgemeester de bevoegdheid kan geven om aan een veroorzaker van woonoverlast en/of degene die tegen betaling het pand in gebruik geeft een gedragsaanwijzing te geven. Met die bevoegdheid kan door de burgemeester bestuursrechtelijk worden opgetreden als er voor omwonenden ernstige en herhaaldelijke hinder wordt veroorzaakt in of vanuit een woning of in de onmiddellijke nabijheid van de woning. Het optreden kan in de vorm van een last onder dwangsom of een last onder bestuursdwang. Indien nodig kan er een, in de tijd begrensd, verbod om aanwezig te zijn in de woning c.q. op het erf van de woning worden opgelegd.

Via het online meldpunt Woonoverlast, op de website van de gemeente, kunnen bewoners melding maken van ernstige en voortdurende woonoverlast. Deze meldingen worden vervolgens beoordeeld en in behandeling genomen door een interventiespecialist van de afdeling Veiligheid. Het aantal meldingen waarvan de postcode bekend is, is als volgt verdeeld over Arnhem:

Wijken	Aantal meldingen	%
Centrum	53	15%
Spijkerkwartier	32	9%
Elderveld	26	7%
Klarendal	24	7%
Presikhaaf-West	23	6%
Malburgen-West	22	6%
Malburgen-Oost (Zuid)	22	6%
Malburgen-Oost (Noord)	18	5%
De Laar	17	5%
Arnhemse Broek	17	5%
Presikhaaf-Oost	17	5%
St. Marten/Sonsbeek	14	4%
Vredenburg/Kronenburg	13	4%
Geitenkamp	11	3%
Velperweg e.o.	10	3%
Rijkerswoerd	10	3%
Schuytgraaf	8	2%
Elden	7	2%
Monnikenhuizen	6	2%
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	6	2%
Schaarsbergen e.o.	2	1%
Heijenoord/Lombok	2	1%
Klingelbeek e.o.	1	0%
Alteveer/Cranevelt	1	0%
Totaal	**362**	**100%**

Drugslocaties Arnhem in periode 2020-2023

Wijken	Aantal
Presikhaaf	35
Malburgen	34
Arnhem Broek	17
De Laar	14
Spijkerkwartier	13
Centrum	12
Geitenkamp	12
Klarendal	11
Schuytgraaf	7
Kronenburg	6

Vredenburg	5
Rijkerswoerd	4
Elderveld	3
Immerloo	3
Alteveer	2
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	2
Hoogkamp	2
Monnikenhuizen	2
Heijenoord/Lombok	1
Klingelbeek e.o.	1
Velperweg e.o.	1
Malburgen-West	0
Malburgen-Oost (Noord)	0
Malburgen-Oost (Zuid)	0
Schaarsbergen	0
Totaal	**187**

Op basis van bovengenoemde analyses is duidelijk dat er veel speelt op het gebied van leefbaarheid en veiligheid in de Arnhemse wijken. Sommige wijken springen hierbij in het oog. Op basis van de eerder omschreven beschikbare data en informatie afkomstig van onze (maatschappelijke) samenwerkingspartner. is de conclusie dat de volgende wijken in Arnhem een verplichte verhuurvergunning noodzakelijk is om eerdergenoemde problematiek op te lossen:

i. Arnhemse Broek
ii. Geitenkamp
iii. Malburgen-Oost (Noord)
iv. Malburgen-Oost (Zuid)
v. Malburgen-West
vi. Presikhaaf-Oost
vii. Presikhaaf-West
viii. Elderveld
ix. Vredenburg/ Kronenburg
x. Centrum
xi. De Laar
xii. Klarendal
xiii. Spijkerkwartier

Analyse Arnhemse Broek

Deze wijk scoort op alle leefbaarheidsindicatoren hoger dan het gemiddelde in de gemeente Arnhem. Uit de onderstaande data blijkt dat sociale overlast, verkeersoverlast, verloedering, vermogensdelicten en gewelds- en zedencriminaliteit allemaal hoger scoren dan gemiddeld in Arnhemse Broek. Dit zijn allemaal indicatoren van leefbaarheidsproblematiek.

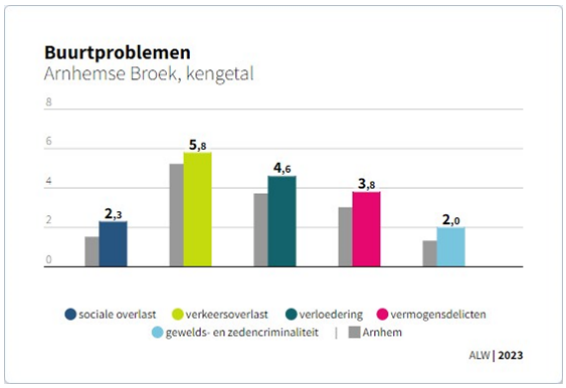

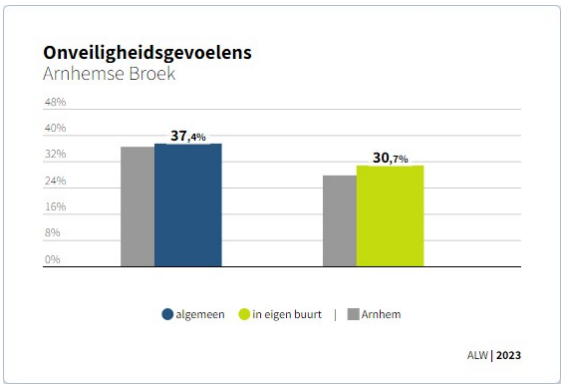

Het kengetal sociale overlast is met een score van 2,3 hoger dan het Arnhemse gemiddelde van 1,5. Verkeersoverlast krijgt een 5,8 tegenover een 5,2 gemiddeld in de gemeente Arnhem. Het kengetal verloedering in Arnhemse Broek krijgt een 4,6 tegenover een 3,7 gemiddeld in de gemeente Arnhem. Het aantal vermogensdelicten ligt met een 3,8 hoger dan het Arnhemse gemiddelde van 3,0. Het kengetal gewelds- en zedencriminaliteit is in deze wijk met een 2,0 hoger dan 1,3 voor het Arnhemse gemiddelde.

Daarnaast blijkt dat 37,4% van de bewoners van deze wijk zich weleens onveilig tegenover 36,4% gemiddeld voor de gemeente Arnhem. Daarnaast voelt 30,7% zich onveilig in de wijk Arnhemse Broek tegenover 27,7% gemiddeld in de gemeente Arnhem.

Arnhemse Broek ALW monitor

Met open vragen is aan inwoners gevraagd wat zij de belangrijkste problemen van hun wijk vinden. Inwoners noemen dan voornamelijk:

- Onderhoud/meer groen
- Geluidsoverlast
- Parkeeroverlast
- Afval
- Verkeersoverlast
- Drugsoverlast
- Dealers
- Hondenpoep
- Hangjongeren

In het Arnhemse Broek zijn 30 integrale pandcontroles uitgevoerd in de periode 2020-2023 door de gemeente. Daarnaast komt 5% van de woonoverlast meldingen uit deze wijk. In deze wijk zijn in de periode 2020-2023 17 drugslocaties gevonden. Hiermee staat deze wijk op de 3e plek gemeente breed van het aantal gevonden drugslocaties.

Analyse Geitenkamp

Uit de onderstaande data blijkt dat de sociale overlast, verkeersoverlast, verloedering, en gewelds- en zedencriminaliteit hoog scoren in Geitenkamp. Dit zijn allemaal indicatoren van leefbaarheidsproblematiek. Vooral de verloedering en gewelds- en zedencriminaliteit zijn opvallend hoger dan het Arnhemse gemiddelde.

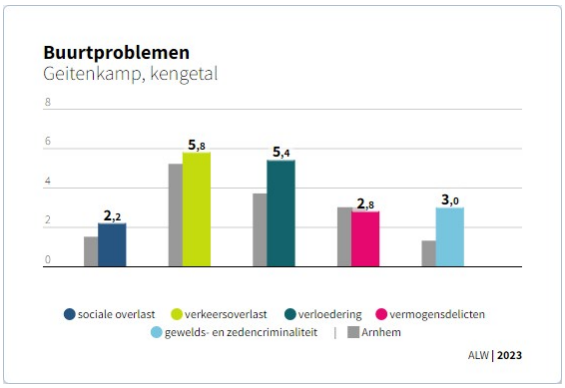

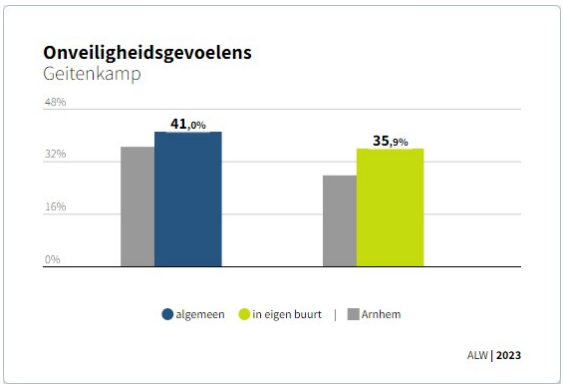

Het kengetal sociale overlast is met een score van 2,2 hoger dan het Arnhemse gemiddelde van 1,5. Het kengetal verloedering in geitenkamp krijgt een 5,4 tegenover een 3,7 gemiddeld in de gemeente Arnhem. Het kengetal gewelds- en zedencriminaliteit is in deze wijk met een 3,0 hoger dan 1,3 voor het Arnhemse gemiddelde. Daarnaast blijkt dat 41% van de bewoners van deze wijk zich weleens onveilig tegenover 36,4% gemiddeld voor de gemeente Arnhem. Daarnaast voelt 35,9% zich onveilig in de wijk Geitenkamp tegenover 27,7% gemiddeld in de gemeente Arnhem.

Geitenkamp ALW monitor

Met open vragen is aan inwoners gevraagd wat zij de belangrijkste problemen van hun wijk vinden. Inwoners noemen dan voornamelijk:

- Hangjongeren
- Afval
- Onderhoud/meer groen
- Hondenpoep
- Verkeersoverlast
- Drugsoverlast
- Geluidsoverlast

Uit gemeentelijke data blijkt dat in deze wijk in de periode 2020-2023 12 drugslocaties zijn aangetroffen. Hiermee staat deze wijk op een gedeelde 6e plaats van de 24 wijken in de gemeente Arnhem.

Analyse Malburgen-Oost (Noord)

Uit de onderstaande data blijkt dat sociale overlast, verloedering, vermogensdelicten en gewelds- en zedencriminaliteit allemaal hoger scoren dan gemiddeld in Malburgen-Oost (Noord). Dit zijn allemaal indicatoren van leefbaarheidsproblematiek.

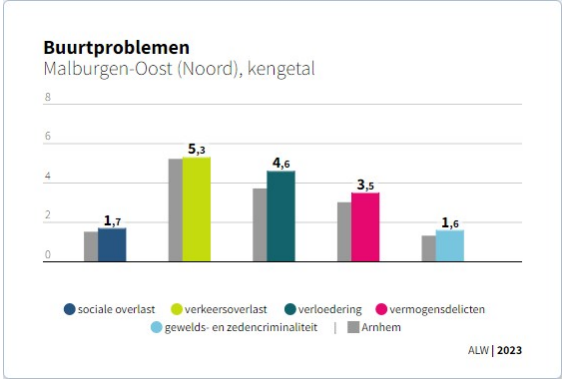

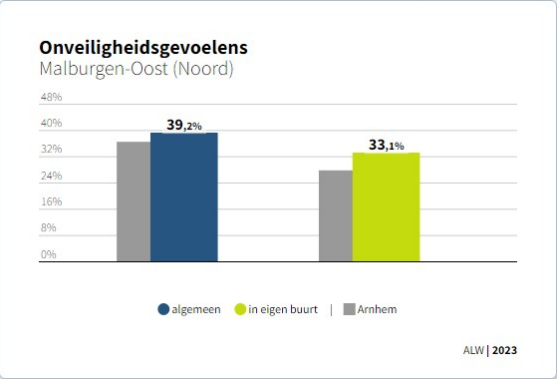

Het kengetal sociale overlast is met een score van 1,7 licht hoger dan het Arnhemse gemiddelde van 1,5. Het kengetal verloedering in Malburgen-Oost (Noord) krijgt een 4,6 tegenover een 3,7 gemiddeld in de gemeente Arnhem. Het aantal vermogensdelicten ligt met een 3,5 hoger dan het Arnhemse gemiddelde van 3,0. Het kengetal gewelds- en zedencriminaliteit is in deze wijk met een 1,6 hoger de 1,3 voor het Arnhemse gemiddelde.

Daarnaast blijkt dat 39,2% van de bewoners van deze wijk zich weleens onveilig tegenover 36,4% gemiddeld voor de gemeente Arnhem. Daarnaast voelt 33,1% zich onveilig in de wijk Malburgen-Oost (Noord) tegenover 27,7% gemiddeld in de gemeente Arnhem.

Malburgen-Oost (Noord) ALW monitor

Met open vragen is aan inwoners gevraagd wat zij de belangrijkste problemen van hun wijk vinden. Inwoners noemen dan voornamelijk:

- Drugsoverlast
- Geluidsoverlast
- Onderhoud/meer groen
- Onderhoud/meer speeltuinen
- Afval
- Parkeeroverlast
- Hondenpoep
- Verkeersoverlast
- Hangjongeren

In Malburgen-Oost (Noord) zijn 31 integrale pandcontroles uitgevoerd in de periode 2020-2023 door de gemeente. Daarnaast komt 5% van de woonoverlast meldingen uit deze wijk. In de gehele wijk Malburgen zijn 34 drugslocaties gevonden in de periode 2020-2023. Dit betreft Malburgen Noord en Zuid gecombineerd.

Analyse Malburgen-Oost (Zuid)

Uit de onderstaande data blijkt dat de sociale overlast, verloedering en gewelds- en zedencriminaliteit allemaal licht hoger scoren dan gemiddeld in Malburgen-oost (Zuid). Dit zijn allemaal indicatoren van leefbaarheidsproblematiek.

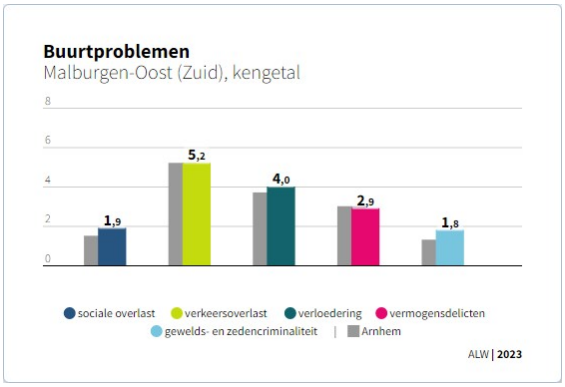

Het kengetal sociale overlast is met een score van 1,9 licht hoger dan het Arnhemse gemiddelde van 1,5. Het kengetal verloedering in Malburgen-Oost (Zuid) krijgt een 4,0 tegenover een 3,7 gemiddeld in de gemeente Arnhem. Het kengetal gewelds- en zedencriminaliteit is in deze wijk met een 1,8 hoger de 1,3 voor het Arnhemse gemiddelde.

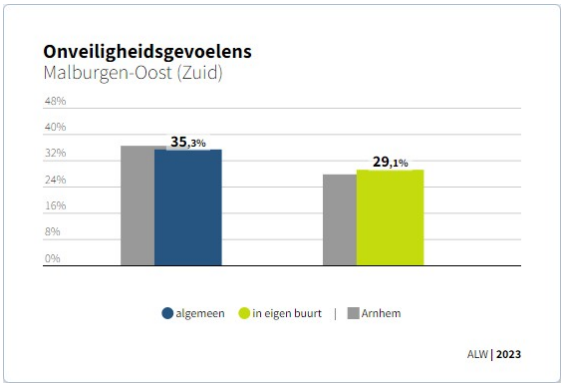

Daarnaast blijkt dat 35,8% van de bewoners van deze wijk zich weleens onveilig tegenover 36,4% gemiddeld voor de gemeente Arnhem. Daarnaast voelt 29,1% zich onveilig in de wijk Malburgen-Oost (Zuid) tegenover 27,7% gemiddeld in de gemeente Arnhem.

Malburgen-Oost (Zuid) ALW monitor

Met open vragen is aan inwoners gevraagd wat zij de belangrijkste problemen van hun wijk vinden. Inwoners noemen dan voornamelijk:

- Afval
- Drugsoverlast
- Parkeeroverlast
- Geluidsoverlast
- Hangjongeren
- Verkeersoverlast
- Onderhoud/meer groen

In Malburgen-Oost (Zuid) zijn 29 integrale pandcontroles uitgevoerd in de periode 2020-2023 door de gemeente. Daarnaast komt 6% van de woonoverlast meldingen uit deze wijk.
In de hele wijk Malburgen zijn 34 drugslocaties gevonden in de periode 2020-2023. Dit betreft Malburgen Noord en Zuid gecombineerd.

Analyse Malburgen-West

Uit de onderstaande data blijkt dat verkeersoverlast, verloedering, sociale overlast, vermogensdelicten en gewelds- en zedencriminaliteit allemaal hoger scoren dan gemiddeld in de wijk Malburgen-West. Dit zijn allemaal indicatoren van leefbaarheidsproblematiek.

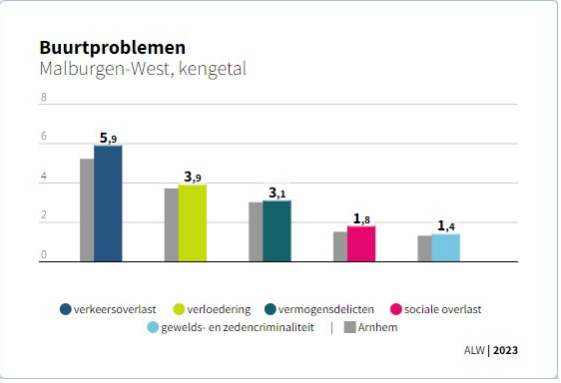

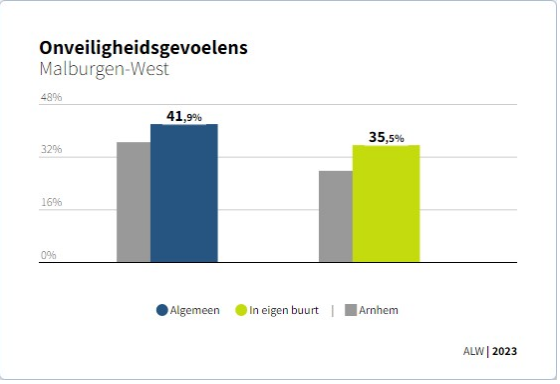

Het kengetal sociale overlast is met een score van 1,8 licht hoger dan het Arnhemse gemiddelde van 1,5. Het kengetal verloedering in Malburgen-West krijgt een 3,9 tegenover een 3,7 gemiddeld in de gemeente Arnhem. Het aantal vermogensdelicten ligt met een 3,1 hoger dan het Arnhemse gemiddelde van 3,0. Het kengetal gewelds- en zedencriminaliteit is in deze wijk met een 1,4 hoger de 1,3 voor het Arnhemse gemiddelde. Hiermee scoort deze wijk iets hoger op leefbaarheidsproblematiek dan een gemiddelde Arnhemse wijk.

Daarnaast blijkt dat 41,9% van de bewoners van deze wijk zich weleens onveilig tegenover 36,4% gemiddeld voor de gemeente Arnhem. Daarnaast voelt 35,5% zich onveilig in de wijk Malburgen-West tegenover 27,7% gemiddeld in de gemeente Arnhem.

Malburgen-West ALW monitor

Met open vragen is aan inwoners gevraagd wat zij de belangrijkste problemen van hun wijk vinden. Inwoners noemen dan voornamelijk:

- Drugsoverlast
- Onderhoud/meer groen
- Afval
- Parkeeroverlast
- Verkeersoverlast
- Onderhoud/meer speeltuinen
- Hangjongeren
- Geluidsoverlast

In Malburgen West- zijn 9 integrale pandcontroles uitgevoerd in de periode 2020-2023 door de gemeente. Daarnaast komt 6% van de woonoverlast meldingen uit deze wijk (22 meldingen bij de gemeente in totaal in 2023).

Analyse Presikhaaf-Oost

Uit de onderstaande data blijkt dat de verkeersoverlast, verloedering, vermogensdelicten en gewelds- en zedencriminaliteit allemaal hoog scoren in Presikhaaf-Oost. Dit zijn allemaal indicatoren van leefbaarheidsproblematiek. Vooral verkeersoverlast, verloedering en vermogensdelicten zijn hoger dan het Arnhemse gemiddelde.

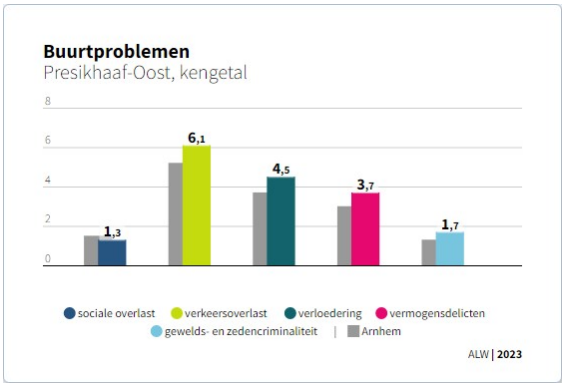

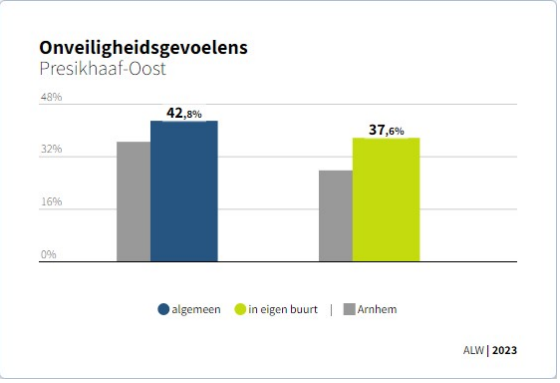

Het kengetal verloedering in Presikhaaf-Oost krijgt een 4,5 tegenover een 3,7 gemiddeld in de gemeente Arnhem. Het kengetal gewelds- en zedencriminaliteit is in deze wijk met een 1,7 hoger de 1,3 voor het Arnhemse gemiddelde. Daarnaast krijgt het kengetal vermogensdelicten een 3,7 tegenover een 3,0 in Arnhem gemiddeld.

Daarnaast blijkt dat 42,8% van de bewoners van deze wijk zich weleens onveilig tegenover 36,4% gemiddeld voor de gemeente Arnhem. Daarnaast voelt 37,6% zich onveilig in de wijk In Presikhaaf-Oost tegenover 27,7% gemiddeld in de gemeente Arnhem.

Presikhaaf-Oost ALW monitor

Met open vragen is aan inwoners gevraagd wat zij de belangrijkste problemen van hun wijk vinden. Inwoners noemen dan voornamelijk:

- Afval
- Parkeeroverlast
- Verkeersoverlast
- Geluidsoverlast
- Onderhoud/meer groen
- Hangjongeren
- Drugsoverlast
- Dealers

Uit gemeentelijke data blijkt dat in de gehele wijk Presikhaaf in de periode 2020-2023 in totaal 35 drugslocaties zijn aangetroffen. Het is belangrijk om te vermelden dat dit Presikhaaf-West en Presikhaaf-Oost samen is. Hiermee zijn in dit gebied de meeste drugslocaties aangetroffen van Arnhem. Daarnaast zijn in Presikhaaf-Oost 40 pandcontroles uitgevoerd door de gemeente. Hiermee staat deze wijk op de tweede positie van de gemeente Arnhem. Daarnaast komt 5% van de woonoverlast meldingen uit deze wijk.

Analyse Presikhaaf-West

Uit de onderstaande data blijkt dat de sociale overlast, verkeersoverlast, verloedering, vermogensdelicten en gewelds- en zedencriminaliteit allemaal hoog scoren in Presikhaaf-West. Dit zijn allemaal indicatoren van leefbaarheidsproblematiek. Vooral de verloedering, vermogensdelicten en gewelds- en zedencriminaliteit zijn opvallend hoger dan het Arnhemse gemiddelde.

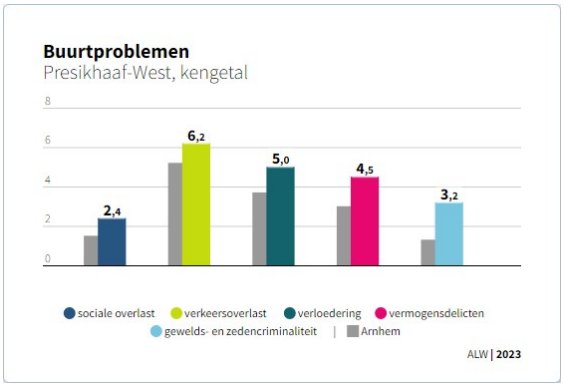

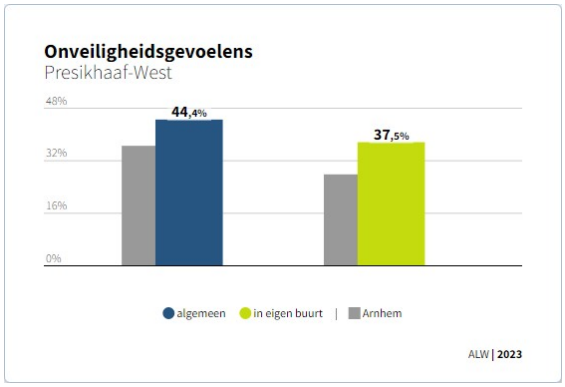

Het kengetal sociale overlast is met een score van 2,4 duidelijk hoger dan het Arnhemse gemiddelde van 1,5. Het kengetal verloedering in Presikhaaf-West krijgt een 5,0 tegenover een 3,7 gemiddeld in de gemeente Arnhem. Het kengetal gewelds- en zedencriminaliteit is in deze wijk met een 3,2 evident hoger de 1,3 voor het Arnhemse gemiddelde. Daarnaast krijgt het kengetal vermogensdelicten een 4,5 tegenover een 3,0 in Arnhem gemiddeld.

Daarnaast blijkt dat 44,4% van de bewoners van deze wijk zich weleens onveilig tegenover 36,4% gemiddeld voor de gemeente Arnhem. Daarnaast voelt 37,5% zich onveilig in de wijk Presikhaaf-West tegenover 27,7% gemiddeld in de gemeente Arnhem.

Presikhaaf-West ALW monitor

Met openvragen is aan inwoners gevraagd wat zij de belangrijkste problemen van hun wijk vinden. Inwoners noemen dan voornamelijk:

- Onderhoud/meer groen
- Onderhoud/meer speeltuinen
- Drugsoverlast
- Afval
- Hangjongeren
- Geluidsoverlast
- Verkeersoverlast
- Dealers

Uit gemeentelijke data blijkt dat in de gehele wijk Presikhaaf in de periode 2020-2023 in totaal 35 drugslocaties zijn aangetroffen.
Het is belangrijk om te vermelden dat dit Presikhaaf-West en Presikhaaf-Oost samen is. Hiermee zijn in dit gebied de meeste drugslocaties aangetroffen van Arnhem. Daarnaast zijn in deze wijk 16 pandcontroles uitgevoerd door de gemeente en komt 6% van de woonoverlast meldingen in de gemeente Arnhem uit deze wijk.

Analyse Elderveld

Uit de onderstaande data blijkt dat indicatoren van leefbaarheidsproblematiek in Elderveld iets positiever scoren dan een gemiddelde wijk in Arnhem. Om te voorkomen dat deze wijk in de toekomst afglijdt, is het belangrijk om een vergunningstelsel in te voeren. De beschikbare data wijkt niet ver af van het gemiddelde. Dat de wijk in de toekomst verder kan afglijden blijkt uit het aantal woonoverlast meldingen in deze wijk.

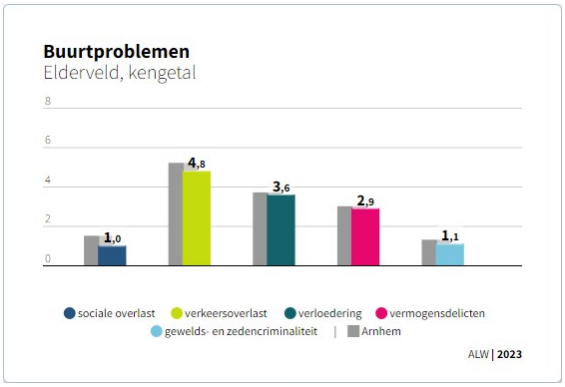

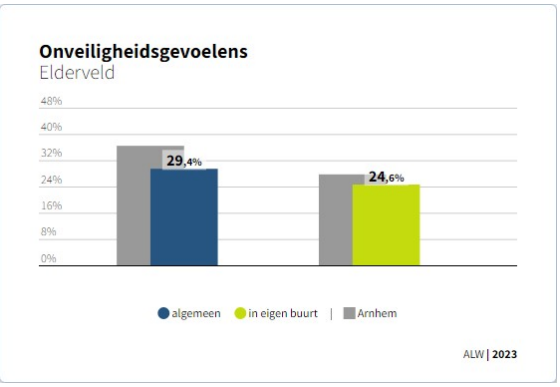

De leefbaarheidskengetallen en het kengetal onveiligheid liggen iets onder het Arnhemse gemiddelde. Sociale overlast is met een 1,0 lager dan het Arnhemse gemiddelde van 1,3. Verloedering scoort een 3,6 tegenover een Arnhems gemiddelden van een 3,7. Het kengetal van vermogensdelicten en gewelds- en zedencriminaliteit liggen met 2,8 en 1,1 iets onder het gemiddelde van 3,0 en 1,3. In Elderveld voelt 24,6% zich onveilig in eigen wijk. In deze wijk zetten wij in op het voorkomen afglijden middels het vergunningstelsel.

Elderveld ALW monitor

Met open vragen is aan inwoners gevraagd wat zij de belangrijkste problemen van hun wijk vinden. Inwoners noemen dan voornamelijk:

- Hondenpoep
- Geluidsoverlast
- Hangjongeren
- Afval
- Verkeersoverlast
- Onderhoud/meer groen
- Parkeeroverlast

In Elderveld zijn 16 integrale pandcontroles uitgevoerd in de periode 2020-2023 door de gemeente. Daarnaast komt 7% van de woonoverlast meldingen uit deze wijk.
Hiermee komt deze wijk op een gedeelde 3e plaats in de gemeente Arnhem. Dit is een indicatie dat veel woonoverlast(problematiek) speelt in Elderveld. In deze wijk zijn in de periode 2020-2023 in totaal 3 drugslocaties gevonden.

Analyse Vredenburg/Kronenburg

Uit de onderstaande data blijkt dat verloedering en gewelds- en zedencriminaliteit allemaal hoog scoren in Vredenburg/Kronenburg. De overige indicatoren scoren licht lager dan het Arnhemse gemiddelde. Hiermee dreigt deze wijk verder af te glijden en meer leefbaarheidsproblematiek te krijgen. Ook het onveiligheidsgevoel zit in de buurt van het Arnhemse gemiddelde. Daarnaast zijn er in Vredenburg/Kronenburg 11 drugslocaties gevonden in de periode 2020-2023.

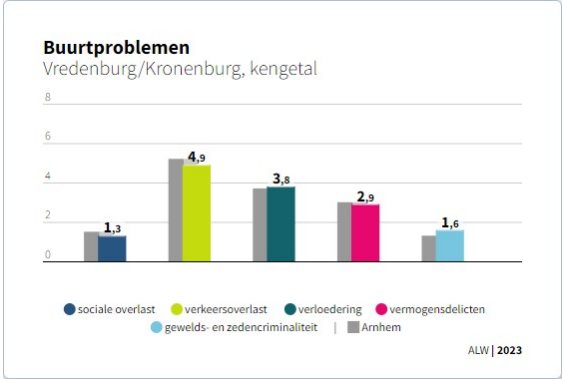

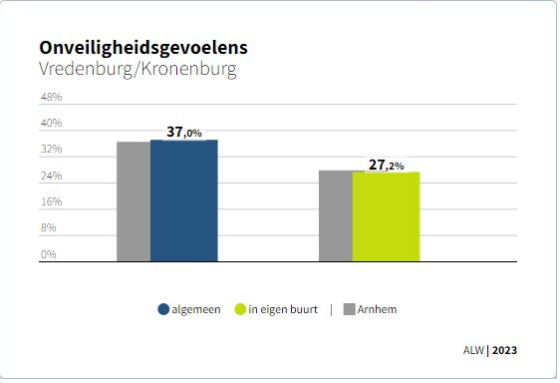

Het kengetal sociale overlast is met een score van 1,3 iets lager dan het Arnhemse gemiddelde van 1,3. Verkeersoverlast krijgt een 4,9 tegenover een 5,2 gemiddeld in de gemeente Arnhem. Het kengetal verloedering in Vredenburg/Kronenburg krijgt een 3,8 tegenover een 3,7 gemiddeld in de gemeente Arnhem. Het aantal vermogensdelicten ligt met een 2,9 iets lager dan het Arnhemse gemiddelde van 3,0. Het kengetal gewelds- en zedencriminaliteit is in deze wijk met een 1,6 hoger dan 1,3 voor het Arnhemse gemiddelde.

Daarnaast blijkt dat 37% van de bewoners van deze wijk zich weleens onveilig tegenover 36,4% gemiddeld voor de gemeente Arnhem. Daarnaast voelt 27,2% zich onveilig in de wijk Vredenburg/Kronenburg tegenover 27,7% gemiddeld in de gemeente Arnhem.

Vredenburg/Kronenburg ALW monitor

Met open vragen is aan inwoners gevraagd wat zij de belangrijkste problemen van hun wijk vinden. Inwoners noemen dan voornamelijk:

- Geluidsoverlast
- Parkeeroverlast
- Afval
- Hondenpoep
- Onderhoud/meer groen
- Verkeersoverlast
- Drugsoverlast
- Onderhoud/meer speeltuinen

In Vredenburg/Kronenburg zijn 16 integrale pandcontroles uitgevoerd in de periode 2020-2023 door de gemeente. Daarnaast komt 4% van de woonoverlast meldingen uit deze wijk. In deze wijk zijn in de periode 2020-2023 in totaal 11 drugslocaties gevonden.

Analyse Centrum

Uit de onderstaande data blijkt dat de indicatoren van buurtproblemen het hoogste scoren van de Arnhemse wijken waar de verhuurvergunning ingesteld wordt. Vooral de het kengetal voor sociale overlast en verloedering zijn opvallen hoog in het Centrum. Deze wijk ervaart zware leefbaarheidsproblematiek en ingrijpen is wenselijk. Het onveiligheidsgevoel in deze wijk ligt zo'n 30% hoger dan in andere wijken. Deze wijk heeft met 53 meldingen de meeste meldingen van woonoverlast in de gemeente Arnhem. Daarnaast zijn er in het centrum 12 drugslocaties gevonden in de periode 2020-2023.

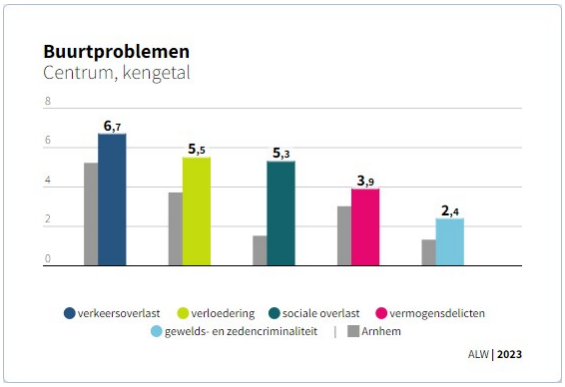

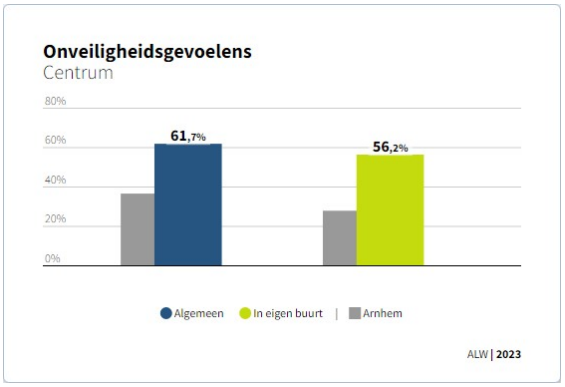

Verkeersoverlast krijgt een 6,7 tegenover een 5,2 gemiddeld in de gemeente Arnhem.
Het kengetal verloedering in het Centrum een 5,5 tegenover een 3,7 gemiddeld in de gemeente Arnhem. Het kengetal sociale overlast is met een score van 5,3 evident hoger lager dan het Arnhemse gemiddelde van 1,3. Het aantal vermogensdelicten ligt met een 3,9 hoger dan het Arnhemse gemiddelde van 3,0. Het kengetal gewelds- en zedencriminaliteit is in deze wijk met een 2,4 hoger dan 1,3 voor het Arnhemse gemiddelde.

Daarnaast blijkt dat 61,7% van de bewoners van deze wijk zich weleens onveilig tegenover 36,4% gemiddeld voor de gemeente Arnhem. Daarnaast voelt 56,2% zich onveilig in het centrum tegenover 27,7% gemiddeld in de gemeente Arnhem.

Centrum ALW monitor

Met open vragen is aan inwoners gevraagd wat zij de belangrijkste problemen van hun wijk vinden. Inwoners noemen dan voornamelijk:

- Geluidsoverlast
- Verkeersoverlast
- Drugsoverlast
- Criminaliteit
- Afval
- Onderhoud/meer groen
- Overlast horeca
- Hangjongeren

In Centrum zijn 17 integrale pandcontroles uitgevoerd in de periode 2020-2023 door de gemeente. Daarnaast komt 15% van de woonoverlast meldingen uit deze wijk (het hoogste van de gemeente Arnhem). In deze wijk zijn in de periode 2020-2023 in totaal 12 drugslocaties gevonden.

Analyse De Laar

Uit de onderstaande data blijkt dat indicatoren van leefbaarheidsproblematiek in De Laar iets positiever scoren dan een gemiddelde wijk in Arnhem.

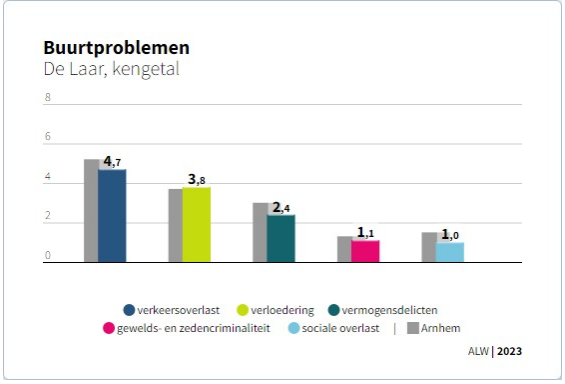

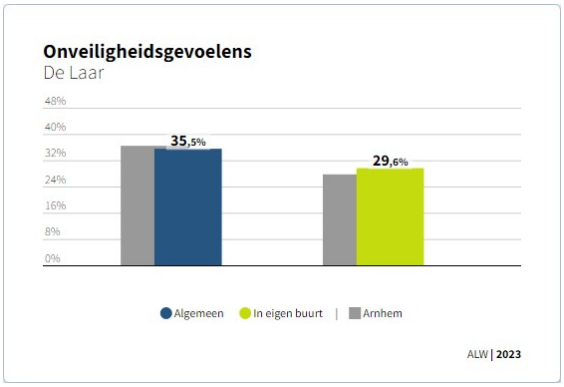

We zien echter een vergoot risico om in de toekomst verder afglijden. Dit blijkt uit het aantal woonoverlast meldingen in deze wijk (17 in totaal 5% van het totaal). Daarnaast is het aantal aangetroffen drugslocaties een indicatie van mogelijk afglijden van de wijk (in totaal 14 locaties aangetroffen in 2023). De Laar staat hiermee op de 4e plek van de meest opgerolde drugslocaties in een wijk. Daarnaast voelt 29,6% zich onveilig in deze wijk tegenover 27,7 gemiddeld in Arnhem. Ook scoort het kengetal van de verloedering met een 3,8 hoger dan het gemiddelde met een 3,7 in De Laar. Om te voorkomen dat deze wijk in de toekomst afglijdt, is het belangrijk om een vergunningstelsel ook hier in te voeren.

De Laar ALW monitor

Met open vragen is aan inwoners gevraagd wat zij de belangrijkste problemen van hun wijk vinden. Inwoners noemen dan voornamelijk:

- Parkeeroverlast
- Onderhoud/meer groen
- Verkeersoverlast
- Onderhoud/meer speeltuinen
- Hangjongeren
- Hondenpoep
- Geluidsoverlast
- Afval
- Drugsoverlast
- Dealers

In De Laar zijn 11 integrale pandcontroles uitgevoerd in de periode 2020-2023 door de gemeente. Daarnaast komt 5% van de woonoverlast meldingen uit deze wijk (17 meldingen bij de gemeente in totaal in 2023). In totaal zijn in deze wijk 14 drugslocaties aangetroffen in de periode 2020-2023.

Analyse Klarendal

Uit de onderstaande data blijkt dat verkeersoverlast, verloedering, sociale overlast, vermogensdelicten en gewelds- en zedencriminaliteit allemaal ruim hoger scoren dan gemiddeld in de wijk Klarendal. Dit zijn allemaal indicatoren van leefbaarheidsproblematiek.

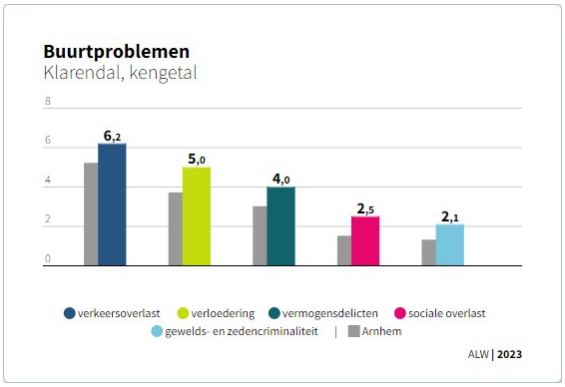

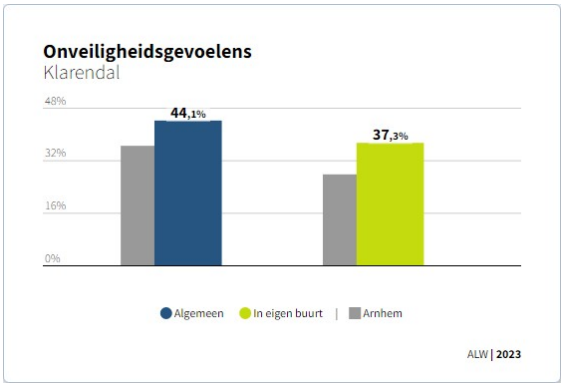

Het kengetal sociale overlast is met een score van 2,5 hoger dan het Arnhemse gemiddelde van 1,5. Het kengetal verloedering in Klarendal krijgt een 5,0 tegenover een 3,7 gemiddeld in de gemeente Arnhem. Het aantal vermogensdelicten ligt met een 4,0 hoger dan het Arnhemse gemiddelde van 3,0. Het kengetal gewelds- en zedencriminaliteit is in deze wijk met een 2,1 hoger de 1,3 voor het Arnhemse gemiddelde. Daarnaast scoort verkeersoverlast met een 6,2 hoger dan het kengetal 5,2 gemiddeld in de gemeente Arnhem .

Hiermee scoort deze wijk duidelijk hoger op leefbaarheidsproblematiek dan een gemiddelde Arnhemse wijk. Daarnaast blijkt dat 44,1% van de bewoners van deze wijk zich weleens onveilig voelt tegenover 36,4% gemiddeld voor de gemeente Arnhem. Daarnaast voelt 37,3% zich onveilig in de wijk Klarendal tegenover 27,7% gemiddeld in de gemeente Arnhem.

Klarendal ALW monitor

Met open vragen is aan inwoners gevraagd wat zij de belangrijkste problemen van hun wijk vinden. Inwoners noemen dan voornamelijk:

- Drugsoverlast
- Parkeeroverlast
- Verkeersoverlast
- Geluidsoverlast
- Hondenpoep
- Afval
- Dealers
- Hangjongeren
- Onderhoud/meer groen

In Klarendal zijn 21 integrale pandcontroles uitgevoerd in de periode 2020-2023 door de gemeente. Daarnaast komt 7% van de woonoverlast meldingen uit deze wijk (24 meldingen bij de gemeente in totaal in 2023). In totaal zijn in deze wijk 11 drugslocaties aangetroffen in de periode 2020-2023.

Analyse Spijkerkwartier

Uit de onderstaande data blijkt dat de indicatoren van buurtproblemen hoog scoren. Vooral de het kengetal voor sociale overlast en verloedering zijn opvallen hoog in het Spijkerkwartier. Deze wijk ervaart duidelijk leefbaarheidsproblematiek en ingrijpen is wenselijk.

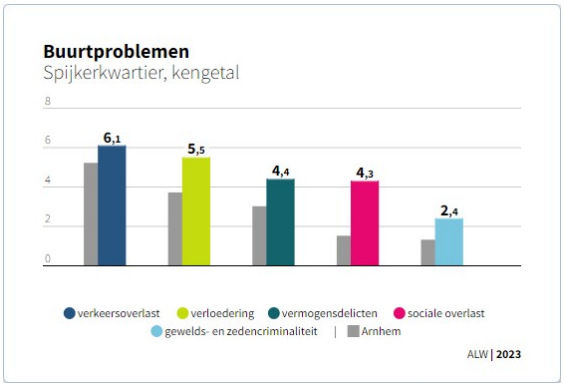

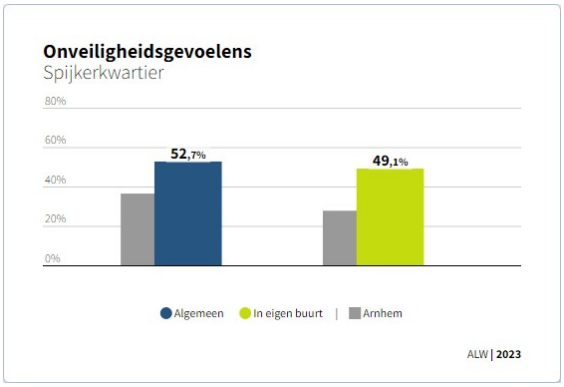

Ook voelt ongeveer de helft van de inwoners zich onveilig in eigenwijk. Het Spijkerkwartier heeft de meeste integrale controles van de gemeente Arnhem (60 in totaal). 9% van de woonoverlast meldingen komen uit deze wijk in 2023 in totaal 32 meldingen. Daarnaast zijn in deze wijk 13 drugslocaties aangetroffen in de periode 2020-2023.

Het kengetal verloedering in het Spijkerkwartier een 5,5 tegenover een 3,7 gemiddeld in de gemeente Arnhem. Het kengetal sociale overlast is met een score van 4,3 evident hoger lager dan het Arnhemse gemiddelde van 1,3. Het aantal vermogensdelicten ligt met een 4,4 hoger dan het Arnhemse gemiddelde van 3,0. Het kengetal gewelds- en zedencriminaliteit is in deze wijk met een 2,4 hoger dan 1,3 voor het Arnhemse gemiddelde. Daarnaast blijkt dat 52,7% van de bewoners van deze wijk zich weleens onveilig tegenover 36,4% gemiddeld voor de gemeente Arnhem. Daarnaast voelt 49,1% zich onveilig in het centrum tegenover 27,7% gemiddeld in de gemeente Arnhem.

Spijkerkwartier ALW monitor

Met open vragen is aan inwoners gevraagd wat zij de belangrijkste problemen van hun wijk vinden. Inwoners noemen dan voornamelijk:

- Afval
- Drugsoverlast
- Dealers
- Onderhoud/meer groen
- Parkeeroverlast
- Verkeersoverlast
- Hondenpoep
- Geluidsoverlast

In het Spijkerkwartier zijn 60 integrale pandcontroles uitgevoerd in de periode 2020-2023 door de gemeente. Dit zijn de meeste controles van alle wijken in de gemeente Arnhem (17% van het totaal). Daarnaast komt 9% van de woonoverlast meldingen uit deze wijk (32 meldingen in 2023). In deze wijk zijn in de periode 2020-2023 in totaal 13 drugslocaties gevonden.

Bijlage III behorende bij de ‘Verhuurverordening 2025 gemeente Arnhem’ van [datum raadsbesluit]

Onderbouwing vergunningplicht voor verblijfsruimten arbeidsmigranten
De algemene verhuurvergunning dient, krachtens de Wet goed verhuurderschap, ingesteld te worden op basis van leefbaarheidsproblematiek. Bij een verhuurvergunning arbeidsmigranten wordt er gewerkt met andere invoeringscriteria. In de *handreiking goed verhuurderschap* van de VNG is opgenomen dat de invoering van een vergunningstelsel arbeidsmigranten proportioneel en noodzakelijk dient te zijn.

Beschermen arbeidsmigranten
De verhuurvergunning arbeidsmigranten is een instrument die over de gehele gemeente wordt ingesteld via de verhuurverordening. De invoering van de vergunning arbeidsmigranten heeft in eerste plaatst als doel het beschermen van de arbeidsmigranten als huurders (consumentenbescherming in Europeesrechtelijke zin). Daarom geldt het invoeren van een verhuurvergunning voor arbeidsmigranten voor de hele gemeente waar een dergelijke vergunning wordt ingesteld via de huisvestingsverordening. Hiermee is de invoering gericht op het beschermen van arbeidsmigranten tegen onwenselijk verhuursituaties. De huurdersrechten worden via het vergunningstelsel geborgd en heeft als doel slecht verhuurderschap te voorkomen.

Noodzakelijk en proportioneel
In Arnhem constateren wij met grote regelmaat dat arbeidsmigranten verblijven in woningen van slechte kwaliteit. Daarnaast constateren wij dat arbeidsmigranten kwetsbaar zijn voor uitbuiting of misleiding doordat zij niet op de hoogte zijn van de (lokale) wetgeving op het gebied van huurrecht en/of de taal niet voldoende machtig zijn. Dit creëert onwenselijke situaties zoals:

- Slecht verhuurderschap;
- Uitbuiting;
- Afhankelijkheidsrelatie;
- Geen (vast) huurcontract;
- Niet (de mogelijkheid hebben tot het) inschrijven op hun huuradres
- Te hoge huur;
- Wonen in slecht onderhouden woningen (gezondheidsrisco’s);
- Leefbaarheidsproblematiek.

De bovenstaande signalen komen bij ons binnen via de gemeentelijke kanalen en maatschappelijke organisaties. Deze signalen vallen allemaal onder het consumenten(huur)recht en situationeel ook onder het strafrecht.

Blijkens de *handreiking goed verhuurderschap* van de VNG dient er voor de invoering van een verhuurvergunning arbeidsmigranten door de beleidsmaker(s) stil gestaan te worden bij de onderstaande elementen:

1. *Wat is het beoogde doel van de regeling ofwel is de maatregel noodzakelijk en geschikt is voor het bestrijden van…?;*
2. *Rechtvaardigt de ernst van de problematiek de inzet van deze maatregelen…? (proportionaliteit)*
3. *Kan de problematiek niet met andere (eenvoudiger) middelen bestreden worden…? (subsidiariteit)*
4. *Is de regeling uitvoerbaar en handhaafbaar*

Aan de hand van bovenstaande vier punten volgt hier een onderbouwing voor de invoering de verhuurvergunning arbeidsmigranten.

1. Beoogd doel invoering vergunningstelsel arbeidsmigranten

De gemeente Arnhem staat voor huurders en huurdersrechten. Onderscheidt tussen inwoners van onze stad maken wij niet en het borgen van huurkwaliteit in onze wijken is essentieel. Een gezonde particuliere verhuurmarkt bestaat uit goed verhuurderschap volgens de Wet goed verhuurderschap. Als gemeente willen wij een goede en veilige leefomgeving realiseren middels het verplichte vergunningstelsel voor huisvesting van arbeidsmigranten. Een vergunningstelsel voor huisvesting van arbeidsmigranten is naast een handhaafinstrument ook een instrument om bewustwording te creëren bij particuliere verhuurders. Via het vergunningstelsel dwingen we af dat verhuurders hun zaken goed op orde te hebben.

Ook tijdelijke inwoners van de gemeente Arnhem zijn onderdeel van onze wijken en hebben een duidelijke plaats binnen het bedrijfsleven van onze stad en regio. Daarnaast zijn arbeidsmigranten maatschappelijk gezien onderdeel van de Arnhemse wijken en dragen zij bij aan een inclusieve gemeenschap.

In Arnhem bejegenen wij iedereen gelijk zonder onderscheidt te maken in afkomst (de basis beginselen van de Grondwet). Dit beginsel is van toepassing op de Arnhemse woningmarkt. Ook arbeidsmigranten hebben recht op goede huisvesting en duidelijke (juridische) afspraken met hun huisbaas. Arbeidsmigranten in Nederland en Arnhem hebben dezelfde huurdersrechten en genieten dezelfde consumentenbescherming van de Europese Unie. In lijn met de Woonvisie 2024 gaan wij voor een ongedeelde stad waar iedereen gelijk is. Uitbuiting, afhankelijkheid van de huisbaas, onduidelijke huurcontracten en slechte woonsituaties zijn onacceptabel uit humaan en juridisch oogpunt. In de praktijk blijkt dat arbeidsmigranten terecht komen in een afhankelijkheidsrelatie of te maken krijgen met slecht verhuurderschap. Arbeidsmigranten zijn vaak afhankelijk van hun werkgever of het uitzendbureau. Naast werk regelen deze vaak ook de huisvesting en de zorgverzekering. Onwenselijke afhankelijkheidsrelaties werkt arbeidsuitbuiting in de hand.

Daarom is het van belang dat er ingegrepen wordt op de Arnhemse woningmarkt. Ingrijpen is mogelijk door het instellen van een vergunningstelsel in de vorm van een verhuurvergunning. Hiermee streven wij de volgende doelen na:

- Respecteren van de grondwettelijke beginselen van de Nederlandse rechtstaat;
- Borgen goed verhuurderschap in onze stad;
- Voorkomen en beëindigen van uitbuiting/ afhankelijkheidsrelaties;
- Duidelijke en eerlijke huurcontracten;
- Voorkomen van gezondheid-veiligheidsrisco’s;
- Het realiseren van goede huisvesting van arbeidsmigranten.

Met de verhuurvergunning voor de verhuur aan arbeidsmigranten kan de gemeente aanvullende voorwaarden stellen aan verhuurders:

- maximum aantal personen per kamer (voor de gemeente Arnhem één persoon per afzonderlijk afsluitbare ruimte);
- eerlijke huurcontracten;
- voorwaarden ten aanzien van sanitair, was- en kookvoorzieningen.

Het verbeteren van de condities waaronder verhuurd mag worden draagt bij aan de rechtspositie van de huurder en de gelijke behandeling op de woningmarkt. Het kaderen en duidelijk maken van de eisen en voorwaarden voor het verhuren van kamers/woonruimtes zorgt voor een level playing field voor verhuurders en borgen van het goed verhuurderschap in de gemeente Arnhem.
Het stellen van duidelijke voorwaarden en normen aan verhuurders aan huurwoningen voor arbeidsmigranten zorgt voor een kwalitatief beter aanbod. Hiermee heeft de verhuurvergunning een regulerende werking voor de Arnhemse woningmarkt. Het verhuren van kamers kan immers alleen nog onder uniforme condities, met de mogelijkheid tot handhaving indien er niet wordt voldaan aan de voorwaarden van het vergunningstelsel.

Rapportages
Uit de regionale handreiking huisvesting internationale werknemers van de Groene Metropoolregio (2022) blijkt de nood voor het realiseren van goede huisvesting voor arbeidsmigranten:" *Het tekort aan goede en veilige huisvesting van internationale werknemers leidt tot meerdere problemen in onze regio. Allereerst leidt ondermaatse huisvesting tot gezonds- en veiligheidsrisico's voor de internationale werknemer zelf en tot overlast voor omwonenden, waardoor de (ervaren) leefbaarheid (in voornamelijk de bebouwde kom) onder druk komt te staan. Een bijkomend probleem is dat, doordat werkgevers (al dan niet genoodzaakt) en huisjesmelkers (al dan niet bewust) woningen opkopen om daar internationale werknemers in te huisvesten, de beschikbaarheid van betaalbare woningen voor andere inwoners van onze regio in het gedrang komt.".*

Dit onderzoek van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen bevestigt de noodzaak van degelijk beleid en het beschermen van arbeidsmigranten. Daarnaast bevestigt dit onderzoek dat arbeidsmigranten te maken krijgen met ondermaatse huisvesting. Aanvullend wordt het beeld bevestigd dat slechte huisvesting invloed heeft op de leefbaarheid in de wijk. Een oplossing voor deze geschetste problemen is het realiseren van voldoende kwalitatieve huisvesting, aldus het rapport. Hiermee wordt het belang onderstreept van het invoeren en handhaving van een vergunningstelsel voor het verhuren aan arbeidsmigranten in de gemeente Arnhem.
De noodzaak van goede huisvesting van arbeidsmigranten blijkt daarnaast uit de volgende twee rapporten voortvloeiend uit de commissie Roemer:

- *"Geen tweederangsburgers. Aanbevelingen om misstanden bij **arbeidsmigranten** in Nederland tegen te gaan"* (2020)
- Jaarrapportage arbeidsmigranten 2023: 3 jaar na Roemer.

Deze rapportages bevestigen het beeld van de situatie van arbeidsmigranten in Nederland zoals geschetst in deze onderbouwing. Het verbeteren van de rechtspositie van arbeidsmigranten begint met zelfstandige huurcontracten. Daarnaast is het belangrijk dat de huisvesting minder afhankelijk wordt van de werkgever (de ongewenste afhankelijkheidsrelatie). Na beëindigen van de arbeidsovereenkomst blijkt uit deze rapportages dat de huurovereenkomst ook beëindigt kan worden. Dit zorgt voor een afhankelijkheidsrelatie en verzwakt de positie van huurders/arbeidsmigranten. Blijkens de *Jaarrapportage arbeidsmigranten 2023: 3 jaar na Roemer is de Wet goed verhuurderschap* een effectief middel om de huisvestingsituatie van arbeidsmigranten te verbeteren. De geschetste situatie door de commissie Roemer is van toepassing op de Arnhemse woningmarktsituatie en benadrukt de urgentie van ingrijpen om maatschappelijke en sociaal-economische problemen te voorkomen. Als gemeente Arnhem willen wij deze elementen bestrijden door het invoeren van de verhuurvergunning arbeidsmigranten.

2. Rechtvaardigt de ernst van de problematiek de inzet van deze maatregelen…? (proportionaliteit)

Bij de invoering van een verhuurgunning arbeidsmigranten moet de afweging gemaakt worden of dit instrument proportioneel is voor het probleem dat bestaat in de gemeente Arnhem. Ingrijpen in de verhuurmarkt van arbeidsmigranten moet dusdanig zwaarwegend zijn dat het gerechtvaardigd is om een verhuurvergunning arbeidsmigranten in te voeren op basis van de Wet goed verhuurderschap. Dat ingrijpen nodig is blijkt uit de volgende uiteenzetting van het team Veiligheid van de gemeente Arnhem.

“We treffen arbeidsuitbuiting aan in woningen, in de horeca, massagesalons en bedrijventerreinen. Maar de omstandigheden waarin (arbeids-)migranten veelal werken, zijn Nederland en Arnhem onwaardig. Daarom maken we het de uitbuiters moeilijker, spreken we uitzendbureaus aan op hun verantwoordelijkheid en laten we (arbeids-)migranten weten dat ze welkom zijn en recht hebben op een goed werkend leven hier. Bij de komst van de vluchtelingen uit Oekraïne hebben we voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd over welke rechten en plichten zij in Nederland hebben o.a. op het gebied van werk. Dit doen we ook bij (arbeids-) migranten. Aan de hand van het stappenplan dat is ontwikkeld door de universiteit Tilburg en CoMensha zorgen we ervoor dat migranten welkom zijn in Arnhem en weten welke rechten en plichten zij hebben volgens Nederlandse maatstaven. Daarbij maken we eveneens gebruik van het rapport van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten. Genoemde rapporten ondersteunen ons in het weerbaar maken van (arbeids-)migranten tegen personen en werkgevers die misbruik willen maken van hun kwetsbare positie. Ook kunnen wij als gemeente voorwaarden scheppen. Zo hebben we recent nieuw beleid ontwikkeld omtrent kamerverhuur in woonwijken om de concentratie en overlast te beperken. Ook verbeteren we hun omstandigheden, zodat ze niet afhankelijk hoeven te zijn van hun uitbuiters”

Bovenstaande toont aan dat het onderwerp sterk speelt in de gemeente en er al veel gedaan wordt om de kwetsbare positie van arbeidsmigranten de versterken. De genoemde middelen en acties hebben helaas een beperkte preventieve werking. De verhuurvergunning is geeft hier een invulling aan.

Met betrekking tot arbeidsuitbuiting zien we het volgende:

- Arbeidsmigranten raken hun werk kwijt en daarmee ook de woning en belanden op straat zonder vangnet;
- Uit de integrale controle in woningen blijkt dat arbeidsmigranten in (te) kleine ruimtes worden gehuisvest;
- Buitenlandse werknemers worden onderbetaald, werken geregeld illegaal (zonder geldige verblijfsvergunning) en hebben geen contracten = geen rechtszekerheid. We treffen hen aan in de horeca, massagesalons en bedrijventerreinen.

Meer dan een op de zeven uitzendbureaus, ongeveer 15 procent, overtreedt bewust de wet, volgens een inschatting van de Nederlandse Arbeidsinspectie. Daarmee zou Nederland rond de 2.500 malafide uitzendbureaus tellen. Niet alleen de uitwassen – onderbetaling, te lange werkdagen, slechte huisvesting – zijn een probleem. Arbeidsmigratie is ook zélf een structureel probleem, zegt Rits de Boer, Inspecteur-Generaal van de Arbeidsinspectie (NRC, 17-11-2022). Uitzendbureaus en/of werkgevers zijn zoals eerder gesteld vaak verweven met de woonplek van arbeidsmigranten. Dit zorgt naast onveilige werksituaties ook voor een precaire balans voor arbeidsmigranten. Arbeidsmigranten zijn immers afhankelijk van hun werkgever/uitzendbureau voor (goede) huisvesting.

Om (woon)overlast en uitbuiting tegen te gaan organiseert de gemeente Arnhem een pandenoverleg waaraan partners met toezichthoudende bevoegdheden deelnemen ten behoeve van integrale bestuurlijke controles. Dit zijn o.a. toezichthouders en/of medewerkers van de afdeling Veiligheid, de afdeling Burgerzaken, de omgevingsdienst regio Arnhem (ODRA), de arbeidsinspectie (NLA) en de politie. Het doel van het pandenoverleg is het signaleren en waar nodig gezamenlijk interventies inzetten ten behoeve van het aanpakken van panden waaruit overlast en vermoedelijk onveilige situaties voortkomen.

In de periode 2019-2023 zijn er 294 panden aangemeld vanuit maatschappelijke organisaties en inwoners om te controleren op strafbare feiten. Dit toont aan dat huisvesting samengaat met signalen zoals overlast of uitbuiting.

3. ***Kan de problematiek niet met andere (eenvoudiger) middelen bestreden worden…? (subsidiariteit)***

In de gemeente Arnhem hebben wij reeds een aantal instrumenten ingesteld om de woningmarkt te beschermen. Denk hierbij een het facetplan woningsplitsing en verkamering, de opkoopbescherming en het Meldpunt foute verhuurders. Ondanks de regulatie van de Arnhemse woningmarkt constateren wij dat het verbeteren van de positie van arbeidsmigranten problemen met zich meebrengt. Handhaving op huurcontracten is niet mogelijk via een facetplan of de opkoopbescherming.

Als gemeente is het mogelijk om te handhaven op basis van het BBL of op basis van omgevingsvergunning. Sinds de invoering van het verplichte Meldpunt Foute Verhuurders in de gemeente (op basis van de Wet goed verhuurderschap) hebben inwoners/arbeidsmigranten een meldpunt om intimidatie en discriminatie te melden bij de Huurdersbalie. Dit is echter wel een proces via de huurcommissie. Deze doelgroep heeft soms geen huurcontract of weet de route naar het meldpunt niet te vinden. Bovendien hebben zijn de huurders bang hun werk en/of woonruimte te verliezen. Dit is daarom maar een beperkt effectief middel om misstanden aan de voorkant aan te pakken als gemeente. Voor het verbeteren van de positie van arbeidsmigranten is een instrument nodig met een preventief en normerend karakter zoals een verhuurvergunning arbeidsmigranten.
Voor handhaving op woonoverlast en huurdersrechten is een andere verhouding tot de particuliere markt nodig. Indien een verhuurder eenmaal een omgevingsvergunning heeft, dan is lastig om de huurdersrechten te borgen. Daarnaast is er een woningvoorraad van woningen die al tientallen jaren in de verhuur zijn. Ingrijpen op de verhuurmarkt om excessen te voorkomen bij arbeidsmigranten is als gemeente lastig onder de huidige voorwaarden.
Willen wij als gemeente publiekrechtelijk handhaven dan is een vergunningstelsel met een verhuurvergunning voor arbeidsmigranten nodig.

Hiermee wordt het voor de gemeente mogelijk om preventief en handhavend op te treden tegen malafide verhuurders en uitbuiting of ongewenste situaties te voorkomen. Het instrument van een verhuurvergunning voor arbeidsmigranten is *subsidiair omdat er geen ander effectief middel is om dit te bewerkstelligen.*

4. ***Is de regeling uitvoerbaar en handhaafbaar***

Voor het invoeren van het vergunningstelsel arbeidsmigranten is zorgvuldig onderzoekt gedaan door de gemeente naar de benodigde middelen voor het invoeren van een vergunningstelsel. Zowel aan de hand van gesprekken binnen de gemeente, met gemeenten in het land als middels literatuur van de

VNG en BZK is ingeschat gedurende 1 jaar hoe het vergunningstelsel vorm gegeven dient te worden. Daarnaast is een vooronderzoek gedaan van 6 maanden naar het invoeren van een vergunningstelsel met aansluitend inhoudelijke uitwerking van 6 maanden.

De gemeente zal de handhaving en vergunningverlening in eigen beheer nemen om zo snel en effectief te kunnen reageren op ontwikkelen zonder afhankelijkheid van de capaciteit en prioriteit bij de omgevingsdienst of een externe partij. Het aanvraag- en beoordelingsproces zelf is uitvoerbaar vormgegeven. Voor de uitvoering van het vergunningstelsel zijn zowel incidentele als structurele middelen beschikbaar gesteld door het college om de continuïteit te garanderen. Op deze manier borgen wij een duurzame en kwalitatieve invoering en uitvoering van het vergunningstelsel.
Het zelfde geldt voor de handhaving - ook hier worden structureel extra middelen voor ingezet. Door een kwalitatief goed beoordelingsproces wordt bovendien de druk op handhaving verlicht.
Omdat het een nieuwe situatie is, zal een multifunctioneel team vanuit Veiligheid, Vergunning & Handhaving, Wonen en JZ als lerend team regelmatig evalueren en bijsturen om het proces verder te optimaliseren. Er is gekozen om de algemene verhuurvergunning pas in te voeren als de verhuurvergunning arbeidsmigranten voldoende ‘staat’.

Zaaknummer: 4365324

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 5 november 2024, nummer 4365324,

gelet op artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdeel b, van de Gemeentewet;

besluit:

vast te stellen:
de verordening tot wijziging van de

VERORDENING OP DE HEFFING EN DE INVORDERING VAN LEGES ARNHEM 2025

Artikel I Wijziging

In de tarieventabel wordt na 5.6.1 ingevoegd:

Verhuurvergunning Wet goed verhuurderschap

5.7.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een vergunning als bedoeld in hoofdstuk 4 van de Wet goed verhuurderschap en artikelen 2 en 3 van de Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025	€ 715,00

Artikel II Inwerkingtreding, overgangsrecht en citeertitel

1. Dit besluit treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.
2. De datum van ingang van de heffing is 1 januari 2025.
3. Dit besluit wordt aangehaald als: Wijziging legesverordening 2025 verhuurdersvergunning.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van [datum].

De griffier, De voorzitter,

COLLEGEBESLUIT

Besluit van	5 november 2024
Zaaknummer	4365324

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN ARNHEM,

Gelet op artikel 4:81, eerste lid, en artikel 5:46, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht, artikel 2 en 19, eerste lid en tweede lid, Wet goed verhuurderschap en artikel 160, eerste lid, aanhef en onder a, van de Gemeentewet,

Overwegende dat de gemeente Arnhem verantwoordelijk is voor het handhaven van de regels van goed verhuurderschap op basis van de Wet goed verhuurderschap;
Overwegende dat de gemeente Arnhem ter bevordering van de handhaving van de regels van goed verhuurderschap en leefbaarheid eveneens vergunningsplichten voor verhuur van woonruimtes en voor verhuur van verblijfsruimtes arbeidsmigranten invoert met de Verhuurverordening Arnhem 2025;
Overwegende dat de gemeente Arnhem transparant en navolgbare kaders voor handhaving op heeft te stellen voor bewoners, verhuurders en huurders;

Besluit
Vast te stellen de navolgende beleidsregels:
Beleidsregels handhaving Wet goed verhuurderschap Arnhem

Artikel 1 Begrippen
In deze beleidsregels wordt verstaan onder:

1. Bedrijfsmatige overtreding: een overtreding gepleegd door een overtreder die ten minste twee zelfstandige woonruimten of verblijfsruimten verhuurd of een overtreder die een verhuurbemiddelaar is als bedoeld in artikel 1 van de Wet;
2. Beleidsregels: Beleidsregels handhaving Wet goed verhuurderschap Arnhem
3. Boete: de bestraffende sanctie als bedoeld in artikel 5:2, eerste lid, onderdeel c, van de Algemene wet bestuursrecht;
4. Bijstandsnorm: hoogte van de bijstandsuitkering gerelateerd aan de leeftijd en huishouden van de overtreder als geregeld in de Participatiewet;
5. College: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem;
6. Last onder dwangsom: de herstellende sanctie als bedoeld in artikel 5:31d van de Algemene wet bestuursrecht;
7. Netto maandinkomen: de maandelijkse inkomsten uit werk en woning (bijvoorbeeld loon of uitkering) als bedoeld in de Wet Inkomstenbelasting 2001, na aftrek van belastingen en premies;
8. Overtreder: degene die de overtreding pleegt of medepleegt als bedoeld in artikel 5:1, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht;
9. Overtreding: een overtreding als bedoeld in artikel 5:1, eerste lid van de Algemene wet bestuursrecht;
10. Recidive: indien binnen een tijdvak van vier jaar nadat een bestuurlijke boete is opgelegd voor overtreding van de Wet, nogmaals een overtreding van de Wet is geconstateerd;
11. Verblijfsruimte: een verblijfsruimte als bedoeld in artikel 1 van de Wet;

Gemeente Arnhem

12. Vermogen: bezittingen die behoren tot de rendementsgrondslag bedoeld in artikel 5.3 van de Wet inkomstenbelasting 2001;
13. Verordening: Verhuurverordening Arnhem 2025;
14. Wet: de Wet goed verhuurderschap;
15. Woonruimte: een woonruimte als bedoeld in artikel 1 van de Wet;
16. WWS: Woningwaarderingsstelsel als bedoeld in de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte.

Artikel 2 Reikwijdte beleidsregels

Deze beleidsregels zijn van toepassing op overtreding van de artikelen 2, artikel 2a, artikel 8, eerste, tweede of derde lid, van de door de Wet aan de vergunning verbonden voorwaarden, artikel 12, derde lid van de Wet of op basis artikelen 2, eerste lid, en 3, eerste lid van de verordening.

Artikel 3 Handhavingstabel

Bij overtredingen bedoeld in artikel 2 van deze beleidsregels hanteert het college het handhavingsprotocol in de toelichting van deze beleidsregels.

Artikel 4 Bestuurlijke boete

Bij het opleggen van een bestuurlijke boete hanteert het college de boetebedragen zoals aangegeven in de verordening.

Artikel 5 Mate van verwijtbaarheid

1. Bij de berekening van de bestuurlijke boete voor overtredingen bedoeld in artikel 2 van deze beleidsregels wordt voor alle overtredingen zoals onderscheiden in de boetetabel behorende bij de verordening als uitgangspunt het boetenormbedrag gehanteerd. Deze normbedragen zijn van toepassing indien sprake is van normale verwijtbaarheid.
2. Indien in afwijking van het eerste lid sprake is van een andere mate van verwijtbaarheid gaat het college in de berekening uit van de volgende categorisering:
    a. Het college hanteert 200% van het van toepassing zijnde boetenormbedrag in artikel 4 indien de overtreder naar het oordeel van het college met opzet handelt in strijd met de Wet.
    b. Het college hanteert 150% van het van toepassing zijnde boetenormbedrag in artikel 4 indien naar het oordeel van het college sprake is van ernstige nalatigheid of omstandigheden die in onderlinge samenhang bezien leiden tot grove schuld bij de overtreder.
    c. Het college hanteert 50% van het van toepassing zijnde boetenormbedrag in artikel 4 indien de overtreder aannemelijk maakt dat de ernst van de overtreding beperkt is of indien de overtreder aannemelijk maakt dat er sprake is van verminderde verwijtbaarheid ten aanzien van de overtreding.
3. Bij het bepalen van de mate van verwijtbaarheid kunnen in ieder geval de volgende omstandigheden meewegen:
    a. eerdere interventies of overtredingen;
    b. andere overtredingen in de controleperiode;
    c. het behaald voordeel met de overtreding;
    d. de impact/duur van de overtreding; en
    e. of de overtreding op eigen initiatief is beëindigd.

Artikel 6 Geringe financiële draagkracht van de overtreder

1. Het college kan de op te leggen boete verlagen indien de overtreder aannemelijk maakt dat, gelet op de geringe financiële draagkracht van de overtreder, de volledige boete onevenredige gevolgen heeft voor de overtreder.
2. Van onevenredige gevolgen als bedoeld in het eerste lid kan sprake zijn indien de overtreder aannemelijk maakt dat het netto maandinkomen van de overtreder, bij aflossing van de volledige boete in 60 maandelijkse termijnen, tot onder de geldende bijstandsnorm van de overtreder daalt.
3. Bij de beoordeling of het aannemelijk is dat de situatie bedoeld in het tweede lid zich voordoet, kan het college rekening houden met eventueel aanwezig vermogen, andere inkomsten dan bedoeld in het derde lid, het voordeel dat de overtreder heeft genoten uit de overtreding, draagkracht en vermogen van de andere leden van het huishouden van de overtreder en eventuele andere sancties die zijn opgelegd door bijvoorbeeld een woningcorporaties voor dezelfde overtreding.
4. Het college kan de boete matigen bij geringe financiële draagkracht bij rechtspersonen met een reële onderneming in het geval de boete naar alle waarschijnlijkheid zal leiden tot een faillissement of een daarmee vergelijkbare situatie en dit ernstige gevolgen heeft voor de overtreder en/of werknemers van de overtreder.
5. Het college matigt de boete niet indien onvolledige, onjuiste of vervalste documenten worden overlegd om de geringe financiële draagkracht aan te tonen.
6. Om het college in staat te stellen te beoordelen of de boete gematigd wordt op grond van geringe financiële draagkracht legt de overtreder in ieder geval, voor zover relevant, de volgende documenten over:
    a. de aangiften en definitieve aanslagen Inkomstenbelasting van de Belastingdienst over de drie jaren voorafgaand aan de overtreding van de overtreder en eventueel de andere leden van het huishouden;
    b. een kopie van de huurovereenkomst, in het geval een bewijs nodig is dat aantoont dat de overtreder een woning huurt;
    c. de aanslagen onroerende zaakbelasting van de afgelopen drie jaren in geval de overtreder of een ander lid van het huishouden panden bezit. Dit hoeft niet voor de woning waar de overtreder hoofdverblijf heeft;
    d. bankafschriften van rekeningcourant- en spaarrekeningen van de overtreder en eventueel de andere leden van het huishouden over de periode van drie jaar voor de datum waarop de bestuurlijke boete werd opgelegd;
    e. de meest recente salaris- of uitkeringsspecificatie van de overtreder en eventueel de andere leden van het huishouden;
    f. jaarrekening en winst- en verliesrekening van de afgelopen drie jaar voorafgaand aan de overtreding; en
    g. de aangiften en definitieve aanslagen Vennootschapsbelasting van de Belastingdienst over de drie jaren voorafgaand aan de overtreding.

Artikel 8 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze beleidsregels treden in werking op de dag na de bekendmaking.
2. Deze beleidsregels worden aangehaald als: Beleidsregels handhaving Wet goed verhuurderschap.

COLLEGEBESLUIT

Aldus vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van Arnhem in zijn vergadering van 5 november 2024.

De secretaris, de burgemeester,

Gemeente Arnhem

TOELICHTING OP DE BELEIDSREGELS

1. Algemeen

1.1 Inleiding

De Wet goed verhuurderschap (hierna: de Wet) bevat landelijke algemene regels die een norm stellen voor goed verhuurderschap waar verhuurders en verhuurbemiddelaars naar moeten handelen. Daarnaast voert de Verhuurverordening Arnhem 2025 (hierna: de verordening) een vergunningplicht voor het verhuren van reguliere woonruimten in bepaalde wijken en een vergunningplicht voor het verhuren van verblijfsruimten voor arbeidsmigranten in. Het college is verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving op de Wet en de verordening. Handhaving kan in verschillende vormen plaatsvinden. Op grond van de Gemeentewet heeft het college het instrument bestuursdwang en dwangsom tot hun beschikking. In de verordening is in de aanvulling daarop in het opleggen van een bestuurlijke boete voorzien omdat dit in de praktijk effectiever kan zijn. In de verordening is een boetetabel opgenomen. In deze beleidsregels van het college wordt invulling gegeven aan de wijze waarop gebruik wordt gemaakt van de handhavingsinstrumenten/de bestuurlijke boete. Het college past daarbij een zogenoemde escalatieladder toe.

1.2 Escalatieladder

Wanneer melding wordt gemaakt danwel om een andere reden onderzoek wordt verricht of sprake is van een overtreding, gaat het college met de veronderstelde overtreder in beginsel eerst in gesprek. Indien een gesprek met de verhuurder niet helpt om de overtreding te beëindigen mag het college een last onder bestuursdwang/last onder dwangsom of een bestuurlijke boete opleggen. Omdat het college van mening is dat niet iedere opzichzelfstaande verplichting een even erge schending is van de normen van goed verhuurderschap, is de escalatielader gedifferentieerd. Handhaving zal dan ook per overtreden verplichting afzonderlijk geschieden.

Bij verplichtingen waar een herstelactie mogelijk is, zoals verplichtingen gericht op het voldoen aan administratieve eisen alsook verplichtingen tegen verloedering en negatieve effecten op leefbaarheid van woon- of verblijfruimte, zal aan de overtreder een herstelsanctie in de vorm van een last onder dwangsom worden opgelegd. Bij een last onder dwangsom bij een verplichting gericht op het voldoen aan administratieve eisen wordt een hersteltermijn van veertien dagen gehanteerd. Bij een last onder dwangsom bij een verplichting tegen verloedering en negatieve effecten op leefbaarheid van woon- of verblijfruimte hanteert het college in de regel een hersteltermijn van twee maanden. Aan de overtreder zal bij het opleggen van een herstelsanctie worden gemeld dat bij een volgende of voortdurende overtreding na een afgelopen hersteltermijn een bestuurlijke boete zal worden opgelegd en dat zijn gegevens openbaar zullen worden gemaakt. De bestuurlijke boete is een punitieve sanctie, die haar grondslag vindt in de verordening. Bij een voortdurende overtreding of een tweede overtreding zal, nadat de eerder opgelegde last onder dwangsom is verbeurd, worden overgegaan tot oplegging van een bestuurlijke boete en zullen de gegevens van de overtreder openbaar worden gemaakt. De overtreder is op dat moment immers al meerdere keren op zijn strijdig handelen met wet- en regelgeving gewezen en heeft zijn gedrag niet aangepast. Indien de verhuurder of verhuurbemiddelaar na een eerste bestuurlijke boete nog steeds zijn gedrag niet aanpast, kan de verhoogde bestuurlijke boete voor recidive worden opgelegd.

Bij verplichtingen waar een herstelactie richting huurder onmogelijk is, zoals verplichtingen gericht tegen onrechtmatig financieel gewin en verplichtingen tegen discriminatie en intimidatie, en overtreding zwaarder wordt gekwalificeerd door het college, zoals verplichtingen gericht op het voorkomen van misstanden bij

verhuur, kiest het college ervoor bij een overtreding geen herstelsanctie op te leggen. Het college zal daarentegen na een waarschuwing een bestuurlijke boete opleggen. Dit met als doel mogelijke overtreders van daden waartegen geen herstelactie mogelijk is af te schrikken en overtreders bij dergelijk zwaarwegende overtredingen passend te sanctioneren. Bij het eerste gesprek met de veronderstelde overtreder zal dan ook worden gemeld dat bij het geen gevolg geven aan de waarschuwing een bestuurlijke boete zal worden opgelegd en dat gegevens openbaar zullen worden gemaakt. Indien de verhuurder of verhuurbemiddelaar na een eerste bestuurlijke boete nog steeds zijn gedrag niet aanpast, kan de verhoogde bestuurlijke boete voor recidive worden opgelegd.

Indien een overtreder de algemene regels van goed verhuurderschap overtreedt en hem in een het tijdvak van vier jaar voor de constatering van deze overtreding reeds tweemaal een boete is opgelegd voor het overtreden van de algemene regels van goed verhuurderschap, kan het college besluiten tot inbeheername van de betreffende woon- of verblijfsruimte. Indien het college op basis van bepalingen in de Wet een verhuurvergunning weigert of intrekt, terwijl de betreffende woon- of verblijfsruimte in gebruik is door een huurder, is het college verplicht tot inbeheername van de betreffende woon- of verblijfruimte. Deze inbeheername is niet aan tijd gebonden maar in beginsel wel een tijdelijke maatregel, die opgeheven kan worden als door de verhuurder voldaan is aan de volgende voorwaarden: de verhuurder heeft door middel van een verhuurplan naar het oordeel van het college voldoende aannemelijk gemaakt dat hij in de toekomst zal handelen in overeenstemming met de algemene regels of de vergunningsvoorwaarden; indien van toepassing: de noodzakelijke voorzieningen of aanpassingen zijn uitgevoerd, en de na verrekening met de geïnde huurpenningen resterende kosten door de verhuurder zijn voldaan. Gezien het ingrijpende aard van inbeheername en haar rol als ultimum remedium, zal het college terughoudend zijn in het opleggen van deze sanctie en context afhankelijk handelen.

Een overzicht van het handhavingsbeleid is zichtbaar in de handhavingstabel aan de onderkant van deze beleidsregels.

1.3 Algemene uitgangspunten boetebeleid

Deze beleidsregel voorziet in een boetebeleid bij verschillende overtredingen van de Wet. Omdat het college van mening is dat niet iedere opzichzelfstaande verplichting een even erge schending van de normen van goed verhuurderschap oplevert zijn de boetebedragen gedifferentieerd, waarbij met name de ernst van de betreffende overtreding de hoogte van het boetenormbedrag bepaalt.

Sommige overtredingen hebben in beginsel een administratief karakter. Deze kwalificeert het college als minder erge overtredingen, waar ook een relatief lager boetenormbedrag aan wordt gekoppeld. Desalniettemin is bij een aantal van deze verplichtingen gericht op het voldoen aan administratieve eisen de relatie met financieel gewin dusdanig groot dat het college bij deze overtredingen kiest voor een relatief hoger boetenormbedrag. Binnen de categorie financieel gewin wordt bij het teveel vragen van huur extra onderscheid gemaakt, in verhouding tot de mate waarin teveel huur wordt gevraagd. Verder wordt ten aanzien van de overtreder onderscheid gemaakt tussen bedrijfsmatig en niet-bedrijfsmatig. Van bedrijfsmatig wordt gesproken indien een overtreder ten minste twee zelfstandige woonruimten verhuurt. Reden om in de boetenormbedragen onderscheid te maken tussen bedrijfsmatig en niet-bedrijfsmatig is dat van iemand die bedrijfsmatig handelt ook meer verwacht mag worden. Hoewel de regels voor elke verhuurder gelden en elke verhuurder deze in beginsel ook behoort te kennen, ziet het college voor diegenen die bedrijfsmatig handelen een extra verantwoordelijkheidsplicht.

Tot slot is ook recidive reden voor een verhoogd boetenormbedrag ten opzichte van het boetenormbedrag bij een eerste bestuurlijke boete. Een overtreder is dan immers al meermaals op de regels gewezen en de eerste boete was kennelijk niet afschrikwekkend genoeg. Bij cumulatie van verschillende overtredingen zal bij een eerste boete het maximum gelden van de vierde categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht (per 1 januari 2024: €25.750) en bij recidive het maximum van de vijfde categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht (per 1 januari 2024: €103.000). Door een escalatieladder toe te passen en de boetenormbedragen te differentiëren naar de categorie overtreding en overtreder wordt voldaan aan de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit.

Een overzicht van het boetebeleid is zichtbaar in de boetetabel in de verordening.

Handhavingstabel

Hieronder wordt per verplichting aangegeven welke handhavende maatregel volgt. Voor de hoogtes van de bestuurlijke boete wordt verwezen naar de Verhuurverordening 2025.

Overtreding van artikelen van de Wet	In praktijk	Waarschuwing	Last onder dwangsom	Bestuurlijke boete	Inbeheername
gericht op het voldoen aan administratieve eisen					
Artikel 2, tweede lid, onder d	Het niet schriftelijk vastleggen van de huurovereenkomst	✓	✓	✓	✓
Artikel 2, tweede lid, onder e punt 1	Het niet schriftelijk vastleggen van rechten en plichten in de huurovereenkomst	✓	✓	✓	✓
Artikel 2, tweede lid, onder e punt 2	Het niet schriftelijk vastleggen van waarborgsom en proces daaromtrent in de huurovereenkomst	✓	✓	✓	✓
Artikel 2, tweede lid onder e punt 3	Het niet schriftelijk vastleggen van contactgegevens in	✓	✓	✓	✓

	de huurovereenkomst				
Artikel 2, tweede lid, onder e punt 4	Het niet schriftelijk vastleggen van contactgegevens van het gemeentelijk meldpunt goed verhuurderschap in de huurovereenkomst	✓	✓	✓	✓
Artikel 2, tweede lid, onder e punt 5	Het niet schriftelijk vastleggen van servicekosten en proces daaromtrent in de huurovereenkomst	✓	✓	✓	✓
Artikel 2, derde lid onder b	Het niet schriftelijk verstrekken van informatie aan de huurder of bij verhuur aan arbeidsmigranten deze niet verstrekken in een taal die de arbeidsmigrant begrijpt	✓	✓	✓	✓
Artikel 8 eerste lid, onder a	Het niet invulling geven aan de regels van goed verhuurderschap	✓	✓	✓	✓
gericht tegen onrechtmatig financieel gewin					
Artikel 2, tweede lid, onder c	In rekening brengen van een te hoge waarborgsom (max. twee keer de huurprijs)	✓	X	✓	✓

Artikel 2, tweede lid, onder f	In rekening brengen van foutieve servicekosten	✓	X	✓	✓
Artikel 2, vierde lid	In rekening brengen van dubbele bemiddelingskosten	✓	X	✓	✓
Artikel 2a, eerste lid	In rekening brengen van een te hoge huurprijs zelfstandige wooneenheden tot en met 183 punten WWS	✓	X	✓	✓
Artikel 2a, derde lid	In rekening brengen van een te hoge huurprijs onzelfstandige wooneenheden tot en met 183 punten WWS	✓	X	✓	✓
Artikel 2a, vierde lid	In rekening brengen van een te hoge huurprijsstijging	✓	X	✓	✓
gericht tegen verloedering en negatieve effecten op leefbaarheid van woon- of verblijfruimte					
Artikel 8, eerste lid, onder b	Bij verhuurvergunning **en** vergunning verhuur arbeidsmigranten: Het niet opstellen en uitvoeren van een onderhoudsplan	✓	✓	✓	✓
Artikel 8, tweede lid, onder b	Bij verhuur verblijfsruimte aan arbeidsmigranten: Geen afgesloten	✓	✓	✓	✓

	slaapruimtes voor arbeidsmigranten				
Artikel 8, tweede lid, onder c	Bij verhuur verblijfsruimte aan arbeidsmigranten: Te weinig voorzieningen voor het bereiden en bewaren van voeding, wasruimtes en douches voor het maximaal aantal arbeidsmigranten in het gebouw	✓	✓	✓	✓
gericht op het voorkomen van misstanden bij verhuur					
Artikel 2, tweede lid, onder a	Discriminatie	X	X	✓	✓
Artikel 2, tweede lid, onder b	Intimidatie	X	X	✓	✓
Artikel 2, derde lid, onder a	Bij verhuur verblijfsruimte aan arbeidsmigranten: huurovereenkomst niet afzonderlijk van de arbeidsovereenkomst vastgelegd	✓	X	✓	✓
Artikelen 2, eerste lid, en 3, eerste lid van de verordening	Bij verhuur zonder vereiste verhuurvergunning of verhuurvergunning arbeidsmigranten	✓	X	✓	✓
Artikel 12, derde lid	Bij verboden binnentreden en acties in	✓	X	✓	✓

	beheergenomen eenheden				

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Invoering verhuurvergunningen’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Maref (VVD), Nede (ChristenUnie), Snelting (Volt), Loor (D66), Hogenhout (PvdD), Prinsen (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), Wiggers (BBA) en Visser (PvdA).

De fracties van de CDA, FvD, SP, DENK, Groep van den Broek en PVV waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Smeulders (wethouder)

Bespreking

De voorzitter opent de vergadering en start, omdat er geen insprekers zijn aangemeld, met de meningsvormende bespreking. De eerste termijn is afgerond.

Toezeggingen

1. Wethouder Smeulders zegt toe te onderzoeken wat opties zijn om een staffel te hanteren voor de leges, afhankelijk van het aantal panden waarvoor een vergunning wordt aangevraagd, en dit voor de volgende bespreking aan de raad te doen toekomen.

Conclusie

Aan het einde van de vergadering concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond en dat een vervolgbehandeling nodig is. Daarmee kan worden gestart met de tweede termijn aan de zijde van de raad.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

S. Kemperman

Memo

Datum : 25 november 2024

Aan : Leden van de gemeenteraad

Van : Paul Smeulders

Betreft : Afdoen toezegging #1653

Op 20 november heb ik bij de behandeling van verhuurverordening een toezegging gedaan, deze is als volgt genoteerd:

Toezegging #1653
Wethouder Smeulders zegt toe te onderzoeken wat opties zijn om een staffel te hanteren voor de leges, afhankelijk van het aantal panden waarvoor een vergunning wordt aangevraagd, en dit voor de volgende bespreking aan de raad te doen toekomen.

Via deze brief kan de toezegging worden afgedaan.

Risico van staffelen
Tijdens de raadskamer is gevraagd om de verschillende mogelijkheden in beeld te brengen om een staffel te hanteren voor de leges.

Het heffen van leges valt onder de Europese Dienstenrichtlijn. Dat betekent dat de leges maximaal kostendekkend mogen zijn. De totale (geraamde) opbrengsten mogen dus maar maximaal de totale (geraamde) kosten zijn.

Belangrijk voor de berekening van leges en de inschatting vooraf is dat het moeilijk is een inschatting te maken van het aantal aanvragers en de aantallen woningen die aanvragers hebben. De eigenaar van de woning hoeft namelijk niet degene te zijn die een vergunningaanvraag doet. Dat kan ook een beheerder zijn die namens de eigenaar de panden verhuurt en beheert. Deze beheerders dienen veelal verschillende eigenaren en hebben daarmee soms honderden of duizenden woningen in bezit. Over die exacte data beschikken wij niet.

Omdat uit beschikbare data niet blijkt hoe vaak deze constructie wordt gehanteerd en hoeveel woningen aanvragers beheren/verhuren, is het zeer moeilijk om met zekerheid te zeggen of de geraamde opbrengsten niet de geraamde kosten overstijgen. Sommige vastgoedbeheerders zullen (mogelijk) namelijk enorm hoge leges moeten betalen (van mogelijk honderdduizenden euro’s, zie verdere uitleg onder scenario’s). Indien iemand hiermee naar de rechter gaat, wordt in ieder geval het tarief onverbindend verklaard en kunnen we de leges niet opleggen, aan niemand. Ook is het waarschijnlijk dat de gehele legesverordening onverbindend wordt verklaard.

Omdat de opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de kosten, is veel informatie nodig om de tarieven goed te berekenen. Als er een beroep wordt gedaan op de rechter, zal moeten worden aangetoond dat uiterste inspanningen zijn geleverd om tot een goede berekening te komen.

Op basis van onze eigen gegevens en van het Kadaster, is het niet mogelijk op voorhand hiervan (voor alle scenario's in deze memo) een goede berekening te maken. Ook omdat op basis van gemeentelijke beschikbare data moeilijk in te schatten is hoeveel verhuurders er exact zijn met één woning en hoeveel eigenaren hun verhuur- en beheerdiensten hebben uitbesteed.

De enige manier om dit risico te omzeilen is om een vast tarief te hanteren dat de kosten dekt van één aanvraag. Dit is overigens ook een uitgangspunt van de wet. In de Wet Goed Verhuurderschap is opgenomen dat de vergunning wordt verstrekt aan verhuurders, en niet per woning. Dat kan daarmee geen lokale keuze zijn.

Gelet op de Wet Goed Verhuurderschap, de Europese Dienstenrichtlijn en de administratieve druk, adviseert het college dan ook één tarief voor alle aanvragers te behouden.

Beschikbare data en staffelen

Op basis van de gegevens die we wel hebben, kunnen we grofweg inschatten dat er in Arnhem relatief veel verhuurders zijn met weinig woningen. 67% van de eigenaren van een woning in de particuliere verhuur heeft één woning in de verhuur. 90% van de eigenaren heeft 5 woningen of minder:

categorie bezit	# unieke eigenaren	percentage	percentage cumulatief	# woningen	gemiddeld bezit/ eigenaar
1	2693	67%	67,4%	2693	1
2	476	12%	79,3%	952	2
3 tm 5	475	12%	91,1%	1769	4
6 tm 10	167	4,2%	95,3%	1255	8
11 tm 20	84	2,1%	97,4%	1203	14
21 tm 30	33	0,8%	98,2%	826	25
31 tm 40	17	0,4%	98,7%	612	36
41 tm 50	11	0,3%	98,9%	494	45
51 tm 60	6	0,2%	99,1%	338	56
61 tm 70	8	0,2%	99,3%	528	66
71 tm 80	1	0,0%	99,3%	80	80
81 tm 90	3	0,1%	99,4%	253	84
91 tm 100	8	0,2%	99,6%	753	94
101 tm 200	6	0,2%	99,7%	854	142
201 tm 300	4	0,1%	99,8%	908	227
>300	6	0,2%	100,0%	2500	417
TOTAAL	**3998**			**16018**	**4**

NB het aantal eigenaren komt niet 1 op 1 overeen met het aantal verhuurders. Eigenaren kunnen de verhuur hebben uitbesteden aan professionele verhuurders (die dan vergunningplichtig zijn).

Er zijn ongeveer 42 eigenaren van panden in de particuliere verhuur met meer dan 50 woningen in bezit. De 6 grootste eigenaren hebben gemiddeld ruim 400 panden. De grootste hiervan heeft 501 woningen in Arnhem (momentopname).

Door het grote percentage eigenaren met weinig panden en de voorwaarde van kostendekkendheid is het niet mogelijk om eigenaren met veel panden in de particuliere verhuur de kosten voor de kleinere verhuurder substantieel te compenseren.

Scenario's
Om het effect van gestaffelde leges in kaart te brengen zijn hieronder een aantal scenario's uitgewerkt. Hierbij is het belangrijk om te weten dat:

- de vergunning éénmalig wordt afgegeven (wettelijk bepaald). Het bezit is dus een momentopname. Een verhuurder kan na een vergunningaanvraag woningen aankopen en/of afstoten.
- Staffelen kan de bereidheid om een vergunning aan te vragen verlagen van verhuurders/beheerder met meerdere woningen. Voor de kostendekkendheid moeten de totale operationele kosten van een jaar volledig gedekt worden door de legesopbrengst (in 2025 verwachten we 1,6 miljoen kosten te maken om 2250 vergunningen te verstrekken).
- Doordat de vergunningen gefaseerd worden ingevoerd, is het lastig om bij een staffel per woning uit te komen op een kostendekkend geheel per jaarschijf. Door de complexe situaties met woningeigendom en uitbesteding van beheertaken, kan hiervan geen doorwrochte analyse worden gemaakt.

Om de gemeenteraad, ondanks het bovengenoemde risico, toch te bedienen met enkele scenario's hebben we onderstaande analyses gemaakt. Deze analyses zijn de basis van het voorstel van de huidige leges van €715,-. Dit is overigens lager dan de verhuurvergunning in Leiden met een vergelijkbaar proces (€ 938,50).

De volgende scenario's zijn uitgewerkt:
1) Leges op basis van staffel per woning
2) Hogere leges voor eigenaren met veel bezit (50 en 20 woningen)
3) Lagere leges voor eigenaren met 1, 2 of 5 woningen

1) Leges op basis van staffel per woning

De meest vergaande differentiatie is een staffel per woning. Vanuit het principe van kostendekkende leges zullen (om een globale berekening te kunnen maken) de totale kosten moeten worden gedeeld door het totaal aantal woningen. Op basis van de totale kosten en het aantal woningen resulteert dit in een bedrag van € 200,- per woning.

Doordat onbekend is hoeveel eigenaren/verhuurders gebruik maken van diensten van vastgoedbeheerders (die op hun beurt duizenden woningen kunnen beheren), is het op voorhand lastig om de rekensommen te maken over kostendekkendheid. Ook is de consequentie dat sommige vastgoedbeheerders en institutionele beleggers (honderd)duizenden euro's moeten betalen voor de leges. Hierdoor wordt deze groep heel hard geraakt. Ook is het hanteren van verschillende leges voor alle verschillende eigenaren een arbeidsintensievere aangelegenheid.

2) Hogere leges voor eigenaren met veel bezit

Hieronder zijn een aantal uitwerkingen van de leges indien gekozen wordt om voor eigenaren met meer dan 50 woningen een hogere leges te vragen en voor eigenaren met 50 woningen of lager een lagere leges:

Leges voor eigenaren met meer dan 50 woningen = **2000**, dan is
Leges voor eigenaren met 50 of minder woningen = **701**

Leges voor eigenaren met meer dan 50 woningen = 4**000**, dan is
Leges voor eigenaren met 50 of minder woningen = **680**

Leges voor eigenaren met meer dan 50 woningen = **10.000**, dan is
Leges voor eigenaren met 50 of minder woningen = **616**

Conclusie: een voordeel van 100 euro voor de 'kleinere' verhuurder betekent leges van €10.000 voor de 'grote' verhuurder.

Verlagen we de grens naar een bezit van 20 woningen dan ziet dit er als volgt uit:

Leges voor eigenaren met meer dan 20 woningen = **2000**, dan is
Leges voor eigenaren met 20 of minder woningen = **681**

Leges voor eigenaren met meer dan 20 woningen = 4**000**, dan is
Leges voor eigenaren met 20 of minder woningen = **628**

Leges voor eigenaren met meer dan 20 woningen = **10.000**, dan is
Leges voor eigenaren met 20 of minder woningen = **469**

Conclusie: alleen door een extreem hoge leges te rekenen voor eigenaren met meer dan 20 woningen kan de leges voor verhuurders met minder woningen substantieel omlaag.

3) Lagere leges voor eigenaren met 1, 2 of 5 woningen

Benaderen we het andersom en kijken we naar wat het betekent als we eigenaren met weinig bezit minder laten betalen dan veranderen bovenstaande conclusies niet.

Leges voor eigenaren met 1 woning = **600,** dan is
Leges voor eigenaren met meer dan 1 woningwoningwoningen = **952**

Leges voor eigenaren met 1 woning = **500,** dan is
Leges voor eigenaren met meer dan 1 woningen = **1159**

Leges voor eigenaren met 1 woning = **400,** dan is
Leges voor eigenaren met meer dan 1 woning = **1365**

Leges voor eigenaren met 1 woning = **300,** dan is

Leges voor eigenaren met meer dan 1 woning = **1571**
Leges voor eigenaren met meer dan 1 woningen = **1571**

Uitwerking voor een lagere leges voor eigenaren met 1 of 2 woningen ziet er als volgt uit:

Leges voor eigenaren met 1 of 2 woningen = **600,** dan is
Leges voor eigenaren met meer dan 2 woningen = **1155**

Uitwerking voor een lagere leges voor eigenaren met 5 woningen of minder ziet er als volgt uit:

Leges voor eigenaren met 5 woningen of minder = **600,** dan is
Leges voor eigenaren met meer dan 5 woningen = **1899**

Leges voor eigenaren met 5 woningen of minder = **500,** dan is
Leges voor eigenaren met meer dan 5 woningen = **2928**

Conclusie: indien voor eigenaren met weinig bezit significant lagere leges worden berekend, dan gaan de leges voor verhuurders met meer woningen substantieel omhoog.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Invoering verhuurvergunningen’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

20 november: informatieve en eerste termijn meningsvormende bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Van Engelenburg (VVD), Zijlstra (ChristenUnie), Luijendijk (Volt), Loor (D66), Hogenhout (PvdD), Prinsen (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), Wiggers (BBA), Zoeteweij (Groep van den Broek) en Visser (PvdA).

De fracties van de CDA, FvD, SP, DENK, BBA en PVV waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Smeulders (wethouder)

Bespreking

De beraadslaging bestond uit de tweede termijn aan de zijde van de raad en het college.

Toezeggingen

Geen

Conclusie

Aan het einde van de vergadering concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar een bespreking van moties en amendementen.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

D. Wijers

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Invoering verhuurvergunningen’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☑ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

20 november: informatieve en eerste termijn meningsvormende bespreking
27 november: vervolg en afronding meningsvormende bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Van Engelenburg (VVD), Zijlstra (ChristenUnie), Luijendijk (Volt), Loor (D66), Hogenhout (PvdD), Prinsen (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), Zoeteweij (Groep van den Broek) en Visser (PvdA).

De fracties van de CDA, FvD, SP, DENK, BBA en PVV waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Smeulders (wethouder)

Bespreking

In de bespreking zijn het amendement 24A49 ‘Leges in verhouding met aantal woningen’ van de fractie D66 en het amendement 24A50 ‘Geen verhuurvergunningen voor hospes/hospita’s’ van de fracties Arnhem Centraal, GroenLinks en D66 in ieder twee termijnen besproken.

Toezeggingen

Geen

Conclusie

Aan het einde van de vergadering concludeert de voorzitter dat de bespreking van moties en amendementen is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

D. Weijers

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Welzijnsbeleid ‘Welzijn in Arnhem’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering

Type voorstel
Raadsvoorstel

Spreekrecht publiek?
Ja

Voorgesteld resultaat:
Start en afronding van de informatieve en meningsvormende bespreking.

Informatieve bespreking:
Ruimte voor insprekers om hun bijdrage te leveren.

Meningsvormende bespreking:
Er wordt in maximaal twee termijnen vergaderd waarin de raadskamer in gesprek gaat met het college.

Voorgesteld besluit

De raad wordt gevraagd om het welzijnsbeleid ‘Welzijn in Arnhem’ vast te stellen.

Aandachtspunten

Met het raadsvoorstel wordt de volgende motie en toezegging deels afgedaan:

- Motie 24M73 Rust voor duurzame partners
  Een bredere beantwoording richting raad van hoe, over meerdere beleidsdomeinen heen, invulling gegeven wordt aan deze motie volgt in een raadsbrief.
- Toezegging 1338 (subsidiehuis)
  Het komend half jaar wordt de raad geïnformeerd over de verdere totstandkoming van deze subsidieregeling.

De gemeente wil vanaf het subsidiejaar 2026 werken met subsidieregelingen. Hiermee kunnen gesubsidieerde activiteiten gemonitord en getoetst worden aan de beleidsdoelstellingen.

Een aantal groepen krijgen een eigen uitgewerkt (beleids)plan:

1. Vrijwilligers.
   De raad heeft het ‘Vrijwilligersbeleid 2025’ op 9 oktober 2024 vastgesteld
2. Ouderen.
   Het ouderenbeleid wordt naar verwachting in Q4 aan de raad aangeboden.
3. Kinderen en jongeren
4. Mantelzorgers
   Naar aanleiding van schriftelijke vragen heeft het college de raad geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot mantelzorg.

In het voorstel wordt verwezen naar landelijke ontwikkelingen zoals het Integraal Zorgakkoord (IZA). Begin deze maand hebben gemeenten (VNG) besloten om geen verdere gesprekken meer te voeren over het Integraal Zorgakkoord. De gemeenten stellen dat er is niet voldaan aan de gestelde voorwaarden zoals een oplossing voor het financieel ‘ravijn’ van 2026 en uitzicht op structureel geld voor preventie en gezondheidsbeleid. Het is onduidelijk wat de gevolgen van dit besluit zijn.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Mark Lauriks

Ambtenaar
Ellen Beltman
ellen.beltman@arnhem.nl
026 377 4313
Arjan van Peer
arjan.van.peer@arnhem.nl
026 377 4864

Raadsadviseur
Petra Wielaard
petra.wielaard@arnhem.nl
026 377 4836

Vervolg aandachtpunten

Partijen die betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van voorliggend beleidsplan zijn geattendeerd op agendering van het raadsvoorstel.

Voorgestelde behandelwijze

Informatieve bespreking

Er kan worden ingesproken. Insprekers krijgen vijf minuten de tijd om de raadskamer toe te spreken, waarna er ruimte is voor vragen. Als het aantal insprekers hiertoe aanleiding geeft vindt het inspreken mogelijk plaats in de vorm van een rondetafelgesprek.

Meningsvormende bespreking

Er wordt in twee termijnen vergaderd.

- Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
- De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen, waarbij die antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen.
- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

Mogelijk resultaat:

- Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
- Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de bespreking van Moties en Amendementen.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer	4341528

Onderwerp: **Vaststellen welzijnsbeleid ‘Welzijn in Arnhem’**

Kernboodschap

De grote uitdagingen waar Arnhem voor staat, zoals de groeiende stad met een grote woonopgave, de huisvesting voor bijzondere doelgroepen, de leefbaarheid en veiligheid in onze wijken, een inclusieve samenleving en de (jeugd)zorgvraag van inwoners, maakt dat de gemeente dat niet alleen kan. Een sterk beroep op onze inwoners en maatschappelijke organisaties is nodig. Het gebruik van sociale voorzieningen in de komende jaren zal nog verder stijgen. Arnhem wil dat hulp en ondersteuning voor iedereen nu en in de toekomst toegankelijk en kwalitatief goed blijft. We zien grote potentie die het welzijnswerk kan bieden. Deze inzet kan echter beter worden benut met meer inhoudelijke sturing.
Het welzijnsbeleid dat nu ter vaststelling voorligt beschrijft de koers die de gemeente samen met de welzijnsorganisaties wil varen. Het doel van het beleid is meer veerkracht bij onze inwoners, een sterker sociaal en zorgzaam netwerk in de wijken en het voorkomen en verkleinen van de risico's op problemen of de stapeling ervan.

Voorstel

1. Het welzijnsbeleid met de nota ‘Welzijn in Arnhem’ vast te stellen.

Inleiding

Hoe versterkt de gemeente met haar welzijnsbeleid ‘de sociale basis’ van Arnhem? Hoe dragen we bij aan fijne plekken waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten en samen activiteiten ondernemen? Hoe kunnen we inwoners versterken in hun veerkracht, maar ook hen in staat stellen bij te dragen aan het welzijn van anderen? Om elkaar te ondersteunen en te helpen als het even niet lukt en te voorkomen dat mensen buiten de boot vallen en uitsluitend zijn aangewezen op professionele zorg? Belangrijke vragen. Want onze samenleving verandert snel.

Onze stad groeit en vergrijst waardoor het beroep op de sociale voorzieningen in de komende jaren nog verder zal stijgen. Bovendien wenden inwoners zich steeds meer en vaker tot individuele en professionele hulp en ondersteuning. Zo is de vraag naar jeugdzorg de afgelopen jaren snel gegroeid. Momenteel maakt 1 op de 7 jongeren tot 18 jaar gebruik van professionele jeugdhulp; dit in tegenstelling tot 1 op de 27 in 2000. Steeds meer kinderen en jongeren doen een beroep op professionele hulp. Tegelijkertijd is de verwachting dat het aantal 80+ers in de samenleving richting 2050 zal verdrievoudigen. De vraag naar zorg stijgt daarmee veel sneller dan het aanbod. De personeelstekorten, hoge werkdruk en oplopende wachtlijsten zetten de toegankelijkheid, de

Arnhem GEMEENTE

beschikbaarheid en de kwaliteit van onze voorzieningen verder onder druk. Zo is de verwachting dat in 2040 1 op de 4 werkenden in de zorg werkzaam moeten zijn om aan de toenemende vraag te voldoen. Als de samenleving wil dat hulp en ondersteuning voor iedereen nu en in de toekomst toegankelijk en kwalitatief goed blijft, dan zullen we daar samen aan moeten werken. Dat betekent voor het welzijnsveld een andere manier van (inhoudelijk) organiseren.

De uitdaging ligt dan met name in hoe gaan we ons anders organiseren zonder de kracht van het huidige welzijnsveld te verliezen. Er gebeuren namelijk ontzettend veel mooie en goede dingen in Arnhem. Door vrijwilligersorganisaties, bewonersinitiatieven en welzijnsorganisaties. Hier zijn we als gemeente trots op.

Om het welzijn, zoals we dat kennen, te beschermen, te ondersteunen en te versterken vraagt dit aanscherping van ons welzijnsbeleid. Samen met onze partners zet Arnhem een toekomstgericht welzijnsfundament neer, waarin gezamenlijk kan worden (bij)gestuurd. Dat vraagt van ons, als gemeente, een andere manier van denken en handelen. Hier zijn duidelijke inhoudelijke uitgangspunten voor nodig en een manier van uitvoeren die past bij onze partners. Om hiermee juist drempels en belemmeringen voor initiatief weg te nemen in plaats van deze te creëren. Dit alles in samenwerking met onze welzijnspartners. Want daar zit de kracht ten aanzien van initiatieven en activiteiten.

Dit beleid vertrekt vanuit deze krachtige welzijnsbasis van de vele initiatieven van inwoners en organisaties die Arnhem rijk is. Dit vanuit inhoud en organisatie gestuurd. Vanuit deze welzijnsbasis wordt de toekomstige organisatie ingericht.

Beoogd effect

Het effect dat we met het nieuwe welzijnskader willen bereiken is dat het welzijnswerk meer aansluit bij de energie en behoefte van inwoners in het vergroten van hun welzijn. Voor inwoners betekent dit dat zij in fijne buurten wonen, ze sociale contacten hebben, naar elkaar omkijken en ze deel uitmaken van sterke gemeenschappen waarin ze met maatschappelijke organisaties en beschikbare voorzieningen in de wijk met elkaar verbonden zijn.

De doelstellingen waaraan we het welzijn van onze inwoners gaan monitoren zijn:

1) Meer veerkracht bij onze inwoners

We willen de veerkracht van Arnhemmers vergroten met meer grip op het eigen leven, sociale ontmoeting , onderlinge verbinding in de wijk en wonen in een leefbare wijk.

2) Een sterker sociaal en zorgzaam netwerk tussen onze inwoners in de wijk

We willen dat inwoners met een welzijnsvraag of ondersteuningsvraag vaker in de eigen omgeving en binnen het eigen netwerk terecht kunnen. Meer gemeenschapsactiviteiten en vrijwilligerswerk, ontmoetingsmogelijkheden en gezamenlijke projecten in een wijk zijn daarvoor nodig, samen met goed werkende wijknetwerken zorg en welzijn.

3) Minder en kleinere risico's op problemen of de stapeling ervan bij onze inwoners

We willen de welzijns- en levenskwaliteit van Arnhemmers vergroten door stapeling van problemen te voorkomen. Onder andere de mate van beschikbaarheid en zichtbaarheid van welzijnsorganisaties en zorgaanbieders in een wijk waar inwoners terecht kunnen als ze zorgen willen delen moet daarvoor verbeterd worden.

Argumenten

1.1	*Dit welzijnsbeleid schetst een duidelijke koers voor de komende jaren* Dit welzijnsbeleid schetst een duidelijke koers voor de komende jaren en geeft invulling aan hoe de gemeente vanuit duurzaam partnerschap met onze inwoners en uitvoerende organisaties wil samenwerken. Organisaties die zich inzetten voor het welzijn van onze inwoners verdienen een toekomstbestendig welzijnsbeleid. Dit geeft namelijk houvast voor de toekomst in een veranderende samenleving. Op deze manier geven we mede invulling aan de motie 24M73 Rust voor duurzame partners. Een bredere beantwoording richting raad van hoe we, over meerdere beleidsdomeinen heen, invulling geven aan deze motie volgt in een separate raadsbrief. Met het aanbieden van dit welzijnsbeleid aan uw raad zetten we tevens de eerste stap in het afdoen van toezegging 1338. In deze toezegging zeggen we uw raad toe u mee te nemen in de verdere ontwikkeling van een subsidiehuis (hierna: subsidieregeling) Welzijn. Het komend half jaar informeren we u over de verdere totstandkoming van deze subsidieregeling.
1.2	*Actualiseren van het Arnhems welzijnsbeleid is noodzakelijk om de huidige knelpunten op te lossen.* Het Arnhemse welzijnsveld kent een aantal knelpunten. Zo ontbreekt het aan duidelijk inzicht in wat er aan welzijnsaanbod beschikbaar is. In sommige wijken bestaat er dubbel aanbod, in andere wijken wordt er aanbod gemist. De onderlinge samenwerking tussen welzijnsveld, sociaal wijkteam en zorgaanbieders is de afgelopen jaren gegroeid, maar kan dus nog beter en integraler. Ook is niet altijd duidelijk of de gesubsidieerde activiteiten het gewenste maatschappelijk effect hebben. Met dit beleid stellen we prioriteiten en creëren we overzicht. Hiermee draagt het bij aan het oplossen van deze knelpunten.
1.3	*Actualiseren van het Arnhems welzijnsbeleid vergroot de maatschappelijke impact van welzijn* Door de financiële middelen en activiteiten te richten op de meest urgente behoeften van de gemeenschap zorgen we ervoor dat welzijnsactiviteiten en ondersteuning effectiever en efficiënter wordt ingezet. Daarnaast gaan we sturen op het maatschappelijke effect van welzijnsactiviteiten. Dat doen we onder andere door de activiteiten die de gemeente subsidieert te toetsen en te monitoren aan de beleidsdoelstellingen.
1.4	*Meer inzet op welzijn en preventie is nodig om zorg te voorkomen* Met dit beleid wordt gekoerst op het versterken van de veerkracht van onze inwoners en een integrale samenwerking tussen professionals, bewonersinitiatieven, maatschappelijke

	organisaties en vrijwilligers in de wijk. Dit zorgt ervoor dat Arnhemmers sneller en dichter bij huis de juiste hulp krijgen en dat de druk op professionele zorg wordt verminderd. De beweging van zorg naar preventie en welzijn is nodig om het zorgstelsel te verlichten.
1.5	*De uitgangspunten in het welzijnsbeleid bouwen verder op de door de gemeenteraad vastgestelde visie "Sociaal domein in beweging" en passen binnen de landelijke akkoorden.* De doelen van de visie 'Sociaal domein in beweging' zijn: • Iedere Arnhemmer heeft dezelfde kansen op persoonlijke ontwikkeling; • Een stabiele basis voor alle Arnhemmers; • Alle Arnhemmers kunnen in veiligheid en vrijheid leven. De nadruk en focus ligt hierbij op het creëren van een stevige sociale basis, op het opzetten van werkende netwerken en het investeren in het voorkomen van problemen. Dit is ook in lijn met de afspraken die gemaakt zijn binnen de landelijke akkoorden zoals het Integraal Zorgakkoord, het Gezond en Actief Leven akkoord en de Hervormingsagenda jeugd.

Kanttekeningen en risico's

1.1	*Een nieuw welzijnsbeleid betekent mogelijke veranderingen voor huidige aanbieders van voorliggende (welzijns)voorzieningen* Dit nieuwe welzijnsbeleid geeft inhoudelijk lading en prioriteit aan het welzijnsaanbod in Arnhem. Dit kan inhoudelijke gevolgen hebben voor maatschappelijke partners en organisaties. Partners zullen tijdig op de hoogte gebracht worden van deze (mogelijke) wijzigingen en de verdere invulling gebeurt in samenspraak. Daar waar sprake is van gesubsidieerde activiteiten die niet meer (helemaal) binnen de doelstellingen van dit beleid passen, kan een subsidie worden omgevormd tot de financiering van andere activiteiten, kan gekeken worden naar eventuele andere financieringsbronnen, of kan deze (deels) worden afgebouwd, met de uitgangspunten vanuit behoorlijk bestuur en met goede begeleiding.
1.2	*Mogelijke toename in gebruik van voorliggende (welzijns-)voorzieningen* Bij toenemend gebruik van de door de gemeente gefinancierde vrij toegankelijke voorzieningen, zullen de kosten voor welzijn mogelijk ook stijgen. We bezien dit in de gehele transformatie van het Sociaal Domein en de beweging hierin van zorg naar preventie. Mogelijke financiering om de toename in (preventieve) welzijnsvoorzieningen te financieren maakt hier onderdeel van uit.
1.3	*Doelstellingen zijn concreet geformuleerd maar moeten met partners verder op detailniveau worden uitgewerkt* De doelstellingen en ambitie in dit welzijnsbeleid zijn concreet geformuleerd (zogenoemde 'ER-doelen') maar moeten in de uitvoering van nog specifiekere parameters worden voorzien. In het voorliggende beleid is dit nu nog op een relatief hoger abstractieniveau geformuleerd, juist omdat heldere monitoring en dergelijke in het oude welzijnsbeleid nog ontbrak en er daardoor een onduidelijke startpositie / nulmeting was.

Participatie

Dit welzijnsbeleid is in samenspraak met onze welzijnspartners tot stand gekomen. De welzijnspartners hebben met ons gesproken over de richting van het welzijnsbeleid, wat ze belangrijk vinden en ook wat ze op dit moment missen of veranderd willen zien. We hebben dit opgehaald in onder andere de reguliere (account)gesprekken.

Naast deze gesprekken zijn er met een aantal partners (Rijnstad, SWOA, Samenwerkende Arnhemse Buurthuizen, AM en PU) op meerdere momenten in het proces inhoudelijke gesprekken gevoerd over de te volgen koers. Deze overleggen waren zeer constructief en hebben ons goed gevoed in onze inventarisatie van waar in de stad behoefte aan is.

Naast deze gesprekken hebben we twee digitale bijeenkomsten georganiseerd waar alle vanuit Welzijn gesubsidieerde organisaties en/of initiatieven, maar ook wijkplatforms en verenigingen en bewonersgroepen, voor zijn uitgenodigd. De deelnemers waren: AM-support, Presikhaaf University, Stadskracht, Vitanos, MVT, De Klup, De Leuke Linde, Stichting JAM, Stichting Broek Omhoog, Driestroom, Jeugdland, Stichting De Helling, Humanitas, Buurtgroenbedrijf, Sociaal Wijkteam Arnhem.
Doel van deze bijeenkomsten was het informeren over de hoofdlijnen van het beleid en met de aanwezigen hierover in gesprek te gaan. Ook met de Adviesraad jeugd en Wmo is het concept welzijnsbeleid besproken.

Ook is gebruik gemaakt van de Arnhemse monitor Leefbare Wijken om de input van inwoners mee te nemen. We hebben gebruik kunnen maken van de onlangs gepubliceerde cijfers over 2023 bij het schrijven van het beleid. Daarmee hebben we een vergelijking met de cijfers van 2021 kunnen trekken.

De mate waarin partners geparticipeerd hebben heeft tot goede input geleid voor dit welzijnsbeleid. We zijn van plan om ook bij verdere uitwerking van het welzijnsbeleid, onder meer bij het vormgeven van de subsidieregeling en het meer op impact gericht monitoren van onze inzet op Welzijn, onze partners te betrekken.

Financiën

Uitgangspunt is dat de uitvoering van dit welzijnsbeleid plaatsvindt binnen de huidige begrote budgetten, maar dit moet worden bezien in de gehele transformatie van het Sociaal Domein en de beweging hierin van zorg naar preventie. Mogelijke financiering om de toename in (preventieve) welzijnsvoorzieningen te financieren maakt hier onderdeel van uit.

Uitvoering

Om de gestelde visie en doelen waar te kunnen maken is niet alleen een verandering in *denken*, maar ook een verandering in *doen* nodig. Het veranderen in *doen* kent drie uitgangspunten die uitgewerkt zijn in eerste concrete activiteiten. Deze activiteiten worden in 2024/2025 samen met de

partners verder aangevuld en uitgewerkt. De specifieke uitwerking van de subsidieregeling Welzijn zal participatief met (welzijns)partners, waaronder het maatschappelijk middenveld, worden opgepakt. Dit is in lijn met toezegging 1339 aan uw raad.

Communicatie

We gaan met alle betrokken partners in gesprek over de uitvoering van dit beleid.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Nota Welzijnsbeleid ‘Welzijn in Arnhem’

RAADSVOORSTEL

Besluit van	12 november 2024
Zaaknummer	4341528

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 12 november 2024, zaaknummer 4341528;

gelet op artikel 147 tweede lid van de Gemeentewet;

besluit:

1. Het welzijnsbeleid met de nota ‘Welzijn in Arnhem’ vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Welzijn in Arnhem

Arnhems welzijnsbeleid

Arnhem GEMEENTE

Voorwoord

Wel-zijn. Dat gun je elke Arnhemmer. Prettig wonen in je eigen buurt. Je daar thuis voelen, anderen kunnen ontmoeten, dingen ondernemen. Daarvoor zijn een boel dingen randvoorwaardelijk. Of je financieel rond kunt komen bijvoorbeeld; goede gezondheid, of de juiste zorg bij ziekte; een fijne woning.

Ook een randvoorwaarde: goed ‘welzijnswerk’. Of dat nou van een geweldige vrijwilligersorganisatie komt, prachtig bewonersinitiatief of van een hoge kwaliteit professionele welzijnsorganisatie. Met goed welzijnswerk kun je een hoop ellende voorkomen. Preventie van ongezondheid, onveiligheid en overlast, en ongelijke kansen.

Maar welzijn is meer dan alleen het voorkomen van. En zeker meer dan alleen maar het voorkomen van zorg(kosten). Het is de ‘sociale basis’ zoals dat met een beetje een beleidsterm heet. Een basis van zaken die het prettig maken om je leven te leiden in Arnhem. Activiteiten voor kinderen en jongeren. Ontmoeting voor ouderen. Een onmisbaar buurthuis. Een leuke plek om zinvol vrijwilligerswerk te doen. Klein geluk is het grote welzijn.

Wat dat betreft zitten we in Arnhem in een mooie startpositie. Veel initiatieven en activiteiten op buurtniveau, vrijwilligersorganisaties om te koesteren, heel goed professioneel welzijnswerk, samenwerkende Arnhemse buurthuizen, ga zo maar door.

Voor de gemeente is het de opdracht om al dat moois te behouden, te versterken en uit te bouwen. En dat terwijl welzijn en preventie alleen maar belangrijker gaan worden. Om langer thuis te kunnen wonen, zorg te voorkomen en ellende voor te zijn. Met minder beschikbaar welzijns- en zorgpersoneel en een sterk vergrijzende samenleving.

Dat gaat ons alleen lukken als we inzien dat de gemeente dit niet alleen kan. Of – gelukkig maar – niet alleen hoeft. Want juist het geheel van wat er al is in Arnhem gaat daarbij ontzettend helpen. De ‘sociale basis’ is al sterk. Maar verdient veel meer duidelijkheid vanuit de gemeente. Inhoudelijke keuzes en helderheid over hoe de gemeente instrumenten inzet en welke activiteiten gefinancierd worden. Duurzame samenwerking met al die partners die zo hard nodig zijn. Met oog voor het kleine initiatief naast de grote professionele organisaties.

Mark Lauriks
Wethouder

Inhoudsopgave

Voorwoord **2**

1. Inleiding **6**

2. Wat is welzijn? **8**

2.1 Welzijn en welzijnswerk 9

2.2 Welzijnswerk als onderdeel van de sociale basis 9

3. Arnhemse visie op welzijn **10**

4. Doelstellingen **12**

4.1 Meer veerkracht bij onze inwoners 13

4.2 Een sterker sociaal en zorgzaam netwerk tussen onze inwoners in de wijk 14

4.3 Minder en kleinere risico's op problemen of de stapeling ervan bij onze inwoners 15

5. Hoe is welzijn in Arnhem nu georganiseerd? **16**

5.1 Huidige situatie 17

5.2 Knelpunten in huidige aanpak 17

6. Transformatie welzijnsveld **18**

6.1 Drie uitgangspunten staan centraal in de uitvoering 19

6.2 Hoe gaan we de doelen bereiken 19

7. Samen aan de slag! **22**

1. Inleiding

Het welzijn van onze inwoners is van groot belang en wordt door vele zaken beïnvloedt, van bestaanszekerheid tot gezondheid, van een fijne groene buurt tot veiligheid, om maar enkele te noemen. Vrijwilligers spelen daarin een rol en ook verenigingen en andere maatschappelijke organisaties, bewonersinitiatieven en welzijns- en zorgorganisaties. Hoe versterkt de gemeente met haar welzijnsbeleid 'de sociale basis' van Arnhem? Hoe dragen we bij aan fijne plekken waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten en samen activiteiten ondernemen? Hoe kunnen we inwoners versterken in hun veerkracht, maar ook hen in staat stellen bij te dragen aan het welzijn van anderen? Om elkaar te ondersteunen en helpen als het even niet lukt en te voorkomen dat mensen buiten de boot vallen en uitsluitend zijn aangewezen op professionele zorg? Deze vragen zijn onderwerp van gesprek tussen gemeente en uitvoerende organisaties en initiatieven in het welzijnsveld. Belangrijke vragen. Want onze samenleving verandert snel.

Onze stad groeit en vergrijst waardoor het beroep op de sociale voorzieningen in de komende jaren nog verder zal stijgen. Bovendien wenden inwoners zich steeds meer en vaker tot individuele en professionele hulp en ondersteuning. Zo is de vraag naar jeugdzorg de afgelopen jaren snel gegroeid. Momenteel maakt 1 op de 7 jongeren tot 18 jaar gebruik van professionele jeugdhulp; dit in tegenstelling tot 1 op de 27 in 2000. Steeds meer kinderen en jongeren doen een beroep op professionele hulp. Tegelijkertijd is de verwachting dat het aantal 80+ers in de samenleving richting 2050 zal verdrievoudigen. De vraag naar zorg stijgt daarmee veel sneller dan het aanbod. De personeelstekorten, hoge werkdruk en oplopende wachtlijsten zetten de toegankelijkheid, de beschikbaarheid en de kwaliteit van onze voorzieningen verder onder druk. Zo is de verwachting dat in 2040 1 op de 4 werkenden in de zorg werkzaam moeten zijn om aan de toenemende vraag te voldoen. Als de samenleving wil dat hulp en ondersteuning voor iedereen nu en in de toekomst toegankelijk, kwalitatief goed en betaalbaar blijft, dan zullen we daar samen wat voor moeten doen. Het welzijnsveld zal zich fundamenteel anders moeten organiseren.

De uitdaging ligt in hoe gaan ons anders organiseren zonder de kracht van het welzijnsveld te verliezen.
Er gebeuren namelijk ontzettend veel mooie en goede dingen in Arnhem. Door vrijwilligersorganisaties, bewonersinitiatieven en welzijnsorganisaties. Hier zijn we als gemeente trots op. Al deze organisaties spelen een onmisbare rol in het welzijn en de cohesie van onze gemeenschap. Ze vormen een belangrijk onderdeel van de sociale infrastructuur. Met elkaar zorgen ze voor een sterk, verbonden en zorgzaam Arnhem.

Om het welzijn, zoals we dat kennen, te beschermen, te ondersteunen en te versterken vraagt dit iets van ons welzijnsbeleid. Samen met onze partners zet Arnhem een toekomstgericht welzijnsfundament neer, waarin gezamenlijk kan worden (bij)gestuurd. Dat vraagt van ons, als gemeente, een andere manier van denken en handelen. Hier zijn duidelijke inhoudelijke uitgangspunten voor nodig en een manier van uitvoeren die past bij onze partners. Om hiermee juist drempels en belemmeringen voor initiatief weg te nemen in plaats van deze te creëren. Dit alles in samenwerking met onze welzijnspartners. Want daar zit de kracht ten aan zien van initiatieven en activiteiten.

2. Wat is welzijn?

2.1 Welzijn en welzijnswerk

Het welzijn van onze inwoners is de algehele kwaliteit van leven die ervaren wordt. Het gaat dan over fysieke en mentale gezondheid, sociale relaties, economische zekerheid, en een gevoel van zingeving en tevredenheid. Het gaat niet alleen over de afwezigheid van ziekte of gebreken, maar ook over positieve aspecten zoals geluk, voldoening en verbondenheid met anderen.

Welzijnswerk omvat vele activiteiten en diensten die gericht zijn op het bevorderen van het welzijn van inwoners en groepen inwoners. Dit kan variëren tussen preventieve gezondheidszorg en sociale ondersteuning tot educatieve programma's en gemeenschapsopbouw. Elke gemeente maakt daar eigen keuzes in.

2.2 Welzijnswerk als onderdeel van de sociale basis

Wanneer er wordt gesproken over welzijn van inwoners, dan wordt vaak gewezen op het belang van de 'sociale basis'. Het omschrijven van de sociale basis concretiseert en verduidelijkt hoe de samenleving in elkaar steekt, en de rol daarbinnen van inwoners zelf en de overheid. De sociale basis is een breed begrip. In de breedste zin van het woord gaat het om: *'de combinatie van sociale basisvoorzieningen als bewonersinitiatieven, vrijwilligers-organisaties, ondersteuning aan mantelzorgers, professionele organisaties en ondersteuning van kwetsbare doelgroepen. Deze voorzieningen raken aan alle aspecten van het dagelijkse leven: ontmoeting, onderwijs, opvoeding, werk, gezondheid, wonen, bewegen, cultuur en veiligheid. Inclusief de buitenruimte voor ontmoeting en contact'*[1]. We constateren hiermee ook dat de sociale basis breder is dan het welzijnswerk waar we ons in dit beleid op richten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen drie elkaar overlappende sferen:

- De persoonlijke sociale basis: dit omvat het netwerk en de sociale contacten van een inwoner in werk en privé.
- De gemeenschappelijke sociale basis: dit betreft de gemeenschap in wijken, verenigingen en ontmoeting.
- De institutionele sociale basis: dit verwijst naar formele structuren en professionele organisaties.

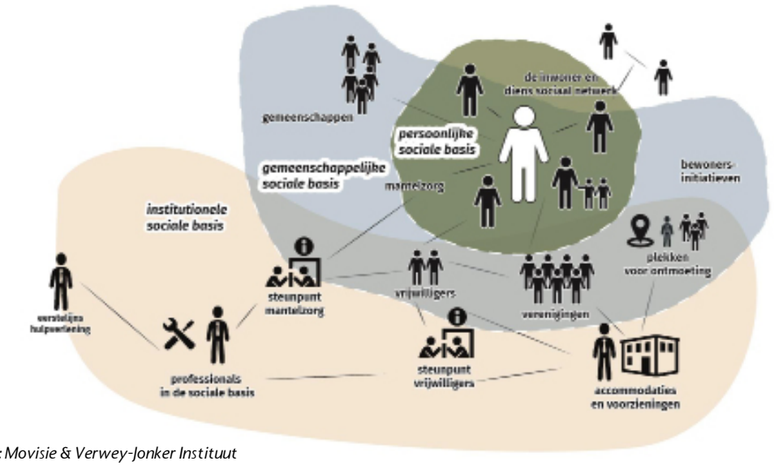

Bron: Movisie & Verwey-Jonker Instituut

De sociale basis verwijst naar een continu samenspel tussen inwoners, vrijwilligers en professionele krachten in de directe leefomgeving van mensen. Het welzijn van onze inwoners is onderdeel van de sociale basis en loopt door de verschillende sferen heen. De gemeente en de hierin opererende organisaties hebben hierin een faciliterende en stimulerende rol. Bijvoorbeeld door het organiseren van welzijnswerk.

1 *Movisie & Verwey-Jonker Instituut (2024). De sociale basis versterken, investeren in de toekomst.*

3. Arnhemse visie op welzijn

Nu welzijn en welzijnswerk zijn afgebakend en de relatie tot de bredere sociale basis is gelegd, zoomen we in op de Arnhemse visie op welzijn.

Welzijn in Arnhem

In Arnhem wonen onze inwoners in fijne buurten, hebben ze sociale contacten en kijken ze naar elkaar om. Inwoners die iets voor een ander of voor de wijk willen betekenen, doen dat actief. Inwoners die in een lastige fase van het leven zitten worden gezien door buren, vrienden, vrijwilligers en professionals en krijgen de ondersteuning die nodig is in hun eigen omgeving. Met elkaar bouwen we aan gemeenschappen waarbij organisaties beter met elkaar en met de beschikbare voorzieningen in de wijk verbonden zijn.

Alle wijken in Arnhem hebben daarin een eigen identiteit. Er komen verschillende culturen, normen en waarden samen. Arnhem heeft wijkcentra, buurthuizen en andere ontmoetingsplekken waar inwoners bij elkaar komen om samen te zijn en elkaar te leren kennen. Er zijn inwoners die zich vrijwillig inzetten voor hun wijk. Dit leidt vaak tot mooie initiatieven en kansrijke projecten. Het kleine geluk dat dit oplevert is uiteindelijk van grote invloed op het welzijn van mensen.

Arnhem is een stad die de veerkracht van de Arnhemmers actief versterkt en vergroot, zowel nu als in de toekomst. Daarom wordt er gemeentebreed gewerkt aan het creëren van sterke, leefbare en zorgzame wijken waar inwoners elkaar kunnen ondersteunen als dat nodig is.

Binnen dit welzijnsbeleid staat het versterken van de sociale basis en preventie van zorg centraal. De focus binnen dit beleid is gericht op het versterken van welzijnswerk en de samenwerking tussen welzijns-organisaties, sociale wijkteams en zorgaanbieders in wijknetwerken.

Onze visie komt voort uit de bredere visie ‘Sociaal Domein in beweging’ die de gemeenteraad van Arnhem heeft vastgesteld, en sluit aan op landelijke ontwikkelingen en akkoorden zoals het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord), IZA (Integraal Zorg Akkoord), WOZO (Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen) en de Hervormingsagenda Jeugd, Nationaal Actieplan Daklоosheid: Eerst een Thuis en Kadernota ‘Samen aan zet: De volgende stap in de transformatie van beschermd wonen naar beschermd thuis’. Al deze akkoorden wijzen op het belang van een gezonde, veilige en zorgzame leefomgeving met een stevige sociale basis, inclusief goed welzijnswerk.

4. Doelstellingen

Vanuit bovenstaande visie draagt de gemeente een inhoudelijke koers uit aan de vrijwilligersorganisaties, bewonersinitiatieven, professionele welzijnsorganisaties en andere organisatoren van initiatieven die onder dit welzijnsbeleid vallen. Als gemeente werken we samen met deze organisaties aan (welzijns)activiteiten- en initiatieven die bijdragen aan de volgende doelen:

1. Meer veerkracht bij onze inwoners;
2. Een sterker sociaal en zorgzaam netwerk tussen onze inwoners in de wijk;
3. Minder en kleinere risico's op problemen of de stapeling ervan bij onze inwoners.

4.1 Meer veerkracht bij onze inwoners

Een bepaalde mate van veerkracht is essentieel voor inwoners om, ongeacht de tegenslag die ze ervaren, de kracht te vinden om weer op te staan. Veerkracht maakt je flexibeler en vermindert de kans op het ontstaan of het verergeren van problemen. Dit is en belangrijke factor in het welzijn van onze inwoners. De mate van veerkracht verschilt per persoon, per groep en per wijk in Arnhem.

Veerkracht in Arnhem	Arnhem	Nederland
Hoge veerkracht	46,6%	49,3%
Lage Veerkracht	20,0%,	17,3%

Bron: GGD Buurtatlas, 2022

De GGD heeft in 2022 de mate van hoge en lage veerkracht gemeten door vragen te stellen over hoe goed inwoners omgaan met tegenslagen, hoe effectief ze oplossingen vinden in moeilijke situaties, of ze na een moeilijke periode weer snel de oude zijn, en of deze ervaringen hen sterker hebben gemaakt. Uit deze cijfers komt naar voren dat inwoners in Arnhem minder veerkrachtig zijn dan gemiddeld in Nederland. Deze cijfers dienen als nulmeting in de monitoring van de doelen.

In Arnhem wordt daarom ingezet op de factoren die bijdragen aan het versterken van veerkracht. Deze factoren zijn: grip hebben op het eigen leven, sociale ontmoeting[2], onderlinge verbinding in de wijk en wonen in een leefbare wijk. Waarbij de ontmoeting juist tussen verschillende groepen mensen grote waarde heeft. Hierin is niet alleen aanbod belangrijk maar ook (laagdrempelige) ontmoetingsplekken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan onze buurt- en inloophuizen. Hier vindt niet alleen ontmoeting tussen inwoners plaats maar worden er ook laagdrempelig (collectieve) activiteiten georganiseerd die een latere zorgvraag voorkomen. Zij spelen dus een belangrijke rol in de ontwikkeling van gemeenschappen in wijken en buurten.

2 *Waarbij de ontmoeting juist tussen verschillende groepen mensen grote waarde heeft.*

4.2 Een sterker sociaal en zorgzaam netwerk tussen onze inwoners in de wijk

Arnhem wil dat inwoners met een welzijnsvraag of ondersteuningsvraag vaker in de eigen omgeving en binnen het eigen netwerk terecht kunnen. Wanneer inwoners meer naar elkaar kunnen omkijken, met elkaar het gesprek aan kunnen gaan over het vragen en bieden van hulp aan elkaar, dan ben je als inwoner minder afhankelijk van het georganiseerde professionele zorgaanbod en ben je op een makkelijkere manier en eerder geholpen.

Daarom zet Arnhem in op het versterken van sociale en zorgzame netwerken van inwoners in de wijken. Factoren die hieraan bijdragen zijn: de mate van gemeenschapsactiviteiten en vrijwilligerswerk, ontmoetingsmogelijkheden en gezamenlijke projecten in een wijk. Om goed te weten of ons aanbod bij de vragen en problemen die Arnhemmers hebben, maken we de verbinding met de aanwezige partners in de wijken. We leggen daarbij niet alleen de focus op welzijnsgerelateerde inzet, maar stemmen ook af met de sociale wijkteams en/of belangrijke zorgpartijen in de wijk over het aanbod wat zij missen ten aanzien van inwoners met een zorgbehoefte. Dit netwerk van partners wat met ons meedenkt in vraag versus aanbod krijgt vorm in de wijknetwerken zorg en welzijn.

De activiteiten ter bevordering van deze netwerken faciliteert de gemeente door het subsidiëren van bewonersinitiatieven en welzijnswerk, het ondersteunen van vrijwilligerswerk en het organiseren van makkelijk toegankelijke voorzieningen. Een onmisbare schakel hierin is het opbouwwerk. In alle wijken is een duidelijke noodzaak voor het opbouwwerk. In sommige wijken vanwege de achterstanden die er zijn. In andere wijken is de vraag meer preventief gericht op het voorkomen van mensen met complexe problemen en het voorkomen van achterstanden. Opbouwwerkers werken aan krachtige, verbonden gemeenschappen waarin iedereen kan meedoen. Ze doen dit door individuele en groepen inwoners te activeren, te verbinden en te ondersteunen.

Het aanbod van voorzieningen in de wijk is onderdeel van deze netwerken. Via de Arnhemse Leefbare Wijken Monitor is uitgevraagd hoe inwoners het aantal voorzieningen waarderen. Hier komt geen duidelijk beeld uit naar voren als het gaat om voldoende voorzieningen voor ouderen (55+) en jongeren in de wijk. Wat vooral opvalt is het relatief hoge percentage dat dit niet weet. Dit suggereert dat er nog een winst te behalen is in het onder de aanbracht brengen van onze voorzieningen en hierin aanwezige aanbod voor deze doelgroepen.

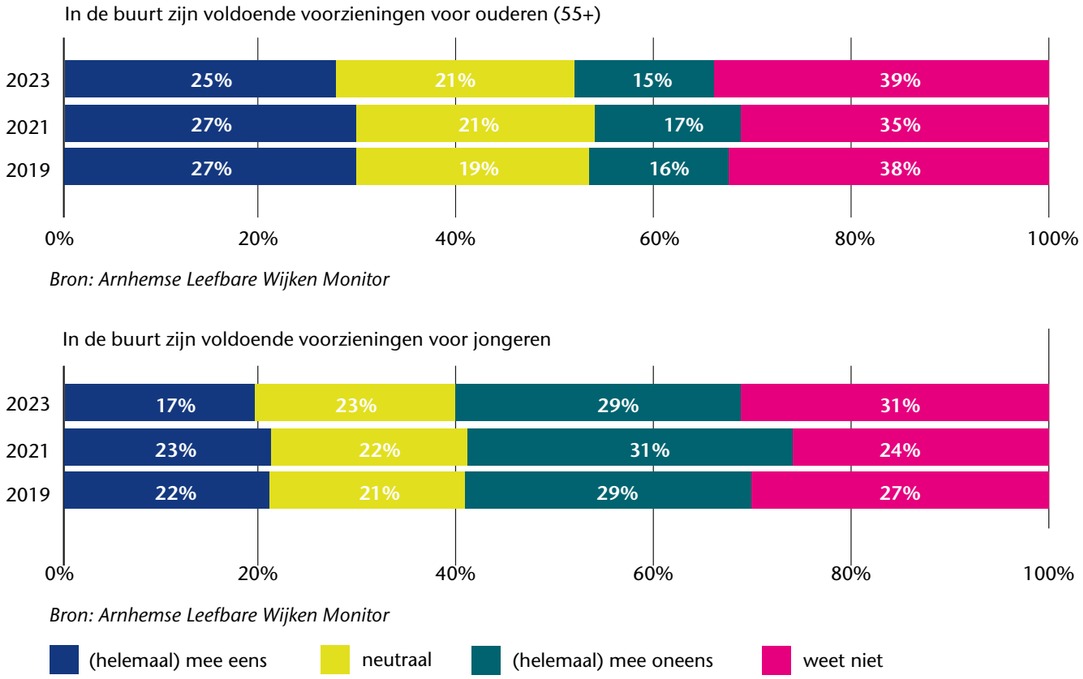

Bron: Arnhemse Leefbare Wijken Monitor

Bron: Arnhemse Leefbare Wijken Monitor

4.3 Minder en kleinere risico's op problemen of de stapeling ervan bij onze inwoners

Wij staan als stad voor een hoge mate van welzijns- en levenskwaliteit van onze inwoners. Minder en kleinere risico's op problemen of de stapeling ervan bij onze inwoners is daarom een belangrijke doelstelling.

Factoren die hier aan bijdragen zijn: het vergroten van kennis bij inwoners en professionele organisaties over ingrijpende levensgebeurtenissen en het bijkomende risico op het ontstaan van problemen. Maar ook de mate van beschikbaarheid en zichtbaarheid van welzijnsorganisaties en zorgaanbieders in een wijk waar inwoners terecht kunnen als ze zorgen willen delen. Wanneer inwoners weten waar ze terecht kunnen met hun vragen en zorgen, en de organisaties op de hoogte zijn van wie er in de wijk werkt en welke verantwoordelijkheid zij hebben, verloopt de samenwerking beter. Dit maakt het mogelijk om samen risico's te signaleren en preventief te handelen.

Daarom zet de gemeente Arnhem bijvoorbeeld in op het vergroten van kennis over dementie bij ouderen of de mentale problemen waar veel jongeren nu mee kampen. Ook is de gemeente gestart met de opbouw van wijknetwerken zorg en welzijn. En netwerk waarin welzijnsorganisaties en zorgaanbieders wijkgericht samenwerken en aanbod integreren.

5. Hoe is welzijn in Arnhem nu georganiseerd?

5.1 Huidige situatie

De huidige welzijnsaanpak richt zich met name op de stimuleren en faciliteren van vrijwilligersorganisaties, professionele welzijnsorganisaties en (bewoners)initiatieven.

Vrijwilligersorganisaties en bewonersinitiatieven spelen een cruciale rol in het ondersteunen van mensen bij het beter omgaan met tegenslagen in het leven, het bevorderen van onderlinge steun en het voorkomen van problemen. Zij signaleren problemen en betrekken buren of vrijwilligers bij het organiseren van hulp. Door samen op te trekken met een inwoner richting het sociale wijkteam, een zorgaanbieder, de school, gezondheidszorg of de politie. De initiatieven waarvoor inwoners subsidie kunnen aanvragen, zijn gericht op ontmoeten en verbinden. Vrijwilligersorganisaties en bewonersinitiatieven bieden oplossingen die de overheid niet kan bieden. Zij vormen meer dan ooit als brug tussen het perspectief van de inwoners versus systemen en instituties.

Professionele welzijnsorganisaties stimuleren en faciliteren ontmoetingen tussen inwoners, zodat zij elkaar kunnen helpen en samen activiteiten in de wijk ondernemen. Ook brengen zij inwoners met elkaar in contact die graag iets voor elkaar willen betekenen. Ze bieden, binnen een stevig pedagogisch klimaat en activiteiten aan kinderen en jongeren, zodat ze kunnen opgroeien tot betrokken, actieve en gemeenschapsgerichte inwoners. In kwetsbare tijden krijgen inwoners extra hulp en steun om weer op eigen kracht verder te gaan.

Met onze huidige welzijnsaanpak heeft Arnhem een groot kapitaal aan welzijnsaanbod opgebouwd wat gefaciliteerd wordt via vrijwilligersorganisaties, bewonersinitiatieven en/of professionele welzijnsorganisaties. Het huidige welzijnsbeleid geeft dit kapitaal echter te weinig richting.

5.2 Knelpunten in huidige aanpak

In Arnhem lopen we met de huidige aanpak ook tegen knelpunten aan.

- Inwoners, inwonersinitiatieven, vrijwilligersorganisaties en professionele organisaties weten niet goed waar ze aan toe zijn. Dit komt mede door de manier waarop wij ons welzijnsbeleid op dit moment inhoudelijk en financieel georganiseerd hebben. Dit doet geen recht aan de kracht van deze organisaties en hetgeen ze bereiken voor onze inwoners in de stad;
- In sommige wijken is er dubbel aanbod. Meerdere organisaties zijn daar met dezelfde groep inwoners actief. Duidelijke afstemming over wie dan wat doet ontbreekt nog vaak. Voor inwoners die ondersteuning zoeken, kan er hierdoor verwarring ontstaan over waar ze terechtkunnen en welke ondersteuning ze kunnen verwachten en ontvangen;
- Niet van elk initiatief of activiteit is duidelijk wat het voor de inwoner betekent en aan welke doelen het bijdraagt. Dit zorgt voor willekeur in de wijken en gebrek aan focus;
- In sommige wijken mist er aanbod. Niet in elke wijk is er passend aanbod dat aansluit bij de behoeften van de inwoners. Bijvoorbeeld, in wijken waar het aantal jongeren de komende jaren stijgt, is er behoefte aan meer jongerenwerk. Dit zorgt ervoor dat inwoners verder moeten reizen om gebruik te kunnen maken van voorzieningen of ze kunnen geen gebruik maken van het aanbod;
- De samenwerking tussen welzijnsorganisaties, wijkteams en zorgaanbieders is de laatste jaren gegroeid, maar kan nog beter en integraler. Uit gesprekken met deze organisaties blijkt dat het voor inwoners niet altijd duidelijk is bij wie ze moeten zijn bij een ondersteuningsbehoefte en wat ze kunnen verwachten en kunnen krijgen. Rollen en taken zijn over en weer niet altijd helder. De kansen en mogelijkheden van deze samenwerking om samen beter te signaleren en ondersteuning te bieden, kunnen beter benut worden;
- De subsidieregels voor organisaties zijn niet duidelijk en mogen scherper geformuleerd worden. Uit gesprekken met de organisaties in de wijken blijkt, dat het onduidelijk is welke voorwaarden er zijn om een subsidie te ontvangen en dat er een behoefte is aan structurele financiering. Op dit moment ervaren de organisaties hierdoor onzekerheid in hun bedrijfsvoering. Naast duidelijkheid en meerjarige financiering hebben de organisaties ook behoefte aan zekerheid over de koers van het welzijnsbeleid en bijbehorende financiën.

6. Transformatie welzijnsveld

Dit beleidsplan is een eerste stap in de transformatie van het welzijnsveld. Gezien de grote uitdagingen waar Arnhem voor staat, zoals de groeiende stad met een grote woonopgave, de huisvesting voor bijzondere doelgroepen, de leefbaarheid en veiligheid in veerkrachtige wijken, een inclusieve samenleving en de (jeugd)zorgvraag van inwoners, moet de gemeente een sterk beroep op onze inwoners en maatschappelijke organisaties doen. De potentie van onze inwoners en de mogelijkheden van het welzijnswerk kunnen nog beter worden benut.

Hieronder worden eerst de uitgangspunten in de uitvoering van dit beleid toegelicht, gevolgd door een uitleg over de uitvoering ervan.

6.1 Drie uitgangspunten staan centraal in de uitvoering

De uitvoering van het welzijnsbeleid vindt plaats via drie uitgangspunten. Te weten: het vergroten van het maatschappelijke effect van welzijn, duurzame samenwerking met partners en het benoemen van aandachtsgroepen.

6.1.1. Vergroten maatschappelijk effect van welzijn

De gemeente investeert vooral daar waar de meeste impact gecreëerd kan worden. Daarom staan de inhoudelijke doelstellingen van dit beleid centraal in de gemeentelijke sturing. Het is essentieel om inzichtelijk te maken hoe projecten en activiteiten bijdragen aan onze doelstellingen.

6.1.2. Duurzame samenwerking met deze partners

De gemeente investeert in duurzaam partnerschap. Samen dragen we de verantwoordelijkheid om als collectief uitvoering te geven aan dit beleid. De gemeente kan hierin niet zonder onze inwoners, de welzijns-organisaties, sociale wijkteams, de buurthuizen en andere ontmoetingsplekken en de zorgaanbieders. Door met elkaar de behoefte van de stad en de wijk te kennen, kan worden bepaald welke organisaties en aanbod er nodig zijn. In het partnerschap dat we met elkaar aangaan staat gelijkwaardigheid, onderling vertrouwen en nieuwsgierigheid naar elkaar centraal.

Arnhem biedt zekerheid aan organisaties door welzijnsactiviteiten langer en voorspelbaarder te financieren. In plaats van jaarlijks te herzien, borgt de gemeente meerjarige subsidies. Hierdoor kunnen organisaties het welzijnsaanbod verder uitbouwen en samen met zorgpartners nog beter en nauwer samenwerken.

6.1.3. Benoemen van aandachtsgroepen

De gemeente richt zich met dit welzijnsbeleid op inwoners van alle leeftijd, van 0 tot 100+ jaar die ondersteuning nodig hebben. Dit beleid is bedoeld voor mensen die iets willen ondernemen in hun wijk, voor degenen die daarbij (tijdelijke) hulp nodig hebben, of mensen die zich in een kwetsbare situatie bevinden of dreigen te raken en daardoor hulp nodig hebben. We besteden extra aandacht aan kinderen, jongeren, ouderen, vrijwilligers en mantelzorgers. Daarnaast richten we ons op wijken waar het onderlinge contact tussen groepen (buurt)bewoners nog versterkt kan worden.

6.2 Hoe gaan we de doelen bereiken

Bovenstaande doelen voeren we uit door onderstaande concrete instrumenten in te zetten.

6.2.1 Opzetten monitoringsystematiek voor Welzijnsactiviteiten

De gemeente werkt samen met het welzijnsveld, van buurtinitiatief tot aan professionele welzijnsorganisatie, vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid om de sociale basis te versterken. In continue dialoog reflecteren we over de vraag welke activiteiten het beste bijdragen aan de doelstellingen. We monitoren en evalueren met elkaar zowel de inhoud van het werk dat de organisaties en bewonersinitiatieven uitvoeren als de onderlinge samenwerking in de wijk.

De monitoring van de maatschappelijke effecten van ons beleid en de inwonertevredenheid van de activiteiten wordt in fases verder uitgewerkt. Het uitgangspunt is om gebruik te maken van wat er al is

en dit te optimaliseren, zodat ook de administratieve last zo laag mogelijk blijft; dit kan bijvoorbeeld door de inwonerspeilingen die de gemeente tweejaarlijks uitvoert en de monitoring van de organisaties zelf. Daarnaast maken we onderscheid in de mate van monitoring, afhankelijk van onder meer de grootte van de organisatie, het subsidiebedrag en de duur van de subsidie.

6.2.2. Subsidieregelingen welzijn instellen

Er komen subsidieregelingen voor welzijnsactiviteiten. Hiermee stuurt de gemeente op activiteiten die bijdragen aan de inhoudelijke doelstellingen. Componenten die in deze regeling verder worden uitgewerkt zijn de inhoudelijke doelstellingen uit dit beleid en het versterken van sociale contacten en onderlinge verbinding, versterken van een zorgzaam netwerk, samenwerking in de wijk en wijkgericht werken.

Met deze regelingen wordt duidelijk onder welke voorwaarden subsidie kan worden verkregen, de mogelijkheden in de duur van de subsidieperiode en het bijbehorende bedrag. Naast een jaarlijkse incidentele subsidie wordt het ook mogelijk om voor meerdere jaren subsidie aan te vragen. Niet alleen voorkomt dit enige administratieve last bij zowel partner als gemeente, maar het stelt ons ook meer in staat met elkaar te sturen op de inhoud in plaats van energie te steken in het doorlopen van de jaarlijkse subsidiecyclus. Met deze subsidieregelingen komt er duidelijkheid en zekerheid bij de organisaties en inwoners in de stad. Dit geeft ook ruimte voor het verstevigen van het welzijnsaanbod en de integrale samenwerking tussen bewonersinitiatieven, welzijnswerk en andere (zorg) organisaties in de stad en wijk.

6.2.3. Versterken algemene voorzieningen in wijken

Met elkaar zorgen we ervoor dat inwoners sneller hulp krijgen met hun vragen en ondersteuningsbehoeften in hun eigen omgeving. Als gemeente pakken we onze rol door onze algemene voorzieningen te versterken en welzijns- en zorgaanbod op elkaar af te stemmen en samen te organiseren. Dat betekent dat we hulpvragen bundelen en groepsgerichte activiteiten aanbieden, waarin ook aandacht is voor het individu. Voorbeelden zijn ouderbijeenkomsten rondom opvoeding, preventieve jongerengroepen gericht op mentale gezondheid, dagactiviteiten voor ouderen, en geïntegreerd aanbod voor Wmo-zorgontvangers. Deze activiteiten worden op bestaande locaties georganiseerd, zoals woonzorgcentra en buurthuizen, zodat ze dicht bij de mensen zijn die er gebruik van maken.

6.2.4. Verdere uitwerking Beleidsplan Welzijn in deelplannen

Dit welzijnsbeleid is overkoepelend. De aandachtsgroepen binnen het welzijnsbeleid hebben en/ of krijgen een eigen specifieker uitgewerkt (beleids)plan. Daarin staat de specifieke koers voor de groep en de uitvoering ervan. In het vrijwilligersbeleid ligt de focus op het faciliteren en begeleiden van inwoners die vanuit hun intrinsieke motivatie iets voor een ander willen betekenen. Binnen het ouderenbeleid ligt de focus op het inzetten van de potentie van vitale ouderen en het stimuleren van ouderen om actief en ondernemend te zijn, waardoor ze betrokken blijven bij hun buurt en sociale contacten onderhouden. De koers rondom kind- en jongerenwerk richt zich op preventieve en ondersteunende inzet bij zorg om jongeren gelijke kansen te bieden zich te ontwikkelen tot volwaardig jongvolwassenen.

De onderstaande afbeelding geeft een overzichtelijke samenvatting van de transformatie.

1. Vergroten maatschappelijk effect van welzijn
2. Duurzame samenwerking met onze partners
3. Benoemen aandachtsgroepen

Welzijnsbeleid

Doelstellingen

- Versterken veerkracht bij onze inwoners
- Een sterker sociaal netwerk tussen onze inwoners in de wijk
- Minder en kleinere risico's op problemen of de stapeling ervan bij onze inwoners

Welzijn is voor alle inwoners van 0-100+. We geven extra aandacht aan:

Kinderen en jongeren	Ouderen
Vrijwilligers	Mantelzorgers

7. Samen aan de slag!

Vanuit dit beleid en de genoemde thema's en activiteiten volgt verdere uitvoering. Samen met professionele welzijnsorganisaties, wijkteams, zorgaanbieders, buurthuizen, vrijwilligersorganisaties en andere bewonersinitiatieven in de stad gaan we de komende jaren aan de slag. De participatieronde voor dit welzijnsbeleid stemt daarin positief: vanuit verschillende organisaties en initiatieven komt de nadrukkelijke uitnodiging om het vervolg samen op te pakken en de oproep om verder te bouwen op het kapitaal en de kennis die er al is.

Er wordt gestart met het uitwerken van de subsidieregelingen. Daar wil de gemeente vanaf subsidiejaar 2026 mee werken, dus dat vraagt een directe start. In voorbereiding hierop zijn we in 2024 met partners in het welzijnsveld hierover in gesprek gegaan en hebben hen gevraagd wat een dergelijke regeling voor hen betekent en welke do's en dont's zij ons mee willen geven. Deze input nemen we mee en gezamenlijk bouwen we in 2025 verder aan deze subsidieregeling. Hierin is het belangrijk dat we als gemeente werken aan een basisinfrastructuur die duurzaam is. Waarbij we ook kijken of in sommige wijken iets meer of anders nodig is. Het zou bovendien ontzettend zonde zijn om het grote kapitaal wat er aan welzijnsaanbod ontstaan is, niet te benutten bij het werken aan toekomstbestendige uitvoering van het welzijnsbeleid.

Tegelijkertijd faciliteert de gemeente gesprekken met de uitvoerende partners over welke aanvullende activiteiten zij wensen voor hun wijk en/ of de stad om de doelen te realiseren. Ook wordt er besproken hoe zij de uitvoering van de reeds genoemde activiteiten willen aanpakken. Bestaande overlegtafels waar meerdere organisaties samenkomen, zoals wijkplatforms of sociale tafels en reguliere overleggen tussen gemeente en organisatie(s), worden hiervoor benut. Indien nodig, worden aanvullende overleggen georganiseerd. In deze gesprekken worden beschikbare informatie en inzichten verzameld, en bespreken we samen op welke manier deze activiteiten uitgevoerd kunnen worden.

GEMEENTERAAD ARNHEM
OVERZICHT INSPREKERS

Welzijnsbeleid ‘Welzijn in Arnhem’

Insprekers

Nr.	Naam	(Namens) Organisatie
1	Sylvia Swart	Directeur Bestuurder SWOA

Manier van bespreken

Insprekers krijgen vijf minuten de tijd om de raadskamer toe te spreken, waarna er ruimte is voor vragen.

Gemeente Arnhem
T.a.v. gemeenteraad
Koningstraat 38
6811 DG ARNHEM

Datum	:	11 december 2024
Ons kenmerk	:	091 2024 U hk
Contactpersoon	:	Maudy Hylkema
Telefoonnummer	:	026-312 77 00

Betreft: Waardering herzien Welzijnsbeleid

Beste leden van de Raad,

Graag willen wij u laten weten dat Rijnstad grote waardering heeft voor het herziene Welzijnsbeleid dat nu voor ligt.

We zijn blij dat de gemeente een sterkere ontwikkeling van de sociale basis voorstaat. Het belang van de inzet van onze opbouwwerkers wordt breed onderkend. De inzet van deze professionals en hun kennis van samenlevingsopbouw maakt wijken namelijk echt sterker. Zij weten als geen ander hoe ze wijken, de organisaties/initiatieven in die wijken en de inwoners kunnen verbinden. Onze opbouwwerkers steunen inwoners om 'samenlevingsvaardig' te zijn in een veranderende samenleving met grote uitdagingen. Dat draagt bij aan de realisatie van sterke wijken en veerkrachtige inwoners.

Het genoemde strategische partnerschap in het Welzijnsbeleid zien wij als een voorwaarde om samen een ingrijpende verandering te realiseren. Een noodzakelijke verandering om steun in het gewone leven van mensen te versterken om daarmee ook een zorgvraag te voorkomen of te realiseren. De noodzaak is onderschreven in de diverse Zorgakkoorden, die beleidslijnen geven voor de transformatie van zorg naar welzijn teneinde in afstemming op de vergrijzing van de bevolking de zorg uitvoerbaar en draagbaar te houden.

We zien het strategisch partnerschap nu al steeds meer terug in de contacten. Als beleid, bestuur en praktijk samen tot afspraken komen, dan maken we meters.

Ook de beweging naar duurzame afspraken is belangrijk. Dat we beetje bij beetje afscheid kunnen nemen van het jaarlijkse intensieve proces van subsidieaanvragen (en afstemmen) komt ten goede aan de inzet in de wijken. Bij een meerjarige subsidieaanvraag kunnen we als organisatie in de sociale basis onze inzet borgen en onze energie richten op het bouwen aan een sterk sociaal fundament. Ook biedt het meer zekerheid naar medewerkers. Dit is van groot belang in een knellende arbeidsmarkt.

Dus onze waardering voor het beleidskader in wording. Rijnstad hoopt dat een financieel kader om het sociaal fundament mede vorm te geven ook zal groeien. Dan kunnen de doelstellingen daadwerkelijk gerealiseerd gaan worden.

Rijnstad committeert zich aan de doelstellingen die in het beleidskader genoemd worden en zal zich daar ook met hart en ziel op inzetten en aan bijdragen.

Met hartelijke groet,

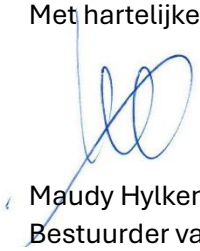

Maudy Hylkema
Bestuurder van Rijnstad

Verzonden: woensdag 11 december 2024
Onderwerp: reactie Acpg en BiA nota 'Welzijn in Arnhem'

Beste raadsleden en fractievolgers,
Vanavond spreekt u over de nota ‘Welzijn in Arnhem’.
Wij hebben net als u de nota over het welzijnsbeleid gelezen en zijn blij dat het college dit zo’n belangrijk onderwerp vindt.

Daarbij zijn ons wel een aantal zaken opgevallen, want helaas zien we dat in het huidige aanbod van activiteiten en diensten gericht op welzijn in Arnhem niet iedereen mee kan doen. Inwoners met een beperking die mee willen doen ervaren soms drempels. Dat kan letterlijk het geval zijn, omdat een plek niet goed toegankelijk is, maar ook omdat het aanbod niet geschikt is, of omdat mensen zich niet welkom voelen.

We zien bijvoorbeeld bij de organisatie van activiteiten voor kinderen en jongeren, dat de mensen die dit organiseren niet goed weten hoe zij dit op een inclusieve manier kunnen doen. Het feit dat een van onze kinderambassadeurs wilde aansluiten bij een knutselactiviteit, leidde tot veel onzekerheid bij de organisatie. Wat moeten we dan doen, om te zorgen dat een kind in een rolstoel ook mee kan knutselen?
Aan de andere kant zien we ook dat organisaties soms wel toegankelijk aanbod hebben, maar hier niet over communiceren. Waardoor ouders van kinderen met een beperking, of jongeren en volwassenen met een beperking niet weten of zij ook welkom zijn.

Als het gaat om welkom voelen, dan merken we dat over de volle breedte van onze achterban mensen te maken krijgen met onbegrip. Of ze nu een lichamelijke, zintuigelijke of verstandelijke beperking hebben, een psychische kwetsbaarheid, neurodivergentie of chronische ziekte.
Dat kan komen omdat iemand ergens letterlijk wordt buitengesloten door een ontoegankelijke locatie, door onbegrip over iemands gedrag, door betutteling etc. Belangrijk is dus dat bij al het welzijnsaanbod toegankelijkheid en inclusie als randvoorwaarde wordt meegenomen.

We zien dat in de nota aandacht is voor het vergroten van kennis over dementie. In de praktijk zien we dat het ook noodzakelijk is om kennis over (toegankelijkheid en organiseren voor) mensen met een beperking hieraan toe te voegen.

Een spannende ontwikkeling vinden we hoe welzijn in de wijken als alternatief voor WMO ondersteuning naar voren lijkt te worden geschoven.
We hebben dit eerder mis zien gaan, toen rond de kanteling 2012-2015 gespecialiseerde inloopvoorzieningen werden wegbezuinigd omdat mensen met een verstandelijke beperking, psychische kwetsbaarheid en neurodivergentie wel in het buurthuis naar de koffieochtend konden gaan.
In de praktijk bleek deze overgang niet te lukken. In veel buurthuizen voelden en waren mensen met een beperking niet welkom en ontbrak het aan begeleiding om buurtbewoners hierin te ondersteunen.
Wij willen benadrukken dat een inclusief en toegankelijk welzijnsaanbod een belangrijke basis is, maar dat investering hierin niet gepaard mag gaan met bezuiniging op ondersteuning via de WMO en jeugdwet.
Natuurlijk kan er een preventieve werking uitgaan van een stevige maatschappelijke basis, maar dat heeft tijd nodig om opgebouwd te worden.

Daarnaast hebben we zorgen over hoe de gemeente naar de inzet van sociale netwerken kijkt. In de welzijnsnota lezen we enerzijds terug dat mantelzorgers een groep zijn waar de gemeente zich specifiek op wil richten. Anderzijds lezen we ook dat het doel is dat mensen meer een beroep gaan doen op hun eigen netwerk.

Hierbij is het ontzettend belangrijk dat de gemeente hier onderscheid gaat maken tussen mensen die tijdelijk ondersteuning nodig hebben – vanwege gebeurtenissen in hun leven of doordat ze in een bepaalde levensfase zitten – en mensen die levenslang en levensbreed ondersteuning nodig hebben vanwege een beperking/ chronische ziekte.
Mensen met een levenslang, levensbrede ondersteuningsvraag krijgen natuurlijk ook allerlei ondersteuning vanuit hun netwerk. Daarbij gaat het om ondersteuning die mensen vaak voor zeer lange duur krijgen, bijvoorbeeld van ouders en broers/ zussen gedurende een heel leven. Doordat de ondersteuningsbehoefte gedurende het hele leven is, is het belangrijk om daarbij juist oog te hebben hoe iemand gelijkwaardige relaties kan hebben en houden, door niet altijd iedereen om hulp te moeten vragen. En ook te kijken hoe mantelzorgers deze ondersteuning duurzaam kunnen volhouden. Dat vraagt echt een andere aanpak, dan wanneer ondersteuning op bijvoorbeeld latere leeftijd een tijdje nodig is.
Dat onderscheid missen wij op dit moment in deze welzijnsnota en wij hopen dat u als gemeenteraad daar wel aandacht voor wil vragen.

Vriendelijke groet,

Marjolein van den Broek
Voorzitter Apcg

Bianca Hierck
Bijzonder in Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel welzijnsbeleid ‘Welzijn in Arnhem'

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Dayioglu (GroenLinks), Brandts (D66), Eppich (VVD), Manders (Arnhem Centraal), Lu (Partij voor de Dieren), Van Munster (PvdA), Neutkens (Volt), Bal (DENK), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Jansen (ChristenUnie)

De fracties van de SP, CDA, PVV, Forum voor Democratie en Groep van den Broek waren niet aanwezig
Verder aanwezig: Lauriks (wethouder), Van Peer (bestuursadviseur)

Bespreking

Er hebben zich twee insprekers gemeld voor de informatieve fase: mevrouw Sylvia Swart (directeur bestuurder) namens *SWOA* en heer Ramon Barends namens de *Stichting Scoren Doe Je Samen.* Na de afronding van de informatieve bespreking wordt gestart met de meningsvormende bespreking, deze vindt plaats in twee termijnen. De fractie van de D66 en CU geven aan het einde van de bespreking aan mogelijk met een motie en/of amendement te komen.

Toezeggingen

Sociale kaart
Wethouder Lauriks zegt toe te onderzoeken wat goede manieren zijn om inwoners te informeren over (de vindplaats van) welzijnsorganisaties en buurtinitiatieven in de stad en in de wijk - zoals een (fysieke) sociale kaart - en de raad te informeren over de uitkomsten;

Gespreksnotitie invulling subsidieregelingen
Wethouder Lauriks zegt toe met een gespreksnotitie naar de gemeenteraad te komen met betrekking tot de invulling van de subsidieregelingen. In deze gespreksnotitie zal onder andere worden opgenomen:

- een tijdspad;
- keuzes en focus in doelgroepen;
- de oproep van de APCG en Bijzonder in Arnhem in reactie op het Welzijnsbeleid;

Loketfunctie subsidieregelingen
Wethouder Lauriks zegt toe in de verdere uitwerking van de subsidieregeling de mogelijkheid voor een loketfunctie te onderzoeken;

Conclusie

De voorzitter concludeert dat de meningsvormende bespreking is afgerond. De fracties van D66 en CU geven aan mogelijk met een motie en/of amendement te komen. Gezien het geringe aantal aangekondigde moties/amendementen en het feit dat het nog niet zeker is of deze worden ingediend, adviseert de raadskamer het voorstel door te geleiden naar de besluitvormende vergadering van 18 december.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

W. de Boef

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Agenderingsverzoek Bespreking inzet en verslag van de Euregioraad en Regioagendacommissie Groene Metropoolregio'

Fasering

☑ Informatieve bespreking

☑ Meningsvormende bespreking

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

Er ligt geen besluit voor bij de gemeenteraad.

De raadswerkgroep regionale samenwerking vraagt aandacht voor de inzet van de raadsleden die actief zijn in de Euregioraad en de Regioagendacommissie van de Groene Metropoolregio.

Procedure:

Datum vergadering
11-12-2024

Type voorstel
Agenderingsverzoek

Spreekrecht publiek?
Ja

Voorgesteld resultaat:
Start en afronding informatieve ronde en start en afronding van het debat met raadskamer en portefeuillehouder

Informatieve fase:
Klassiek inspreken (vijf minuten)

Orde van de vergadering

Informatieve bespreking
De informatieve bespreking bestaat uit een korte toelichting van raadsleden van de Euregioraad en de Regioagendacommissie over wat zij sinds hun benoeming hebben gedaan en wat hun ervaringen zijn. Ook wordt in gegaan op welke onderwerpen afgelopen jaar zijn geagendeerd in de Eurregioraad en welke besluiten daar zijn genomen. Hierover kunnen
vervolgens vragen worden gesteld door de aanwezige fracties.

Debat raadskamer en portefeuillehouder
Het onderling debat en met de portefeuillehouders vindt plaats in twee termijnen:

- Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
- De portefeuillehouder reageert na de termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest en beantwoordt de vragen.
- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

Er is niet voorzien in een vervolg op dit agenderingsverzoek.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Contactgegevens

Portefeuillehouder:	Ambtenaar	Raadsadviseur
Maurits van de Geijn Nermina Kundic	Yvonne Hazelaar	Willem Lammers willem.lammers@arnhem.nl +31631107951

Aandachtspunten

Het agenderingsverzoek is ingediend door de raadswerkgroep regionale samenwerking. Sinds de start van deze raadsperiode zijn er zeven raadsleden (vier in RAC en drie in Euregioraad) benoemd die namens de raad zitting nemen in een orgaan. De agendering heeft als doel om die raadsleden de gelegenheid te bieden over hun werk te rapporteren en bij de raad op te halen wat hun focus en inzet moet zijn.

De fracties worden daarom uitgenodigd om in hun eerste termijn antwoord te geven op de volgende vragen:

- Ten aanzien van de Euregio:
    - i. i. Welke onderwerpen mist onze raad in agendering bij de Eurregioraad
    - ii. ii. Wat heeft de raad van de Eurregio-raadsleden nodig om focus aan te brengen in de speerpunten per jaar (voorstel van eurregioraadsleden? voorstel van college?)
- Ten aanzien van de RAC:
    - iii. Hoe ervaren raadsleden na ongeveer 2,5 jaar onderweg hun kaderstellende, controlende en agenderende rol t.o.v. van de activiteiten van de Groene Metropoolregio?
    - iv. Op welke manier kan de Groene Metropool, of de Arnhemse delegatie in de RAC, bijdragen aan de verdere betrokkenheid van en een passende informatievoorziening voor Arnhemse raadsleden?

Mogelijk resultaat:

Als het debat met de wethouders in twee termijnen is afgerond is het agenderingsverzoek klaar. Er is niet in een vervolg voorzien.

Agenderingsverzoek 'Bespreking inzet en verslag van de Euregioraad en Regioagendacommissie Groene Metropoolregio'

25 november 2024

Geachte voorzitter,

De Euregioraad van de Euregio Rijn-Waal en de Regioagendacommissie van de Groene Metropoolregio zijn belangrijke organen waar Arnhemse raadsleden lid van zijn. Zij zijn lid namens de gemeenteraad van Arnhem. De raad wordt via verslagen periodiek geïnformeerd over wat er besproken is in de vergaderingen, maar heeft het er onderling niet over. Ook wordt niet van te voren met de leden gesproken over wat de inzet van de Arnhemse leden zou moeten zijn.

De raadswerkgroep regionale samenwerking is van mening dat het de positie versterkt van zowel de gemeenteraad als de raadsleden die lid zijn van beide gremia als op de Politieke Avond over de inzet van de raadsleden gesproken wordt. De raadsleden krijgen dan de gelegenheid om 'verslag' te doen van hun inbreng. Zij zitten er immers namens de raad. Maar het helpt ook als die raadsleden gevoed worden met de opvattingen van de raad. Zodat zij ook weten hoe zij hun werk namens de raad goed kunnen uitvoeren.

Om die reden verzoekt de raadswerkgroep dit onderwerp te agenderen op de Politieke Avond voor het einde van dit kalenderjaar.

De agendering kan als volgt vorm krijgen:

1. In het informatieve deel van de agendering kunnen de raadsleden van de Euregioraad en de Regioagendacommissie kort toelichten wat zij sinds hun benoeming hebben gedaan en wat hun ervaringen zijn. Ook wordt in gegaan op welke onderwerpen afgelopen jaar zijn geagendeerd in de Eurregioraad en welke besluiten daar zijn genomen. Hierover kunnen vervolgens vragen worden gesteld door de aanwezige fracties.
2. In het meningsvormende deel kunnen in twee termijnen de fracties met elkaar bespreken wat de inzet van de Arnhemse raad moet zijn in de Euregioraad en de Regioagendacommissie. Fracties worden uitgenodigd om in hun termijn antwoord te geven op de volgende vragen:
    a. Ten aanzien van de Euregio:
        i. Welke onderwerpen mist onze raad in agendering bij de Eurregioraad
        ii. Wat heeft de raad van de Eurregio-raadsleden nodig om focus aan te brengen in de speerpunten per jaar (voorstel van eurregioraadsleden? Voorstel van college?)
    b. Ten aanzien van de RAC:
        i. Hoe ervaren raadsleden na ongeveer 2,5 jaar onderweg hun kaderstellende, controlende en agenderende rol t.o.v. van de activiteiten van de Groene Metropoolregio?
        ii. Op welke manier kan de de Groene Metropool, of de Arnhemse delegatie in de RAC, bijdragen aan de verdere betrokkenheid van en een passende informatievoorziening voor Arnhemse raadsleden?

Met vriendelijke groet,

Namens de raadswerkgroep regionale samenwerking,

Joost Gerretschen

Voorzitter raadswerkgroep regionale samenwerking

GEMEENTE

Arnhem

Euregioraad

- Het belangrijkste besluitvormende orgaan van de Euregio Rijn-Waal
- 149 vertegenwoordigers uit Nederland en Duitsland
- Strategisch belangrijke beslissingen voor de verdere ontwikkeling van de Euregio Rijn-Waal
- Komt twee keer per jaar bij elkaar
- Kent drie voorbereidende commissies

  (onze raadsleden hebben zitting in deze commissies)
- Hubert Bruls is de voorzitter. Arnhem heeft vier leden.

Euregioraad

Eigen inbreng vanuit Arnhem en Nijmegen:

- Inzet op groene waterstof: op 10 januari expertmeeting
- Proberen in gezamenlijkheid met Nijmegen op te trekken
- Agendering november 2023 over Euregio en grensoverschrijdende samenwerking

Onderwerpen op de agenda van de laatste Euregioraadsvergadering:

- Grenscontroles
- Beslissing op Interreg subsidies
- Voortzetting van het Interreg beleid
- Gezamenlijke herdenking ‘80 jaar vrijheid’
- Grenslandconferentie

Euregioraad

Ervaringen na tweeënhalf jaar:

- Veel enthousiasme en kunde bij Euregio kantoor in Kleve;
- ‘Hoog over’ en daardoor moeilijk om vinger aan de pols te houden;
- Arnhemse inbreng valt of staat vaak bij ambtelijke voorbereiding;
- Zoekende naar de Arnhemse strategie;
- Veel kansen en mogelijkheden om meer subsidies binnen te halen;
- Beperkt aantal Arnhemse initiatieven komt daadwerkelijk voorbij;
- Erg ambtelijke manier van werken;

Regioagendacommissie

- Een adviescommissie voor het algemeen bestuur
- Bestaande uit raadsleden uit alle deelnemende gemeenten. Vier uit Arnhem
- Taken:
  - de procesmatige voorbereiding en planning van de politieke besluitvorming
  - een terugkoppeling aan de raden van hetgeen in elke raad is besloten
  - scheppen van en bijdragen aan randvoorwaarden opdat de raden de kaderstellende en controlerende taak kunnen vervullen
  - adviseert gevraagd en ongevraagd het bestuur, dit omvat ook het doorgeven van signalen vanuit de raden

Regioagendacommissie

- Termijnagenda
- Raadsbijeenkomsten
- Proces begroting en regionale agenda
- Inhoudelijke presentaties, zoals over netcongestie
- Proces inhoudelijke processen, zoals verstedelijkingsstrategie en RES

Regioagendacommissie

GEMEENTE Arnhem

Ervaringen na tweeënhalf jaar:

- Het ontmoeten van andere raadsleden uit onze regio is erg waardevol;
- De toelichting op de komende besluiten is zeer inzichtelijk;
- Het blijft moeilijk de inzichten om te zetten in een proactieve kaderstellende of controlerende houding;
- Nog lastiger is het doorgeven van informatie aan andere raadsleden.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Agenderingsverzoek ‘Bespreking inzet en verslag van de Euregioraad en Regioagendacommissie Groene Metropoolregio’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Vroone (PvdD), Van den Broek (Groep Van den Broek), Feitsma (VVD), Heemskerk (D66), Nede (ChristenUnie), Luijendijk (Volt), Beekman (GroenLinks) en Kraaijenbrink (Arnhem Centraal).

De fracties van de PVV, PvdA, CDA, DENK, BBA, FvD en SP waren niet aanwezig.

Bespreking

In de informatieve bespreking heeft de heer Barends ingesproken. Vervolgens heeft de heer Van Engelenburg een presentatie gegeven over de Euregioraad en de heer Gerretschen over de Regioagendacommissie gegeven.

In de bespreking met de raadskamer is de eerste termijn aan de zijde van de raad afgerond, waarin fracties antwoord hebben gegeven op twee vragen die gesteld zijn aan de fracties over de betrokkenheid ten aanzien van de Euregioraad. Een volgende bijeenkomst zal de heer Van Engelenburg daar vanuit de Euregioraadsleden op reageren, en krijgt het college gelegenheid om daar op te reageren. Vervolgens is in de tweede termijn ruimte voor gesprek over de Regioagendacommissie.

Toezeggingen

Niet van toepassing

Conclusie

De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de bespreking van het agenderingsverzoek nog niet is afgerond en dat het een vervolgbehandeling nodig heeft.

De raadsadviseur, De voorzitter,

W. Lammers

W. Spruijt